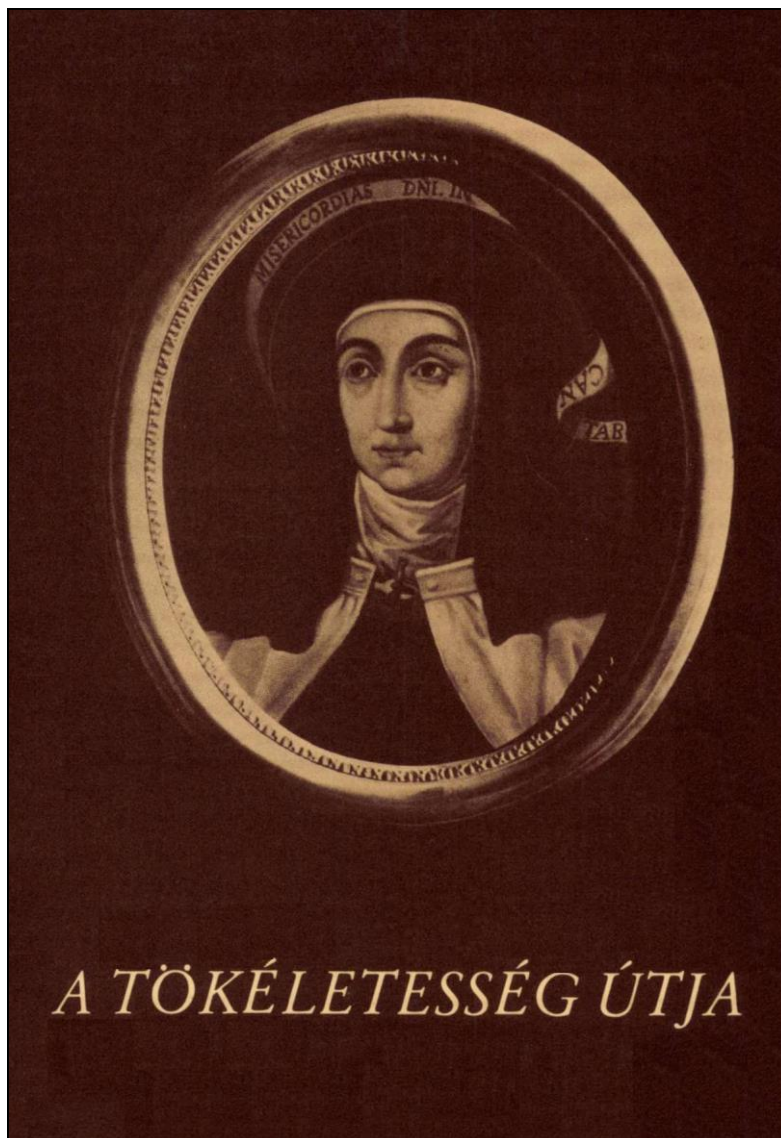

Avilai Szent Teréz A tökéletesség útja

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Avilai Szent Teréz A tökéletesség útja

A legújabb spanyol kritikai szövegkiadás alapján fordította:
Szeghy Ernő kármelita atya

Nihil obstat.
Dr. Vincentius Bedy, censor

Nr. 4161/1922. Imprimatur.
Jaurini, d. 13. Dec. A.D. 1922.
+ Antonius episcopus

Imprimi potest.
Budapestini, die 27. Martii 1922.
Fr. Brocardus a B. M. V., v. provincialis

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció a Stephaneum Nyomda és Könyvkiadó R. T. által 1923-ban megjelentetett könyv elektronikus változata. Néhány helyen a mai helyesírásnak megfelelően változtattunk a szövegen.

A címlap egy 1979-es kiadás címlapjának a felhasználásával készült.

A szöveget Endre Csaba és P. Bocsa József, Sch. P. vitte számítógépbe.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék	3
Cím, amelyet Szent Terézia maga adott művének	5
Nyilatkozat.....	6
Előszó	7
I. fejezet: A kolostor szigorú élete	9
II. fejezet: A szegénység	11
III. fejezet: Imádkozás az Egyházért és annak vezetőiért	14
IV. fejezet: Szabályzat megtartása; kölcsönös szeretet, szakítás a teremtményekkel, alázatosság.....	17
V. fejezet: A gyóntatók	22
VII. fejezet: A szellemi szeretet.....	28
VIII. fejezet: A teremtett dolgokról lemondás kincse	32
IX. fejezet: A rokonok elhagyása, jóbarátok a szerzetben	34
X. fejezet: Lemondás önmagunkról, alázatosság.....	36
XI. fejezet: Önmegtagadás, betegség idején is	38
XII. fejezet: Az Isten szeretete fölülmúlja az életet és az emberektől kapott megbecsülést ...	40
XIII. fejezet: Önmegtagadás, a világ elveinek a kerülése	43
XIV. fejezet: Ki tehet fogadalmat?	46
XV. fejezet: Ne mentegessük magunkat, mégha ártatlanul ítélnék is el.....	47
XVI. fejezet: A szemlélődő emberek élete.....	49
XVII. fejezet: Minden lélek alkalmas a szemlélődésre.....	52
XVIII. fejezet: A szemlélődő lelkek többet szenvednek.....	55
XIX. fejezet: Az imádság fejtegetése.....	58
XX. fejezet: Az imádságban lelki vigasztalás van.....	63
XXI. fejezet: Erős elhatározás kell a belső imához	66
XXII. fejezet: Az elmélkedés	69
XXIII. fejezet: A belső ima útján sziklaszilárdan kell végig menni	72
XXIV. fejezet: Az ajakima helyes végzése és összefüggése az elmélkedéssel.....	74
XXV. fejezet: Az ajakima hasznossága	77
XXVI. fejezet: Gondolataink összeszedése ima előtt	79
XXVII. fejezet: Az Úr nagy szeretete a Miatyánk első szavaiban. A nemesi származás semmibe vevése	82
XXVIII. fejezet: Az összeszedettség imája	84
XXIX. fejezet: Az összeszedettség imájának megszerzése. Ne törődjünk előljáróink szeretetével!	88
XXX. fejezet: Kérés az imában. Nyugalmi ima	91
XXXI. fejezet: Nyugalmi ima.....	93
XXXII. fejezet: „Legyen meg a Te akaratod”	98
XXXIII. fejezet: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.”	102
XXXIV. fejezet: Szentáldozás utáni hálaadás	104
XXXV. fejezet: Ima az örök Atyához	108
XXXVI. fejezet: „Bocsásd meg a mi bűneinket.”	110
XXXVII. fejezet: Vigasztalás a Miatyánkból.....	114
XXXVIII. fejezet: „És ne vigy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól.” A kísértések fajtái	116

XXXIX. fejezet: Szabadulás a kísértésektől. A hamis alázatosság	120
XL. fejezet: A kísértés elleni harc: Isten szeretete és félelme	122
XLI. fejezet: Istenfélelem. A bocsánatos bűntől való tartózkodás	125
XLII. fejezet: „De szabadíts meg a gonosztól.”	128

Cím, amelyet Szent Terézia maga adott művének

A tökéletesség útja című könyv,

amelyet Jézusról nevezett Terézia, a kármelhegyi Boldogasszony rendjének szerzetesnője írt. Ez a könyv a kármelhegyi Boldogasszony sarutlan szerzetesnői számára van írva, akik a rend ősi szabályát követik.

J + H + S

Ez a könyv utasításokat és tanácsokat tartalmaz, amelyeket Jézusról nevezett Terézia intéz leányaihoz, tudniillik azon kolostorok szerzetesnőihez, amelyeket ő alapított a mi Urunk és a mi Nagyasszonyunk, a Boldogságos Szűz Istenanya segélyével, a kármelhegyi Boldogasszony rendjének ősi szabálya alapján. Különösen pedig az ávilai Szent József-kolostor nővéreinek van szánva, minthogy ezt a kolostort alapította legelőször és ennek perjelnöje volt, mikor e művet írta.

Nyilatkozat¹

Mindabban, amit mondani fogok, alávetem magamat a római katolikus Anyaszentegyház tanításainak; s ha olyasvalamit találnék állítani, ami azzal ellenkezik, az csakis félreértés lehet részemről. Azért is a mi Urunk szerelmére kérem azokat a tudós férfiakat, akiknek feladata lesz ezt a művet megbírálni, hogy nagy figyelemmel olvassák el és javítsák ki a benne esetleg található ilyesféle tévedéseket, valamint a többi hibákat is, amelyek bizonyára nagy számmal akadnak benne. Ha valami jó volna ebben a könyvben, szolgáljon Isten dicsőségére, nemkülönben az Ő Szent Anyjának, a mi Nagyasszonyunknak és Patrónánknak tiszteletére, akinek ruháját én is viselem, habár nagyon méltatlan vagyok rá.

Jézusról nevezett Terézia

---

¹ Ez a nyilatkozat nincs meg a Szent kéziratában, ellenben megvan az összes nyomtatott kiadásokban, sőt már az elsőben is, amely 1583-ban jelent meg Evorá-ban.

Előszó

Bañez Domokos atya, praesentatus², a Szent Domonkos-rend tagja, jelenlegi gyóntatóm, felhatalmazott arra, hogy írjak meg egynémely, az imádságra vonatkozó dolgot; mert hiszen sokat érintkeztem lelki életet élő szent emberekkel s így nézete szerint nem lehetetlen, hogy sikerül egyik-másik kérdést megvilágítanom. Erről a felhatalmazásról tudomást szereztek ennek az ávilai Szent József-kolostornak nővérei s azóta folyton zaklattak, hogy írjak számukra valamit. Végre is engednem kellett. Nincs kizárva, hogy ama nagy szeretet folytán, amellyel irányomban viseltetnek, az én tökéletlen és rosszul megírt munkám kedvesebb lesz szemükben, mint sok más jól megszerkesztett könyv, amelynek szerzője értett a dologhoz. Én az ő imádságaikban bízom. Lehetséges ugyanis, hogy azokra való tekintettel az Úr kegyes lesz engem megsegíteni s így azután sikerül egyet-mást mondanom, ami ennek a mi zárdánkunk sajátos életmódja szempontjából gyakorlati értékkel bír. Az Úr majd megsúgja nekem, én pedig tovább adom nekik. Ha pedig nem sikerülne a dolog, az se baj; úgy is először a praesentatus atya fogja elolvasni s ő vagy kijavítja, vagy pedig tűzbe dobja majd az egészet. Én nem veszték semmit azzal, hogy az Úristen ezen jó szolgálóinak kívánságát teljesítem; ők pedig hadd lássák, mily kevés telik tőlem, ha Isten Ő Szent Felsége meg nem segít.

Főleg néhány ellenszerre akarok rámutatni holmi apró kísértések ellen, amelyek az ördögtől származnak, de amelyekre nem igen szokás figyelni, éppen azért, mert annyira kicsinyesek. Azután esetleg más dolgokról is írok, aszerint, amint az Úr ezt vagy azt velem megérteti és a tollamra adja. Különb, mivel egyáltalában nem tudom, hogy mit kell majd írnom, lehetetlen előzőleg rendszerbe foglalom a mondanivalómat. Jobb is, ha ilyesmire nem vállalkozom; elég rendellenes dolog, hogy én írom ezt a könyvet: minek is keresne benne valaki rendet? Vegye az Úr a kezébe ezt az egész dolgot, hogy minden az Ő szent akarata szerint történjék. Mert annak ellenére, hogy cselekedeteim épp oly tökéletlenek, mint amilyen magam vagyok, ez az én egyedüli vágyam mindig és mindenben.

Azt az egyet merem állítani, hogy nagy szeretettel és minden erőmmel igyekszem előbbre segíteni az én jó nővéreimet az Úr szolgálatának útján. Ezen szeretetemhez járul azután a korom és az a tapasztalat, amelyet több kolostorban szereztem. Mindez abba a helyzetbe juttat engem, hogy talán jobban meg tudok magyarázni egyes aprólékos dolgokat, mint akár a nagy tudósok. Azoknak ugyanis más, fontosabb dolgaik vannak; meg azután ők férfiak és erős emberek, akik semmibe sem veszik az ilyen kicsinyes kérdéseket. Pedig hát az efféle gyöngye teremtményeknek, amilyenek mi, nők vagyunk, minden csekélység árthat. Az ördög ugyanis nagyon ravaszul be tudja fonni a kolostori elzárkózottságban élő nőket s a helyzetnek megfelelőleg egészen új fegyvereket kovácsol ellenök. Én, amilyen nyomorult vagyok, nem tudtam vele szemben megállni a helyemet s azt szeretném, hogy az én jó nővéreim okuljanak káromon. Csak olyasmit fogok mondani, amit önmagamon tapasztaltam vagy másokon saját szememmel láttam; semmi mást.

Nemrég azt parancsolták nekem, írjak meg valami önéletrajz-félét s abban szintén tárgyaltam egyes kérdéseket az imádságra vonatkozólag. Nincs kizárva, hogy gyóntatóm jobbnak látja egyelőre nem adni a kezetekbe ezt a művet. Így tehát itt akarok egyes dolgokat elmondani, amik ott is meg vannak írva s hozzá egyebeket is, aszerint, amint szükségét látom.

---

² Az egyetemi tanulmányok elvégzése után, akik a doktori címet óhajtották elnyerni, először néhány évig a „Sententiák”-ról tartottak előadást s ezen idő alatt címük volt: *baccalaureus Sententiarum*, azután pedig, amennyiben szerzetesek voltak és rendfőnökeik arra alkalmasnak ítélték őket, *praesentatus*-ok lettek, vagyis főnökeik ajánlották őket az egyetem kancellárjának, hogy emelje őket doktori rangra s egy ideig mint praesentatus-ok tanítottak tovább. Ez a cím tehát magasabb volt, mint a *baccalaureus*.

Az Úr majd meghallgatja kérésemet s Ő maga veszi kezébe ezt a dolgot és irányítja saját nagyobb dicsőségére. Amen.

I. fejezet: A kolostor szigorú élete

Azokról az okokról, amelyek engem arra indítottak, hogy ebben a zárdában olyan szigorú életmódot honosítsak meg.

Abban a könyvben, amelyet említettem, elmondtam az okokat, amelyek miatt rászántam magamat e kolostor megalapítására. Beszámoltam továbbá az Úrnak egyes nagy kegyelmeiről, amelyekkel jelezte, hogy ebben a házban jól fogják Őt szolgálni. Ennek az alapítási munkának a legelején azonban nem volt szándékom, hogy az anyagiakat illetőleg akkora legyen benne a szigorúság, sem az, hogy ne legyen jövedelme, hanem ellenkezőleg úgy akartam intézni a dolgot, hogy benne senki se szenvedjen szükséget. Mi más telhetett volna ilyen lanyha és nyomorult lénytől, amilyen én vagyok! Bár az is igaz, hogy nem a magam érdekét kerestem, s nem hiányzott bennem némi jószándék.

Ezidőtájt hallottam Franciaország bajairól, s arról, hogy mily rettenetes pusztítást okoznak benne a lutheránusok s hogy mennyire terjed ez a szerencsétlen felekezet. Emiatt sokat szenvedtem és sokat sírtam az Úr színe előtt, és – mintha csak nekem is lehetne beleszólásom ebbe a dologba – könyörögtem Neki, szüntesse meg ezt a nagy csapást. Úgy éreztem, hogy kész volnék ezerszer odaadni életemet egyetlen egy lélekért is, amely ott vesztébe rohan. Mivel pedig beláttam, hogy mint nő, – s hozzá ilyen hitvány nő – nem vagyok képes az Úr szolgálatában megvalósítani azt, amit szeretnék; s mivel az volt az egyetlen gondom – és most is az, hogy ha már oly sok az Úrnak az ellensége és oly kevés a jóbarátja, legalább az a kevés legyen igazán jó: elhatároztam, hogy megteszem azt a csekélységet, ami tőlem telik, tudniillik, hogy a legtökéletesebb módon követem az evangéliumi tanácsokat és ugyanígy megtartatom azokat e kolostor csekély számú lakóival is. Isten végtelen jóságába vettem tehát bizalmamat, mert tudtam, hogy Ő sohasem hagyja el azokat, akik Érte mindent elhagynak. Mivel pedig társnőim olyan jók voltak, amilyeneknek leghőbb vágyaimban képzeltem őket: arra számítottam, hogy az ő erényeik mellett az én hibáim nem érvényesülnek majd s hogy így sikerül valami keveset az Úr kedvére tennem. Reméltem, hogy ha mindnyájan buzgón imádkozunk az Egyház védelmezőjéért, a hitszónokokért és hittudósokért, akik az ő zászlaja alatt harcolnak: annyira-amennyire mégis csak segítségére leszünk ennek az én jó Uramnak. Hiszen annyira szorongatják Őt azok, akikkel akkora jót tett, hogy szinte úgy látszik, mintha újra keresztre akarnák feszíteni, s mintha igazán nem volna már számára hely, ahová lehajtsa fejét.

Ó én Üdvözítőm! Mennyire sajog a szívem, ha erre gondolok! Hová jutottak a keresztények? Mindig azok sértegetnek Téged legjobban, akik legtöbbel tartoznak Neked! Akikkel legnagyobb jót tettél! Akiket kiválasztottál, hogy barátaid legyenek! Akiknek közepette élsz és akiknek a Szentségeket osztogatod! Hát még mindig nem elég nekik az a szenvedés, amit értettük elviseltél?!

Igazán, én jó Uram, nem tesz nagy dolgot az, aki ilyen körülmények között elhagyja a világot. Ha az emberek oly kevésbe vesznek Téged, vajon mit várhatunk tőlük mi? Vagy talán arra számítsunk, hogy minket majd többre becsülnek? Talán mi nagyobb szolgálatot tettünk nekik s ezen az alapon várhatjuk el, hogy jóbarátaink maradjanak? Micsoda félszeg gondolkodás volna ez! Mit reménykedjünk mi ilyenekben! Mi, akiket az Úr jósága kimentett abból a dögvészes ragályból? Mert hiszen azok már az ördög karmai közt vannak! Kezük munkája keserves büntetést szerzett számukra, s élvezeteikkel az örök tüzet érdemelték meg. Hát csak rajta, csinálják! Habár az is igaz, hogy a szívem vérzik annyi lélek veszténe láttára! S ha legalább nem kellene azt látnom, hogy napról-napra többen vesznek el!

Ó, Krisztusban kedves nővéreim, könyörögjete velem együtt az Úrhoz ezért a kegyelemért! Mert hiszen ezért hozott itt össze benneteket; ez a ti hivatástok; ez kell, hogy legfőbb érdeketek

legyen és vágyaitoknak tárgya. Ezért folyjanak könnyeitek; ezért imádkozzatok nővéreim, nem pedig holmi világi érdekekért! Mert igazán nevetnem kellene rajta, ha nem fájna a szívemnek, hogy mi mindenért kéri a mi imánkat! Hiszen olykor még azt is akarnák, hogy eszközöljünk ki számukra Ő Szent Felségétől pénzt és nagyobb jövedelmet, mikor én inkább azt a kegyelmet szeretném számukra kérni, hogy vessék meg mindezt! Hiszen igaz, hogy jó szándék vezeti őket és mi meg is tesszük kedvükért, mert kívánságuk hívő szívből fakad, azonban én azt hiszem, hogy engem az Úr ilyen dolgokban sohasem hallgat meg. Mit nekünk mindez! Íme a világ lángban áll! Újra halálra akarják ítélni Krisztust! Földre akarják tiporni az Ő Egyházát!... mi pedig vesztegessük időnket olyan dolgokra, amelyek esetleg, ha Isten meghallgatna bennünket, valamely léleknek vesztét okozhatnák! Nem, nővéreim; nem olyan időket élünk, hogy ilyen apró-cseprő ügyekről tárgyalhatnánk Istennel! Igazán, ha nem kellene tekintettel lenni az emberi gyarlóságra, amely elvárja, hogy mindenben segítségére legyenek – s végre illik is, hogy megtegyük, ha megtehetjük – szeretném mindenkinek értésére adni, hogy nem ilyen csekélységekért imádkoznak oly nagy buzgalommal a Szent-József-kolostor nővérei.

II. fejezet: A szegénység

Elmondja, hogyan kell letenni az anyagi gondokról s hogy mekkora kincs a szegénység.

Ne gondoljátok, nővéreim, hogy ha nem jártok a világiak kedvében, nem lesz mit ennetek. Biztosítlak, hogy lesz. Sőt inkább soha se próbáljátok meg emberi okosságra alapítani megélhetéseteket, mert akkor éhen haltok, s ebben az esetben én azt mondanám, hogy úgy kell nektek. Szegezzétek szemeteket a ti Jegyesetekre: az Ő dolga, hogy titeket ellásson. Ha Ő meg lesz elégedve veletek, akkor azok fognak nektek kénytelen-kelletlen enni adni, akik legkevésbé voltak irányotokban jóindulattal. Hiszen ezt különben már is tapasztaltátok. Ha pedig mindezt megteszitek és mégis éhen találtok halni, akkor én azt mondom: ó mily boldogok a Szent-József-kolostor kármelita nővérei!

Az Úr szerelmére kérlek, soha se felejtsetek el, hogy ha már lemondtatok minden rendes jövedelemről, mondjátok le a megélhetésre vonatkozó gondokról is, mert különben semmit sem ér az egész. Akinek van vagyona, az viselje az ilyen gondokat is; az ő helyzetében ez egészen rendén van, mert ezt az ő hivatása hozza magával; ellenben minálunk az ilyesmi tisztára esztelenség. Másnak vagyonával törődni, részünkről illetéktelen beavatkozás volna olyasmibe, amihez csak az illetőnek van joga. Egyébként a ti gondjaitok úgy sem képesek a másik ember gondolkodását befolyásolni s őt arra indítani, hogy alamizsnát adjon nektek. Éppen azért sokkal jobb, ha ezt a gondot arra hagyjátok, aki Ura úgy a birtoknak, mint a birtokosnak. Az Ő parancsára jöttünk mi ide. Az Ő szavai igazak; ha ég és föld elmúlnak is, az Ő igéi el nem múlnak. Ha tehát hívek maradunk hozzá, soha se féljetelek attól, hogy Ő elhagy bennünket. Ha pedig egyik-másik napon nem volna mit ennetek, ez annál nagyobb javatokra lesz. A szentek életüket vesztették el; legyilkolták őket hitük miatt, s ez a vértanúság mennyire növelte örök dicsőségüket. Micsoda kitűnő vásárt csinálnánk mi is, ha egyszerre mindennel végezhetnénk s élvezhetnők minden kívánságunk kielégítését mindörökre.

Jegyezzétek meg jól, nővéreim, amit mondok, mert nagy szükségtek lesz ezekre az elvekre, ha én egyszer meghalok. Azért is hagyom nektek mindezt írásban. Amíg életben vagyok, minduntalan emlékeztetlek rá, mert tapasztalatból tudom, hogy mekkora lelki haszonnal jár. Minél kevesebb a készletünk, annál kevesebb a gondunk. Isten látja lelkemet, hogy nekem rosszabbul esik, ha fölöslegünk van, mintha hiányt szenvedünk. Azt sem tudom, vajon előfordult-e már ez az utóbbi eset, mert hiszen naponkint tapasztaljuk, hogy mihelyt valamire szükségünk van, az Úr azonnal megadja.

Megcsalnók a világot, ha nem így gondolkoznánk. Tettetnők a szegénységet, viselnők annak álarcát, anélkül, hogy lelkileg azok volnánk! Én ezt lelkiismeretbe vágó dolognak tartanám s úgy érezném magamat, mint aki gazdag létére alamizsnát gyűjt. Isten mentsen meg minket az ilyesmitől! S ha valahol túlságosan aggódnak amiatt, hogy jut-e bőven alamizsna: megeshetik, sőt szokásukká válhatik, hogy olyankor is kéregetnek, amikor nincs is rá szükségük, s esetleg olyan embertől, aki jobban meg van szorulva, mint ők. Az illető legalább nem veszít vele, sőt sokat nyer, ha megadja azt az alamizsnát: mi ellenben nagyon is rosszul járnánk. Ne adja Isten, leányaim, hogy ilyesmi megtörténjék! Ha ettől kellene tartanom, akkor inkább azt szeretném, hogy legyen biztos jövedelmeitek. Soha se járjon tehát ilyesmin az eszetek; én ezt az alamizsnát kérem tőletek; adjátok meg nekem az Isten szerelméért. S ha közületek valaki, akár a legutolsó is azt találná valaha észrevenni, hogy ebben a kolostorban más felfogás kezd lábrakapni, emelje fel szavát Isten Ő Szent Felségéhez, s alázatosan figyelmeztesse főnöknőjét, hogy rossz útra tévedt. S valóban, ez az út annyira veszedelmes, hogy rajta az igazi szegénység lassankint teljesen tönkremegy. Én bízom az Úrban, hogy ez nálunk nem lesz így s hogy Ő nem fogja

elhagyni az Ő szolgálóit. Ha ez a könyv, amelynek megírására felkértetek engem, nem is érne egyébként semmit, az az egy haszna meglesz, hogy erre a pontra felhívta a figyelmeteket.

Higgyétek el nekem, leányaim, az Úr reátok való tekintetből annyira-mennyire megértette velem a szent szegénységnek értékét. Akik ez utóbbit gyakorolják, szintén meg fogják érteni, de esetleg még sem annyira, mint én, mert én – annak ellenére, hogy letettem a fogadalmat – nemcsak hogy nem voltam lelkileg szegény, hanem lelkileg bolond voltam.

A lelki szegénység akkora kincs, hogy magában foglalja e világnak összes javait: felséges nagy uraság az! Azt akarom ezzel mondani, hogy aki minden vagyont megvet, minden vagyon fölött uralkodik. Mit nekem a királyok és nagyurak vagyona, ha nem kívánczom utána s ha az ő kedvükért a legparányibb olyan dolgot sem vagyok hajlandó megtenni, amivel Istent a legtávolabbról is megbánthatnám? Mit nekem az ő nagy méltóságuk, ha egyszer megértettem, mekkora méltóság a szegény emberé, ha igazán lelkileg szegény? Azt hiszem ugyanis, hogy a méltóság és a pénz majdnem mindig együtt jár s hogy aki méltóságra törekszik, az a pénzt sem veti meg. Aki ellenben utálja a pénzt, az a méltósággal sem törődik sokat. Értsétek meg jól: azt akarom mondani, hogy a méltóság utáni törekvés mindig magában foglal bizonyos érdeklődést a jövedelem és pénz iránt, mert csodaszámba megy, ha valaki becsülésnek örvend annak ellenére, hogy szegény. Mert az ilyent rendesen kevésbe veszik, bármennyire becsületes legyen is egyébként.

Ellenben az igazi szegénység – értem azt, amelyet az ember Istenért vállal – akkora méltóságot foglal magában, hogy nem kell senki előtt sem meghajtania fejét: Istenen kívül nem kell senkinek sem a kedvét keresnie. S az is igaz, hogy nagyon sok barátja van, bár senkire sem szorul rá. Ezt én tapasztalatból tudom. Mivel azonban annyit írtak már erről az erényről, – sok olyat is, amit én meg sem értek, nemhogy el tudnék mondani – s mivel nem akarom annak kitenni, hogy dicséretemmel lealacsonyítsam, nem mondok róla többet. Különben is csak annyit mondtam, amennyit tapasztalatból tudok, s megvallom, annyira belemelegedtem ebbe a tárgyba, hogy mindedig észre sem vettem, miről beszélek. Minthogy azonban már megírtam, maradjon megírva; feltéve, hogy jól beszéltem.

Egy dolgot kérek. tőletek az Úr szerelmére. A mi címerünk a szent szegénység, mert hiszen a mi szent rendünk alapítása korában szent elődeink oly nagy becsben tartották és annyira ragaszkodtak hozzá, hogy – amint ezt olyan valaki mondta nekem, aki tudja a dolgot – egyik napról a másikra nem tettek el semmit. De ha ez így van, tekintve, hogy külsőleg nem vagyunk képesek ezt ilyen szigorúan megtartani: igyekezzünk ezeket az elveket legalább a bensőnkben ápolni. Egy-két óra hosszat tart ez az élet, s utána a jutalom végtelen. De ha semmi jutalomra sem volna kilátásunk s ingyen kellene megtennünk azt, amit az Úr nekünk tanácsolt, akkor is megvolna az a nagy elégtételünk, hogy legalább valamiben utánozhattuk Ő Szent Felségét.

Ez a címer legyen tehát mindig a mi zászlónkon! Érvényesüljön nálunk a szegénység mindenben: házainkban, ruházatunkban, szavainkban, főleg azonban gondolkodásunkban. Addig, amíg ehhez tartjátok magatokat, ne félsétek ebben a házban a szerzetesi életszentséget, mert – amint Szent Klára mondta – hatalmas védőfal a szegénység. Saját szavai szerint, szegénységgel és alázatossággal kívánta mindig körülsáncolni kolostorait. S kétséget sem szenved, hogy a lelkiismeretesen gyakorolt szegénység jobban megőrzi a szerzetesek becsületét és minden egyébét, mint a legpompásabb épületek.

Őrizkedjétek az ilyenektől, az Isten szerelmére és az Ő Szent Vérére kérlek benneteket! Amennyiben pedig bűn nélkül mondhatom, azt kívánom, hogy amely napon valami fényes, épülettel elkészültök, dűljön össze az egész, s feltéve, hogy valamennyien a kegyelem állapotában vagytok, temessen mindnyájatokat romjai alá. Ezt komolyan mondom s erre igazán kérem Istent. Nagyon csúnya dolog az, leányaim, ha szegény emberek vagyonából nagy házakat építünk. Ne engedje az Úristen, hogy ez nálunk megtörténjék! Ellenkezőleg, legyen a mi házuk mindig mindenben szegény és kicsiny. Utánozzuk ebben legalább annyira-amennyire a mi királyunkat, akinek nem volt más hajléka, mint a betlehemi istálló, amelyben született és a

keresztfa, amelyen meghalt. Ezek a hajlékok pedig ugyancsak nem voltak kényelmesek! Hogy mások nagy kolostorokat építenek, ahhoz nekünk semmi közünk. Az az ő dolguk. Más a rendeltetésük, s bizonyára szent célok lebegnek szemeik előtt. Ellenben tizenhárom földhözragadt női személy minden zugban meghúzhatja magát. Az ellen nincs kifogásom, hogy legyen valamelyes kertetek és legyen benne néhány remetelak, amelyben félrevonulva a többiektől imádkozhattok, mert erre szükségtek van a teljes elzárkózottság miatt, de meg az áhítatot és imádságot is elősegíti. Ellenben a fényes épületektől, nagy házaktól, vagy bármi feltűnő dologtól mentsen meg bennünket az Úristen! Tartsátok folyton eszetekben, hogy az ítélet napján minden romba fog dőlni, azt meg nem tudjuk, nem következik-e be hamarjában. Már pedig igazán nem illenék, hogy tizenhárom ágrólszakadt szegény nőcskének a háza nagy zajt okozzon, amidőn összedől. Az igazi szegényekhez nem illik, hogy zajt csapjanak, sőt nagyon is meg kell szép csendben húzódnok, mert különben az emberek nem lesznek irántuk részvétellel.

Mennyire fogtok majd örülni, ha látjátok, hogy ez vagy az az ember elkerülte a poklot, mert nektek alamizsnát adott. Pedig ez nagyon is lehetséges; hiszen állandóan imádkoztok azokért, akik ellátnak benneteket a mindennapi kenyérrel. Végeredményben ugyan az Úrtól kapjuk azt, de Ő azt akarja, hogy hálával viseltessünk az Ő ajándékainak közvetítői iránt. S e tekintetben ne is legyetek soha hanyagok.

Nem tudom már, mibe kezdtem, mert egészen eltértem a tárgyamtól. Azt hiszem azonban, hogy az Úr akarata volt, mert soha sem jutott volna eszembe azt megírni, amit az imént mondtam. Támogasson bennünket mindig Ő Szent Felsége hatalmas karjával, hogy sohase távozzunk el Őtőle. Amen.

III. fejezet: Imádkozás az Egyházért és annak vezetőiért

Folytatja azt a tárgyat, amelyről az első fejezetben kezdett beszélni; buzdítja a nővéreket, hogy kérjék állhatatosan Isten kegyelmét azok számára, akik az Egyházért dolgoznak, és imával fejezi be.

Már most visszatérek arra a főcélra, amely miatt az Úr bennünket ebben a házban összehozott. Ó mit nem adnék érte, ha sikerülne e cél tekintetében Ő Szent Felségét valamennyire kielégítenünk!

Azt akarom mondani, hogy midőn látom azokat a nagy bajokat és azt, hogy emberi erő nem képes többé ezen eretnenségeknél mind jobban elharapódzó tüzét elfojtani, eszembe jut, hogy úgy kell tennünk, amint az a megszorult fejedelem tesz, akinek országát az ellenség már egészen ellepte. Fogja magát és egy jól megerősített városba vonul vissza, ahonnan időnkint rácsap ellenségeire. Felteszem, hogy azok, akik a városban vele vannak, válogatott emberek és egymagukban is többet tudnak tenni, mint más gyengébbek, nagyszámú katonaság segítségével. Ily módon esetleg teljes győzelmet is lehet aratni, de még akkor is, ha ez nem is sikerülne, nem szenvednek legalább vereséget. Mivel nincs közöttük áruló, az ellenség nem tudja bevenni a várost, hacsak ki nem éhezeti. A mi esetünkben pedig az éhség sohasem segítheti győzelemre az ellenséget. Meghalni meghalhatunk, de arról szó sem lehet, hogy megadjuk magunkat.

De tulajdonképpen miért is mondtam el mindezt? Azért, nővéreim, hogy megértsétek, mire is kell nekünk legfőképpen Istent kérnünk. Arra, hogy ne engedje, hogy ebben a városban, amelyben a jó keresztények vonták meg magukat, csak egy is találkozzék, aki az ellenséggel tart. A vár kapitányait pedig – a hittudósokat és a hitszónokokat – segítse meg az Úr, hogy a lelki életben minél előbbre haladjanak. Mivel pedig nagyobb részük szerzetes, adja meg nekik azt, hogy hivatásuknak minél tökéletesebben megfeleljenek. Erre nagy szükség van, mert amint mondtam, az egyházi, nem pedig a világi hatalom van hívatva rajtunk segíteni. Mivel pedig mi, nők, nem vagyunk képesek sem az egyik, sem a másik téren a mi királyunkat segíteni, igyekezzünk olyanok lenni, hogy imáinkkal használhassunk Isten szolgáinak, akik annyi munka árán fegyverezték fel magukat tudománnyal és életszentséggel s most azon fáradoznak, hogy az Urat támogassák.

Azt vethetnétek ellenem, hogy tulajdonképpen minek is sürgetem annyira ezt a dolgot? – miért mondom, hogy siessünk segítségére azoknak, akik úgyis jobbak nálunk? Megmondom nektek, hogy miért. Úgy látszik ti még nem fogjátok fel eléggé, mennyivel tartoztok az Úrnak azért, hogy idehozott benneteket, ahol sem üzleti ügyek, sem bűnre vezető alkalmak, sem pedig világi összeköttetések nem zavarják a békéteket. Ez óriási nagy kegyelem! Már pedig azok, akikről én beszélek, nem élvezik ezt az előnyt, s nem is volna jó, ha a mostani nehéz időkben élvezhetnék; nekik az a feladatuk, hogy buzdítsák a lanyhákat és lelket öntsenek a csüggedőkbe. Ugyan szépen járnának a katonák, ha nem volnának tisztjeik! Nekik tehát az emberek között kell élniök; a palotákban forgolódniok s nem egyszer, legalább külsőleg, úgy viselkedniök, amint azt a világiak teszik. S azt gondoljátok talán, leányaim, hogy ez oly könnyű dolog? Érintkezni a világgal; kint élni a világban; világi ügyekkel foglalkozni; sőt, mint mondtam, alkalmazkodni a világiak viselkedéséhez: bensőleg pedig idegenkedni a világtól, ellenséges érzülettel lenni a világ iránt, számkivetésben érezni magát, egy szóval nem embernek, hanem angyalnak lenni? Mert ha nem ilyenek, akkor nem érdemlik meg, hogy tiszteknek nevezzék őket s ne is engedje az Úr, hogy elhagyják celláikat, mert több kárt okoznának, mint hasznat. Most nem olyan időket élünk, hogy még a tanításra hivatottakban is el lehetne nézni a gyöngeségeket. Pedig ha ez utóbbiaknál nem gyökerezik a szív mélyén az a tudat, hogy mindent lábbal kell tiporni; hogy

csak az örökkévaló dolgokhoz szabad ragaszkodni, a mulandókkal ellenben teljesen szakítani kell: akkor hiába takargatják gyöngeségeiket, azok mégis csak napfényre fognak jutni. Mert hiszen ki mással van dolguk, mint a világgal? Már pedig azt lehetik, hogy a világ bármit is megbocsásson nekik, vagy pedig hogy bármi gyöngeségük elkerülje az ő vizsga szemét. Erényeiket legtöbbször nem fogja észrevenni, vagy pedig talán nem is fogja erényeknek tartani: ellenben kövessenek csak el valami rosszat, vagy csak egy kis gyarlóságot, és meglátják, mi lesz! Most jut eszembe s aggódva kérdelem: hogy ha ők nem, akkor vajon ki adjon a világiaknak példát a tökéletességre? Igaz ugyan, ez utóbbiaknak a jó példa nem arra szolgál, hogy kövessék, – mert hiszen erre rendesen nem érzik magukat kötelezve s már azt is nagy dolognak tartják, ha úgy ahogy megtartják a parancsolatokat. Nekik a jó csak arra való, hogy leszólják. Hiszen akárhányszor megesik, hogy ami igazán erény, azt egyéni kedvtelésnek tekintik. Azért higgyétek el, nem csekély isteni kegyelemre van szükségük azoknak, akik belebocsátkoznak ebbe a veszedelmes harcba.

Arra kérek tehát titeket, igyekezzetek olyanok lenni, hogy két dolgot érdemeljete ki Istennél. Az egyik, hogy azon sok hittudós és szerzetes között minél többnek legyen meg az említett szükséges képesítése; akikben pedig ez nem volna meg, azokat javítsa meg az Úr, mert sokkal többre képes egy tökéletes ember, mint sok más, aki nem az. A másik pedig, hogyha már egyszer benne vannak a harcban – tekintve, hogy ez a harc, amint mondtam, ugyancsak nem tréfa dolog – istápolja őket az Úr hatalmas karjával, mert csak úgy lesznek képesek kikerülni a sok veszélyt, amely őket a világban fenyegeti; csak úgy tudják majd süket fülre venni az élet vészes tengerén a szirének csábító énekét. Ha e tekintetben képesek vagyunk Istennél valamit elérni, akkor, bármennyire is el vágyunk zárkózva, mi is Őérette harcolunk. Akkor nem tekintem kárba vesztettnek azt a sok szenvedést, amelynek árán sikerült megalapítanom ezt a kis zugot, hogy abban meg legyen mindig tartva a mi Nagyasszonyunknak és Császárnőnknek³ szabálya azzal a lelkiismeretességgel, amellyel elkezdtük azt gyakorolni.

Ne tekintsétek szószaporításnak ezt az én folytonosan megismételt könyörgésemet. Mert vannak ám egyesek, akik nem szívesen mondanak le arról, hogy folyton a saját lelkükért imádkozzanak. Pedig hát van-e jobb imádság annál, amelyet én kérek tőletek? Vagy talán attól féltek, hogy ily módon elmulasztjátok letörleszteni azt a büntetést, amit a tisztítóhelyen kell majd szenvednetek? Biztosítlak, hogy e tekintetben éppen oly hathatós ez az ima, mint az a másik; ha pedig mindamellett maradna még szenvedni való, hát maradjon! Mit bánom én, ha akár ítéletnapig kell is a tisztítóhelyen kínlódnom, ha az én imám révén akár csak egy lélek is megüdvözik; hát még ha az sokaknak van hasznára, az Úrnak pedig dicsőségére? Ne törődjete ti olyan szenvedésekkel, amelyek egyszer véget érnek, mikor arról van szó, hogy Őneki tegyünk szolgálatot, aki annyit szenvedett miérettünk. Kérdezzétek meg mindig másoktól, hogy mi a tökéletesebb: mert nagyon óhajtom – s ezen óhajomat majd még indokolni fogom –, hogy mindig kérjétek ki bölcs emberek tanácsát.

Kérek tehát titeket az Úr szerelmére, imádkozzatok, hogy Ő Szent Felsége hallgasson meg ebben bennünket. Bármennyire nyomorult legyek, én is ezért esdeklek Őhozzá; mert hiszen az Ő dicsőségéről és az Ő Egyházának javáról van szó; már pedig e kettőre irányulnak összes vágyaim.

Első tekintetre vakmerőségnek látszhatik, hogy ilyen nagy dologra vállalkozom. De hiszen én, jóságos Uram, ezekre a Te szolgálóidra számítok, akik itt vannak s akikről látom és tudom, hogy semmi mást nem akarnak és semmi másra nem törekcszenek, mint arra, hogy Neked örömet okozzanak. Teéretted hagyták el azt a keveset, amijök volt, s azt szeretnék, bárha sokuk lett volna, hogy azt is Neked ajánlhatták volna fel. Te, én jó Teremtőm, nem szoktad az ilyesmit

³ Bármennyire szokatlan legyen is a magyar fülnek ez a megszólítás, nem tartottam indokoltnak eltérni tőle. Szent Terézia többször nevezi az Úr Jézust császárnak és a Boldogságos Szűzet császárnőnek, értve alatta a „királyok királyát”, illetve a „királyok királynőjét”.

elismerés nélkül hagyni s azért nem is tudom elhinni, hogy meg ne tedd, amire ők Téged kérnek. Hiszen már akkor sem vetted meg az asszonynevet, mikor e világon jártál, sőt ellenkezőleg mindig nagy jóindulattal voltál irányában. Hiszen, ha megtisztelést, vagy jövedelmet, vagy pénzt, vagy más világias ízű dolgot találnánk Tőled kérni, akkor, jól van, ne hallgass meg bennünket; ellenben ha a Te Fiad dicsősége érdekében száll hozzád ima, már miért ne hallgatnád meg, különösen ha olyan ember szívéből fakad, aki ezer dicsőséget és ezer életet volna kész Érted föláldozni? Ne miattunk tedd meg, Uram, mert hiszen mi nem érdemeljük meg, hanem tedd meg a Te Fiad vérére és érdemeire való tekintetből. Ó örök Atyaisten, gondold meg, hogy annyi kínzás, annyi sértegetés és oly rettenetes szenvedés csak nem mehet feledésbe! Mert én édes Teremtőm, egy olyan szerető szív, mint a Tied, hogyan tudja azt elnézni, hogy amit a Te Fiad oly lángoló szeretettel létesített; amit azért hagyott nekünk, mert, a Te akaratod szerint bennünket végtelenül szeretett: a legméltóságosabb Oltáriszentség, oly megvető bánásmódban részesüljön, amilyenben részesítik napjainkban azok az eretnekek, mikor megfosztják hajlékaitól és lerombolják templomait? S még ha valamit elmulasztott volna abból, amit neki megparancsoltál; de hiszen Ő mindent teljesített?! Vagy talán nem volt elég, örök Atyaisten, hogy míg e földön élt, nem volt hová fejét lehajtsa és folyton szenvedett? Hát újra el akarják Tőle venni házeit, amelyeket azért szerzett, hogy bennök lakomát adjon barátainak, mert látja, hogy gyöngék vagyunk, és tudja, hogy azoknak, akiknek munkálkodniuk kell, szükségük van erre az ételre? Vagy talán nem tett túláradólag eleget Ádám bűnéért? Hát mindig ennek az édes Báránynak kell azért lakolnia, ha újra bűnbe esünk? Ne engedd ezt, Felséges Uram! Engesztelődjék már ki Szent Felséged! Ne nézd bűneinket, hanem azt, hogy a Te Szent Fiad megváltott bennünket! Nézd az Ő és dicsőséges Szűzanyjának és annyi Szentjeinek és vértanúinak érdemeit, akik életüket adták érted!

Jaj nekem, Uram, hogy éppen én nekem kellett mindnyájunk nevében ilyen kéréssel színed elé járulnom. De rossz közvetítőt választottatok, leányaim, ha azt akartátok, hogy az Úr meghallgasson benneteket és kedvezően intézze el kérényeteket! Hátha megharagszik ez a hatalmas Uralkodó vakmerőségem láttára? Volna oka rá! Gondold meg azonban, én jó Uram, hogy Te vagy az irgalom Istene s azért légy irgalmas velem, tolakodó, bűnös főreggel szemben. Ne tekintsd azt, hogy miképpen élek, hanem azt nézd, hogy mily forró vággyal és mily keserű könnyekkel fohászkodom hozzád és könyörülj meg azon a sok lelken, akik vesztükbe rohannak, könyörülj meg Szentegyházadon. Ne engedd, hogy továbbra is ártsanak a kereszténységnek: gyújts végre világot ebben a sötétségben.

Ti pedig, nővéreim – az Úr szerelmére kérlek – ajánljatok Istennek engem, szegény bűnöst és könyörögjete hozzá, hogy tegyen engem alázatossá. Hiszen erre különben is kötelezve vagytok⁴. Arra nem is figyelmeztetlek, hogy imádkozzatok a királyokért, az Egyház főpapjaiért és különösen a mi jó főpásztorunkért,⁵ mert hiszen e tekintetben akkora bennetek a buzgalom, hogy nem szorultok figyelmeztetésre. Utódaitok azonban szintén fontolják meg, hogy ha szent ember az előjárójuk, ők maguk is szentek lesznek s azért ezt a fontos ügyet ajánlják szüntelen az Úr jószágába. Ha pedig be találna következni az, hogy imáitok, vágyaitok, önsanyargatástok és böjtötök nem irányulna többé erre a célra, akkor jegyezzétek meg: hűtlenné lettetek ahhoz a hivatáshoz, amelynek betöltésére az Úr itt, ezen a helyen, egybegyűjtött benneteket.

⁴ Szent Terézia ekkor perjelnöje volt a kolostornak.

⁵ Don Alvaro de Mendoza, ávilai püspök.

IV. fejezet: Szabályzat megtartása; kölcsönös szeretet, szakítás a teremtményekkel, alázatosság

Ajánlja a rendi Szabály hű megtartását s azonkívül három, a lelki élet szempontjából nagyon fontos dolgot köt olvasóinak lelkére.

Az eddigiekből eléggé látjátok, leányaim, hogy mily nagyszerű vállalatban akarunk mi sikert aratni. Igazán szentül kell élnünk, hogy Isten és emberek ennek alapján ne vádoljanak bennünket vakmerőségről. Az az egy világos, hogy sok szenvedés vár reánk; gondolkozzunk tehát nagyon nemesen, hogy azután a cselekedeteink is nemesek legyenek; én ugyanis erősen hiszem, hogyha nagy gondot fordítunk Szabályaink tökéletes és pontos megtartására, az Úr meg fogja hallgatni imáinkat. Mert hiszen én nem kívánok töletek, leányaim, valami újat, hanem csak azt, hogy tartsuk meg, amit megfogadtunk. Végre is ez a mi hivatásunk s erre vagyunk kötelezve. Csakhogy persze megtartás és megtartás között nagy a különbség.

A mi ősi Szabályunk⁶ azt köti szívünkre, hogy szünet nélkül imádkozzunk. Hogy pedig ennek a rendkívül fontos kötelezettségnek a lehető legjobban megfelelhessünk, legyen gondunk a bűjtökre, az önsanyargatásokra és a hallgatásra, amit a Rend előír. Mert hiszen azt már magatok is tudjátok, hogy igazi imádság ezen segítő eszközök nélkül nem képzelhető. Kényelem és imádság, ez a kettő nem fér össze.

Azt kívántátok tőlem, hogy mondjak nektek egyet-mást az imádságról. Jól van, megteszem, azonban viszonzásul arra kérlek benneteket, hogy olvassátok el gyakran és szívesen azt, ami eddig írtam és tartsátok meg. Mielőtt azonban a belső dolgokról, vagyis az imádságról beszélnék, meg akarok említeni egyet-mást, amire feltétlen szüksége van mindenkinek, ha az imádság útjára lép. Szólni akarok pedig olyan dolgokról, amelyek nélkül lehetetlen igazi szemlélődő embert képzelni, amelyek segítségével ellenben, még ha nem is szemlélődő valaki, nagyon magasra juthat az Úr szolgálatában. Akiben ezek a dolgok nem volnának meg, az ne is tartsa magát szemlélődőnek. Az Úr Jézus adja meg nekem a kegyelmét és értesse meg velem azt, amit mondani akarok, hogy azután az Ő dicsőségére szolgáljon. Amen.

Ne gondoljátok, barátnőim és testvéreim, hogy valami sok terhet akarok a vállatokra rakni: adja Isten, hogy csak legalább azt tudjuk megtenni, amit a mi szent Atyáink követtek és meghagytak nekünk! Hiszen ezen az úton érdemelték ki ők is maguknak a „szent” nevet: Isten ments, hogy más utat keressünk, akárki tanácsolná is. Részemről csak három pontra akarom felhívni a figyelmeteket, amelyek egyébként bennfoglaltatnak a Szabványokban⁷, mert ennek a háromnak megtartása biztosítja nekünk legjobban azt a belső és külső békességet, amelyet az Úr annyira a lelkünkre kötött. Az első a kölcsönös szeretet egymás között. A második a szakítás minden teremtménnyel. A harmadik az igazi alázatosság, amelyet ugyan utolsó helyen említek, de azért a legeslegfőbb, mert a többi mind magában foglalja.

Ami az elsőt – a kölcsönös szeretetet – illeti, az igen nagy fontosságú. Nincs kellemetlenség, amit ne viselnének el könnyedén azok, akik szeretik egymást; vagy legalább is igen nagynak kellene lennie, hogy a szívükre vegyék. S ha e világon úgy megtartanák a szeretet törvényét, amint azt megtartani kellene, azt hiszem a többi sem szegnék meg olyan könnyen: csakhogy persze mindnyájan úgy vagyunk, hogy többé-kevésbé minduntalan vétünk ellene.

⁶ Ősi szabály, *Regula primitiva* alatt értjük azt, amelyet 1205 táján Albert jeruzsálemi pátriárka írt a Szent Brokárd perjel vezetése alatt a Kármelhegyen lakó szerzetesek számára.

⁷ Szabványokon értjük a legtöbbször röviden megfogalmazott rendi Szabálynak bővebb magyarázatát, szóval az illető Rend életét irányító elvek és törvények gyűjteményét.

Azt gondolhatná valaki, hogy a szeretet tekintetében minálunk nem képzelhető túlzás; pedig bizony előfordul s annyi bajt okozhat, hogy aki maga nem látta, el se hiszi. Az ördög ezerféle csapdát készít belőle. Az olyanok, akiknek lelkiismerete nem gyöngéd s akik csak amúgy nagyjából igyekeznek Istennek szolgálni, nem érzik annyira ezeket a tökéletlenségeket, sőt erénynek tartják; ellenben, ha valaki komolyan igyekszik tökéletes életet élni, az nagyon sokat szenved miattuk. Ezek a hibák ugyanis lassan és fokozatosan gyöngítik az ember akarátát, úgy hogy az végre nem képes többé Istent mindenekfölött szeretni. Azt hiszem nőknél ez a betegség nagyobb mérveket szokott ölteni, mint a férfiaknál s olykor nagy bajokat okoz a kolostori életben. Innét ered például az, hogy nem szeretik egymást eléggé valamennyien; hogy egyik-másik megneheztel, ha barátnőjét valami bántódás éri; igyekszik egyet-mást megtartani magának, hogy abból barátnőjének ajándékot adhasson; keresi az alkalmat arra, hogy beszélgethessen vele s akkor is legtöbbször arról folyik köztük a szó, hogy mennyire szeretik egymást és más ilyen ostobaságról, nem pedig arról, hogy mennyire szeretik Istent. Ezek a nagy barátkozások ugyanis ritkán szolgálnak arra, hogy az illetőket nagyobb szeretetre lelkesítsék Isten iránt, hanem ellenkezőleg az ördögnek nyújtanak alkalmat arra, hogy a kolostorban pártokat szervezzen.

Ha arra szövetkeznek ketten, hogy jobban szolgálják Ő Szent Felségét, az egészen más; az ilyen szent barátságban nincs helye a szenvedélyes érzelemnek, sőt ellenkezőleg minden arra szolgál, hogy az ember leküzdje egyéb szenvedélyeit is. Bárcsak minél több ilyen barátság volna – értem a nagy kolostorokban; mert ebben a mi házunkban, ahol csak tizenhárman vagyunk s ahol többet nem is szabad felvenni, kell, hogy valamennyien egyenlő jóbarátok legyenek, hogy mindnyájan egyenlően vonzódjanak egymáshoz s így szeressék és kölcsönösen támogassák egymást. Ezért is a mieink őrizkedjenek a különös barátkozástól, akármennyire ártatlan legyen is az egyébként; hiszen az ilyesmi még édes testvérek közt is méreg; rokonok között pedig még rosszabb: valóságos pestis.

Higgyék el nekem, nővéreim, hogy bár túlzásnak látszhatik, amit mondok, nagy tökéletesség az ilyesmitől őrizkedni és nagy nyugalmat biztosít. Mennyi bűnre szolgáló alkalmat kerülnek el ezen óvatosság révén azok, akik nem eléggé erősek! Ha tehát a szívünk jobban hajlanék az egyikhez, mint a másikhoz – amit nem lehet elkerülni, mert ez természetünkből folyik, olyannyira, hogy sokszor kedvesebb előttünk az, aki rosszabb, csupán azért, mert vonzóbb a külseje – akkor fogjuk meg a gyeplőt s ne engedjük, hogy az a vonzalom úrrá legyen fölöttünk. Ne szeressünk a másokban egyebet, mint az erényeket és a lelki jószágot s legyen mindig gondunk arra, hogy a külsőt semmibe se vegyük. Ne engedjük meg, nővéreim, hogy szívünk bárkinek rabja legyen, azt az Egyet kivéve, aki azt saját vére árán vásárolta meg. Vigyázzanak nagyon, mert különben egyszer csak azt veszik észre, hogy a szívük teljesen hozzátapadt valakihez és nem bírnak többé vele.

Ó Istenem, mennyi mindenféle gyerekesség származik azután az ilyesimből! Olyan kicsinyes dolgok ezek, hogy csak az tudja elhinni és csak az érti meg őket, aki maga látta, úgy hogy céltalan is volna őket itt felsorolnom. De már azért sem akarok részletekbe bocsátkozni, nehogy mások is lássák, mennyire gyarlók a nők. Jobb, ha erről semmit sem tudnak. De az az egy igaz, hogy én néha alig tudtam hová lenni a csodálkozástól. Ami engem illet, Isten kegyelméből bennem sohasem fejlődött ki ilyen erős ragaszkodás, de másokon gyakran láttam; s attól félek, hogy a legtöbb kolostorban előfordul ilyesmi; mert nem egyben magam is tapasztaltam. Pedig, sajnos, igen nagy akadálya ez a szerzetesi tökéletességnek mindenkiben; ha pedig a főnöknőben van meg ez a gyöngeség, akkor az egyenesen veszedelmes dolog. Ezt már más alkalommal is megmondtam.

Ezeket a különös barátkozásokat csak nagy okossággal lehet megakadályozni és pedig úgy, hogy a főnöknő mindjárt kezdetben, mikor a dolog fejlődésnek indul, közbelép s elfojtja; teszi pedig ezt inkább szeretettel, mint szigorral. Hogy elejét vegyük az ilyeneknek, nagyon fontos, hogy a nővérek ne jöjjenek össze az üdülési órákon kívül és ne váltsanak egymással szót.

Nálunk ez most amúgyis így van szokásban, amennyiben a Szabály értelmében rendesen nem vagyunk együtt, hanem mindegyik nővér a maga cellájában tartózkodik. Ne is hozzák be soha ebbe a Szent-József-kolostorba azt a szokást, hogy közös dolgozó szobájuk legyen, mert bár magában véve semmi rossz sincs benne, azért mégis csak könnyebb hallgatni, ha mindegyik egyedül van. Az egyedüllétet különben is meg kell szoknunk, mert annyira fontos az imádság szempontjából. Már pedig az imádság alapvető elve a mi házunknak s ennek gyakorlására jöttünk össze, nem pedig más célból. Ha pedig ez így van, akkor meg kell szeretnünk azt, ami ennek legjobb segédeszköze.

Hogy visszatérjek a kölcsönös szeretetre: azt hihetné valaki, hogy nálunk teljesen fölösleges a nővéreket ilyesmire buzdítani, mert hiszen igazán csúnya fajzatnak kellene lennünk, ha nem szeretnők egymást, tekintve, hogy folyton érintkezünk egymással; mindig együtt vagyunk; a házon kívül senkivel szót nem váltunk; senkivel sem jövünk össze; senkivel sem társalgunk; hisszük, hogy Isten szeret bennünket és mi szeretjük Őt, mert hiszen Ő Szent Felsége kedvéért mondtunk le mindenről. De meg azután, ha van szeretetreméltó dolog, akkor az erény bizonnal az; már pedig azt hiszem, hogy Isten kegyelméből az erényesség mindig tündökölni fog ezen ház lakóiban. Hát hiszen e tekintetben nem is igen szorultok buzdításra. Azonban egészen más kérdés az, hogy *miképpen* szeressük egymást; hogy milyen az az erényes szeretet, amelynek közöttünk mindig meg kellene lennie és hogy miképpen állapíthatjuk meg, vajon megvan-e bennünk ez a szépséges nagy erény? – Mert hogy ugyancsak nagy erény, azt a mi Urunk szavaiból láthatjuk, aki annyira lelkére kötötte apostolainak, hogy szeressék egymást. – Ezekről a kérdésekről akarok én most egyet-mást mondani; már amennyire tudatlanságomtól telik. Ha ugyanezt más könyvekben is megtalálnátok – és pedig épp ily részletesen kifejtve – akkor ne induljatok semmiben az én szavaim után; mert hiszen én talán azt sem tudom, hogy mit beszélek.

Kétféle szeretetről akarok nektek beszélni. Az egyik tisztán szellemi, amennyiben nem vegyül bele érzékiségünk, illetve természetes hajlamaink részéről semmi, ami befolyásolná tisztaságát. A másik szintén szellemi, de belekeveredik a mi érzékiségünk és gyöngeségünk – ez utóbbi is jó szeretet és meg van engedve. Ilyen például az, amelyet rokonokkal és jóbarátokkal szemben érzünk. Erről is mondtam már egyet-mást.

Most azonban arról a tisztán szellemi szeretetről akarok szólni, amelybe nem vegyül semmi szenvedély. Mert ahová a szenvedély beférkőzik, ott a szép összhang meg van zavarva. De azért, ha józan mérséklettel ápoljuk magunkban ez utóbbi szeretetet, akkor előnyünkre fog válni, mert még az is erényes lesz benne, amiben érzékiséget sejtünk. Igaz ugyan, hogy ezek az elemek néha úgy összekeverednek, hogy senki sem tud rajtuk eligazodni, főleg akkor nem, ha a vonzalom a gyóntató személyére irányul. Imádságos emberek ugyanis, ha azt látják, hogy a gyóntatójuk szent életet él és megértő lélekkel vezeti őket, nagyon megszeretik őt. Ekkor azután jön a rossz szellem és ezernyi aggodalmat támaszt az illető lélekben, úgy hogy teljesen feldúlja annak a belső békéjét. Ezzel az ördög el is érte célját. Főleg olyankor szokott ez előfordulni, ha a gyóntató az illetőt nagyobb tökéletesség felé vezeti. Ilyenkor úgy ráijeszt az ördög arra a lélekre, hogy képes elhagyni a gyóntatóját. A másikkal természetesen éppen így jár; s a továbbiakkal hasonlóképpen.

Az egyedüli helyes eljárás ebben az esetben az, hogy az illető ne feszegetse, vajon szereti-e gyóntatóját vagy sem, hanem, ha szereti, hát szeresse. Mert hiszen ha szeretjük azt, aki bennünket valami anyagi jóban részesít, vajon hogyan lehetne nem szeretnünk azt, aki annyit vesződik a mi lelkünkkel s annyi jót tesz vele? Sőt én hiszem, hogy nagyon is hasznomra van, ha szeretem a gyóntatómat, azért, hogy szent életű és lelki ember, s azt látom, hogy sokat fárad az én lelkem megjavításán. Amilyen gyarlókat vagyunk, néha valósággal szükségünk is van az ilyen érzelmekre. Nem egyszer éppen ez adja meg nekünk az erőt arra, hogy igen nagy dolgokra vállalkozzunk Isten szolgálatában.

Ha azonban a gyóntató nem olyan, amilyent én tartok szem előtt, akkor a dolog nagyon veszedelmessé válhatik. Igen nagy bajok származhatnak abból, ha az ilyen ember megtudja, hogy valaki vonzódik hozzá. Az ilyen nagyon elzárkózott házakban pedig a baj még nagyobb volna, mint másutt. Mivel azonban nem olyan könnyű megítélni, hogy mennyire jó valaki, legyünk nagyon okosak és óvatosak. Az volna természetesen a legegyszerűbb dolog, ha senki sem beszélne neki vonzalomról s ő sem venne észre semmit. Igen ám, de az ördög nem alszik s annyira kínozza az illetőt aggodalmaival, hogy nem képes hallgatni. Sőt úgy látja, hogy minden mást inkább kihagyhat a gyónásából, csak azt az egyet nem, hogy vonzódik a gyóntatóhoz; szerinte azt föltétlenül meg kell gyónnia. Ezért szeretném én önöket meggyőzni arról, hogy ebben az egész dologban nincs semmi s hogy nem érdemes komolyan venni. Fogadják meg ezt a tanácsomat. Ha látják, hogy gyóntatójuknak minden szava lelki javukat célozza; ha nem vesznek benne észre semmi léhaságot – mert hiszen azt rögtön észreveszi mindenki, aki nem egészen együgyű – s ha látják, hogy istenfélő ember: akkor ne törődjenek azzal, ha akármekkora vonzalom ébred is fel önökben iránta, hanem vessék meg az ilyen kísértést és fordítsák el arról figyelmüket. Meglátják, hogy ha így tesznek, az ördög végre is belefárad s békében fogja önöket hagyni. Ellenben, ha a gyóntatójukon észrevennék, hogy valami léhaságon jár az esze, akkor nézzenek nála mindent gyanús szemmel; s ne tárgyaljanak vele, még a legszentebb dolgokról sem; éppen csak a bűneiket gyónják meg és végezzenek vele röviden. A legjobb, ha ilyenkor megmondják a főnöknőnek, hogy nem jó hatással van a lelkükre és más gyóntatót választanak. Ez a leghelyesebb eljárás, feltéve, hogy nem ejt csorbát a gyóntató becsületén. Ilyen és más ehhez hasonló bonyolult esetekben, amilyenekkel az ördög szívesen alkalmatlankodik, ha az ember nem tudja, hogy mit tegyen, a legjobb valami tudós paphoz fordulni – amihez szükség esetén minden nővér megkapja az engedélyt – és gyónásban kérni ki a tanácsát. Mert különben az ilyen szorultságban, amidőn az ember kénytelen hamarjában valami kivezető utat választani, nagyon is elvétheti a dolgot. S hány ilyen súlyos hibát követnek el az emberek tisztára azért, mert nem kérnek tanácsot, különösen olyan esetben, amidőn azt kell elkerülni, hogy valakinek becsületén csorba essék. Már pedig úgy hagyni a dolgot nem lehet, mert ha az ördög egyszer erről az oldalról támad, akkor nagy a veszedelem és föltétlenül elejét kell venni a dolognak. Azért mondom, hogy ilyen esetben legjobb lesz mindig megbeszélni a dolgot más gyóntatóval, ha erre alkalom nyílik – s adja Isten, hogy mindig nyíljék – az illetőt pedig lehetőleg elkerülni, akármekkora áldozatukba kerüljön is ez az eljárás.

Fontolják meg, hogy ezt meg kell tenni minden áron, mert a dolog veszélyes és pokoli helyzetbe sodorhatja mindnyájunkat. S arra is figyelmeztetem önöket, hogy ne várjanak addig, amíg a baj nagyra nő, hanem mindjárt csírájában fojtsák azt el minden rendelkezésükre álló eszközzel. Ezt egészen nyugodt lelkiismerettel megtehetik. Én e tekintetben az Úrba vetem bizalmamat; Ő nem fogja megengedni, hogy olyanok, akiknek esze szükségképpen mindig imádságon jár, meg tudjanak szeretni valakit, ha csak nem szent életű ember az illető. Mert akik képesek ilyesmire, azok bizonyára nem imádkoznak s nem élnek olyan szentül, amint nálunk kell élni. Hiszen ha azt látják, hogy az a gyóntató nem ért a nyelvükön s hogy nem szeret isteni dolgokról beszélni: akkor nem is szerethetik meg, mert hiszen egyáltalában nem hasonlít önökhöz. Ha pedig hasonlít, akkor (hacsak nem nagyon korlátolt eszű) tekintve, hogy úgyszólván kevés alkalma van önökkel beszélni, jól meg fogja gondolni a dolgot, mielőtt feldúlná úgy a saját, mint Isten szolgálóleányainak lelki békéjét.

Ha már belekezdtem ebbe a dologba, csak még annyit akarok róla mondani, hogy ez a legborzasztóbb csapás, amit az ördög egy kolostorra mérhet és sajnos, sokszor nagyon későn veszik észre. Így azután a fegyelem fokozatosan lazul, anélkül, hogy ennek okát tudnák adni. Mivel ugyanis a gyóntató léha gondolkodású, a nővéreket is oly irányban befolyásolja, hogy ne vegyék komolyan kötelmeiket. Isten mentsen meg bennünket ettől a veszedelemtől. Az ilyesmi képes megzavarni az összes nővéreket. A lelkiismeretük ugyanis mást mond, mint a gyóntató s ha nem gyónhatnak másnál, nem tudják, mit tegyenek, s nem képesek megnyugodni. Mert

hiszen éppen az az ember okozza a bajt, akinek hivatása volna őket megnyugtatni és lelküket gyógykezelní. Akkora bajok vannak ilyen tekintetben egyes helyeken, hogy a szívem elszorul, ha rá gondolok. Azért ne is csodálkozzatok azon, hogy ezt a veszedelmet oly részletesen fejtettem ki előttem.

V. fejezet: A gyóntatók

Tovább beszél a gyóntatókról. Kifejti, mennyire fontos, hogy tudós férfiak legyenek.

Ne adja az Úr – végtelen irgalmára kérem – hogy ebben a házban bárkinek is alkalma legyen az imént említett bajokat megismerni s miattuk testileg-lelkileg annyit szenvedni. Háttha még a főnöknő jó barátságban van a gyóntatóval, úgy hogy egyiknél sem lehet a másikra panaszkodni! Ilyen esetekben még az a kísértés is előfordul, hogy igen nagy bűnöket is elhallgatnak: akkora lelki kint okoz nekik a gyónás és annyira félnek tőle. Én jó Istenem, mily rettenetes károkat okozhat ilyenkor az ördög s mily drágán adják meg az árát annak, hogy nincs náluk lelkiismereti szabadság, s hogy annyira befolyásoltatják magukat emberi tekintetek által. Abban érdekelnek ugyanis, hogy mekkora becsületére válik kolostoruknak, ha csak egyetlen egy gyóntatójuk van; pedig éppen ez a körülmény ad legjobb alkalmat az ördögnek arra, hogy megkínozza lelküket. Ha pedig egyik-másik elszontyolodott lélek más gyóntatót kér, azt hiszik, egyszerűbe felfordul a szerzetesi fegyelem. Hát még, ha olyan gyóntatót talál kérni, aki nem tartozik az ő szerzetükhöz! – no hisz akkor, ha még oly szentéletű volna, s ha csak beszélni akarna is vele valamelyik nővér, az ő véleményük szerint, halálos sérelem esnék a Renden!

Adjatok hálát az Úrnak, leányaim, hogy e tekintetben most szabadok vagytok. Ha nem is fordulhattok akárkihez, mégis több gyóntató áll rendelkezésetekre, úgy hogy nem kell mindig és mindenre vonatkozólag a rendes gyóntatótól tanácsot kérnetek. Én pedig az Úr szerelmére kérem az összes jövőendő főnöknőket, igyekezzenek mindig kieszközőlni a püspököknél, vagy a provinciálisnál azt a szent szabadságot, hogy alkalomadtán úgy ők, mint a többiek lelki ügyeiket, a rendes gyóntatón kívül, más, tudós papokkal is megbeszélhessék. Erre főleg akkor van szükség, ha a gyóntató maga nem tudományosan képzett ember; ilyen esetben, Isten ments, hogy mindenben kizárólag öutána induljanak, akár mennyire szent és jóirányú legyen is. Mert nagy dolog a tudomány, ha arról van szó, hogy valamely adott esetben eltaláljuk az igazat. Az életszentség és a tudomány azonban nincs meg mindig egyugyanazon emberben. Pedig minél több kegyelmet ad nektek az Úr az imádságban, annál szükségesebb, hogy lelki vezetőik is kiváló ember legyen mind a jócselekedetek, mind az imádság tekintetében.

Azt már úgyis tudjátok, hogy lelki épületeknek sarkköve a jó lelkiismeret; ezért minden erővel iparkodjatok megszabadulni még a bocsánatos bűnöktől is, s tegyétek mindig azt, ami tökéletesebb. Azt hihetné az ember, hogy ezt már csak minden gyóntató tudja: pedig nem úgy van a dolog. Velem megesett, hogy lelki ügyeimet tárgyaltam egy olyannal, aki végigtanulta az egész teológiát s aki mindamellett nagyon rossz hatással volt reám, amennyiben mindenre azt mondta, hogy az semmi. Tudom, hogy nem akart félrevezetni, hiszen erre semmi oka sem volt, hanem hát nem értett a dolghoz. S ugyanezt tapasztaltam kívülről még más kettőnél vagy háromnál.

Pedig nagy kincs mireánk nézve, ha világosan látjuk, miképpen kell tökéletesen megtartanunk Isten törvényeit; mert csakis ezen az alapon épülhet fel az imádságunk, s ezen erős vakolat nélkül minden dűledezik. Ezért van tehát önöknek⁸ arra szükségük, hogy okos és tudós emberekkel beszélhessék meg a lelki ügyeiket. Ha gyóntatójukban nem volna meg a jámborság mellett a tudomány is, idejekorán nézzenek más tanácsadó után. S ha esetleg megtiltanák önöknek, hogy másnál gyónjanak, akkor gyónás nélkül tárgyaljanak olyanokkal, akikben megvannak az említett kellékek. Sőt ennél is tovább megyek s azt mondom, hogy ha a gyóntatóban meg is volna minden jó tulajdonság, még akkor is forduljanak olykor másokhoz:

⁸ Sz. Terézia néha tegezi, néha pedig önözi a nővéreket; olykor leányainak, olykor nővéreinek, olykor még úrasszonyainak is szólítja.

mert azt sohasem lehet kizártnak tekinteni, hogy egyben-másban téved, s akkor legalább ne tévedjenek miatta valamennyien. Csak arra vigyázzanak, hogy ilyesmi sohase történjék az engedelmesség rovására. Mindennek megvan a maga módja. Egyetlen egy lélek is megéri, hogy érdekében minden eszközt felhasználjunk, hát még ha valamennyiük lelkéről van szó.

Mindazt, amit eddig mondtam, elsősorban a főnöknőnek szól, s azért újólá arra kérem őt, legyen minderre gondja. Hiszen mi nem keresünk más boldogságot, mint lelkünk nyugalma; már pedig Isten sokféle úton tudja vezetni a lelkeket, s a gyóntató talán mégsem ismeri ezeket az utakat mind. Arról pedig biztosítom önöket, hogy bármennyire szegények is, ha olyanok maradnak, amilyeneknek lenniök kell, mindig fog akadni szentéletű ember, aki kész önöknek tanáccsal szolgálni s lelküket megnyugtatni. Mert Ő, akinek gondja van anyagi szükségleteikre, bizonyára meg fogja adni az illetőnek a hajlandóságot arra, hogy világosítsa fel az Ő leányait és vegye elejét ennek a bajnak, amelytől én jobban félek, mint bármi mástól. Így azután az ördög megkísértheti ugyan a gyóntatót, hogy valami téves irányban vezesse gyónóit; de ha látja, hogy a nővérek mással is megbeszélnek lelki ügyeiket, észre fog térni és jobban vigyáz magára.

Ha elvágjuk az ördög elől ezt az utat, úgy remélem, hogy más módon nem lesz képes bejutni ebbe a házba. Azért is Isten szerelmére kérem a püspököt vagy a rendfőnököt – akárki legyen is az –, hogy ne szorítsa meg e tekintetben a nővérek szabadságát, s ha tudós és jámbor egyének akadnának közelükben – amit az ilyen kis városban könnyű megtudni –, engedje meg, hogy olykor meggyónhassanak náluk, még ha van is rendes gyóntatójuk. Tapasztalatból tudom, hogy ez sok szempontból hasznos, s még ha volna is némi hátrányos oldala, ez semmi ahhoz a nagy, leplezett és szinte gyógyíthatatlan betegséghez képest, amelyet az ellenkező eljárás okoz. A kolostori életnek ugyanis az a sajátsága, hogy a jót nagy gonddal kell benne őrizni, mert különben tönkremegy; ellenben a rosszat, ha egyszer befészkelte magát, rendkívül nehéz belőle kiirtani s a legcsekélyebb rossz szokás hamarjában orvosolhatatlan állapotot teremthet.

Mindazt, amit írtam, magam láttam, tapasztaltam és megbeszéltem tudós és jámbor emberekkel. Ez utóbbiak alaposan megfontolták, hogy milyen rendszer válik be majd leginkább ebben a kolostorban s miképpen fog benne a tökéletesség legszebben virágozni. Bár ebben a földi életben nem képzelhető rendszer, amelynek nem volna rossz oldala, mégis legüdvösebbnek azt találtuk, hogy ebben a házban sem a káplánnak, sem a gyóntatónak ne legyen soha szabad be- és kijárása. Mindketten örködjének afölött, hogy a házbéliek szentül éljenek és minden rendben legyen; hogy mind külsőleg, mind bensőleg előrehaladjanak a jóban; s ha valami hibát vesznek észre, azt jelentsék a rendfőnöknek; ők maguk azonban ne viselkedjenek úgy, mintha előljárók volnának.

Így van ez most minálunk és ebben én nem a magam feje után indultam. Mi ugyanis több oknál fogva nem a rendfőnököknek fogadunk engedelmességet, hanem a püspök joghatósága alá tartozunk. A mi mostani püspökünk, névszerint Don Alváro de Mendoza, nagy barátja a szerzetesi életnek és a jámborságnak és nagy szolgája az Úrnak; főrangú család tagja és mindenképpen igyekszik előmozdítani ennek a mi kolostorunknak érdekeit. Ő e kérdés megbeszélésére több tudóst, okos és tapasztalt férfiút hívott össze, akik az említett megállapodásra jutottak, miután velem, szegény bűnös lélekkel együtt mások is sokan és sokat imádkoztak, hogy az Úr világítsa meg elméjüket. Annál inkább indokolt dolog tehát, hogy a jövőbeli rendfőnökök szintén magukévá tegyék ennek a sok okos embernek véleményét s annyi imádságnak és az Úr annyi kegyelmeinek eredményét, amely az eddigi tapasztalatok alapján tényleg a legjobbnak bizonyult. Adja az Úr, hogy ezután is így legyen és mindig az Ő legnagyobb dicsőségére szolgáljon. Amen.⁹

---

⁹ Ezen pont körül később nagy küzdelem keletkezett. 1585-ben a nagyon szigorú elveket valló P. Doria Miklós lett a tartományi főnök. Az 1591-ben teljesen megszorította a nővéreknek szabadságát, aminek következtében egyes női zárdák el is szakadtak a Rendtől. Doria párthívei azt állítják, hogy maga Szent Terézia is megváltoztatta volna élete végén a nézetét és sokallta volna, hogy egyes zárdákban annyi a gyóntató, és e tekintetben Szent Bertalanról nevezett Boldog Anna nővérek, Szent Terézia titkárának tanúságára hivatkoznak. „Anna – mondá neki a Szent 1581- vagy 1582-ben – én azt hiszem, mi rossz úton vagyunk. Nem volna szabad ajtót nyitnunk annyi gyóntatónak. Valamikor más nézetem voltam, most azonban helyeslem a ferencendi nővérek eljárását... mert ha akad náluk valami baj... nem tudja meg az egész világ.” Hogy azért Doria is túllőtt a célon, azt abból következtethetjük, hogy Keresztes Szent János helytelenítette eljárását. Azt hisszük, hogy X. Pius pápa és az új törvénykönyv erre vonatkozó intézkedései felelnek meg a lehető legpontosabban Szent Terézia elveinek, amennyiben megtartják a középutat a két véglet között.

VI. fejezet: A tökéletes szeretet

Visszatér a tökéletes szeretet tárgyalására.

Nagyon eltértem a tárgyamtól, de ha valaki belátja a mondottak fontosságát, nem fogja ezt tőlem rossz néven venni.

Térjünk tehát már most vissza ahhoz a szeretethez, amellyel illik és szabad egymás irányában viseltetnünk, ahhoz tudniillik, amelyik tisztán szellemi. Nem tudom, helyesen fogom-e fel a dolgot, de azt hiszem, nem érdemes róla hosszabban beszélni, mert nagyon kevesen jutnak erre a magaslatra. Akinek azonban az Úr megadta volna ezt a szeretetet, az legyen nagyon hálás érte, mert ez valami igen nagy tökéletesség lehet.¹⁰ Azért azonban egyet-mást mégis mondok róla, mert talán hasznotokra válik. Minél élénkebben áll ugyanis szemünk előtt valamely erénynek képe, annál könnyebben szeretjük meg s annál őszintébben óhajtjuk azt magunkban megvalósítani. Csak az Úristen adhatja meg nekem, hogy ezt a szeretetet megértsem; hát még azt, hogy másokkal megértessem! Mert igazán, úgy hiszem, még azt sem tudom, micsoda is az a szellemi dolog, sem azt, hogy miképpen keveredik hozzá érzékiség. Azt pedig még kevésbé értem, hogy miért kell éppen nekem ilyen dolgokról beszélnem! Úgy vagyok vele, mint aki a távolban valamit beszélni hallott, de nem értette meg, hogy mit mondtak. Én is, sokszor igazán, valószínűleg azt sem tudom, hogy mit mondok, de azért az Úr úgy rendezi a dolgot, hogy jól megértsenek. Ha azután más esetben badarságot találnék beszélni, azon nincs csodálkozni való, mert hogy is tudnám én valamiben az igazat eltalálni.

Ez a szellemi szeretet csak olyan emberben lehet meg, aki Isten kegyelméből világosan belátja, hogy mi ez a világ; hogy van ezen kívül egy más világ is; hogy mekkora a különbség a kettő között; hogy az egyik örökkévaló, a másik pedig olyan, mint az álom. Meg kell értenie, hogy mi az Isten iránti és mi a teremtmény iránti szeretet. Hozzá saját tapasztalatából kell tudnia a kettő közötti különbséget, mert ez egészen más, mintha valaki csak úgy hiszi és gondolja. Tudnia kell ugyancsak tapasztalatból, hogy mennyit nyer az ember az egyikkel, s mennyit veszít a másikkal. Világos fogalmának kell lennie arról, hogy mi a Teremtő és mik a teremtmények; és sok más dologról, amelyekre vonatkozólag csakis az Úr ad igazi és világos ismeretet azoknak, akik belépnek hozzá az imádság iskolájába, illetve, akiket az Úr felvesz abba. Mert azok aztán egészen másképp tudnak ám szeretni, mint mi, akik nem jutottunk ennyire.

Talán azt fogjátok mondani, nővéreim, hogy minek is beszélek én nektek ezekről a dolgokról, mikor ti mindezt úgyis tudjátok. Adja Isten, hogy úgy legyen; hogy tudjátok, de úgy ám, amint azt tudni kell, vagyis, hogy mélyen a szívetekbe legyen vésve. Ha ugyanis tudjátok, akkor legalább nem fogjátok hazugságnak tekinteni azt az állításomat, hogy abban az emberben, akit az Úr a tökéletességnek erre a magaslatára emelt, megvan ez a tökéletes szeretet is. Ezek azután a nemes lelkek, a királyi lelkek, akik Isten kegyelméből ennyire vitték! Ezek nem képesek arra, hogy olyan hitvány dolgot szeressenek, mint amilyen az emberi test. Nem mondom, hogy nem dicsérik annak Teremtőjét, midőn látják, hogy szép, kedves és szemrevaló, de hogy nagyra becsülik, arról szó sem lehet. Azt akarom ezzel mondani, hogy csupán a testi szépség miatt sohasem fognak más iránt szeretetre gerjedni. Az ilyen szeretetet tárgytalannak tekintenek; és úgy éreznék magukat, mintha valami árnyékba szerettek volna bele. Valósággal pirulnának önmaguk előtt s nem mernék többé Istennek azt mondani, hogy igazán szeretik Őt.

Azt mondjátok talán erre, hogy az ilyenek nem is tudnak szeretni és nem képesek viszonzni mások ragaszkodását. Az az egy talán igaz, hogy nem sokba veszik mások vonzalmát, s ha olykor örülnek is, ha azt látják, hogy mások szeretik őket – ami végre is emberi dolog – hamar

¹⁰ A szentanya el akarja hárítani a gyanút, mintha öbenne meg lett volna ez a tökéletes szeretet. Pedig hát kiben lett volna meg, ha nem öbenne?

észbe kapnak s belátják ennek oktalanságát. Azaz, hogy van rá eset, amikor nem az, tudniillik, midőn olyanoknál találunk szeretetre, akik tudományuk és jámborságuk révén lelki hasznukra vannak. Minden egyéb vonzalom csak terhükre van, mert érzik, hogy semmi előnyük sincs belőle, sőt kárukra lehet. De azért hálásak a vonzalomért, s azzal viszonyozzák, hogy az illetőt Istennek ajánlják. Úgy tekintik ugyanis a dolgot, hogy aki őket szereti, az az Istennek tesz szolgálatot, mert látják, hogy Isten iránti szeretetből származik az egész. Arról ugyanis meg vannak győződve, hogy saját magukban nincs semmi szeretetreméltóság; nézetük szerint tehát irántuk csak azért viseltethetik valaki vonzalommal, mert tudja, hogy Isten is szereti őket.

Ennek alapján azután a fizetést is Ő Szent Felségére bízzák s ha imádkoztak az illetőkért, hogy Isten fizessen meg nekik, úgy érzik, hogy fel vannak mentve minden további kötelezettség alól s a dolog nem érdekli őket többé.

Igazán sokszor elgondolom, mennyire vakok vagyunk, amidőn azt óhajtjuk, hogy mások szeressenek bennünket; kivéve ha – mint mondom – olyanokról van szó, akik jó hatással vannak reánk s az örök javukhoz segítik a lelkünket. Különbö is jegyezzék meg, hogy abba a szeretetbe, amellyel más irányában viseltetünk, részünkről mindig belevegyül valami kis önzés, amennyiben a saját hasznunkat, vagy legalább is élvezetünket keressük. Ellenben ezek a tökéletes emberek lábbal tipornak már minden jót, gyönyörűséget és élvezetet, amelyet a világ nyújthat. S amennyiben bizonyos értelemben mégis keresik az élvezetet, nem képesek azt másban feltalálni, mint Istenben és az Istenről való beszélgetésben. Ennek következtében nem tudják belátni, mi hasznuk lehetne abból, ha valaki szereti őket s nem is keresik mások vonzalmát. S mivel ez az igazság egészen világos előttük, nevetnek önmagukon, ha visszagondolnak azokra az időkre, amikor még képesek voltak egész komolyan tépelődni afölött, vajon viszonyozza-e valaki a vonzalmukat, vagy sem. Mert az ember már olyan, bármily nemes is egyébként a vonzalma, hogy feltétlenül azt akarja, fizessék vissza. Pedig az a fizetés, amit beszéd érte, pusztá szalma, levegő, súlytalan dolog, amelyet elfúj a szél. Mert hiszen bármennyire szerettek is bennünket valamikor, vajon mink maradt belőle? Azért is az említettem emberek épp oly kevésbe veszik, ha szeretik őket, mintha nem szeretnék őket; kivéve, ha a szeretet lelki hasznukra van. Belátják ugyanis, hogy csupán emberi gyöngeség részünkről, midőn szeretet után áhítunk.

Azt hihetnétek ugyebár, hogy az ilyenek Istenen kívül nem is képesek mást szeretni. Pedig ez nem áll. Sőt sokkal jobban tudnak szeretni, s a szeretetük sokkal jótévőbb és hatásosabb: egyszóval igazi szeretet. Az ilyen lélek ugyanis sokkal jobban szeret adni, mint kapni; s még magával a Teremtővel szemben is így van. Ezt nevezem én szeretetnek; mert azok a többi alacsony érzelmek csak bitorolják ezt a szép nevet.

Azt is kérdezhetnétek, vajon mit szeretnek azok a jó emberek, ha nem azt szeretik, amit látnak? Azt mondom erre, hogy igenis azt szeretik, amit látnak és ahhoz vonzódnak, amit hallanak: csak hogy amit ők látnak, az nem mulandó dolog. Az ő tekintetük ugyanis nem áll meg a felszínen, hanem keresztülhatol a testen, a lelket nézi s azt vizsgálja, vajon van-e rajta szeretni való. S még ha első tekintetre nem is találának rajta semmit, valami kis jóindulatot vagy hajlamot mégis csak fölfedeznek benne, s ennek nyomán kutatva aranyat lelnek ama lélek bányájában. És ha azután szeretik az illetőt, akkor semmi fáradtságot sem sajnálnak, s készőrömet tesznek meg érte mindent. Azt akarják ugyanis, hogy szeretetük állandó legyen; már pedig ha az illető nem tesz szert lelki kincsekre és nem szereti nagyon Istent, akkor ez az állandóság ki van zárva. Az ilyen tökéletes emberrel hiába tenne az illető jót; hiába szeretné teljes szívéből; hiába hozna meg érte minden áldozatot; hiába volna meg benne minden képzelhető természetes kedvesség: nem lesz képes sokáig megőrizni vonzalmát s a barátság nem maradhat állandó. Az ilyen ember tapasztalatból tudja, hogy mit érnek mindezek a dolgok: őt ilyesmivel nem lehet megvesztegetni. Látja, hogy nem illenek egymáshoz, s hogy kölcsönös szeretetüknek nincs meg a biztos alapja. Hiszen, ha az a másik nem tartja meg Isten törvényeit,

akkor barátságuknak úgy is vége szakad ezzel a földi élettel, mert azon túl elválnak útjaik, s azért nem is képes igazában szeretni őt.

Az olyan lélek tehát, amelyikbe az Úr beleöntötte az igazi bölcsességet, csak annyiba veszi ezeket a földi élet tartamára kötött barátságokat, amennyit érnek, sőt még annyira se. Mert ha valaki tudja élvezni ezen világ javait, örömeit, mulatságait, kincseit, arra nézve még van értéke az ilyen jóbarátnak, főleg, ha gazdag és módjában áll híveit megörvendeztetni és megvendégelni; de ha valaki mindettől irtózik, vajon mit ér neki az ilyen barátság?

Midőn tehát az ilyen ember szeret valakit, akkor egész szívvel azon van, hogy az illető megszeresse Istent és kegyelmében legyen; ugyanis, mint mondom, tudja, hogy szeretete nem lehet másképpen állandó. Különb is nagyon önzetlen a szeretete: minden követ megmozgat, hogy a másiknak hasznára legyen s kész volna életét ezerszer feláldozni annak legkisebb lelki előmeneteléért. Ó drágálatos szeretet, mely oly szépen utánozza a szeretet fejedelmét, a mi drága kincsünket, az édes Jézust.

VII. fejezet: A szellemi szeretet

Folytatólag beszél a szellemi szeretetről, s néhány tanáccsal szolgál arra nézve, hogy miképpen lehet azt megszerezni.

Csodálatos dolog, hogy milyen szenvedélyes ez a szeretet! Mennyi könnyhullatásba kerül! Mennyi penitenciával és imádsággal jár! Mily szorgalmasan ajánlgatja mindenkinek imájába jóbarátja érdekeit, s hogyan kéri az embereket, hogy könyörögjenek érte Istenhez! Állandóan az a vágy emészt, hogy a barátja haladjon a jóban, s nem tud megnyugodni, amíg nem látja, hogy tényleg előre halad. Ha meg azután a barátja eljutott már a tökéletesség egy bizonyos fokára s kissé visszaesik, akkor meg van keserítve minden öröme az életben. Nincs étvágya, nem tud aludni, folyton ez a gond nyomja, szüntelenül remeg, nem fog-e elveszni az a lélek, akit ő annyira szeret; nem kell-e majd tőle az örökkévalóságban elválnia. Mert hiszen a földi elválást, a halált nem veszi semmibe: minek is ragaszkodják az ember az élethez, egy olyan dologhoz, amelyet egy fuvalat kiragad kezei közül anélkül, hogy képes volna azt visszaszerezni! Ebben a szeretetben, mint mondom, semmi helye nincs az önérdeknek: hanem egyetlen óhaja, egyetlen vágya, hogy az a másik lélek minél gazdagabb legyen égi javakban. Ezt nevezem én szeretetnek, de nem azokat a nyomorúságos kicsinyes földi érzelmeket. Nem a rosszakat értem, Isten mentsen azoktól, mert az afféle pokoli dolgokra nem érdemes miközöttünk szót vesztegetni. Még az is rettenetes, amelyik köztük legkevésbé rossz. Az ilyesmit nekünk, nővéreim, ki sem szabad mondanunk. Még csak gondolnunk sem szabad arra, hogy ilyesmi is van a világon; sem meghallgatnunk ilyesmit akár tréfából, akár komolyan mondják; sem megengedni, hogy előttetek beszéljenek ilyesféle érzelmekről. Az ilyesminek nincs semmi haszna s még a meghallgatása is nagyon káros lehetne.

Én csak azokról az említett megengedett vonzalmakról beszélek, amilyenek miközöttünk is előfordulnak, s amilyenekkel a rokonok és jóbarátok viseltetnek egymás iránt. Ez az egész szeretet abban a vágyban csúcsosodik ki, hogy valahogy meg ne találjon halni az, akit szeretünk. Ha a feje fáj, nekünk a szívünk vérzik, ha szerencsétlenség éri, akkor, mint mondani szokták, végünk van; és más hasonló dőreségeket követünk el. Azzal a másik barátsággal egészen másképp áll a dolog. Igaz ugyan, hogy emberi gyarlóságunk érzi valamelyest barátunk szenvedését, de az ész azonnal felülkerekedik és csak azt nézi, hasznára van-e a lelkének? vajon növekednek-e ezáltal erényei? vajon türelemmel viseli-e azt? – s azután imádkozik érte, hogy Isten kegyelméből legyen türelmes és szerezzen érdemeket azzal a szenvedéssel. Ha a tökéletes ember látja, hogy barátjában mindez megvan, akkor egyáltalában nem fáj érte a szíve, sőt örül és meg van elégedve. Igaz ugyan, hogy szívesebben szenvedne ő maga, semhogy barátját lássa szenvedni, de csak abban az esetben, ha a szenvedés érdemét és hasznát neki juttathatná. Arról azonban, hogy nyugtalankodják, vagy aggódjék miatta, szó sem lehet.

Ismétlem, hogy nézetem szerint ez a szeretet hasonló ahhoz, amelyet a mi szerelmes Jézusunk érzett irántunk. Akikben megvan ez a szeretet, azok nagy hasznára vannak másoknak, mert magukra vállalnak értük minden fáradságot, a gyümölcsöket pedig nekik engedik át. Az ő barátaik tehát nagyon sokat nyernek, de higgyék is el, hogy ez a szent barátságuk csak akkor lesz maradandó, ha elszántan és tökéletesen a mi Urunk nyomaiba lépnek és teljes erővel igyekeznek haladni a mennyi haza felé, amint ezt Szent Mónika és Szent Ágoston tették; ellenkező esetben ez a barátság meg fog szűnni. Az ilyen lélek ugyanis nem képes kétszínűsége barátaival szemben, s nem tudja elhallgatni, ha hibát vesz észre bennük. Sőt ahányszor ilyesmit lát, mindannyiszor szemükre veti, ha gondolja, hogy ezzel használ nekik; mert igazán szíven viseli lelki javukat. Egyébként az ilyenek nem törődnek az egész világgal, de ezzel az utóbbi dologgal annál inkább. Nem képesek másként viselkedni, nem tudnak hízelegni, sem pedig barátaik előtt

valamit eltitkolni. Azoknak vagy meg kell javulniuk, vagy pedig vége a barátságnak, mert az ellenkezőt nem képesek, de nem is lehet elviselniük. Állandó harc volna közöttük. A világ nem érdekli őket, s azt sem nézik, hogy mások híven szolgálják-e Istent, mert csak önmagukra van gondjuk: azonban barátaikkal szemben nem képesek ilyen közömbösen viselkedni. Semmi fölött sem képesek szemet hunyni s még a porszemet is észreveszik rajtuk. Merem mondani, hogy súlyos kereszt nekik ez az érzélem. Annál boldogabb azonban az az ember, akit ilyen lélek szeret! Áldott az a nap, amelyen megismerkedett vele!

Ó én jó Uram! Bárcsak megadnád nekem a kegyelmet, hogy sok ilyen barátom legyen! Annyi bizonyos, Uram, hogy többre becsülném őket, mint a föld összes királyainak és nagyurainak barátságát. S volna is rá okom, mert hiszen e nemes barátok minden áron a tökéletességnek arra a fokára akarnak bennünket juttatni, amelyen azután magasan fölötté állunk mindennek és az egész világon uralkodunk. Ha hallani találtok, nővéreim, ilyen nagyarányú emberről, a főnöknőtök mozgasson meg minden követ, hogy összejöhesse vele. Az ilyeneket – már ameddig ilyen tökéletesek maradnak – szeressétek, amennyire csak szeretni tudjátok. Kéves ilyen ember van a világon; de ha akad egy, aki eléri ezt a tökéletességet, az Úrnak rendesen van rá gondja, hogy azt mások is észrevegyék rajta.

Előre látom, majd azt mondják nektek, hogy semmi szükségetek az ilyen barátságra, mert elég nektek az Úristen. Hiszen ez igaz, de nem jutunk-e közelebb Istenhez azáltal, ha az Ő jóbarátaival érintkezünk? Saját tapasztalatomból tudom, hogy ebből mindig nagy hasznunk van. Hogy én magam nem kerültem a pokolba, azt Isten után ilyen szent embereknek köszönöm; mert mindig könyörögtem nekik, hogy imádkozzanak értem.

Azonban térjünk vissza ahhoz, amiről szó volt. Ez tehát az a szeretet, amelyet én annyira óhajtanék mi közöttünk látni. Hiszen ha kezdetben nem is volna talán ilyen tökéletes, az Úrnak lesz rá gondja, hogy tökéletesítse. Kezdjük valami közepes fokon; s ha bele is vegyül valami kevés természetes szeretet, az nem baj, föltéve, hogy mindenkit egyenlően szeretünk. Sőt néha nem is árt némi természetes szeretetet mutatni, sőt akár táplálni is a nővérekkel szemben, s együtt érezni velük apró-cseprő bajaikban. Mert megesik olykor, hogy valami csekélyke kis dolog akkora fájdalmat okoz némelyiknek, amilyent más a legnagyobb csapásban sem érezne. Érzékeny embereket minden csekélység levesz a lábukról. Ha önök erős jelleműek, abból nem következik, hogy ne legyenek részvétellel a gyöngék irányában. S ne is csodálkozzanak, ha ilyesmit látnak, mert ki tudja, az ördög az adott esetben talán megfeszítette minden erejét és nagyobb mértékben érezteti vele a kis bajt, mint önökkel a nagy szenvedéseket. Az is lehetséges, hogy az Úr ezektől a szenvedésektől ugyan bennünket meg akar kímélni, de egyebeket tartogat számunkra, s akkor megeshetik, hogy amit mi tartunk nagy bajnak, azt meg mások nem veszik semmibe. Azért is az ilyen dolgokat ne ítéljük meg a magunk felfogása alapján s ne azt nézzük, hogy mit tennénk most, mikor az Úr – talán a mi közreműködésünk nélkül – erősebbé tett bennünket, hanem azt, hogy miképpen viselkedtünk volna akkor, amidőn még mi magunk is gyöngék voltunk.

Fontolják meg jól ezt az elvet, mert ez megtanít bennünket arra, hogy részvétellel legyünk embertársunk iránt még a legkisebb bajaiban is, főleg ha érzékeny természetű. Mert ha valaki már előbbre jutott a tökéletességben, akkor vágyva vágyódik a szenvedés után, s így mindezt semmibe sem veszi: de éppen azért kell nagyon vigyázni másokkal szemben, s nem szabad elfelejtenie, hogy ő maga is gyöngé volt valamikor, s ha most már nem az, ez nem az ő érdeme. Ellenkező esetben az ördög felhasználhatná az ilyen alkalmat arra, hogy lehűtse felebaráti szeretetünket, s tökéletesség színében tüntesse fel előttünk azt, ami tulajdonképpen hiba.

Legyünk mindenben nagyon óvatosak s tartsuk nyitva a szemünket, mert az ördög nem alszik. Főleg pedig azoknak kell vigyázniuk, akik magasabb tökéletességre törekszenek, mert ezekkel szemben nem mer nyíltan föllépni, hanem leplezetten támad, úgy, hogy ha az illető nem nagyon éber, csak akkor veszi észre a bajt, mikor már megtörtént. Egyszóval vigyáznunk kell és

szüntelen imádkoznunk, mert az ördög ármányainak leleplezésére nincs jobb eszköz az imánál. Csak ezzel tudjuk arra kényszeríteni, hogy kimutassa a foga fehérét.

Arra is igyekezzetek, hogy nővéreitek körében, az üdülés idején, jókedvűek legyetek, úgy, amint ez nálunk szokás. Ha pedig valamelyik rászorul arra, hogy felvidítsátok, legyetek vele jókedvűek még olyankor is, midőn egyébként lehangoltak vagytok. Mindez hozzátartozik a tökéletes szeretethez, de csak akkor, ha tapintatosan történik.

Már most arról a szeretetről is kellene beszélnem, amelyik nem oly tökéletes, mint ez; úgy találom azonban, hogy ez a szeretet ebben a mi házukban, mi közöttünk, nem volna helyén. Én legalább nem tudnám ajánlani. Mert ha helyesen akarunk eljárni, mindent vissza kell vezetnünk kútfejére, ezt pedig csak az imént tárgyalt szeretet teszi meg. Sokat akartam beszélni erről a másíkról is, de most, hogy ennyire jutottam a fejtegetésében, úgy hiszem, hogy az nem egyeztethető össze a mi életmódunkkal s azért maradjunk csak a mondottaknál. Hiszem ugyanis, hogy ha a mi szeretetünk nem is lesz egészen tökéletes, azért az Úr még sem fogja megengedni, hogy a mi házukban másfajta szeretet burjánozzék.

Nagyon helyes dolog tehát, hogy a nővérek kölcsönösen részvétellel legyenek egymás iránt. Csak arra vigyázzanak, hogy ne kövessenek el semmi tapintatlanságot az engedelmisség rovására. Akármilyen kemény dolgot parancsoljon is a főnöknő annak a nővérnek, akit szeretünk, nem szabad senki előtt kimutatnunk, hogy helytelenítjük. A főnöknőnek magának szólhatunk ugyan, de azt is egészen alázatosan tegyük. Ha nem így járna el valaki, nagy bajt okozhatna. És azt is fontos tudnotok, hogy nővéreiteket illetőleg mit szabad és mit nem szabad szívetekre venni és részvétellel kísérni. Legelsősorban vegyétek nagyon is a szívetekre, ha nővéreiteken valami szembeszökő hibát vesztek észre. Itt érvényesüljön azután a szeretet s gyakoroljátok azáltal, hogy nem ütköztök meg a fogyatkozásokon és türelemmel viselitek. Hiszen a többiek is türik a ti hibáitokat; pedig ez utóbbiak bizonyára nagyobbak, csak hogy ti magatok nem veszitek észre. Imádkozzatok Istenhez az illetőért és gyakoroljátok nagy tökéletességgel azt az erényt, amely ellentétes az ő hibájával. Így törekedjétek őt kioktatni példátok által; ezt jobban meg fogja érteni és nagyobb hasznára lesz, mintha szóval feddnék, vagy megbüntetnék őt. Igyekezzék egyáltalában mindegyik azt az erényt gyakorolni, amely a másíkbán legjobban kitűnik, mert így könnyen ragadnak át az erények az egyíkről a másíkra. Ez nagyon jó elv: ne felejtsetek el.

Micsoda jó és igazi szeretete van az olyan nővérnek, aki a többieknek mind hasznára van; aki másokra való tekintetből lemond a saját érdekeiről; aki nagyon előre haladt az összes erényekben és nagy hűséggel tartja meg a szabályokat! Mennyivel többet ér az ilyen barátság, mint az összes elképzelhető gyöngédségek. Az ilyen kifejezések, mint: „életem”, „lelkem”, „kincsem”, vagy más effélék, vagy hogy az egyíket így becézíék, a másíkat meg úgy, az nálunk nincs szokásban és ne is legyen soha. Ezeket az édes szavakat tartogassák a mennyei Jegyesük számára. Úgyis annyit vannak vele együtt s hozzá négy szemközt, tehát az Ő számára kell tartogatniok a kedveskedést, ha már Ő Szent Felsége oly szívesen veszi. Pedig ha ezeket a szép kifejezéseket elkoptatjuk a földiekkal szemben, akkor már nem hatnak meg bennünket, mikor az Úrra alkalmazzuk őket. De meg különben is semmi célja az ilyesminek. Ez nagyon nőies dolog volna, pedig én azt óhajtom, hogy az én leányaim semmiben se mutassák magukat gyöngé nőknek, hanem inkább cselekedjenek úgy, mintha erős férfiak volnának. Ha ők megteszik a magukét, az Úr oly férfias erőt fog nekik adni, hogy bámulatba ejtik magukat a férfiakat is.¹¹ Könnyen megteheti Ő Szent Felsége, hiszen semmiből teremtett bennünket.

¹¹ A híres Bañez Domokos atya, Szent Terézia gyóntatója említi egy dominikánus tartományi főnök esetét, aki nem sokat tartott az asszonyokról s amíg csak híréből ismerte Szent Teréziát, azt mondogatta róla, hogy az is csak olyan lesz, mint a többi. Bañez rábeszélésére egyik nap felkereste Szent Teréziát. E találkozás után a jó főnök egészen megváltozott. „Ez a Terézia nem nő – mondotta Bañeznek – hanem férfi és pedig a nagyszakállúak közül való.” S attól kezdve mindig a legmélyebb tisztelet hangján beszélt róla.

Nagyon szép bizonyítéka a szeretetnek az is, ha valaki igyekszik megkönnyíteni nővéreinek munkáját s magára vállalja mindazt, ami terhes a kolostori teendőkben. Az is szép, ha örül annak és dicséri az Urat, amidőn látja erényeiknek növekedését.

Mindezek a dolgok, eltekintve nagy belső értéküktől, igen elősegítik a házban a békességet és a kölcsönös megértést, amint ezt Isten kegyelméből most is állandóan tapasztaljuk. Adja Ő Szent Felsége, hogy ez nálunk mindig így legyen, mert ha ennek az ellenkezője következne be, az rettenetes volna. Ha ilyen csekély számú nővér között visszavonás ütne ki, végtelen sokat kellene szenvedniük. Ne adja Isten, hogy ez bekövetkezzék.

Addig azonban, amíg mindaz a jó ki nem vész közülünk, amit az Úr keze ültetett ebbe a házba, ilyen veszedelem nem következik be. Ha valami meggondolatlan szó találná a békét megzavarni, azonnal vegyék elejét s imádkozzanak teljes szívükből. Különösen akkor volna szükség nagy buzgalomra, ha a baj maradandóan akarná magát befészkelni; ha némi pártoskodás ütné fel a fejét, vagy pedig valaki sértve érezné magát és duzzogna. Igazán megfagy ereimben a vér, mikor e szavakat írom és elgondolom, hogy még ilyesmi is megtörténhetik! Látom ugyanis, hogy ez a legnagyobb baj, amely egy kolostorban előfordulhat. Ha ez bekövetkeznék, akkor hagyjanak fel minden reménnyel. Gondolják meg és legyenek arról meggyőződve, hogy jegyesüket kitalították házukból; bizonyos értelemben arra kényszerítették, hogy keressen másutt hajlékot, mert az övének kapuját becsukták előtte. Kiáltsanak Ő Szent Felségéhez; nézzenek segítség után, mert ha oly sok és oly lelkiismeretes gyónás és áldozás nem termi meg gyümölcseit, úgy bizonyára valami Júdás van önök között. Nagyon vigyázzon a főnöknő, hogy ilyesmi ne fordulhasson elő s igyekezzék mindjárt az elején közbelépni, mert ezen múlik, hogy elsimul-e a dolog, vagy pedig nagy baj lesz-e belőle. Ha észreveszik, hogy valamelyik nővér összeférhetetlen, küldjék azonnal más kolostorba. Isten majd gondoskodik arról, hogy tudjanak neki hozományt adni. Vessék ki maguk közül az ilyen pestist; nyessék le az ágakat, amennyire lehet; s ha ez nem volna elég, tépjék ki gyökerestül a fát. Ha pedig mindez nem volna lehetséges, akkor tartsák őt börtönben és ne engedjék ki; jobb így, semhogy másokra is átragadjon ez a vészes betegség.

Mily rettenetes csapás ez! Isten legyen irgalmas annak a kolostornak, amelybe behatol. Jobban szeretném, ha a mienket tűzvész emésztene meg és mi benne égnénk.

Azt hiszem, lesz még alkalmam valamivel többet beszélni erről, a reánk nézve rendkívül fontos dologról s ezért most nem is fejtegetem tovább. Csak azt az egyet akarom még lelkükre kötni, hogy inkább ragaszkodjanak egymáshoz és szeressék és becézzék egymást a leggyöngédebben, szóval azzal a tökéletlen szeretettel – feltéve, hogy senkivel sem tesznek kivételt – semhogy akár a legcsekélyebb visszavonás is felüsse fejét. Ne engedje ezt az Úr! az Ő szerelmére kérem! Amen. Kérem az Urat s kérjék önök is, nővéreim, hogy mentsen meg bennünket a viszályoktól, mert erre csak az Ő keze képes.

VIII. fejezet: A teremtet dolgokról lemondás kincse

Arról beszél, mekkora kincset bír az, akinek sikerült mind belsőleg, mind külsőleg lemondania minden teremtet dologról.

Most pedig térjünk rá a mi legfőbb kötelezettségünkre, a lemondásra, mert minden azon múlik, vajon megvalósíthatjuk-e ezt tökéletesen. Ezen fordul meg minden, mondom, mert ha mi egészen Teremtőnk karjaiba vetjük magunkat és semmibe se vesszük a teremtményeket, akkor Ő Szent Felsége maga önti belénk az erényeket s ha azután mi megtesszük azt a keveset, ami tőlünk függ, akkor könnyű lesz megállnunk a helyünket: a rossz szellemek és a világ ellenében az Úr személyesen veszi föl a harcot érdeünkben. Gondoljátok meg, nővéreim, mily óriási kegyelem az, hogy magunkat teljesen és osztatlanul adhatjuk Ő neki, aki magában foglal minden jót. Áldjuk Őt, szüntelenül, nővéreim azért, hogy összehozott bennünket ebben a házban, ahol másról sem folyik a beszéd, mint erről.

Nem is tudom, minek beszélek én nektek ilyen dolgokról, mikor mindezt ti valamennyien jobban tudjátok, mint én. Meg kell ugyanis vallanom, hogy, sajnos, éppen ebben az oly fontos pontban nem vittem akkora tökéletességre, amilyenre vágyódom s amilyenre – amint jól tudom – föltétlen szükségünk van. Ugyanez áll az összes többi erényekről és mindarról, amit itt mondok, mert sokkal könnyebb ám ezeket a dolgokat írásban fejtegetni, mint tettekben gyakorolni. S talán még írni sem igen tudok róluk, mert hiszen sok esetben ehhez is szükséges a tapasztalatból merített ismeret. Ha tehát valamiben mégis eltalálom az igazat, azt annak tulajdonítsátok, hogy nagyon járatos voltam mindabban, ami ezekkel az erényekkel ellenkezik.

Ami a külső dolgokról való lemondást illeti, azt úgyis látjátok, hogy mennyire el vagyunk mi itt szigetelve. Úgy látszik az Úr mindentől el akar bennünket szakítani, amikor idehozott minket, hogy annál szorosabban fűzhessen Önmagához. Ő én Teremtőm, én jó Uram! Mikor érdemeltem én azt ki, hogy ennyire megtisztelj! Hiszen, úgy látszik, valósággal utánunk jártál és kerested a módját, miképpen tudnál bennünket legjobban magadhoz bilincselni! Ne engedd Uram, hogy ezt a nagy kegyelmet saját hibánk folytán valaha elveszítsük!

Ó, nővéreim, az Isten szerelmére, értsétek meg, mekkora jót tett az Úr azokkal, akiket ide gyűjtött. Fontolja meg jól mindegyiktek, hogy bár csak tizenketten vannak e házban, ő oly szerencsés, hogy az egyik lehet közöttük. S hányan, de hányan vannak és mily kiváló egyének, akik – jól tudom – örömet volnának az én helyemben s az Úr mégis éppen nekem adta azt; nekem, aki arra oly érdemetlen vagyok! Légy áldott, én Istenem és dicsérjenek az angyalok és az összes teremtmények, mert hiszen ezt a kegyelmet épp úgy nem lehet megszolgálni, mint azt a sok egyéb jót, amiben részesítettél! Az volt köztük a legnagyobb, hogy kolostorba hívtál. Mivel azonban annyira rossz voltam, nem bízál meg bennem, Uram s nem hagytál meg abban, amelybe beléptem. Mert, ahol annyian vannak együtt,¹² az én rosszaságom életem végéig sem került volna napfényre. El tudtam volna leplezni, mint ahogy tényleg évek hosszú során keresztül lepleztem is. Te azonban idehoztál engem Uram, ahol oly kevesen vagyunk, hogy mindenkinek hibái szükségképpen kitűnnek s hogy jobban vigyázhassak önmagamra, eltávolítottál tőlem minden bűnre vivő alkalmat. Bevallom Uram, hogy itt azután nincs többé mentség számomra s ugyancsak rászorulok irgalmadra, hogy megbocsásd, ha most is vétkezem.

Ha pedig valaki közületek belátná, hogy nem képes elviselni az itteni életmódot, úgy esedezve kérem, mondja ezt meg, mielőtt letenné a fogadalmat. Mert hiszen van elég más kolostor, ahol szintén híven szolgálják az Urat: keressen mást, de ne zavarja ezt a néhány lelket, akiket Ő Szent Felsége itt összegyűjtött. Másutt meg van engedve, hogy a nővérek vigasztalást

¹² Az ávilai sarus kármelita nővérek kolostorában, ahová a szent fiatalon belépett, 180 nővér volt.

keressenek rokonaiknál: itt legfeljebb a rokon keresheti azt, ha egyáltalában beeresztik. Az a nővér, aki a saját vigasztalására óhajtaná látni övéit s nem unna rájuk már a második látogatásnál, (kivéve, ha azok igazán lelki életet élő emberek): az tartsa magát nagyon tökéletlennek. Higgye el, hogy lemondása nem teljes; hogy a lelke beteges; hogy nem fogja elnyerni a lelki szabadságot s az igazi békességet; szóval, hogy orvosra van szüksége. S ha nem múlik el ez a baja és nem gyógyul ki betegségéből, akkor nem való ebbe a kolostorba.

A legjobb orvosság ez ellen, nézetem szerint az, hogy ne lássa rokonait mindaddig, amíg meg nem szabadult ettől a ragaszkodástól; ezt a kegyelmet pedig kérje az Úrtól buzgó imával. Ha azután annyira jutott, hogy a rokonok látogatása terhére van, akkor fogadhatja őket néha-néha s így legyen lelki hasznukra. Ekkor ugyanis már bizonyos üdvös hatást fog gyakorolni rájuk, saját magának pedig nem lesz belőle kára. De amíg ragaszkodik hozzájuk; amíg nagyon fájlalja szenvedéseiket vagy örömmel hallja, hogy mily szerencsések a világban: addig legyen meggyőződve arról, hogy az ilyen látogatás neki magának árt, nekik pedig semmit sem használ.

IX. fejezet: A rokonok elhagyása, jóbarátok a szerzetben

Ajánlja, hogy akik elhagyták a világot, azok kerüljék a rokonaikat. Utal arra, hogy milyen igazi jóbarátokat találunk a szerzetben.

Ó, ha mi, nővérek, megértenők, mily káros reánk nézve a rokonokkal való gyakori érintkezés: mennyire kerülnek őket! Én nem tudom megérteni, hogy mit találunk bennünk; mert nemcsak nem segítenek közelebb Istenhez, de még csak vigasztalást és szórakozást is hiába keresünk náluk. Élvezeteikben nem osztozhatunk s nem is szabad osztoznunk: csupán a bajaikat akasztják a nyakunkba. Mennyire sírunk ilyenkor velük minden kicsiség miatt: jobban, mint ők maguk! Ha meg azután kapunk tőlük valamit, ami anyagi kényelmet nyújt nekünk: azt a mi lelkünk drágán fizeti meg. Ez különben nálunk úgyis ki van zárva, tekintve, hogy mindenünk közös és senkinek sem lehet semmi tulajdona. Ha tehát valamit ajándékol adnak nektek, az úgyis az egész testületünké s így nem vagytok velük szemben szívességre kötelezve. Az Úrnak dolga, mint tudjátok, hogy mindnyájatokra gondot viseljen.

Elrémülök, ha elgondolom, mekkora bajt okoz a velük való érintkezés. Nem hiszem, hogy bárki is el tudja képzelni, hacsak nincs e téren tapasztalata. Pedig manapság, úgy látszik, mintha a kolostorokban, vagy legalábbis ezek legtöbbszörében feledésbe ment volna ez a tökéletesség. Mi azt állítjuk, hogy mindenről lemondunk Isten kedvéért; de szeretném tudni, hogy vajon miről mondtunk le, ha ahhoz ragaszkodunk, ami a világban a legértékesebb, tudniillik a családukhhoz. Annyira jutottunk, hogy vétkes szívtelenségnek tekintenék, ha a szerzetesek nem érintkeznének sűrűn rokonaikkal. S mennyire erősítgetik s hogyan bizonyítgatják ezen érintkezés szükséges voltát!

Ebben a házban, leányaim, az az elv, hogy ajánljuk őket buzgón Istennek – ez kötelességünk – egyébként azonban, éppen mivel a szívünk jobban ragaszkodik hozzájuk, mint bárki máshoz, igyekezzünk tőlük telhetőleg nem gondolni rájuk. Engem az enyéim – amint ők maguk is mondják – nagyon szerettek; én pedig annyira szerettem őket, hogy sohasem tudtak engem elfelejteni, s mégis azt tapasztaltam s velem együtt mások is, hogy nem lehet rájuk számítani. Nem beszélek a szülőkről, mert azok nem egykönnyen hagyják cserben gyermekeiket. Ezeket nem is illenék távol tartanunk magunktól, ha vigasztalásra szorulnak s ha azt látjuk, hogy ez a lényeges dolgokban nincs ártalmunkra; s tényleg ezt meg lehet tenni lemondó lélekkel. Ugyanez áll a testvérekre is. Egyébként azonban, valahányszor meg voltam szorulva, a rokonaim tettek értem legkevesebbet. Istennek egyéb buzgó szolgálói mindig siettek segítségemre. S tényleg higgyétek el, nővéreim, ha úgy szolgáltok Istennek, amint kell, akkor az Ő szolgálói lesznek a legszeretőbb rokonaitok; Ő majd elküldi őket hozzátok. Én tudom, hogy ez így van. Ha tehát ehhez tartjátok magatokat s mind jobban belátjátok, hogy minden más eljárás hűtlenség volna a ti igazi Barátotok és Jegyesetek iránt: higgyétek el, hogy hamarjában megszerzitek ezt a lelki függetlenséget. Azokban pedig, aki kizárólag Őreá való tekintetből szeretnek majd benneteket, jobban megbízhattok, mint összes rokonaitokban. Azok nem fognak titeket cserben hagyni; s olyan emberben találtok majd édesatyát és édes testvért, akiről nem is gondoltátok. Ezek csupán Istentől várnak fizetést s azért a mi kedvünkért teszik, amit tesznek; ellenben azok, akik tőlünk várják a jutalmat, ha látják, hogy szegények vagyunk és semmi hasznuk sem lehet belőlünk, hamarjában reánk unnak. Nem mondom, hogy ez minden esetben így van, de legtöbbször így szokott lenni, mert hiába, a világ csak világ marad.

Ha valaki mást mond nektek erről s azt állítja, hogy a rokonokhoz való ragaszkodás erényes dolog: ne higgyetek neki. Nagyon sokat kellene beszélnem, ha el akarnám sorolni az összes bajokat, amelyek ebből a ragaszkodásból származnak. Mivel pedig mások is írtak erről és jobban

meg tudták magyarázni, legyen elég, amit mondtam. Ha én, bűnös lélek, ezt annyira belátom, hát még mennyire világos lehet ez a dolog egy tökéletes ember előtt? A szentek jól tudják, mit beszélnek, mikor annyira hangsúlyozzák, hogy kerüljük a világot. Pedig hát éppen a rokonság az, ami abból legerősebben tapad hozzánk s amit legnehezebb magunkról leszakítanunk. Azért jól teszik azok, akik szülőföldjüket is elhagyják – feltéve, hogy ez náluk végleges szakítást jelent. – Mert végre is nem azon múlik a dolog, hogy az ember testileg legyen távol az övétől, hanem azon, hogy a szívét adja véglegesen oda az édes Jézusnak, a mi Urunknak. Mert Őbenne mindent megtalál s akkor könnyen felejt el minden mást. Mindaddig azonban, amíg ez az igazság nem egészen világos előttünk, nagy segítségünkre szolgál az, ha messze lakunk tőlük. Később azután az Úr akárhányszor úgy rendezi a dolgot, hogy kénytelen-kelletlen kell velük érintkeznünk s hogy keresztünné lesz az, ami egykor oly nagy örömünkre szolgált.¹³

---

¹³ Szent Terézia utolsó éveit is alaposan megkeserítették a rokonai.

X. fejezet: Lemondás önmagunkról, alázatosság

Fejtegeti, hogy mit sem ér a mondottakról lemondani, hacsak le nem mondunk önmagunkról is; s hogy miképpen függ össze ez az erény az alázatossággal.

Azt hihetnők, hogy ha egyszer elszakadtunk a világtól és rokonainktól s bezárkóztunk ide, úgy amint azt az eddigiekben mondtuk: mindent megtettünk. Ó nővéreim, ne bízzatok el magatokat s ne aludjatok el, nehogy úgy járjatok, mint az az ember, aki a rablóktól való féltében gondosan bezárja az összes ajtókat s azután szép nyugodtan lefekszik, nem tudva azt, hogy a rablók bent vannak a házában. Hiszen tudjátok, hogy a házitolvaj a legrosszabb. Mi pedig hát bizony csak ilyenek vagyunk s ha nem vigyázunk s nem igyekszünk mindnyájan megtagadni saját akaratomat – és pedig nagy gondossággal, mert ez mindenneknél nagyobb érdekünk –, akkor bizony sok minden fogja befolyásolni azt a szent szabadságot, amelyre törekszünk. Lelkünk terhelve lesz földdel és ólommal s nem lesz képes fölrepülni Alkotójához.

Ezirányban nagyon hasznos, ha mindig szem előtt tartjuk, hogy mily hiúság minden dolog s mily hamar ér véget. Ez a gondolat elvonja szeretetünket ezektől az értéktelen dolgoktól s arra irányítja, ami örökké tart. Gyöngé eszköznek látszik, pedig mégis nagy erőt ad a léleknek. Nagyon vigyázzunk arra, hogy amint valamit, akármilyen csekélység is, megszeretünk, azonnal verjük ki a fejünkéből és irányítsuk érzelmeinket Istenre. Ő szent Felsége meg fog ebben segíteni minket. Nagy kegyelem reánk nézve, hogy ebben a házban ez nagyobbra így történik. De azért mégis csak mindig kemény dolog az, elszakadni önmagunktól és szembeszállni saját énünkkel, mert hát nagyon szeretjük ám önmagunkat.

Itt van helyén az igazi alázatosság, mert nézetem szerint ez és a lemondás mindig együtt járnak; olyanok, mint az édes testvérek s nem szabad őket egymástól elszakítani. Ne is az ilyen testvérekre értsétek azt, amit mondtam; ezeket ne tartsátok távol, hanem öleljétek szívetekhez, szeressétek és ne hagyjátok el őket egy pillanatra sem.

Oh, ezek a felséges erények! Urai az összes teremtetett dolgoknak, fejedelmei a világnak! Azért szerette őket annyira a mi Mesterünk, Jézus Krisztus. Ezek mentenek ki bennünket a rossz szellem összes csapdáiból. Akiben megvannak, az bátran síkra szállhat és megküzdhet az egész pokollal, az egész világgal, az összes kísértésekkel. Az ilyen ne féljen senkitől, mert övé a mennyek országa; de kitől is félhetne, mikor semmibe sem veszi, sőt nem is tekinti veszteségnek, ha mindenétől megfosztják. Ő csak egytől fél s ez az, hogy valamiképp meg ne bántsa Istent. Sokat imádkozik, hogy tartsa meg az Úr benne ezt a két erényt s ne engedje, hogy saját hibája folytán elveszítse őket.

Az a sajátságos ezen erényeknél, hogy elrejtőznek tulajdonosuk elől, úgy hogy ő maga sohasem veszi őket észre s akármennyit mondogassák is neki, nem is tudja elhinni, hogy őbenne megvannak. De azért nagyra becsüli őket, olyannyira, hogy folyton igyekszik őket megszerezni s ezzel állandóan tökéletesíti őket önmagában. Mások azonban rögtön észreveszik őket, ha megvannak valakiben, még ha az illetőnek esze ágában sincs őket mutogatni.

De micsoda tapintatlanság részemről, hogy én vállalom magamra az alázatosság és az önmegtagadás dicséretét, mikor azokat úgy megdicsérte a dicsőség Királya és főleg kinszenvedésében mutatott példájával oly hathatósan ajánlotta! Rajta tehát, leányaim, dolgozzunk ez irányban, mert ez az útja annak, hogy kimeneküljünk Egyiptom földjéről. Ebben a két erényben, ha egyszer megszereztétek, mannát fogtok találni. Mindent meg fognak számotokra fűszerezni, s akármennyire ellenkezzék is valami a világ ízlésével, nektek édes lesz.

Már most a legelső dolog, amivel le kell számolnunk, az, hogy nem szabad ezzel a mi testünkkel törődnünk. Ezen a téren sok lesz a tennivaló, mert legtöbben közülünk természetüknél fogva annyira kényelemszeretők és úgy féltik az egészségüket, hogy csodálatos

valami, mennyi gondot ád ez a dolog nemcsak a világiaknak, hanem még a szerzeteseknek is. Sőt igazán úgy látszik, mintha egyik-másik nővér másért se lépett volna a szerzetbe, mint azért, hogy távol tartsa magától a halált: egyik jobban küzd ellene, mint a másik. Igaz ugyan, hogy minálunk az ilyesmi nem lehetséges, legalább gyakorlatilag nem; azt óhajtanám azonban, hogy még az erre irányuló kívánságot is öljétek ki a szívetekből. Ti azért jöttetek ide, nővéreim, hogy meghaljatok Krisztusért, nem pedig azért, hogy az Ő kedvéért ápolgassátok magatokat. Erről meg kell győződve lennetek. Az ördög ugyanis igyekszik a szerzetesekkel elhitetni, hogy vigyázniuk kell magukra, mert különben nem képesek elviselni a rendi élet szigorát. Így azután akkora gondot fordítanak az egészségükre – csupán azért, hogy a rendi élet szigorát elviselhessék – hogy meghalnak anélkül, hogy azt a szigort csak egy hónapig, sőt talán csak egy napig is gyakorolták volna. Igazán nem tudom, hogy akkor minek is jöttünk mi ide. Attól ugyan senki se féltsen bennünket, hogy ebben a pontban túlzásba esünk; az már igazán csoda volna, még ha akarnánk is valamit tenni: a mi gyóntatóink azonnal halálra ijednek, hogy megöljük magunkat az önsanyargatással! De meg azután magunk is annyira remegünk e tekintetben a túlzástól, hogy bárcsak minden más téren is épp oly óvatosak volnánk!

Tudom, hogy azok, akik e tekintetben nem így járnak el, nem fogják szavaimat rossz néven venni; amint én sem veszem zokon, ha mások mondják, hogy én azt hiszem, mindenki úgy tesz, mint én; mert ebben igazuk van. Nemcsak hiszem, hanem biztosan tudom, hogy nővéreim között többen vannak, akikre veszedelmessé válhatnak, ha e pontban nem volnának óvatosak. Úgy gondolom, az Úr akarja azt, hogy egyesek közülünk betegesek legyenek; legalább én nálam Ő akarta s ez nagy kegyelem reám nézve, mert amúgyis kényelemszerető voltam, s azért Ő azt akarta, hogy a betegség mentségemül szolgáljon nekem.

Igazán mulatságos dolog látni, hogy egyesek mennyi lelki gyötrelmet okoznak önmaguknak. Olykor valóságos rögeszméjükké lesz az önsanyargatás s ész nélkül esnek neki önmaguknak; az egész buzgóság pedig egy-két napig tart. Ekkor azután az ördög felcsigázza a képzelődésüket, hogy mekkora kárt tettek az egészségükben. Attól kezdve azután hallani sem akarnak önsanyargatásról, még arról sem, amit a rendi szabályok írnak elő: mert hát - mondják - nekik e téren keserves tapasztalatuk van! Nem tartjuk meg szabályunk legelemibb pontjait, például a hallgatást, pedig ez csak nem árt az egészségnek?! Ha pedig eszünkbe jut, hogy fáj a fejünk, akkor már nem megyünk a kórusba: pedig abba sem halnánk bele. Ma az a mentség, hogy a fejünk fáj; holnap az, hogy tegnap fáj a fejünk; három további napon pedig azért maradunk el, nehogy újra megfájduljon. Emellett pedig saját találmányú önsanyargatásokra vállalkozunk, aminek folytán el kell hagynunk majd ezt, majd azt a kötelességet. Olykor alig van valami bajunk, de azért nem érezzük magunkat kötelezve semmire sem, mert felmentést kértünk, s azt hisszük, hogy azzal azután minden rendben van. Azt mondjátok talán, hogy „Hát akkor minek adja meg a fölmentést a főnöknő?” Hiszen ha belelátna az illető belsejébe, talán nem is adná meg; mivel azonban annyira bizonykodtok előtte, hogy szükségtek van rá, orvos meg mindig akad, aki támogatja kérésteket; meg valami jóbarát vagy rokon is ott siránkozik előtte a ti érdeketekben: mit csináljon a szegény főnöknő? Olykor világosan látja, hogy a kérelem nem indokolt, de nem meri megtagadni, nehogy szeretetlenséggel vádolhassák. Azt gondolja, inkább hibázzatok ti, mint ő. Meg azután nem is akar rólatok rosszat feltenni.

Ó, ez az örökös panaszkodás a kolostorokban! Isten bocsássa meg nekem, de igazán azt kell gondolnom, hogy ez már megrögzött szokássá lett. Megeshetnék, hogy ilyesmi nálunk is elő talál fordulni, s azért írok róla itt, hogy annak idején vigyázzatok. Mert ha az ördögnek egyszer sikerül ránk ijesztetni és elhitetni velünk, hogy tönkremegy az egészségünk, akkor nem teszünk soha semmit. Világosítson meg bennünket az Úr, hogy mindig eltaláljuk a helyes középútat. Amen.

XI. fejezet: Önmegtagadás, betegség idején is

Folytatólag beszél az önmegtagadásról és fejtegeti annak azt a fáját, amelyet a betegség idején kell gyakorolni.

Nagy tökéletlenségnek tartom, nővéreim, ha unos-untalan panaszkodunk holmi apró-cseprő bajokról; ne tegyétek ezt soha, amíg csak el tudjátok azokat viselni. Ha a baj komoly, akkor panaszkodik az magától; ez azután egészen más panasz; ezt nem lehet süket fülre venni. Fontoljátok meg, hogy kevesen vagytok; ha tehát valamelyiketeknek megvan ez a rossz szokása, akkor ez, mivel őszintén szeretitek egymást, keseríteni fogja a többieket mind. Természetesen, ha komoly baja van, az más; akkor szóljon s tegyenek meg érte mindent, amire szüksége van; hiszen ha valaki elfojtotta magában az önszeretetet, annak annyira terhére van minden ápolás, hogy komoly ok nélkül nem fogja azt elfogadni. Soh'se féljetez attól, hogy az ilyen nővér ok nélkül panaszkodjék.

Oly esetben, amikor valaki igazán beteg, nem teszi jól, ha nem szól. Az ilyen rosszabbul cselekszik, mint aki ok nélkül kíméli magát, de még rosszabb volna, ha a többiek nem lennének iránta részvéttel. No, de hiszen e tekintetben nincs veszély, mert ahol oly kevesen vagytok s hozzá imádságos, gyöngéd lelkek: ott ki van zárva, hogy ne ápoljátok a beteget s ne tegyetek meg mindent, hogy meggyógyuljon. De az afféle apró női gyöngeségeket és bajok föl se vegyétek és ne panaszkodjatok miattuk, mert sokszor csak a rossz szellem nagyítja meg őket képzeletünkben. Az ilyenek jönnek és megint elmúlnak s ha nem szoktok le arról, hogy mindig emlegettétek őket és folyton panaszkodjatok miattuk – hacsak nem Isten előtt – akkor soh'se lesz vége.

Azért hangsúlyozom ezt annyira, mert nagyon fontos s nézetem szerint ez az egyik oka annak, hogy némely kolostorban annyira meglazult a fegyelem. Ez a mi nyomorult testünk ugyanis olyan sajátságos természetű, hogy minél több kényelmet engedünk meg neki, annál többre van szüksége. Csodálatos dolog, mennyire szereti, ha dédelgetik s ha bármi csekélyke kis ürügyet tud találni a követelődzésre, befonja a szegény lelket s megakadályozza abban, hogy előrehaladjon. Gondoljátok meg, hány szegény beteg van rosszabb helyzetben, mint ti, mivel senkije sincs, akinek panaszkodhatnék; mert a szegénység és a kényelem nem járnak együtt. Gondoljátok arra is, hány férjes nő van – s én magam is ismerek ilyeneket, még pedig előkelő nőket – akik keserves helyzetükben és súlyos szenvedéseikben nem mernek panaszkodni, nehogy terhére legyenek férjüknek. Már pedig azt tudhatná az ilyen magamforma bűnös lélek, hogy nekünk csak nincs jogcímünk nagyobb kényelemre, mint azoknak s nem azért jöttünk ide, hogy élvezzünk s kényelemben éljünk! Ha már megszabadultunk attól a sok szenvedéstől, amely kijutott volna nekünk a világban, talán valamit mégis csak elviselhetünk Isten szerelméért, anélkül, hogy telepanaszkodnók vele a házat! Hányszor előfordul, hogy az olyan férjes nő, aki szerencsétlen házasságban él, még azt sem meri megtenni, hogy más előtt öntse ki szívét, hanem szótlanul viseli szenvedéseit; mert a férje megharagudnék, ha megtudná, hogy másoknak elmondta bajait, vagy panaszkodott. Mi pedig azokból a bajokból, amelyeket bűneinkért szenvedünk, nem volnánk képesek valami keveset elviselni, úgy, hogy csak az Úristen tudjon róla? Hiszen különben is vajon mit segít az a betegség, ha másoknak elmondjuk?

A mondottakban nem az olyan esetet tartottam szem előtt, amikor nagyobb betegségről van szó, például nagy lázról – bár az ilyen esetekben is nagyon ajánlom az önmérséklést és türelmet –, hanem azokról a kisebb bajokról, amelyeket el lehet viselni ágyon kívül, anélkül, hogy miattuk mindenkit agyonzaklatnánk. De mi volna akkor, ha ezeket a sorokat a mi házunkon kívül is olvasná valaki? Mit mondanának rólam az apácák? Mindazt örömezz elviselném, ha csak egy is megjavulna e tekintetben. Mert ha csak egy ilyen panaszkodó akad, odáig fejlődhetik a

dolog, hogy legtöbb esetben nem hisznek többé senkinek sem, akármennyire komoly legyen is a baja.

Gondoljunk csak vissza a mi őseinkre, azokra a remetékre, akiknek nyomaiba akarunk lépni. Mennyi fájdalmat tűrhettek el teljes egyedüllétben; mennyit fázhattak, éhezhetek; mennyit szenvedhettek a forró naptól, a nyári hőségtől s Istenen kívül nem volt senkijök, akinek panaszkodhattak volna. Azt hiszitek talán, hogy vasból volt a testük? Éppen olyan gyönges szervezetük volt bizony, mint miénk. S higgyétek el, leányaim, hogyha egyszer elkezdjük megfékezni ezt a nyomorult testet, akkor már nem okosodik annyit. Másoknak kötelessége gondoskodni minden szükséges dologokról. Ezért, ha csak nem komolyabb a bajotok, ne is törődjétek magatokkal. Ha mi nem számolunk azzal az eshetőséggel, hogy meghalhatunk; vagy hogy az egészségünk tönkre mehet, úgy soha sem megyünk semmire. Törekedjétek ezeket a dolgokat semmibe se venni s bízzátok magatokat Istenre, akármilyen történések. Vajon mi van abban, ha meghalunk? Hányszor megcsúfolt bennünket a mi testünk: talán nincs jogunk ahhoz, hogy olykor mi üzzünk csúfot vele? Higgyétek el, hogy ezzel az elszántsággal többet érünk el, mintsem gondolnók; mert ha az Úr kegyelmével újra és újra felújítjuk magunkban, lassankint mégis csak urai leszünk a testünknek. Pedig ennek az ellenségnek leküzdése nagyon fontos dolog reánk nézve, ha győztesen akarunk kikerülni ezen élet harcaiból. Adja Isten, hiszen Ő mindent megtehet. Csak az érti meg, én szerintem, hogy mekkora haszonról van itt szó, aki egyszer már győzelmet aratott ebben a harcban. Oly nagy ez a haszon, hogy az ember utólag semmibe sem veszi a szenvedést, amelynek árán megszerezte ezt a nyugalmat és hatalmat.

XII. fejezet: Az Isten szeretete fölülmúlja az életet és az emberektől kapott megbecsülést

Arról beszél, hogyha valaki igazán szereti Istent, akkor nagyon kevésbe veszi az életet és az emberek becsülését.

Egyéb dolgokra kell most rátérnünk, amelyek bár nagyon kicsinyeseknek látszanak, annál fontosabbak.

Mindez kezdetben nagyon nehéznek tűnik föl – és nem ok nélkül – mert hiszen önmagunk ellen kell harcolnunk. De ha az ember egyszer belefogott, Isten oly erősen működik a lélekben és úgy elárasztja kegyelmeivel, hogy csekélységnek tartja mindazt, amit az életben tehet. Mi szerzetesek pedig meg hozzuk a legnagyobb áldozatot is, amennyiben Isten iránti szeretetből lemondunk szabadságunkról; akaratumat másénak rendeljük alá; s annyi fáradságot, böjtöt, hallgatást, elzárkózottságot és közös imádságot vállalunk, hogy még ha keresnők is a pihenést, ugyancsak ritkán juthatunk hozzá. Sőt az is igaz, hogy sok kolostort láttam, de nem találtam bennük egyetlen kényelemszeretőt sem, kivéve önmagamat. Ha tehát külsőleg úgyis gyakoroljuk az önmegtagadást, miért ne tennők azt belsőleg is, mikor ezáltal minden sokkal rendszeresebb, érdemszerzőbb és tökéletesebb lesz s minden fáradság édessé és könnyűvé válik. Ezt a belső önmegtagadást pedig azáltal gyakoroljuk, ha, mint mondtam, nem cselekszünk saját akaratumat és érzéki vágyunk szerint még a legkisebb dolgokban sem, míg végre sikerül a testet a léleknek alávetnünk.

Ismétlem, minden, vagy legalábbis a dolognak nagyobb része azon fordul meg, hogy feledkezzünk meg önmagunkról és kényelmünkről. Mert aki igazán rászánja magát az Úr szolgálatára, az nem fogja tőle megtagadni a kisebb dolgot, az életét, mikor a nagyobbat, az akaratot úgyis odaadta már neki. S vajon miért is félténé az életét? Hiszen, ha valaki igazi szerzetes, ha valaki imádságos lélek és vágyódik a mennyei örömök után: akkor csak nem fog meghátrálni a halál, sőt még a vértanúhalál elől sem? Azt úgyis tudjátok, nővéreim, hogy a jó szerzetesnek és az olyan embernek élete, aki Isten benső barátságára tart számot, hosszú vértanúság? Hosszúnak mondjuk tudniillik azokéhoz viszonyítva, akiket egy-kettőre lefejeztek, de azért igazában még sem hosszú, mert hiszen az egész élet nagyon rövid; némely emberé pedig különösen az. S ki tudja, vajon nincs-e a miénk is oly rövidre szabva, hogy éppen midőn egészen Isten szolgálatára határoztuk el magunkat, mindössze csak egy óránk, vagy talán csak egy pillanatunk van még hátra? Ez nem lehetetlen. De különben, ami egyszer véget ér, azt nem érdemes sokra becsülni, az életet pedig legkevésbé, mert hiszen egyetlen napjára sem számíthatunk biztosan. Ha pedig meggondoljuk, hogy minden óra az utolsó lehet: vajon ki ne igyekeznék azt jól felhasználni? Higgýétek el nekem, legjobb, ha ehhez az elvhez tartjuk magunkat.

Azért igyekezzünk akaratumat mindenben megtagadni. Ez ugyan nem megy egy-kettőre, de azért, ha buzgón igyekeztek és sokat imádkoztok, egyszer csak mielőtt észrevennétek, fent lesztek a csúcson. Nagyon kegyetlen követelésnek látszik, hogy tagadjunk meg magunktól minden élvezetet, de csak akkor az, ha nem tudjuk, mennyi élvezetben és gyönyörűségben részesít bennünket éppen ez az önmegtagadás s hogy mennyit nyerünk általa már ez élet folyamán. Minálunk, tekintve, hogy valamennyien gyakoroljátok ezt, a dolognak nehezebbik része úgyis el van végezve, egymást biztatjátok és gyámolítjátok s így szükségképpen versengve haladtok előre.

Nagyon vigyázzunk a belső indulatokra, különösen abban a kérdésben, hogy kit illet meg az elsőség. Isten mentsen meg minket az Ő kinszenvedése által attól, hogy ilyen gondolatok merüljenek fel bennünk! Vagy hogy ilyenfélekén töprengjünk, ha mást elibénk helyeznek: nem

vagyok-e én régebben a szerzetben, mint az a másik; nem vagyok-e idősebb; nem dolgoztam-e én többet? Ha ilyen gondolatunk támadna, azt azonnal el kell fojtanunk, mert ha a nővérek ilyenekkel foglalkoznak, vagy eszerint járnak el, az valóságos pestis, amiből igen nagy bajok származnak a kolostorban. Ha pedig olyan főnöknőjük van, aki, hacsak egy kevéssé is, elnézi az ilyen dolgokat, tudják meg, hogy Isten megverte őket bűneikért ilyen főnöknővel, aki vesztüket okozza. Kiáltanak Istenhez segítségért és imádkozzanak, mert végveszély fenyegeti a házukat.

Azt kérdezhetnék talán, hogy miért tulajdonítok én ennek oly nagy fontosságot és miért vagyok annyira szigorú? – hiszen Isten megadja a szellemi örömeket olyanoknak is, akik nem vitték ennyire az önmegtagadásban. Megengedem, hogy Isten így tesz; végtelen bölcsességével ezt is felhasználja eszközül arra, hogy az illetők Ő érette mindenről lemondjanak. Ezen lemondás alatt nem értem azt, hogy szerzetbe lépnek, mert végre is ezt nem mindenki teheti meg s a tökéletes lélek, bárhol legyen is, mindenütt képes lesz gyakorolni az önmegtagadást és az alázatosságot. Sőt, ha a világban marad, nehezebb neki ezeket gyakorolni, mint nekünk, mert sok függ ám a környezettől. Azt az egyet azonban higgyék el nekem, hogyha valaki ragaszkodik a megbecsüléshez,¹⁴ vagy más valamihez, ami az övé – mindez épp úgy előfordulhat a kolostorban, mint odakint, csak hogy itt nagyobb a bűne az illetőnek, tekintve, hogy kevesebb az alkalom rá – az ilyen, még ha már évek óta gyakorolja is a szemlélődést, illetve jobban mondva az elmélkedést, – mert a tökéletes szemlélődés végül is kiöli a lélekből ezeket a gyarlóságokat – soha sem fogja sokra vinni és nem is fogja sohasem élvezni az igazi imádság gyümölcseit.

Gondoljátok meg, nővéreim, vajon csakugyan oly lényegtelen dolgok-e reátok nézve ezek a látszólagos kicsinységek? Mert hiszen mi másért volnátok itt? Ha ezekkel törődtek, azért nem fogtok több tiszteletben részesülni, ellenben elvesztitek mindazt az előnyt, amelyet megszerezhattetek volna. A megalázás és a veszteség ez esetben együtt jár.

Azt nézze mindegyik, hogy mennyire alázatos, mert ez a mértéke a haladásnak. Azt hiszem, az igazán alázatos embert még az ördög sem meri rangkérdés tekintetében megkísérteni – még önkéntelen indulat¹⁵ alakjában sem – mert van annyi esze, hogy előre látja a vereséget. Az ilyen kísértés legyőzésével ugyanis, – ha valaki igazán alázatos – csak még jobban megerősödnek ebben az erényben s az ördög ily módon előmozdítaná haladását. Ilyenkor ugyanis az illető visszatekint életére; látja, mily keveset szolgált az Úrnak; mily sokkal tartozik neki; hogy mily nagyszerű példát adott Ő nekünk az alázatosságra, midőn leereszkedett hozzánk; azután elgondolja bűneit s azt, hogy hol kellene lennie, ha az Úr érdeme szerint bánt volna vele. Ezekből a megfontolásokból az illető lélek akkora hasznót merít, hogy az ördög nem egyhamar fogja ez oldalról újra megkísérteni, mert látja, hogy itt betörik a fejét.

Fogadjátok meg ezt a tanácsomat és ne felejtsetek el: az ilyen kísértéssel szemben ne csak külsőleg álljátok meg a helyeteket – mert az már igazán nagy baj volna, ha ezt se tudnátok megtenni – hanem bensőleg is, úgy hogy nővéreiteknek is haszna legyen belőle. Ha tehát ilyen kísértések támad, közöljétek azt őszintén a főnöknővel s kérjétek meg, parancsoljon nektek valami megalázó dolgot; vagy pedig ha lehetséges, tegyetek ilyesmit önmagatoktól. Igyekeztek megtörni az akaratokat kellemetlen dolgok révén – az Úr majd ad erre alkalmat – és nyilvános önsanyargatásokkal, amilyenek minálunk szokásban vannak. Ha így dolgoztok ellene, a kísértés nem fog soká tartani.

Isten tartsa tőlünk távol az olyanokat, akik egyrészt szolgálni ugyan akarnak neki, másrészt azonban kényesek a tekintélyükre, s féltik azt. Jegyezzétek meg, hogy az ilyenek rosszul

¹⁴ Az eredetiben „*punto de honra*” franciául „*point d'honneur*”; németül: „*Ehrenpunktlein*”; a magyarban nem találom ezen fogalom kifejezésére egészen megfelelő kifejezést. Ez a szó: „megbecsültetés” csak megközelítőleg adja vissza, amennyiben ezenkívül benne van „becsület” és „tekintély” fogalma is. Mi az összefüggés szerint hol az egyik, hol a másik szóval fogjuk fordítani.

¹⁵ Önkéntelen indulat az érzéki törekvő képesség megmozdulása valamely előtte álló tárgy felé, amihez a szabad akarat még nem járult hozzá.

számítanak, mert a tekintélyt épp azzal veszítik el, hogy vágyódnak utána, különösen a rangkérdésekben. Nincs méreg, mely úgy ölne, mint ahogy ezek a dolgok tönkreteszik a tökéletességet.

Azt mondjátok talán, hogy hiszen ezek csak olyan apró, természetes gyarlóságok, amelyeket nem szabad komolyan venni. Kérlek, ne vegyétek félvállról, mert ha az ilyesmi egyszer belevette magát a kolostorba, úgy nő benne, mint a gomba. Nem szabad lekicsinyelni azt, ami oly nagy veszedelmet hoz a házra, mint ezek a rangkérdések, meg annak latolgatása, nem esett-e valakin sérelem. Ha akarjátok – mellőzve sok más dolgot – mondok egy okot a sok közül arra, hogy miért: az ilyen gondolat felmerül az egyikben s akkor csakugyan még semmi az egész; azonban az ördög azonnal megmozgat egy másik nővért, aki nagyra veszi a dolgot, sőt szeretetbeli kötelességének tartja szólni az előbbinek, hogy miképp is tud egy ilyen sértést eltűrni?! – hogy adjon neki Isten türelmet! – hogy ajánlja fel Istennek ezt az áldozatot! – hogy még egy szent sem tudna nagyobb türelmet tanúsítani! Szóval az ördög annyit járatja ez utóbbinak nyelvét, hogy az illető, még ha akkor sikerült is elviselnie a dolgot, utólag elkezd képzelődni afölött, hogy mily tökéletességet tanúsított annak elviselésében. A mi természetünk úgyis annyira gyarló, hogy még ha nem is vagyunk ilyen kísértésnek kitéve és még ha mondogatjuk is magunkban, hogy ezt vagy azt elviselni az semmi: azért mégis csak úgy érezzük, hogy valami nagyot tettünk, amidőn elviseltünk olyat, ami nehezünkre esett. Hát még ha azt látjuk, hogy mások részvétellel vannak irányunkban. Ez növeli bennünk a kellemetlen érzést és elhiteti velünk, hogy igazunk van. Így azután a lélek elmulaszt egy jó alkalmat az érdemszerzésre s elgyöngül; az ördög számára pedig megnyílt a kapu, hogy máskor még rosszabb dologgal jöjjön ellenünk.

Olykor meg – ilyesmi is előfordul – midőn ti türelmesen akarjátok elviselni a kellemetlenséget, hozzátok jön egyik-másik azzal, hogy: milyen ostoba vagy!! – hogy nem szabad az ilyesmit zsebre vágni! Ó nővéreim, az Isten szerelmére, ne engedjük soha, hogy ilyen tapintatlan szeretet vezessen bárkit is közöttünk s hogy ilyen elképzelt sérelmek miatt az egyiknek megessék a szíve a másikon. Az ilyen nővér éppúgy viselkedik, mint Szent Jóbbal szemben viselkedtek a barátai és a felesége.

XIII. fejezet: Önmegtagadás, a világ elveinek a kerülése

Folytatólag fejtegeti az önmegtagadást. A szerzetesnők kerüljék a világ elveit és gondolkodásmódját s kizárólag a helyes elvhez tartsák magukat.

Nagyon sokszor mondtam már, nővéreim s most írásban hagyom nektek emlékezetül mindenkorra, hogy ezen ház tagjai, de más is, aki tökéletes akar lenni, ezer mérföld távolságra kerülje az ilyen okoskodást: „igazam volt” – „jogtalanul jártak el velem szemben” – „nem volt igaza annak, aki így tett velem”, stb. Isten mentsen meg bennünket az ilyen gondolatoktól! Az, aki nem akar más keresztet elviselni, mint az olyant, amelyet alapos okadatolással és jogosan tesznek a vállára: az menjen Isten hírével. Nem tudom, mit keresne ebben a kolostorban. Menjen vissza a világba, bár attól félek, ott sem részesül majd jogos bánásmódban. Vagy talán azt hiszitek, hogy többet szenvedtek annál, amivel Istennek tartoztok? Micsoda gondolkozás volna ez? én igazán nem értem. Szerintetek talán jogos dolog volt az, hogy az édes Jézusnak annyi sértést és kínzást kellett szenvednie; hogy úgy bántak vele; hogy annyi igazságtalanságot követtek el rajta?

Ha valami nagy megtiszteltetésben van részünk, vagy ajándékot kapunk, vagy jól bánnak velünk: akkor helyén van az ilyen tiltakozás, mert az igazán ellenkezik a józan ésszel, hogy ezen életünk folyamán részesítsenek bennünket ilyenekben. De hogy miképpen beszélhetünk mi sérelmekről – mert így nevezik azokat a dolgokat, amelyek éppen nem sértenek meg bennünket – azt nem tudom felfogni. Mert vagy jegyesei vagyunk a nagy Királynak, vagy nem. Ha azok vagyunk, akkor azt kérdelem, vajon melyik az az előkelő nő, aki nem vállalná el szívesen a maga részét azokból a sérelmekből, amelyekkel jegyesét illetik, bármennyire kedve ellen legyen is a dolog egyébként. Mert végre is meg kell osztanunk vele úgy a dicsőséget, mint a gyalázatot. Micsoda esztelenség volna, ha valaki csak arra volna hajlandó, hogy majd az uralkodásban osztozik vele, de a gyalázatból és szenvedésből nem akarná magára venni az őt megillető részt. Ne engedje Isten, hogy így gondolkozunk, hanem ellenkezőleg, az érezze magát a legboldogabbnak, akit valamennyinél kevesebbre becsülnek. S ez valóban így is van, mert ha úgy viseli el ezt a bánásmódot, amint illik elviselnie, kijut neki a dicsőségből úgy ebben, mint az örök életben. Higgyétek ezt el nekem. Azaz hogy mit is beszélek: ne nekem higgyék el, mert hiszen maga az örök Bölcsesség mondja ezt.

Édes leányaim, igyekezzünk annyira amennyire utánozni a Boldogságos Szűznek nagy alázatosságát; hiszen az Ő ruháját viseljük s pirulnunk kellene azon, hogy az Ő leányainak merjük magunkat vallani; mert bármennyire megalázzuk is magunkat, a mi fogalmaink szerint: nagyon is messze maradunk attól, ami egy ilyen Anya gyermekeihez és egy ilyen Jegyes aráihoz illenék.

Ha tehát az említett dolgokat nem nyomjátok el azonnal magatokban, úgy ami ma semminek látszik, holnap talán már bocsánatos bűn lesz s hozzá oly ragályos, hogy hacsak nem vigyáztok nagyon, nem fog egyedül maradni. Igen veszedelmes dolog, ez a szerzetek életében! Mi, akik szerzetben élünk, nagyon vigyázzunk az ilyesmire, nehogy rosszat tegyünk azokkal, akik azon vannak, hogy használjanak és jó példát adjanak nekünk. Ha megértenők micsoda sérelem esik a fegyelmen abban a pillanatban, amidőn valamely rossz szokás veszi kezdetét, inkább szeretnénk meghalni, mintsem hogy mi legyünk ilyesminek okai. Mert mi ehhez képest a testi halál! Igen nagy dolog az, lelkeket taszítani a kárhozatba! S az ilyesminek azután se vége, se hossza. Mert nemzedék nemzedéket követ és minden újabb nemzedék többet sajátít el abból az egy rossz szokásból, amelyet neki örökségül hagyunk, mint összes erényeinkből. Az előbbi ugyanis az

ördög gondolja, ellenben az erénygyakorlatok, hacsak az ember nem tartja magát erősen s nem támaszkodik Isten segítségére, nyomorult természetünk gyarlóságán tönkre mennek.

Ó mily nagy szeretet tanúsítana s mekkora szolgálatot tenne Istennek az a nővér, aki, ha észreveszi, hogy nem képes elviselni ennek a háznak életmódját, elmenne, mielőtt letenné a fogadalmat, s békében hagyná a többi. Amennyiben pedig egy nézetem van velem, más kolostorban sem fogják megtartani, vagy legalább is nem bocsátják fogadalomra, amíg csak sok esztendőre terjedő próbaidő alatt be nem bizonyítja, hogy kivetkőzött hibájából. Nem nevezem nagy hibának azt, ha egyiknél vagy másiknál a penitencia és a böjtök körül nincs valami egészen rendén, mert ha tényleg hiba is, az ilyesmi nem okoz akkora bajt. Olyan jellemeket tartok szem előtt, akik szeretik, ha megbecsülik és sokba veszik őket; akik mindig másnak hibáját nézik és a magukét sohasem veszik észre; és más ilyen dolgokat, amelyek tulajdonképpen abból erednek, hogy az illető nem eléggé alázatos. Hacsak az ilyennek Isten nem ad egészen rendkívüli buzgalmat, s ha hosszú évek folyamán sem áll be nála javulás: úgy Isten mentsen attól, hogy köztetek maradjon. Higgyétek el, hogy sem ő nem fog soha megnyugodni, sem másokat nem fog békében hagyni.

Igazán szomorú dolog, mikor a kolostorokban akárhányszor pusztán azért, hogy ne kelljen visszafizetni valakinek a hozományát, vagy pedig azért, mert tekintettel kell lenni a rokonaira, bent hagyják a tolvajt a házban s eltűrik, hogy dézsmálja kincseiket. Ti itt a házban már amúgy is eljátszottátok a világ becsülését, mert hiszen ki becsülné a szegényeket: ne becsüljétek tehát ti sem mást, ha a dolog ennyibe kerül. A mi becsületünk, nővéreim, az, hogy szolgáljunk Istennek. Aki ebben akadályozni akarna benneteket, az csak maradjon otthon azzal a becsüléssel együtt, amelynek örvend. Hiszen ezért hozták be atyáink az újoncét. Minálunk pedig én azt szeretném, ha senkit se bocsátanának fogadalomra, amíg tíz esztendőt nem töltött a rendben. Hiszen ha az illető nővér alázatos, akkor mindegy lesz neki, van-e fogadalma, vagy sem: ha jó, úgy sem fogják elküldeni. Ha pedig nem az, akkor miért akar a mi Úr Jézusunk ezen társulatának kárára lenni? Mikor azt mondom, hogy „ha nem jó”, nem azt értem rajta, hogy talán rossz erkölcsű, mert hiszen remélem, ilyesmi, Isten kegyelméből, mindig távol lesz a háztól; hanem „nem jó”-nak nevezem azt, aki nem önmegtagadó és – az említett dolgokban – ragaszkodik a világhoz, vagy saját érdekeihez. Már pedig, ha valakiben nincs meg, még pedig magasabb fokban, ez az önmegtagadás, akkor – higgye el nekem – nem szabad nálunk letennie a fogadalmat, hacsak nem akarja, hogy élete pokol legyen ezen a földön és – bár ne adja Isten – talán még a túlvilágon is. Mert bizony sok minden van benne, ami okot ad ilyen aggodalomra, habár talán sem ő maga, sem a többiek nem látnak ebben oly tisztán, mint én.

Higgyék el nekem ezeket a dolgokat, mert különben a jövő fog mellettem tanúskodni. Az az életmód, amelyre mi törekszünk, nem pusztán szerzetesi, hanem egyúttal remete-élet is,¹⁶ – amilyen a mi régi szentatyáinké volt – s azért nekünk szakítanunk kell a teremtményekhez való ragaszkodással. S akit az Úr kiválasztott arra, hogy itt köztünk legyen, annak – amint szemmel látható – meg is adja ezt a különös kegyelmet. S ha e tekintetben nem is lehet mindjárt kezdetben egészen tökéletes, haladása abból látszik, hogy mily nagy öröme és elégedettségére szolgál ez a függetlenség, tudniillik, hogy nem kell többé törődnie az élethez szükséges dolgokkal, valamint abból is, hogy mennyire kedvére vannak a szerzetesi élet gyakorlatai.

Ismétlem, hogy ha hajlamot érez a világi dolgok iránt és nem halad a tökéletességben: akkor nem való a mi kolostorainkba. Ha szerzetesnő akar lenni, menjen máshová, mert ha itt marad, meg fogja látni, hogy rosszul jár. Én reám ne vessen azért, hogy ezt a kolostort megalapítottam,

¹⁶ A kármelita-rendnek egyik jellemző vonása az elzárkózottságra, egyedüllétre vonatkozó kötelezettség, amelyből kifolyólag a szerzeteseknek nem szabad elhagyniuk a cellájukat fontos ok nélkül, hanem abban kell imádkozniuk és dolgozniuk. Nemkülönböztetve óvakodniuk kell minden nem föltétlenül szükséges szó kiejtésétől vagy beszélgetéstől, főleg pedig kerülniük kell a világiakkal való érintkezést. Ily módon a kármelita-élet csakugyan remete-életnek nevezhető.

mert én idejében figyelmeztettem. Ha van e földön mennyország, akkor ez a ház az; de csak az olyan nővér találja annak, akinek egyedüli vágya kedvében járni a mi Urunknak, Istenünknek; csak az olyan, aki semmibe se veszi saját érdekeit és aki nagyon épületes életet él. De ha valaki mást keresne nálunk, az nem fogja azt megtalálni, hanem mindent el fog veszíteni. Az ilyen elégedetlen lélek azután olyan, mint aki étvágytalanságban szenved: akármilyen jó legyen is az étel, undorodik tőle; s amit az egészséges ember jóízűen enne meg, attól ő rosszul lesz. Másutt sokkal könnyebben fog üdvözülni, sőt még az sincs kizárva, hogy lassan, fokozatosan eljusson arra a tökéletességre, amelyet itt azért nem tudott megkedvelni, mert egyszerre tálták fel neki az egészséget. Mert nálunk az talán még nem annyira sürgős, hogy az ember szívében is lemondjon mindenről és mindenben megtagadja magát: ellenben a külső önmegtagadást hamarjában meg kell tanulni, mert különben kárára volna a többinek. Már pedig, ha ezt nem sajátítja el valaki egy év alatt itt, ahol ezt mindenki gyakorolja, ahol mindig ennyire épületes társaságban van, úgy nagyon tartok attól, hogy sokasztendei tanulás után sem fog sokra menni. Nem mondom, hogy legyen mindjárt oly tökéletes, mint a többiek: de lássék meg rajta legalább az, hogy erőlködik. Mert azt mindjárt észre lehet venni, hogy gyógyítható-e valamely betegség.

XIV. fejezet: Ki tehet fogadalmat?

Kijelenti, hogy senkit sem szabad fogadalomra bocsátani, akinek gondolkodásmódja ellentétben áll az eddig kifejtett elvekkel.

Erősen hiszem, hogy az Úr nagy kegyelmekben részesíti az olyant, akinek szilárd az elhatározása, s azért jól szemügyre kell venni, hogy milyen szándék vezeti azt, aki belépésre jelentkezik. Nehogy talán kizárólag az a szándék vezesse, hogy biztosítva legyen a megélhetése; mert mostanában ez is gyakran megtörténik. Igaz ugyan, hogy ha egyébként értelmes, az Úr ezt a szándékot is tökéletesítheti. Ellenben ha nem értelmes, akkor semmi esetre se vegyék fel, mert nem lesz képes soha belátni lépésének tökéletlen indítóokát, sem pedig azokat megérteni, akik annak megnevesítésén dolgoznak. Akiben ugyanis megvan ez a hiba, az rendszeren meg van arról győződve, hogy jobban ért mindent, mint akár a legokosabbak. Ezt a betegséget pedig én gyógyíthatatlannak tartom s ritka eset, hogy ne járna bizonyos fokú rosszlelkűséggel. Ahol sokan vannak együtt, ott talán nem fog sok vizet zavarni, de ilyen kis testületben nem volna elviselhető.

Ha valaki értelmes és ha egyszer megszereti a jót, akkor erősen ragaszkodik hozzá, mert belátja, hogy ez a leghelyesebb. S még ha nem is találná sokra vinni a lelki életben, azért mégis nagyon okos és sok mindenre használható nővér válik belőle, úgy hogy nem lesz terhére senkinek. Akiben azonban hiányzik az értelem, nem tudom, mi hasznot hajthatna a kolostornak; kárt azonban annál többet okozhat.

Ezt a hibát nem lehet mindjárt észrevenni, mert sokan vannak, akik minden korlátoltságuk mellett is jól tudnak beszélni. Mások pedig keveset beszélnek s azt sem valami jól s amellet az értelmük olyan, hogy sokra vihetik. Meg azután afféle szent ügyefogyottak is akadnak, akik nagyon keveset értenek a világias gondolkodáshoz és ügyekhez, de annál többet ahhoz, hogy miképpen kell Istennel közlekedni. Éppen azért nagy körültekintéssel kell eljárni velük szemben, mikor fölveszitek őket, s azután alaposan próbára kell őket tenni, mielőtt fogadalomra bocsátatnának. Hadd értse meg végre valahára a világ, hogy jogotok van őket elküldeni; hogy az ilyen szigorú életet élő kolostorban nagyon sok ok lehet erre; különben is, ha látják, hogy nálatok szokásban van az elbocsátás, nem fogják azt többé sérelemnek tekinteni.

Azért hangsúlyozom mindezt, mert olyan szerencsétlen időket élünk s akkora a mi gyarlóságunk, hogy nem törődve őseink parancsával, a becsületet illetőleg a mostani nemzedék felfogásához alkalmazkodunk s nem merjük magunkat túltenni a rokonok érzékenységén. Így azután nehogy valamiképpen elkövessük ezt a kis sérelmet és hogy elejét vegyük holmi szóbeszédnek, elnézzük, hogy az erényes szokások feledésbe merüljenek. Adja Isten, hogy azok, akik az ilyeneket befogadják, ne lakoljanak meg azért a másvilágon. Mert hiszen mindig akad olyan ürügy, amivel elhíthetjük magunkkal, hogy az adott esetben szabad azt megtennünk.

Ezt az ügyet mindegyiktek külön-külön jól fontolja meg és ajánlja az Úristennek s igyekezzék ebben az irányban befolyásolni a főnöknőt, mert ez mindnyájatoknak közös érdeke. Nagyon kérem Istent, világosítson meg ebben titeket. Meg vagyok arról győződve, hogy ha a főnöknő részrehajlás és elfogultság nélkül fontolgatja azt, hogy mi jobb a házra nézve: Isten sohasem fogja megengedni, hogy ilyenekben tévedjen. Ellenben ha az említett udvariasságot és egyéb oktan érdekeket tartja szem előtt, azt hiszem, lehetetlenség, hogy ne essék tévedésbe.

XV. fejezet: Ne mentegessük magunkat, mégha ártatlanul ítélnék is el

Arról beszél, hogy mekkora haszonnal jár az, ha nem mentegetjük magunkat még akkor sem, ha esetleg ártatlanul ítélnék el bennünket.

Igazán pirulnom kell, mikor arra akarlak benneteket bízni, hogy ne mentegessétek magatokat. Ez tudniillik igen nagy tökéletesség és nagyon érdemszerző, de ott a hiba, hogy elsősorban nekem kellett volna ezt az erényt gyakorolnom. Pedig, sajnos, meg kell vallanom, hogy nagyon kevésre vittem benne. Mindig találok valami okot arra, hogy mentegessem magamat, mert úgy tűnik föl előttem, hogy az adott esetben jobb azt megtenni. Tény ugyanis, hogy olykor megengedett dolog a mentegetődzés, sőt hiba volna elmulasztani, én azonban nem vagyok eléggé tapintatos, vagy mondjuk inkább, alázatos, hogy meg tudjam ítélni, mikor illik és mikor nem.

Mert tényleg nagy alázatosság kell ahhoz, hogy az ember némán tűrje, ha ártatlanul elítélik s ezzel nagyon híven utánozza az Urat, aki lemosta összes bűneinket. Azért is nagyon kérek titeket, hogy ebben a pontban legyetek nagyon buzgók, mert nagy lelki haszonnal jár; míg ellenben abból senkinek sincs haszna, ha minden áron el akarjuk önmagunkról hárítani a vádat kivéve, mondom, egyes esetekben, amikor kellemetlenséget okozhatna, ha meg nem mondanók az igazat. Ha valaki nem olyan tapintatlan, mint én, az tudni fogja, hogy mikor kell így tenni.

Azt hiszem, nagyon fontos dolog, hogy az ember hozzászokjék, ehhez az erénygyakorlathoz, illetve arra törekedjék, hogy az Úr adjon neki igazi alázatosságot, mert hiszen az egész ebből fakad. Mert aki igazán alázatos, az őszintén fogja óhajtani, hogy kevésbe vegyék, hogy üldözzék és elítéljék, még ha nem is adott volna rá semmi okot. Ha utánozni akarja az Urat, vajon miben utánozhatná jobban? Ehhez nem kell testi erő, sem pedig bárki másnak a segítsége, kivéve az Úristenét.

Azt szeretném én, nővéreim, hogy ezeket a nagy erényeket tanuljuk állandóan s ezeket gyakoroljuk penitenciaképen. Hiszen tudjátok, hogy a többi nagy önsanyargatások tekintetében nagyon mérsékelem a buzgóságtokat, mert, ha valaki nem óvatos, tönkre teheti velük az egészségét. Itt azonban nincs mitől félnünk, mert bármekkora legyenek is a belső erények, nem fárasztják ki a testet Isten szolgálatában, hanem inkább még erősítik a lelket. Hozzá az ember – amint más alkalommal mondtam – nagyon kicsiny dolgokban gyakorolhatja őket, hogy azután győztesen kerüljön ki a nagy küzdelmekből is. De milyen könnyű dolog erről írnom s mily rosszul gyakorlom én ezt! Igaz ugyan, hogy sohasem volt alkalmam ezt az erényt nagy dologban megpróbálni; mert akármi rosszat mondtak is rólam, mindig világosan beláttam, hogy távolról sem mondtak még el mindent. Mert igaz, talán nem követtem el azt, amivel megvádoltak, de mily sok más bűnnel bántottam meg az én Uramat, Istenemet! Azt meg nagy szívességnak tekintettem vádlóim részéről, hogy igazi bűneimet nem emlegették, mert jobb szeretem, ha nem igazat fognak rám minthogy igazi hibáimat tárják föl.

Nagyon hasznos dolog e tekintetben fontolóra venni – s tegye is meg mindegyiketek – hogy ezen eljárás mellett az ember, az én nézetem szerint, minden tekintetben sokat nyer és semmi tekintetben sem veszít. Ami pedig a legfőbb nyereség az az, hogy így legalább némileg utánozzuk az Urat. Legalább némileg, mondom, mert ha jól szemügyre vesszük a dolgot, minket sohasem vádolnak egészen jogtalanul. Hiszen tele vagyunk hibákkal s ha még az igaz is hétszer esik el napjában, úgy hazudnánk, ha azt mondanók, hogy nincs bűnünk. Ha tehát éppen abban az egyben, amivel vádolnak, ártatlanok volnánk is, sohasem vagyunk minden tekintetben ártatlanok. Az édes Jézus pedig az volt.

Ó, én jó Uram! Ha meggondolom, mi mindent kellett elszenvedned, holott semmit sem érdemeltél meg, nem tudom, mit mondjak magamról s hogy hol volt az eszem, amikor még nem óhajtottam szenvedni s hogy hol van most, amikor mentegetem magamat. Hiszen Te tudod legjobban, én Mindenem, hogy ha akad bennem valami jó, azt nem vettem máshonnan, mint csakis a Te kezeidből! De hát, Uram, hiszen nálad egyre megy, hogy sokat adsz-e vagy pedig keveset. Ne nézd azt, hogy nem érdemlem meg, amit most kérek, hiszen éppoly kevésbé voltam érdemes azokra a kegyelmekre, amelyekkel eddig elhalmoztál! S vajon miképpen kívánhatnám én, hogy bárki is jó véleményrel legyen egy ennyire rossz teremtről, amilyen én vagyok, mikor Terólad, aki mindenek fölött jó vagy, annyi rosszat mondtak. Ez lehetetlen, lehetetlen, én Istenem! Te azonban ne engedd Uram kérlek, hogy a Te szolgálódban akadjon olyasmi, ami bántaná szemedet. Mert látod, Uram, az én szemeim rosszak, s kevéssel beérik; világosítsd meg őket Te magad, Uram és tedd, hogy őszintén óhajtsam az egész világ megvetését. Megérdemlem azért, hogy annyiszor elhagytalak Téged, aki engem oly hűségesen szeretted. Mert mit jelentsen ez, Uram? Minek igyekeznénk mi bármely teremtmények kedvében járni? Mit bánjuk mi azt, ha akár mindannyian megvádolnak bennünket, feltéve, hogy a Te szemedben, Uram, ártatlanok vagyunk.

Ó nővéreim, sohasem fogjuk ezt az igazságot felfogni s így sohasem jutunk fel a tökéletesség csúcsára, hacsak nem elmélkedünk sokat afölött és nem latolgatjuk, hogy mi fontos és mi nem. Mert ha ilyen esetben nem volna más hasznunk, mint az, hogy vádlónk megszégyenül, ha magunkat nem mentegetjük és szótlanul engedjük, hadd törjön fölöttünk pálcát: már ez is nagy dolog volna. Egyetlenegy ilyen dolog magasabbra emeli a lelket, mint tíz szentbeszéd. Mivelhogy az Apostol megtiltja nekünk, nőknek az élőszóval való prédikálást és saját tudatlanságunk is képtelenné tesz rá, igyekezzünk tetteinkkel prédikálni. Mert akármennyire is el vagytok zárva a világtól, sose gondoljátok, hogy titokban marad az a jó vagy rossz, amit tesztek.

De meg azután, azt hiszitek, leányaim, hogy ha ti magatok nem mentegetődtök, nem akad majd senki, aki fellépjen érdeketekben? Gondoljatok csak arra, hogyan vette az Úr védelmébe Mária Magdolnát a farizeus házában, úgyszintén akkor, amidőn nővére illette őt szemrehányással. Veletek szemben nem lesz oly szigorú, amilyen önmagával szemben volt: Ő ugyanis már keresztre volt feszítve, amikor végre akadt egy rabló, aki felemelte érdekében a szavát. Ő Szent Felsége majd arra indít valakit, hogy mentsen ki benneteket; ha pedig nem tenné, ez annak a jele, hogy az adott esetben nincs ilyesmire szükség.

Ezt én magam láttam s ez csakugyan így van. Én ugyan nem szeretném, hogy ilyesmire számítsatok, hanem inkább azt, hogy örüljete a szemrehányásoknak. Hogy pedig ez mekkora haszonnal fog járni lelketekre, azt majd megmutatja a jövő. Így lesz az ember teljesen szabad, amennyiben egészen mindegy neki, vajon rosszat vagy jót mondanak-e róla; mintha nem is ő róla volna szó. Olyanféle ez, mintha két idegen személy beszélgetne egymással: mivel nem hozzánk szólnak, nem is gondolunk rá, hogy feleljünk. Éppígy van az minálunk, mivel megszoktuk, hogy nem felelünk, úgy érezzük, mintha nem is bennünket szidnának. Amíg valaki érzékeny és nem önmehtagadó, ezt szinte lehetetlennek tartja. Hiszen kezdetben nehéz is, de én tudom, hogy az Úr kegyelmével képesek vagyunk elérni ezt a szabadságot, ezt az önmehtagadást és ezt a természetünkkel való teljes szakítást.

XVI. fejezet: A szemlélődő emberek élete

Kifejti, hogy mennyivel tökéletesebb a szemlélődő emberek élete azokénál, akik pusztán az elmélkedésre szorítkoznak. Hogy miképpen szokta az Úr néha a szórakozott lelket is fölemelni a tökéletes szemlélődés magaslataira, s hogy miért teszi ezt. Ez és az utána következő fejezet nagyon megszívlelendő.¹⁷

Ne tartsátok mindezt valami nagy dolognak, mert az eddigiekben, amint mondani szokták még csak fölraktam a sakkfigurákat. Azt kívántátok tőlem, hogy beszéljek az imádság alapjairól, már pedig én nem ismerem annak más alapjait, mint az erényeket. Engem ugyan az Úristen nem ezen az úton vezetett, mert bennem még az erényeknek alapjai sincsenek meg.

Már most higgyétek el nekem, hogy aki a sakkjátékban nem tudja felrakni a figurákat, az nem fog tudni játszani, ha pedig valaki nem képes sakkot mondani, az mattot sem tud adni. Meg fogtok talán ütközni azon, hogy a sakkjátékról beszélek előttek, mikor ebben a házban mi nem játszunk s nem is szabad játszánunk. Ebből is láthatjátok, micsoda anyát adott nektek az Úr! Még az ilyen haszontalansághoz is értett! No de hát hiszen azt mondják, hogy a sakkozás olykor meg van engedve; hát még mennyire meg van engedve nekünk az a játék, amelyről beszélni akarok. S ha egyszer belegyakoroltuk magunkat, mily könnyen fogjuk ezt az isteni királyt megmattolni. Nem lesz képes kimenekülni kezünk közül, de nem is fog erre törekedni. A királynő ebben a játékban a legerősebben tudja őt támadni s az összes többi figura segíti őt a harcban. Nincs olyan királynő, amely hamarább készítené Őt a megadásra, mint az alázatosság. Ez vonzotta le Őt az égből Szűzanya méhébe s ennek segítségével, mint egy hajszállal, húzzuk őt a mi lelkünk belsejébe. Akiben nagyobb az alázatosság az tökéletesebben, akiben kisebb, az kevésbé tökéletesen fogja Őt bírni. Mert én nem értem és nem is fogom soha megérteni, hogyan volna képzelhető alázatosság szeretet nélkül és szeretet alázatosság nélkül. S ez a két erény viszont nem lehet meg nagyon tökéletes fokban az ember lelkében, hacsak nem szakított igen alaposan az összes teremtményekkel.

Azt mondjátok talán, leányaim, hogy minek is beszélek én nektek erényekről, mikor van könyvetek elég, amelyekben olvashattok róluk? Hogy ti a szemlélődésről akarnátok valamit hallani. Azt mondom erre, hogy ha csupán az elmélkedésre vonatkozólag kívántatok volna felvilágosítást, akkor is beszélhettem volna az alázatosságról, s ajánlhattam volna ezt mindenkinek, még abban az esetben is, ha az illetőnek egyéb erényei nem is volnának. Mert ez az eszköze az összes erények megszerzésének; gyakorlása pedig életbevágó érdeke minden kereszténynek. S akár mennyire elvetemült legyen is valaki, igyekezzék azt gyakorolni, mihelyt érzi, hogy Isten őt ily nagy jóra indítja. Erről én másutt is írtam, aminthogy írtak róla olyanok is, akik értik azt amiről írnak; mert Isten látja lelkemet: én igazán nem értem. Ellenben a szemlélődés egészen más dolog, leányaim. E tekintetben valamennyiben tévedésben vagyunk. Ha olyasvalakit látunk, aki annyira jutott, hogy minden nap elég hosszú ideig gondolkodik bűneiről - már pedig ez csak kötelessége mindenkinek, ha nem akar méltatlan lenni a keresztény névre – azonnal azt mondjuk rá, hogy íme mennyire szemlélődő, s azt kívánjuk tőle, hogy legyenek meg benne azok a nagy erények, amelyek az erősen szemlélődő embereket jellemzik. Sőt ő maga is így gondolkozik önmagáról, pedig téved. Nem tudta ugyanis a játék kezdetén ügyesen elrendezni a figuráit, s azt hitte, elég ismerni azokat, hogy az ember mattot adhasson; pedig ez lehetetlenség. Az a király, akiről mi beszélünk, így nem hajlandó meghódolni, hanem csak úgy, ha az illető előbb önmagát egészen neki ajándékozza.

¹⁷ Szemlélődők alatt a Szent azokat érti, akiknek az Úr megadta a nyugalmi ima, vagy ennél még magasabb imák kegyelmét.

Ha tehát azt akarjátok, leányaim, hogy megmagyarázzam nektek a szemlélődésre vezető utat, legyetek türelemmel, mert esetleg részletesebben tárgyalok egyes dolgokat, amelyek talán első tekintetre nem látszanak olyan fontosaknak. Az én nézetem szerint nagyon is azok. Ha pedig ezeket nem akarjátok meghallgatni és az életben megvalósítani, akkor maradjatok csak holtatok napjáig, a ti elmélkedéseitek mellett, mert biztosítalak benneteket, valamint minden más, aki ezen kincs után vágyódik, hogy így nem fogjátok elérni az igazi szemlélődést. Az is lehetséges ugyan, hogy tévedek, mert csupán önmagam után ítélek; már pedig én húsz éven át hiába törtem magamat utána.

Most pedig meg akarom magyarázni – mert akadhat köztetek, aki nem tudja – hogy miben áll az elmélkedés. Adja Isten, hogy legalább ez legyen nálunk olyan, amilyennek lennie kell. Azt hiszem azonban, hogy ez is keserves munkába kerül, hacsak nem szereztük meg az erényeket, ha nem is olyan magas fokban, mint amilyenben a szemlélődéshez szükségesek. Azt akarom ezzel mondani, hogy a dicsőség Királya nem fog eljönni lelkünkbe, s nem fog vele egyesülni, hacsak nem igyekszünk szert tenni nagy erényekre. Meg akarom ezt magyarázni, mert ha rajtakapnátok, hogy valamit nem úgy mondok, amint van, semmit sem hinnétek el nekem; s ebben igazatok is volna, ha szándékosan tenném: az ilyesmitől azonban Isten mentsen. Ha megtörténnék, akkor is tudatlanságom volna az oka, vagy pedig az, hogy félreértettem a dolgot.

Meg akarom említeni, hogy Isten néha halálos bűn állapotában levő embereknek is megadja azt a nagy kegyelmet, hogy felemeli őket a szemlélődés magaslatára. Ilymódon akarja őket kiragadni az ördög karmai közül.

Ó, én Uram, hányszor kényszerítünk mi Téged arra, hogy felvedd a harcot az ördög ellen! Talán nem volt elég, mikor megengedted, hogy felkapjon és felvigyen a templom ormára? Nem kellett volna-e ebből máris megtanulnunk, hogy miként kell ellene sikeresen küzdenünk? Ó leányaim, micsoda látvány lehetett az akkor: a ragyogó nap és a sötétség egymás mellett! Hogyan remeghetett az a szerencsételen szellem, habár nem is tudta, hogy miért, mert Isten nem engedte, hogy megértse kivel van dolga! Áldott legyen az ő végtelen kegyessége és irgalma! De hogyan kellene pirulnunk, nekünk keresztényeknek, akik mint mondom, nap-nap után harcra kényszerítjük ama piszkos szörnyeteg ellenében. Uram, igazán szükség volt rá, hogy oly hatalmas karod legyen. De hogyan lehetséges az, hogy nem gyöngült el a kereszt rettenetes kínjai között? Ó, mennyire igaz az, hogy bármit szenvedjen is valaki szeretetből, abból kigyógyul! Azért hiszem is, hogyha életben maradtál volna, egyedül az irántunk való szereteted, minden más orvosság nélkül meggyógyította volna sebeidet. Ó, Istenem, bár csak nekem is részem lehetne ebben az orvosságban, valahányszor fájdalmat és szenvedést okoz nekem valami! Hogyan vágyódnám a bajok után, ha biztos volnék benne, hogy ily üdvösséges kenőcs fog meggyógyítani.

Visszatérek tehát arra, amit mondtam, hogy vannak egyes, teljesen tévútra került lelkek, akiket Isten csupán csak ezzel az eszközzel tud megmenteni. Mikor tehát Ő Szent Felsége ezt látja, nem akarja, hogy Ő rajta múljon a vesztük, s ezért, habár bűn állapotában vannak és nem rendelkeznek erényekkel, szellemi édességet, örömeiket és érzékenyülést küld nekik. Ez azután üdvös vágyakat gerjeszt bennük, sőt olykor még szemlélődésbe is meríti őket, bár ritka esetben és csak rövid időre. Ezt pedig Isten, mint mondom, azért teszi, hogy megpróbálja, nem lehetne-e őket ezzel az ízleltetővel arra az útra terelni, amelyen haladva azután gyakran volna ilyen élvezetben részük. Ha azonban ezek után sem volnának hajlandók erre az útra lépni, akkor már bocsássák meg nekem, illetve inkább Te bocsásd meg nekünk Uram, ha a szemükbe mondom, hogy az már mégis csak nagyon rossz dolog! Visszatérni és ragaszkodni a földi dolgokhoz, miután Te már egyszer ilymódon ölelted magadhoz a lelkünket!

Én a magam részéről azt hiszem, hogy az Úristen sokakkal megteszi ezt a kísérletet és hogy csak kevesen vannak, akik rálépnek a kegyelmek emez élvezetes útjára. Mert ha az Úr egyszer megtette, s mi közreműködtünk, akkor bizonyosra veszem, hogy Ő nem hagyja abba, hanem folyton újabb kegyelmeket adva, fölvezet bennünket a tökéletességnek nagyon magas fokára. De

ha nem adjuk át magunkat Ő neki oly tökéletes odaadással, mint ahogy Ő azt velünk teszi, akkor már az is nagy dolog az Ő részéről, ha meghagy bennünket az elmélkedés fokán és időnként meglátogat bennünket, mint az Ő fiait, kik a szőlejében dolgoznak. Ellenben az előbbieket, azok az Ő dédelgetett gyermekei: azokat nem bocsátja el oldala mellől. Nem hagyja el őket, mert ők sem akarnak többé Őtől eltávozni. Odaülteti őket asztalához, egy tálból esznek vele, sőt – mint mondani szokás – szájából veszi ki a falatot és odanyújtja nekik.

Ó leányaim, áldott legyen a buzgalom, mely ide vezet! Áldott legyen a lemondás erről az egynéhány nyomorult dologról, amely ily magas méltósághoz juttat! Gondoljátok csak meg, hogy ha egyszer az Úr karjain hordoz benneteket, mit törődtök ti majd akkor azzal, ha az egész világ kígyót-békát kiált reátok! Elég hatalmas Ő arra, hogy bárkivel szemben is megvédelmezzon benneteket. Egy szavába került és a világ meg volt teremtvé. Ha Ő valamit akar, az már meg is van téve. Hiszen, ha csak az ő szeretteinek lelki érdeke nem kíván mást, még beszédbe is ereszkedik velük! Akit Ő egyszer szeret, azt nagyon szereti. És mi, nővéreim, vajon miért nem mutatnók ki iránta szeretetünket, amennyire csak tőlünk telik?

Gondoljátok meg, micsoda csere az, ha a mi szeretetünket adjuk oda az Övéért! Ő mindenható, mi pedig önmagunktól nem tehetünk semmit, s csak arra vagyunk képesek, amihez Ő ad erőt. Mert hiszen végre is, mit teszünk mi Teéretted, Uram Teremtőm? Úgyszólván semmit; olykor egy kis jószándékot ébresztünk, ez az egész. Ha pedig Ő Szent Felsége azt akarja, hogy azzal, ami semmi, érdemeljük ki azt, ami minden, ne legyünk együgyűek...

Ó Uram, ott van az egész baj, hogy nem függesztjük szemünket állandóan Reád! Mert ha nem néznénk mást, mint csak az utat, hamarjában a célnál volnánk. Így azonban ezerszer elesünk, megbotlunk, eltévedünk, s mindezt azért, mert, mint mondom, nem tartjuk folyton szem előtt az igazi Utat. Azt hihetné az ember, hogy még sohasem léptünk reá, annyira szokatlannak találunk rajta mindent. Igazán szomorú dolog, hogy mi minden fordul elő e tekintetben! Azért mondom, hogy úgy látszik nem is vagyunk keresztények és sohasem olvastuk az Úr Jézus kínszenvedését. Mert ha csak egy kicsike kis mellőzés ér bennünket, már azt sem tudjuk elviselni, sőt azt hisszük, hogy nem is szabad zsebre tennünk. Ilyenkor azt mondják az illetők, hogy: nem vagyunk mi szentek! Ha valami hibát követtünk el, nővéreim, sohase mentegessük magunkat azzal, hogy nem vagyunk angyalok, nem vagyunk szentek. Isten mentsen ilyesmitől! Fontoljuk meg, hogyha nem is vagyunk azok, azok lehetnénk Isten segítségével, ha megerőltetnénk magunkat. Higgyétek el, ha mi megtesszük azt, ami tőlünk telik, Ő megadja hozzá a segítséget. Mivel pedig ezért jöttünk ide, s nem másért, munkára fel – amint mondani szokták – s ha azt látjuk, hogy ez vagy az a dolog kedvesebb az Úr előtt, legyen akár mennyire nehéz, vágjunk bátran neki, s kegyelmével sikert fogunk aratni. Ezt a bátorságot szeretném én ebben a házban mindig látni, mert ez állandóan növeli az alázatosságot, s bizonyos szent vakmerőséget ad nekünk. Isten a bátrakat segíti és nem személyválogató.

Nagyon elkalandoztam a tárgyamtól; vissza akarok tehát térni ahhoz, amiről beszélni kezdtem, tudniillik, hogy mi az elmélkedés és mi a szemlélődés. Vakmerőség részemről, hogy ilyesmit fejtegetek, de hiszen ti mindent elnéztek nekem. Az is lehet, hogy az én esetlen írásmódom jobban megérteti veletek a dolgot, mint sok más ügyesen megírt könyv. Adja az Úr ehhez az Ő kegyelmét. Amen.

XVII. fejezet: Minden lélek alkalmas a szemlélődésre

Arról beszél, hogy nem minden lélek alkalmas a szemlélődésre; hogy egyesek csak hosszú idő múlva érik el, és hogy, ha valaki igazán alázatos, akkor nem fog elkíváncozni arról az útról, amelyen az Úr vezet.

Azt hiszitek ugyebár, hogy most már végre-valahára az imádságról fogok beszélni, pedig még mindig előre kell bocsátanom valamit és pedig egy nagyon fontos dolgot. Fontos azért, mert az alázatosság körébe vág. Már pedig az alázatosságra nagy szükség van ebben a házban, mert az imádságos életnek ez a legfontosabb erénygyakorlata. E tekintetben nagy hasznokra lesz, ha sokat foglalkoztok azzal a kérdéssel és igyekeztek azt megérteni, hogy miképpen lehet az alázatosságot jól és sokszor gyakorolni. Amiről pedig én most szólni akarok, egyik lényeges pontja ennek a kérdésnek, s nagyon szükséges mindenkinek, aki imádságos életet él.

Már most tehát, hogyan is gondolhatná az igazán alázatos ember, hogy ő van olyan jó, mint azok, akik feljutottak a szemlélődés színvonalára? Hogy Isten odajuttathatja, az világos, mert hiszen Ő jó és irgalmas; de azért ha meg akarja fogadni a tanácsomat, üljön csak szépen az utolsó helyre, mert hiszen ezt ajánlotta nekünk az Úr s erre tanított saját példájával. Készüljön elő arra az esetre, ha Isten a szemlélődés útján akarná őt vezetni; de ha nem tenné, arra való az alázatosság, hogy szolgálja ki örömet az Úr szolgáloít; tekintse azt nagy boldogságnak és dicsérje érte az Urat. Mert hiszen megérdemelte volna, hogy a pokolban az ördögök szolgáloja legyen, az Úr pedig idevezette.

Igen nagy okom van arra, hogy így beszéljek. Mert mint mondtam, nagyon fontos észben tartanunk, hogy az Úr nem vezet mindenkit egyazon úton s esetleg az olyan, aki saját nézete szerint nagyon alacsonyan jár, a legmagasabb úton van az Úr szemében. Habár tehát ebben a házban mindenki imádságos életet él, abból legkevesébe sem következik, hogy mindenki szemlélődő. Ez lehetetlen volna s ez a gondolat szolgáljon vigasztalásul annak, aki nem volna az. A szemlélődés Istennek rendkívüli ajándéka, amely az üdvösségre egyáltalán nem szükséges. Az Úr nem kívánja azt tőlünk. Ne féljen tehát attól, hogy tőle is bárki számon kérné s gondolja meg, hogy szemlélődés nélkül is igen nagy tökéletességre viheti, feltéve, hogy ahhoz tartja magát, amit mondtam. Sőt még az sincs kizárva, hogy sokkal több érdeme lesz, mert a haladás több munkájába kerül. Az Úr ugyanis erős léleknek tekinti, mint olyant vezet s majd egyszerre adja meg neki odaát azt, amit idelent meg sem ízelt. Azért ne is veszítse el a bátorságát és ne hagyja abba az elmélkedést. Tegye meg mindazt, amit a többiek tesznek és legyen türelemmel: olykor az Úr sokáig késik, de azután annál bőkezűbben fizet. Ő majd egyszerre kapja meg, amit a többiek az évek folyamán részletekben vettek föl. Én tizennégy esztendeig voltam úgy, hogy még elmélkedni sem tudtam soha, hacsak nem volt könyv a kezemben. Sokan lehetnek hasonló helyzetben; mások pedig talán még olvasva sem képesek elmélkedni. Csak szóval tudnak imádkozni, mert az jobban leköti a figyelmüket. Van olyan csélcsep képzeletű ember, hogy nem képes együgyűnazon dologra figyelni, hanem mindig máson jár az esze. S ez annyira meg, hogy ha összeszedi magát és erőnek erejével Istenre gondol, ezernyi dőreség, aggodalom és kétség merül fel a lelkében.

Én ismertem egy öregasszonyt, aki nagyon szent életet élt – adná Isten, hogy az enyém olyan volna, mint az övé – aki sok önsanyargatást gyakorolt és igazán hű szolgáloja volt Istennek s aki emellett évek hosszú során keresztül naponta óraszám fárasztotta magát ajakimával és elmélkedéssel és mindhiába. Csak nagyritkán sikerült valami kis szóbeli imádságra odafigyelnie. Sokan vannak így. De azért, ha alázatosak, akkor végeredményben nem járnak rosszabbul, mint azok, akiknek sok a szellemi gyönyörűségük. Ellenkezőleg, teljesen egyenlő részt kapnak velük. Sőt bizonyos tekintetben jobb helyzetben vannak, mert sohasem tudhatjuk, vajon ezek a szellemi

örömök tényleg Istentől valók-e, vagy pedig az ördög hamisítványai. Már pedig, ha nem Istentől valók, akkor nagy veszedelemmel járnak, mert az ördög azt célozza velük, hogy az illetőben kevélységet keltsen. Ha ellenben Istentől valók, akkor nincs ok a félelemre, mert mindig növelik az alázatosságot. Erről különben részletesen írtam egy másik könyvemben.¹⁸

Azokat, akiknek nincs szellemi örömeikben részük, maga ez a körülmény teszi alázatosakká s mivel azon hiszemben vannak, hogy ezt bűneikkel ők maguk okozták, nagy gondot fordítanak arra, hogy előbbre jussanak. Ha azt látják, hogy mások könnyeznek, mikor ők nem tudnak sírni, máris arra gondolnak, hogy mennyire el vannak maradva Isten szolgálatában! Pedig talán éppen ők vannak sokkal előbbre, mert a könnyek – bár magukban véve jók – nem mindig erednek tökéletességből. Az alázatosság, az önmegtagadás, a lemondás és a többi erények sokkal több biztosítékot nyújtanak. Azért ne is féljete; ne is legyen amiatt gondotok: oly szépen el fogtok jutni a tökéletességre, mint akár a nagy szemlélődők.

Szent Márta szent volt, habár sehol sincs róla feljegyezve, hogy szemlélődő lett volna. Már pedig mit akartok többet annál, ha olyanok lehetnek, mint ez a boldog nő, aki annyiszor fogadhatta Krisztus Urunkat a házában, megvendégelhette, kiszolgálhatta s egy asztalnál ehetett vele? Ha olyan lett volna, mint Mária Magdolna, s mindig áhítatba lett volna merülve: nem lett volna, aki enni adott volna ennek az isteni vendégnek. Már most képzeljétek el, hogy ez a kolostor Szent Mártának a háza s hogy abban mi mindenre van szükség. Akiket tehát az Úr a munkás élet útján vezet, ne haragudjanak azokra, akik mélyen el találnak merülni a szemlélődésben, mert különben, ha hallgatagon is, az Úr venné az utóbbiakat védelmébe. Mivel azonban ezek a szemlélődők az Ő kegyelméből legtöbbször egészen megfélemlenek önmagukról és mindenről, valakire pedig mégis csak szükség van, hogy az Úr számára megfőzze az ebédet: örüljenek, hogy Márta példájára kiszolgálhatják Őt. Gondolják meg, hogy az igazán alázatos lélek mindig készségesen beéri azzal a szereppel, amire az Úr kiválasztotta s mindig méltatlannak tartja magát még arra is, hogy az Ő szolgájának neveztesse.

Mert ha a szemlélődéssel, az elmélkedéssel, a szóbeli imával, a betegek gondozásával, a házi körüli munkával, a kiszolgálással, még a legalacsonyabb dolgokban is a mi vendégünket szolgáljuk ki, aki betér hozzánk, hogy velünk legyen, velünk egyék, velünk társalogjon: akkor ugyan mit törődünk mi azzal, hogy ebben szolgálunk-e neki, vagy pedig abban.

Nem azt akarom mondani, hogy ne igyekezzetek eljutni a szemlélődésre, hanem csak azt, hogy legyetek minden munkára kaphatók, mert nem áll módunkban az előbbi választani. Azt az Úr tetszése szerint adja. De ha évek hosszú során át úgy tetszik neki, hogy meghagyjon benneteket foglalkozástokban: ugyan szép alázatosság volna részetekről, ha mást akarnátok választani. Bízátok ezt a háziúr, Ő bölcs és hatalmas; jól tudja Ő, hogy mi való nektek s hogy mi felel meg az Ő érdekeinek.

Legyetek arról meggyőződve, hogy ha megtettétek, ami tőletek telik és ha megszereztétek a szemlélődés előfeltételeit és pedig oly tökéletesen, amint azt kifejtettem s Ő mégsem adja meg azt nektek – habár én azt hiszem, hogy ha egyszer igazán tökéletes lesz bennetek a lemondás és az alázatosság, Ő nem fogja ezt tőletek megtagadni – akkor csak azért vonja meg tőletek ezt a vigasztalást, hogy majdan egyszerre adhassa meg nektek az egészet az égből. Azért teszi, mert – mint másutt mondtam – benneteket úgy vezet, amint erős lelket illik vezetni. Keresztet hordat veletek, amint hordta azt Ő Szent Felsége is. S vajon micsoda szebb tanújelét adhatná barátságának, mint hogy azt adja nektek, amit Ő maga választott ki saját maga számára? Könnyen lehetséges, hogy a szemlélődés útján nem tudnátok ennyi érdemet szerezni. Ő tudja, hogy miért tesz így, ne avatkozzunk az Ő dolgába. Nagy szerencse, hogy ebben nem enged nekünk szabad választást; mert tekintve, hogy a szemlélődés kényelmesebbnek látszik, valamennyien nagy szemlélődők akarnánk lenni. Mekkora haszon az, ha nem keressük a

---

¹⁸ Önéletrajzát érti.

magunk érdekét! Akkor veszteségtől sem kell félnünk. Mert Isten sohasem engedi meg, hogy az igazán lemondó ember veszteséget szenvedjen, hacsak nem azért, hogy annál nagyobb legyen később a nyeresége.

XVIII. fejezet: A szemlélődő lelkek többet szenvednek

Folytatja ugyanazt a tárgyat és kifejti, hogy mennyivel többet kell szenvedniök a szemlélődő lelkeknek, mint a munkálkodóknak. Ez a fejezet nagy vigasztalására fog szolgálni az utóbbiaknak.

Arról az egyről pedig biztosíthatlak leányaim, hogy amennyire magam láttam és másoktól hallottam, nagyon súlyos azoknak a keresztje, akiket az Úr a szemlélődés útján vezet. Elcsodálkoznátok azon, hogy hányféle úton-módon rakja azt az Úr vállaikra. Több ilyen embert ismerek s így tudom, mily elviselhetetlen szenvedésekkel látogatja meg Isten a szemlélődő lelkeket. Akkorák ezek a szenvedések, hogy ha nem erősítené őket szellemi örömmel, nem tudnák azokat elviselni. De ez világos is, mert hiszen akiket Isten szeret, azokat a szenvedések útján vezeti s minél jobban szereti őket, annál többet kell elviselniök. Azt meg úgy sem gondoljátok, hogy gyűlöli a szemlélődő lelkeket, mert hiszen, amint saját szavaiból kitűnik, dicséri és barátainak tekinti őket. Már pedig azt hinni, hogy Ő hajlandó legyen kényelemben élő és szenvedést nem ismerő embereket barátságába fogadni, nagy döreség volna. Egészen biztosan tudom, hogy a szemlélődők sokkal többet szenvednek, mint bárki más. Mivel tehát annyira fáradtságos és köves úton vezeti őket, hogy olykor már-már azt hiszik, végük van és újra előlről kell kezdeniök: Ő Szent Felségének gondoskodnia kell ellátásukról és pedig nem vizet ad nekik italul, hanem bort, hogy megmámorosodjanak¹⁹ ettől az isteni bortól; hogy ne érezzék a fájdalmakat és el tudják azokat viselni.

Azért nem is igen láttam igazán szemlélődő embert, aki ne lett volna bátor és minden szenvedésre kész. Ha ugyanis gyöngé az illető, úgy az Úrnak legelső dolga, hogy bátorságot önt belé és megszünteti benne a szenvedéstől való idegenkedést. A munkáséletet élők, természetesen, ha azt látják, hogy a szemlélődők szellemi örömeiben részesülnek, mindjárt azt hiszik, hogy csupán ilyenekből áll az életük; pedig hát, biztosítalak benneteket, olyan napjaik vannak nekik, hogy ti azokból talán egyet sem tudnátok elviselni. Azért az Úr, aki tudja, hogy ki mire képes, mindegyiknek azt a hivatalt adja, amely legjobban megfelel az ő lelki üdvének, Isten dicsőségének és embertársai javának. Föltéve tehát, hogy nem mulasztottátok el megtenni azt, ami részletekről szükséges a szemlélődéshez, ne féljetez attól, hogy fáradságtok kárba vész.

Értsétek meg jól, amit mondok, tudniillik, hogy törekedjünk valamennyien szemlélődésre, mert hiszen úgy sincs más életcélunk ebben a házban. És pedig ne csak egy esztendeig tegyük ezt, se kettőig vagy tízig, mert hiszen különben azt kellene hinnünk, hogy gyávaságból hagytuk abba. De meg azután hadd lássa az Úr, hogy nem rajtunk múlik a dolog. A katonáknak, bármennyi ideig szolgáltak már, mindig készen kell lenniök engedelmeskedni, ha a vezérük valamit parancsol, bárhová is állítsa őket; mert hiszen ő fizeti a zsoldjukat, és pedig bőkezűen fizeti. De azért mennyivel jobban fizet a mi Királyunk, mint a földiek! Midőn tehát előtte állnak a katonái s ő látja, hogy örömet készek neki szolgálni, akkor ő, jól tudva, hogy ki mire képes, erejükhöz mérten kiosztja közöttük a teendőket. Ha azonban nem jelennének meg előtte, semmit sem juttatna nekik és nem is bízna reájuk semmi szolgálatot.

Rajta tehát, nővéreim, gyakoroljuk az elmélkedést, vagy pedig, ha valaki arra nem volna képes, gyakorolja az ajakimát, a lelki olvasmányt, az Istennel való beszélgetést, mint majd később ki fogom fejteni. Senki se maradjon el az imaórákról, mert nem tudja, mikor hívja őt az ő

¹⁹ A szemlélődés mánora alatt értjük az előbbinek az érzékekre gyakorolt tompító hatását, amely legmagasabb fokát az elragadtatás önkívületi állapotában éri el s tényleg nagyon hasonlít a bor okozta mámorhoz.

Jegyese s mikor nyújtja feléje ajándékát: nagy szenvedést, megcukrozva szellemi gyönyörűséggel; nehogy úgy járjon, mint az okatlan szüzek.²⁰ Ha pedig az Úr nem adna neki ilyesmit, értse meg, hogy nem való neki s hogy az ő érdekeinek inkább a tevékeny élet felel meg. Ilyenkor nyílik alkalom arra, hogy az ember gyakorolja az alázatosságot és érdemeket gyűjtson, amennyiben elhiszi, hogy még arra is alkalmatlan, amit tényleg gyakorol; de azért jókedvű marad, mint mondtam s készségesen teszi meg, amit parancsolnak. S ha ez az alázatosság igazán valódi, boldog a tevékeny életnek ilyen szolgálója, mert nem lesz elégedetlen semmivel sem, csupán csak önmagával. Hagyja ő csak szépen a többiek az ő lelki harcaikkal, mert ezek igazán nagyok ám. Ha a zászlótartó nem is forgatja fegyverét a harcban, azért mégis csak nagy veszedelemben forog; s a szíve bizonyára hevesebben dobog, mint a többieké. Ugyanis mivel a zászlót tartja kezében, nem védheti magát, a zászlót pedig nem szabad elejtenie, még ha darabokra vágnák is.²¹ Így kell a szemlélődőknek is magasra emelten tartaniuk az alázatosság zászlaját és elviselniük minden ütést-vágást, anélkül, hogy csak egyszer is visszavágnának. Mert az ő feladatuk szenvedni, mint Krisztus Urunk szenvedett; magasra tartani a keresztet s azt ki nem adni a kezükből, bármily veszedelem szakadjon is rájuk s nem árulni el gyöngeséget a szenvedésben. Ezért kaptak oly megtisztelő állást.

Fontolják meg jól, hogy miként kell viselkedniük. Ha a zászlótartó cserben hagyja a zászlót, a sereg elveszti a csatát. Hasonlóképpen igen káros hatással van a kezdőkre, nézetem szerint, ha azt látják, hogy azok, akik már Isten tisztjeinek és jóbarátainak tekinthetők, nem úgy tesznek mindenben, amint ezt ebbeli állásuk megkívánná. A közkatoná megteszi a dolgát, amennyire tőle telik és ha olykor félrehúzódik onnan, ahol nagyobb a veszedelem, azért nem veszt el becsületét, mert senki sem vet rá ügyet, a tisztet azonban mindenki szemmel tartja: azoknak nem szabad meghátrálniuk. Mint állás nagyon jó; nagy kitüntetés és kegyelem, ha valakit erre kinevez a Király: de az illető nem csekély kötelezettséget vállal vele.

Azért is, nővéreim, nem értjük át a helyzetet és nem tudjuk, mit kérünk, mikor a szemlélődés kegyelméért esengünk az Úrhoz. Bizzuk ezt Őreát; Ő jobban ismer bennünket, mint mi magunk. Az alázatos ember megelégszik azzal, amit kap. Mert vannak ám olyanok, akik úgy látszik azt hiszik, hogy a szellemi örömek²² jog szerint illetik meg őket az Úr részéről. Ugyan szép alázatosság! Azért jól is teszi a szívek vizsgálója, ha az ilyeneknek – mint gondolom – ritkán juttat belőlük. Az ilyenek nem méltók arra, hogy iganak az Ő kelyhéből.

Ha valaki közületek, leányaim, arra kíváncsi, vajon előrehaladt-e a tökéletességben, csak azt vizsgálja, hogy a legrosszabbnak tartja-e magát valamennyi között. Ennek a meggyőződésnek meg kell látszania minden tettében, hogy a többiek épülhessenek és tanulhassanak tőle. Szóval ne azt nézze, hogy megsaporodtak-e a szellemi örömei az imádságban; hogy vannak-e elragadtatásai, látomásai és más efféle kegyelmei, amelyeket az Úr osztogatni szokott, mert azt csak a másvilágon fogjuk megtudni, hogy mi volt ezeknek az értéke. Ellenben ez a másik, az készpénz, az biztos jövedelem, az elévülhetetlen jog, nem pedig valami kegydíj, amelyet meg lehet vonni. Ezeket a szellemi örömeket ugyanis az Úr hol megadja, hol megvonja. Ellenben az igazi kincs, az erény; az alázatosság, az önmegtagadás, a tökéletes engedelmesség, úgy hogy az ember egy gondolatnyit se tegyen a főnök parancsa ellen. Mert, mint jól tudjátok, az előljárók Isten helyettesei és az ő szájuk által Isten parancsol nekünk.

²⁰ T. i. legyen készenlétben, arra az esetre, ha az Úr a szemlélődésre akarná emelni.

²¹ Szent Terézia hasonlatain sokszor meglátszik, hogy katonacsáládból származik. Katonák voltak ősei, édesatyja és kilenc fivére.

²² Szent Terézia különbséget tesz szívbeli örömek és szellemi örömek között s „A belső várkastély” negyedik lakása első fejezetében részletesen fejtegeti mindkettőt. Az előbbieket a természetes imák keretén belül fordulnak elő, míg az utóbbiak, a szellemi örömek, csakis a misztikus ima sajátosságai, tehát a nyugalmi imával kezdődnek. A szívbeli örömek, gyönyörűségek, vigasztalások stb. az ember érzéki részében, a szívben játszódnak le, míg a szellemieknek székhelye inkább az akarat és az értelem, szóval az embereknek szellemi része.

Ez az engedelmesség az, amiről legtöbbet lehetne beszélni. Mivel azonban nézetem szerint az, aki nem engedelmes, nem is szerzetes, én pedig szerzetes nővérekhez beszélek – és pedig jó szerzetesekhez vagy legalább is olyanokhoz, akik jók akarnak lenni, tehát ezt a fontos erényt alaposan ismerik: ezért nem mondok róla semmit. Azaz, hogy egy szót mégis mondok s kérlek benneteket, hogy azt tartsátok mindig eszetekben. Azt akarom tehát mondani, hogyha valaki fogadalommal kötelezte magát engedelmességre és nem tartaná meg, vagy legalább is nem igyekeznék ennek a fogadalomnak minden erejével és a lehető legnagyobb tökéletességgel eleget tenni: az ilyen, nem tudom, mit keres a kolostorban. Én a magam részéről biztosíthatom őt, hogy amíg e tekintetben hibázik, nemcsak soha sem viszi a szemlélődésig, hanem még csak jó munkásnővér sem lesz belőle. Ezt én teljesen bizonyosra veszem. Sőt még ha olyasvalakiról volna is szó, aki nem szerzetes, tehát nincsenek ilyen kötelmei, még az is – amennyiben szeretne, vagy törekszik a szemlélődésig jutni, – csak akkor fog biztosan feléje haladni, ha lemond saját akaratáról és magát teljesen rábízza valamely szemlélődő gyóntató vezetésére. Közismert dolog ugyanis, hogy így egy év alatt többet halad az ember, mint máskülönben évek hosszú sora alatt. Nálatok azonban ilyesmire nincs szükség, ezért nem volna célja, ha erről többet mondanék.

Azzal fejezem be, hogy ezeket az erényeket óhajtom én bennetek látni, leányaim; ezek után törekedjétek, ezeket nézzétek egymásban szent irigységgel. Amiatt soh'se búsuljatok, ha azok a többi ájtatos érzelmek nem volnának meg bennetek. Azok bizonytalan dolgok. Előfordulhatna az az eset, hogy míg másoknak Isten adja meg azokat, addig nálatok Ő Szent Felsége esetleg megengedhetné, hogy a ti lelketekben az ördög keltsen ilyesmit s hogy megtévesszen vele. Ez meg is történt már egyesekkel. Miért akarnátok tehát ti kétes dologgal szolgálni az Úrnak; mikor annyi megbízható dolog áll rendelkezésetekre. Ki kívánja tőletek, hogy ilyen kockázatnak tegyétek ki magatokat?

Nagyon részletesen beszéltem erről a tárgyról, mert tudom, hogy ez szükséges. Hiszen a mi természetünk annyira gyarló! De akinek az Isten meg akarja adni a szemlélődést, annak erőt is ad hozzá. Akinek pedig nem adná meg, azoknak szólnak az én tanácsaim. Készörömet adtam azokat. De szólnak a szemlélődőknek is, amennyiben alázatosságra buzdítják őket. Az Úr adjon nekünk végtelen irgalmában világosságot, hogy mindenben az Ő akaratát követhessük, akkor nem lesz mitől félnünk.

XIX. fejezet: Az imádság fejtegetése

Megkezdí az imádság²³ fejtegetését. Olyan lelkekhez szól, akik nem képesek az elmélkedésben értelmükkel dolgozni.

Sok idő múlt el azóta, amióta megírtam az eddigieket s nem volt alkalmam folytatni. Nem is tudom, hogy mint mondtam: újra el kellene olvasnom. Hogy pedig erre ne vesztegessen az időt, úgy írom tovább, minden rendszer nélkül, amint éppen eszembe jut.

A gondolkodó emberek és az olyan lelkek számára, akik tudnak önmagukkal foglalkozni, annyi könyvet írtak már, oly sok kiváló művet és tették ezt oly tudós szerzők, hogy nem volna helyes részletekről, ha komolyan vennének azt, amit én tudok az imádságról mondani. Mert, mint említettem, van a kezetekben elég könyv, amelyekben a hét minden napjára ki van tűzve elmélkedési anyagul egy-egy titok az Úr Jézus életéből; egy-egy részlet az Ő kínszenvedéséből; továbbá elmélkedések az utolsó ítéletről; a pokolról; a mi semmiségünkről; arról, hogy mennyivel tartozunk Istennek, stb. s – mindehhez kitűnő tanácsok és utasítások vannak fűzve, arra vonatkozólag, hogy miképpen kell ezt az imádságot elkezdni és bevégezni. Aki képes arra és megszokta, hogy így elmélkedjék, arra vonatkozólag nincs semmi megjegyzésem. Mert jó úton van s az Úr be fogja őt vezetni az üdvösség kikötőjébe, mert ahol a kezdet oly jó, ott a befejezés is az lesz. Mindazok, akik ezen az úton tudnak haladni, nyugalmat és biztonságot élveznek, mert ha egyszer az értelem le van kötve, akkor megszűnik a nyugtalanság.

Én tehát más valamiről akarok beszélni, és amennyiben az Úr megsegít megfelelő jó tanáccsal szolgálni. De ha az Úr ezt nem is tenné meg, legalább meg fogjátok érteni szavaimból, hogy más lelkek is sokat szenvednek a szórakozottság miatt s nem fogtok elcsüggedni, ha bennetek is meg volna.

Vannak egyesek, akiknek az értelme olyan nyughatatlan, mint a makrancos ló, amelyet senki sem képes megfékezni: majd erre szalad el, majd arra és nem tud egy helyben megmaradni.²⁴ Ez olykor természeti fogyatkozás, olykor meg Isten küldi az emberre. Én nagy részvéttel vagyok irányukban, mert úgy vannak vele, mintha valaki nagyon szomjas volna s látná is a vizet messziről, de mikor feléje akar menni, ellenség zárja el előle az utat, az elején, a közepén és a végén. Így azután megesik, hogy ha sok küzdelem és pedig nagyon is sok küzdelem árán legyőzték az első ellenséget, sőt a másodikat is, a harmadik előtt leteszik a fegyvert s inkább meghalnak szomjan, helyett, hogy tovább harcolnának azért a vízéért, amelynek megszerzése oly sokba kerül. Kifogytak az erőből, elhagyták őket a bátorság s ha egyeseknél volt is belőle annyi, hogy leverjék még a második ellenséget is, akkor azután kimerültek, pedig talán két lépésnyire sem voltak már az élet vizétől, amelyről az Úr azt mondta a samariai asszonynak, hogy ha valaki iszik belőle, nem fog többé megszomjazni. És mennyire bölcs és igazmondás ez, amelyet maga az Igazság jelentett ki saját szájával, mert csakugyan, ez élet javai után nem fog többé szomjazni, bár az örök élet kincseire úgy megnövekszik a szomjúsága, hogy azt el sem tudja képzelni az olyan ember, aki csak a természetes szomjúságot ismeri. S azután mennyire szomjazik a lélek erre a szomjúságra. Megérti ugyanis, hogy mekkora annak az értéke. S ez a szomjúság bár nagyon kínos és gyötrő, épp olyan élvezetes amíg tart, mint amikor kielégítést nyer. Ez a szomjúság ugyanis nem öl meg mást, mint a földi dolgok iránti érzéket, egyébként pedig ő maga is kielégíti az embert. Úgy, hogy ha Isten megitatja az ilyen lelket – s ez egyike az Ő legnagyobb kegyelmeinek – épp oly szomjasan hagyja, mint volt, vagy még szomjasabban s mindig vissza-visszakívánkozik ez ital után.

²³ Ha Szent Terézia imádságról beszél, rendszeren az elmélkedést és a szemlélődést érti rajta.

²⁴ Szent Terézia kitűnő lovas volt fiatal korában; innét a hasonlat.

A víznek három tulajdonsága van; van neki bizonyára több is, de nekem most éppen csak három jut eszembe s ez elég is az én szempontomból, az egyik tudniillik az, hogy frissít, mivel bármily melegünk legyen is, a víz megszünteti. A másik az, hogy a tűzvészt eloltja, kivéve, ha kátrány ég valahol, mert ennek tüzeit még inkább növeli. Ó Istenem, milyen csodálatos dolog, hogy a víz éleszti a tüzet olyankor, amidőn erős és hatalmas! Ekkor ugyanis nincs alávetve az elemek hatalmának, olyannyira, hogy meg tud lenni az ellenlábasával s ez nemcsak nem gyöngíti, hanem még erősíti is. Sokat tudna erről beszélni az olyan ember, aki ért a bölcsülethez és ismeri a dolgok sajátosságait. Az megmagyarázhatná nekem azt, amit én élvezni ugyan tudok, de kifejezni nem és talán megérteni sem.²⁵

Ha majd Isten odavezet benneteket, nővéreim ehhez a forráshoz és megitat belőle²⁶ – és ti, akik máris isszátok ezt a vizet – meg fogjátok érteni ezt a hasonlatot. Be fogjátok látni, hogy az Isten iránti igaz szeretet, ha egész erővel lángol és teljesen megszabadult minden más földi dologtól és magasan lobog ezek fölött, ura a világ összes elemeinek. Mivel pedig a víz a földből fakad, soh'se féljetez attól, hogy eloltja az Isten iránti szeretetnek ezen lángtengerét. Ehhez nincs hatalma; bár ellenlábasok, az a tűz már föltétlen úr és nincs többé neki alávetve.

Most már meg fogjátok érteni, nővéreim, miért sürgetem én annyira ebben a könyvben, hogy igyekezzetek megszerezni ezt a szabadságot. Mert ugyebár nagyszerű dolog, mikor a Szent-József-kolostornak szegény szerzetesnői annyira vihetik, hogy urai lehetnek a földnek és az összes elemeknek!²⁷ Ezek után mi természetesebb, mint az, hogy a szentek, Isten kegyelméből, az elemekkel azt tették, amit akartak. Szent Mártonnak engedelmeskedett a tűz és a víz; Szent Ferencnek a halak és a madarak; s hasonló dolgok fordultak elő más szentek életében is. Ebből világosan látható, mennyire uraivá lettek a világ dolgainak azáltal, hogy annyira igyekeztek azokat semmibe sem venni s hogy egész erejükkel és őszintén alávetették magukat e világ Urának. Azért is, mint mondom, az a víz, amely a földből származik, nem tudja ezt a tüzet legyőzni; ennek lángjai magasra csapnak föl; ez nem ered oly alacsony dologból. Vannak más apró tüzei is az Isten iránti tökéletlen szeretetnek; azokat eloltja minden csekélység, de ezt nem. Még ha a kísértéseknek egész tengere támadna is ellene, zavartalanul fog tovább égni és végül is diadalmaskodik fölöttük. Ha pedig az égből hullana reá záporosó, ez még kevésbé fogja eloltani, sőt ellenkezőleg, fel fogja szítani. Ezek ketten nincsenek egymással ellentétben, sőt egy hazából származnak. Ez a két elem nem fog egymásnak romlására törni – soh'se féljetez attól – sőt az egyik növeli a másiknak hatását. Mert az igazi könnyek vizét, amely az igazi imádságból fakad, az egek királya adja. Ez segíti a tüzet, hogy még jobban lobogjon és állandó maradjon: a tűz pedig viszont segíti azt a vizet, hogy még jobban hűsítsen.

Ó Istenem, milyen szép dolog az és mekkora csoda, hogy a tűz hűti, sőt meg is fagyasztja az összes világi érzelmeket, midőn egyesül azzal a mennyei vízzel; mert ez a forrása az említett, Istentől kapott és nem magunkszerezte könnyeknek. Az az egy bizonyos, hogy nem hagyja meg a melegséget a világ semmiféle dolga irányában, hacsak nem arról van szó, hogy másokban felgyullasszuk ezt a tüzet. Olyan ugyanis a természete, hogy nem éri be kevéssel, s ha tehetné, felgyújtaná az egész világot.

Másik tulajdonsága az, hogy megtisztítja a nem tiszta dolgokat. Mi lenne a világból, ha nem volna víz a mosáshoz?²⁸ Jegyezzétek meg, hogy ez az élő víz, ez a mennyei víz, ez a tiszta víz, ha nem zavaros és nincs benne iszap, hanem az égből esik alá, mindent megtisztít. Meg vagyok róla győződve, hogy ha csak egyszer iszik is belőle az ember, máris megtisztul a lelke minden

²⁵ Erről a dologról abban a korban az egyetemek tudós tanárai sem tudtak még többet, mint Szent Terézia, mert a vegytan még gyermekkorát élte. Ma minden iskolás fiú tudja, hogy az izzó hőség elemeire, t. i. oxigénre és hidrogénre bontja föl a vizet, ezek pedig élesztik a tüzet, ahelyett, hogy oltanák.

²⁶ T. i. megadja nektek a nyugalmi imát.

²⁷ Ezen kor bölcselate négy elemet ismert: föld, levegő, tűz és víz. Ezekből volt szerinte minden összetéve.

²⁸ Szent Terézia rendkívül szerette a tisztaságot.

bűn szennyétől. Mert, amint másutt is megírtam, Isten nem másért adja italul ezt a vizet és részesít bennünket ebben a nagyon is természetfölötti kegyelemben, az isteni egyesülésben, mely egyáltalában nem függ tőlünk: hanem csakis azért, hogy a lélek megtisztuljon, tiszta maradjon, megszabaduljon attól az iszaptól és nyomorúságtól, amely bűneink következtében rakódott reá. Más lelki gyönyörűségekben, amelyek az értelmén át jutnak belénk, akármilyen jó hatásuk legyen is, a vizet nem közvetlenül a forrásból isszuk, hanem miután előbb végigfolyt a földön. Ezen útjában pedig mindig akadnak holmi iszapos dolgok, amelyek mellett meg-megáll, úgy hogy már nem lehet olyan kristálytisztá.²⁹ Azért én ezt az imádságot – amelyet, mint mondom, az értelemmel, elmélkedve végzünk – nem is nevezem élő víznek. Mert amennyire én a dolgot értem, mint mondom, hiába szedjük össze magunkat, ez a mi testünk és nyomorúságos természetünk ránehezedenek a lélekre és ha ezen az úton halad, mindig ragad rája valami annak sarából, amit szeretnénk elkerülni. Jobban meg akarom magamat értetni. Például azzal a gondolattal foglalkozunk, hogy mi a világ, hogy mily gyorsan ér véget minden és ennek alapján igyekszünk megvetni a mulandó dolgokat. S íme, anélkül, hogy észrevettük volna, egyszerre csak olyan világi dolgok mellett állott meg az eszünk, amelyeket szeretünk; igyekszünk ugyan megszabadulni tőlük, de azért már megzavartak az ilyenféle gondolatok: hogyan is volt? – hogyan is lesz? – hogyan is tettem? – hogyan is tennék? Ha pedig elgondoljuk, mennyire fontos dolog az ilyenektől megszabadulni, néha már maga ez a gondolat is új veszedelmet hoz ránk. Ezzel nem akarom azt mondani, hogy hagyjuk abba az elmélkedést, hanem csak azt, hogy legyünk óvatosak és ne hagyjuk el magunkat.

A természetfölötti imádságban³⁰ magának az Úrnak van gondja ezekre a dolgokra s nem bízza őket ránk. Annyira szereti a lelkünket, hogy legalább arra az időre, amíg vele társalog, kiemeli azok közül a dolgok közül, amelyek árthatnának neki s odaveszi egészen maga mellé; s egy pillanat alatt több igazságot közöl vele s világosabb fogalmat ad neki arról, hogy minden egyes dolognak mily értéke van, mint amilyent csak évek hosszú sora alatt szerezhett volna a rendes úton, amelyen a látásunk nem tiszta, mert vakítja a por, amit gyaloglás közben verünk fel. Itt az Úr egyszerre a végállomáshoz juttatott bennünket, anélkül, hogy észrevettük volna.

Másik sajátsága a víznek, hogy kielégíti és eloltja a szomjúságot. Szomjúságnak tekintem ugyanis azt, ha vágyódunk valami után, amire nagy szükségünk van s aminek teljes hiánya feltétlenül halálos volna ránk nézve. Csodálatos dolog, hogy a víz hiánya megöli az embert, ha meg túl sok van belőle, az is elveszi az életet, amint a vízbefűltak példája mutatja.

Ő én jó Uram, mily boldog volna az az ember, aki úgy belemerülne ebbe az élő vízbe, hogy életét vesztené benne! Azt hiszitek talán, hogy ez lehetetlenség? Sőt ellenkezőleg, Isten szerelme és az utána való vágy annyira megnövekedhetik, hogy az emberi természet nem bírja tovább s tényleg akadtak egyesek, akik ebbe belehaltak.³¹ Én ismerek egyet,³² aki belehalt volna, ha Isten nem sietett volna segítségére. Oly bőségben áradt reá ez az élő víz, hogy majdnem kiszakította lelkét, midőn elragadtatásokba ejtette. Azt mondom, hogy „majdnem” kiragadta lelkét, mert az elragadtatásban azután megnyugszik. Úgy látszik, hogy a lélek, miután a földiek iránti utálattól szinte megfulladt, Istenben újra életre kel s Ő Szent Felsege képessé teszi olyasminek élvezetére, ami megfosztaná életétől, ha teljesen eszméleténél volna.

²⁹ A tökéletes szemlélődés nem az értelem munkája, míg az elmélkedés az. Ez a munka a világias emlékekkel telített fantázia területén folyik s az értelem tekintete ezeken könnyen rajt felejtkezik, meg-megáll mellettük és esetleg be is szennyezi magát. Szóval nem olyan tiszta munka, mint az, amelyben a fantáziának semmi szerepe sincs.

³⁰ T. i. a tökéletes szemlélődésben, amelyet természetfölöttinek nevez, mivel Istennek rendkívüli kegyelme, amely meghaladja még az egyébként a kegyelem által úgyis fölemelt természeti képességet is.

³¹ Szent Terézia halálát is ez okozta.

³² A szent önmagáról beszél.

Értsük meg jól, mivel a mi legfőbb Kincsünkben nincs semmi, ami nem volna egészen tökéletes, akármint ad is nekünk, az mindig javunkra szolgál. Akármily bőségesen adja tehát ezt a vizet, soha sincsen túl sok belőle, mert az Ő dolgaiban nem lehetséges a túlzás. Ha ugyanis sokat ad belőle, úgy, mint előbb mondtam, képessé teszi a lelket arra, hogy sokat ihassék. Úgy tesz, mint az üveggyártó, aki kisebbre vagy nagyobbra készíti az edényt, aszerint, amint kevesebbet vagy többet akar bele tölteni.

Erre vonatkozó kívánságainkban, amennyiben tőlünk származnak, mindig akad valami tökéletlenség s ha mégis van bennük jó, azt csakis az Úr segítségének köszönhetjük. Mi ugyanis annyira mohók vagyunk, hogy mivel ezek a vágyak édes és élvezetes fájdalmat okoznak, nem tudunk velük betelni. Mértéktelenül kívánjuk ezt az eledelt s amennyire tőlünk telik, még növeljük is önmagunkban ezt a vágyat, úgy hogy nem csoda, ha az néha meg is öli az embert. De milyen boldog halál ez! Másrészt azonban, ha az illető életben marad, másokra hathat oly irányban, hogy azok halálosan epedjenek ilyen halál után. Azért én azt hiszem, az ördög keze van ebben a dologban: belátja ugyanis, hogy mennyire ártanak neki az ilyen emberek, ha életben maradnak s azért oktalán önsanyargatásra biztatja őket, amivel azután tönkreteszik az egészségüket. Ez természetesen az ő malmára hajtja a vizet.

Azért is figyelmeztetem az olyan embert, akiben igen nagyra nőtt ez az epesztő szomjúság, hogy vigyázzon, mert ezt a kísértést aligha fogja elkerülni s ha nem is hal meg a szomjúságtól, árt szervezetének. Azután meg akarata ellenére külsőleg is el fogja árulni érzelmeit, amit el kell kerülni minden áron. Néha ugyan hiábavaló lesz az erőlködésünk és nem leszünk képesek mindent úgy eltitkolni, amint akarnók; de legalább arra vigyázzunk, hogy mikor elfognak bennünket ezek a nagy érzelmek és ez a vágy annyira elhatalmasodik bennünk, legalább ne növeljük azt magunkban, hanem szép szelíden fékezzük meg és irányítsuk gondolatainkat másfelé. Számba kell vennünk ugyanis azt az eshetőséget is, hogy ezek az érzelmek talán inkább a mi vérmérsékletünkől fakadnak, mint igazi szeretetből. Vannak olyanok, akik ha vágyódnak, akkor nagyon hevesen vágyódnak és pedig olykor még rossz dolgok után is. Én azt hiszem, hogy az ilyenek nem gyakorolnak valami nagyfokú önmegtagadást. Pedig az önmegtagadás mindenben jó.

Első tekintetre oktalanságnak látszhatnék, hogy az ember még ilyen jó dolgot is igyekezzék megszorítani. Pedig nem az. Mert hiszen én nem azt mondom, hogy fojtsuk el ezt a vágyat, hanem csak azt, hogy mérsékeljük s ki tudja, ezáltal nem szerzünk-e ugyanannyi érdemet.

Részletesebben akarom ezt kifejteni, hogy jobban megértsétek. Tegyük fel, hogy valaki eped a vágytól, bárcsak kimenekült volna már ebből a börtönből. Ilyen vágya volt Szent Pálnak. Ez az érzelem sajgó fájdalmat okoz neki, ami természetesen nagyon édes élvezet. Mindenesetre kell hozzá önmegtagadás, hogy ezt az érzelmet valaki mérsékelje önmagában, mert arra úgysem képes, hogy teljesen elfojtsa. Tegyük fel azonban, hogy teljesen erőt vesz rajta és már-már az esztől is megfosztja. Ilyen esetet nem olyan régen magam is láttam. Az illető személy, bár természeténél fogva indulatos, teljesen hozzá van ahhoz szokva, hogy megfékezze akaratát, olyannyira, hogy az, ami akkor történt vele, csak úgy érthető meg, hogy egy időre elvesztette az esztét.³³ És ezt több esetben lehetett nála tapasztalni. Azt akarom mondani, hogy egy ideig szinte meg volt örülve a nagy fájdalomtól és a nagy erőlködéstől, amivel azt leplezni akarta. Már pedig az ilyen rendkívüli esetekben, még ha biztos volna is, hogy Isten szelleme működik, az alázatosság azt tanácsolja, hogy féljünk. Nem szabad ugyanis azt hinnünk, hogy oly nagy bennünk a szeretet és hogy annyira képes rajtunk uralkodni. Mondom, nem cselekednék helytelenül az illető, ha más irányba terelné vágyait, föltéve, hogy meg tudja tenni, mert nem mindig lesz képes rá. Gondolja meg ilyenkor, hogy ha életben marad, többet szolgálhat Istennek

³³ Ezen alkalommal írta Szent Terézia azt a gyönyörű költeményét, amelynek az a refrain-je: „Nem tudok meghalni: abba halok bele”.

s esetleg valami tévelygő lélekben – mely egyébként elkárhoznék – világosságot gyűjthet; s hogy ha tovább szolgál, több érdeme lesz és annál jobban élvezheti majd Istenét. Félve gondoljon arra is, hogy eddig mily keveset szolgált neki. Ezek a jó tanácsok enyhíteni fogják szenvedését és csökkentik majd kínjait; s az illető sokat nyer azzal, ha Isten iránti szolgálatkészségből kész itt maradni és tovább élni ezzel a fájdalommal. Ugyanez az eset, mintha valaki nagyon szenved és súlyos fájdalmai vannak s azzal vigasztaljuk, legyen türelmes és bízza magát az Úristenre, mivelhogy mindig az a legjobb, ha rá hagyatkozunk.

Mert mi volna akkor, ha az ördög ébresztene az emberben valami módon ilyen heves vágyat? Ez is lehetséges. Ha nem csalódom Cassián beszél egy nagyon szigorú életű remetéről, akit az ördög arra bír, ugorjék kútba, hogy annál hamarabb megláthassa Istent. Az én nézetem szerint az a remete aligha volt alázatos és aligha szolgált híven az Úrnak, mert amilyen hűséges Ő Szent Felsége, nem engedte volna meg, hogy egy olyan közérthető dologban essék tévedésbe. Világos, hogy ha az ilyen vágy Istentől ered, nem származhatik belőle semmi rossz, mert vele jár a világosság, az okosság és a kellő mérték. Ez magától értetődik. Csakhogy természetesen ez a mi ellenségünk igyekszik nekünk ártani, ahol csak teheti s mivel ő nem alszik, ne aludjunk mi sem. Ez az elv nagyon fontos és sok mindenre kell alkalmaznunk; így például, akármennyi szellemi örömünk legyen is az imádságban, olykor meg kell azt rövidítenünk, amikor a testi erőnk fogytán van és a fejünk kezd fájni. Az okosságra mindenben szükségünk van.

De mit gondoltok, leányaim, vajon miért magyaráztam én meg nektek legelőször is a végcélt s mutattam be a jutalmat, mielőtt a küzdelemről szóltam volna vagyis miért fejtegettem, hogy mekkora jó az, ha iszunk ebből a mennyei forrásból, ebből az élő vízből? Azért tettem ezt, hogy a feléje vezető útnak fáradalmai és nehézségei el ne csüggyessenek benneteket, hogy bátran haladjatok és ne fáradjatok el. Mert mint mondtam, megeshetnék, hogy egészen odáig juttok el s már csak éppen hogy le kellene hajolnotok a forráshoz és ihatnátok belőle: s ekkor hagynátok fel mindennel és elvesztenétek ezt a nagy kincset, abban a hiszemben, hogy nincs erőtök hozzá eljutni és hogy képtelenek vagytok tovább menni. Gondoljátok meg, hogy az Úr meghívása mindenkinek szól; már pedig Ő maga az igazság, tehát nem lehet a szavában kételkedni. Ha ez a lakoma nem volna mindenki számára készítve, nem hívna meg rá mindnyájunkat s ha hívna is, nem mondaná, hogy „Én inni adok nektek”. Azt, igen, mondhatná, hogy „Jertek valamennyien, mert hiszen nem veszítetek semmit. S akkor majd inni adok egyeseknek, tetszésem szerint”. Mivel azonban minden megszorítás nélkül ígéri, hogy mindenkinek ad inni, teljesen bizonyos, hogy akik csak el nem maradnak az úton, mind meg fogják kapni ezt az élő vizet. Az Úr, aki megígérte ezt a nagy jót, adja meg nekünk a kegyelmet is hozzá, hogy úgy törekedjünk utána, amint törekednünk illik. Kérjük erre Ő Szent Felségét.

XX. fejezet: Az imádságban lelki vigasztalás van

Azt fejtegeti, hogy az imádság útján, akár így, akár úgy, de sohasem hiányzanak a lelki vigasztalások. Tanácsolja a nővéreknek, hogy az imádság legyen állandó tárgya a beszélgetésüknek.

Úgy tűnhetik fel, hogy az előbbi fejezetben ellentmondásba keveredtem önmagammal, mert midőn vigasztalgattam azokat, akik nem jutnak el a szemlélődés színvonalára, azt mondtam, hogy az Úrnak különböző útjai vannak, amelyek mind Őhozzá vezetnek; aminthogy sokféle lakás is van a mennyországban. Ugyanezt mondom most is. Csakhogy Ő Szent Felsége ismeri a mi gyarlóságunkat s amilyen irgalmas, gondoskodott minden eshetőségről. De azért nem mondta, hogy: „Ezek jöjjenek ezen az úton, azok pedig ama másikon”, hanem ellenkezőleg olyan jóságos volt, hogy senki elől nem zárta el az élet vizének útját. Áldott legyen érte mindörökké, mert mennyi oka lett volna arra, hogy elzárja én előlem! Ha pedig engem nem tiltott le róla, mikor ráléptem s nem parancsolta meg, hogy dobjanak a mélységbe: úgy bizonyára nem fog senkit másfelé küldeni; hiszen határozottan és nyíltan hívogat mindnyájunkat. Mivel azonban annyira jóságos, nem kényszerít bennünket rá, hanem ellenkezőleg sokféle úton-módon itat meg mindenkit, aki követi Őt, hogy senki se csüggedjen el és ne haljon szomjan. Mert ebből a dús forrásból számos patak ered; nagy is, meg kicsiny is, de meg erednek belőle csermelyek is a kisdedek számára: azoknak az éppen elég. A nagy víztől az ilyen kezdők meg is ijednének.

Azért is, nővéreim, ne féljetelek attól, hogy szomjan találtok halni. Ezen az úton sohasem hiányzik a vigasztalás vize, vagy legalább is sohasem apad el annyira, hogy ne lehessen kibírni az utat. Mivel pedig ez így van, fogadjátok meg a tanácsomat és ne csüggedjetelek el ezen az úton, hanem harcoljatok hősök módjára. Legyetek készek élteteket is odaadni ebben a küzdelemben. Hiszen mi másért volnátok itt, mint azért, hogy harcoljatok. Ha pedig megmaradtok az elhatározás mellett, hogy inkább meghaltok, semmint lemondjatok a végső állomás eléréséről: akkor, – ha az Úr egy kissé meg is szomjaztatna benneteket ebben az életben, – az örökkévalóságban annál bőségesebben fog megitatni; s akkor nem kell többé attól félnetek, hogy elfogy ez az ital. Adja azonban az Úr, hogy mindig hűségesen kitartsunk mellette. Amen.

Most tehát, midőn végre az említett útról kezdünk beszélni, vizsgáljuk egy kissé, vajon miképpen kell elindulnunk rajta, nehogy mindjárt a kezdetén eltévesszük azt. Ez ugyanis nagyon fontos, sőt mondhatnám, mindennél fontosabb. Nem azt akarom mondani, hogy ha valakiben nem volna meg az a szilárd elhatározás, amelyről itt beszélni akarok, az ilyen mondjon le róla, mielőtt még rálépne az útra, mert hiszen az Úr majd megnöveli az erejét. De meg azután, ha csak egy lépést tenne is rajta, egyetlen egy ilyen lépésben is annyi az előny, hogy nemcsak nem jár veszteséggel, hanem nagyon is megéri a fáradságot. Olyan az, mintha valakinek van egy megáldott rózsafüzére:³⁴ ha egyszer mondja el, egy bizonyos mennyiségű búcsút nyer, s minél többször mondja, annál többet nyer vele; ellenben, ha sohasem veszi elő, hanem a szekrényében tartja, akkor jobb lenne, ha meg sem volna neki. Ha tehát valaki később nem is haladna azon az úton tovább előre, az a néhány lépés, amit rajta tett, világosságot gyújt a lelkében arra, hogy jól haladjon más utakon; és pedig minél több ideig ment rajta, annál erősebb lesz ez a világosság. Egy szóval, legyen arról meggyőződve, hogy semmiféle tekintetben nem lesz ártalmára, ha belekezdett, még ha később abba is hagyta, mert a jó dolog sohasem okozhat kárt. Azért is igyekezzetek, leányaim, mindazokat az ismerőseiteket, akikben van erre való képesség és akikkel eléggé bizalmas viszonyban vagytok, rábeszélni arra, hogy ne féljenek, hanem

³⁴ Szent Teréziánál: „Cuentas de perdones”, ami olyan rózsafüzér-féle volt.

próbálkozzanak meg ezzel a kitűnő dologgal. S az Isten szerelmére kérlek benneteket, hogy ha valakivel társalogtok, igyekezzetek mindig lelki hasznára lenni; hiszen az imáitoknak is az a célja, hogy a lelkek üdvösségét mozgósítsátok elő. Ezt kérjétek mindig az Úrtól. Csúnya dolog volna, ha nem igyekeznétek ezt minden lehető módon elérni. Ha jó rokonok akartok lenni, íme ez az igazi szeretet; ha jó barátnők, úgy jegyezzétek meg, hogy csakis ezen az úton lehettek azok. Uralkodjék csak az igazság a ti szíveitekben, – aminthogy az elmélkedés következtében uralkodnia kell – s akkor világosan fogjátok megérteni, hogy milyen szeretettel tartozunk embertársainknak. Nektek nincs időtök, nővéreim, gyermekjátékokra (mert gyermekjáték, és nem más, minden világi barátkozás, még ha nincs is benne rossz); s ne bocsátkozzatok soha ilyenféle beszélgetésekbe, hogy: szeretsz-e? vagy: nem szeretsz? – sem rokonokkal, sem másvalakivel, hacsak valami nagy jónak elérése, vagy annak a léleknek valami nagy érdeke nem tenné az ilyesmit indokolttá. Mert megeshetik, hogy a testvéretek, rokonotok, vagy más ilyenféle személy csak úgy lesz hajlandó meghallgatni és elfogadni valamely igazságot, ha előzőleg megnyertétek a szívét az ilyen beszéddel és kimutattátok iránta érzett szereteteket; az ilyesmi ugyanis mindig hízeleg az érzékiségnek. Akárhányszor az ilyen jó szót – mert így nevezik az ilyesmit – többre becsülik, mint akár az Úristennek szavát; de az előbbi azután arra hangolja őket, hogy megfogadják az utóbbit. Azért is nem tiltom el az ilyesmit abban az esetben, ha valaki okosan tudja alkalmazni. Ellenben, ha nem szentesíti az ilyen szavakat az említett cél, akkor nincs belőlük semmi haszon s kárt okozhatnak anélkül, hogy észrevennők.

Hiszen azt úgyis tudja mindenki, hogy szerzetes nővérek vagytok s hogy az imádságról szoktatok egymás között beszélni. Azt meg ne mondjátok valahogyan magatokban: „nem akarom, hogy jónak tartsanak”, mert az a jó vagy az a rossz, amelyet közületek az egyiken látnak az emberek, az mindnyájatoknak becsületére, illetve szégyenére válik. S nagyon szomorú dolog, ha szerzetes nővérek, akiknek annyi mindenféle szempontból kötelességük Istenről beszélni, jónak látják éppen ebben a pontban hallgatni. Az ilyen hallgatás csak nagy ritkán indokolt, tudniillik akkor, amidőn esetleg nagyobb érdek forog szóban.

Ez legyen a ti társalgástoknak tárgya, ez legyen a ti nyelvek; aki veletek érintkezni akar, az tanulja meg azt. Ti ellenben el ne tanuljátok valahogy az övét, mert ez pokoli dolog volna. Ha emiatt valaki ostobáknak tartana benneteket, azzal ne igen törődjétek, ha képmutatóknak, azzal még kevesebbet. Ebből az a hasznotok lesz, hogy csak olyan ember fog titeket felkeresni, aki érti ezt a nyelvet.³⁵ Mert hiszen különös dolog is volna, ha egy ember, aki

³⁵ Egyes spanyolországi kármelita-kolostorok fogadószobájában ez a felirat olvasható:

Hermano, una de dos:
O ne entrar, o hablar de Dios!
Que en la casa de Teresa
Esta ciencia se profe.

Testvér! válaszd egyiket a kettő közül:
Vagy ne lépj be, vagy, ha igen, beszélj Istenről,
Mert Terézia kolostorában
Csakis ezt a tudományt művelik..
(fordította Szeghy Ernő)

Más fordítások:

Testvér, egy e kettő közül:
ne lépj be vagy szólj Istenről
mivel Teréznek kolostora
csak ezt a témát gyakorolja.
(fordította Meskó Lajos)

Testvér! Kettő közül csak egyet tehetsz:
vagy be se lépsz, vagy Istent emlegetsz.
Mert Teréznek otthonán
el nem kél más tudomány.
(fordította Meskó Lajos)

nem tud arabul, örömet társalogna valakivel, aki csak ezen a nyelven ért. Így azután sem terhetekre nem lesznek, sem károtokra; mert azt ugyan megkeserülnének, ha más nyelvre adnátok magatokat s ha erre vesztegetnétek az egész időtöket. S azt nem is tudjátok úgy elképzelni, mint én, aki tapasztaltam, hogy mekkora kárt hoz ez a lélekre; mert ha valaki igyekszik megtanulni másnak nyelvét, az elfelejti a magáét. Ez azután örökös nyugtalansággal jár, s azért minden áron kerüljétek el. Mert ezen az úton, amelyről most beszélünk, éppen a léleknek háborítatlan nyugalma a legfontosabb kellék.

Ha azok, akik veletek érintkeznek, hajlandóságot mutatnának arra, hogy megtanulják nyelveteket, bár nem a ti dolgotok oktatni valakit, azért mégis beszélhettek nekik azokról a kincsekről, amelyek ezzel a nyelvvel járnak. S ebbe ne is fáradjatok bele, hanem legyetek rajta, gyöngédséggel, szeretettel és imával, hogy megértve ennek rendkívüli hasznát, az illető keressen magának valami mestert, aki megtanítja őt erre a nyelvre. Mert nagy kegyelem volna az Úr részéről, ha éppen nektek sikerülne valakit rábírní erre a jóra.³⁶ De mennyi minden jut az embernek eszébe, ha egyszer elkezd beszélni erről az útról; még az ilyennek is, mint én, aki oly rosszul haladt rajta. Az Úr tanítson meg rá benneteket, nővéreim, jobban, mint ahogy én tudtam nektek megmagyarázni.

---

³⁶ Szent Terézia nagyon sok embert – legelső sorban a gyóntatóit – tanította meg erre a „nyelvre”, tudniillik a szemlélődésre. Az utóbbiak közül Alvarez Boldizsár, Ibañez Péter és Tolédó Garcia atyák váltak nagy becsületére mesterüknek az ő szent életükkel.

XXI. fejezet: Erős elhatározás kell a belső imához

Fejtegeti, mennyire fontos, hogy az ember erős elhatározással fogjon hozzá a belső imához és ne törődjék azzal, ha a rossz szellem őt erről lebeszélni igyekszik.

Ne csodálkozzatok azon, leányaim, hogy annyi mindenféle dolgot kell szemügyre venni, ha az ember erre az isteni útra rá akar lépni, mert hiszen ez a mennyországnak legrövidebb és legbiztosabb útja. Ha ezen haladunk, nagy kincshez jutunk s azért nagyon természetes, hogy a mi fogalmaink szerint magas árt kell érte fizetnünk; lesz idő, amikor majd belátjuk, hogy ez az ár mily semmiség volt ahhoz az értékhez képest.

Már most visszatérve azokhoz, akik ezt az utat választják s nem akarnak megállni, míg csak el nem érnek a végére s isznak az élet vizéből: ezeknek legelső sorban azt kötöm a lelkükre, hogy mindjárt a legelején a lehető legerősebb eltökélt szándékuk legyen folyton előrehaladni, amíg csak el nem érik a célt; történjék akármi, érje őket bármi; legyen bár sok szenvedés az osztályrészük; szólják meg őket mégannyian; akár legyen kilátásuk arra, hogy elérik a forrást, akár pedig le kelljen törniök a szenvedések súlya alatt és meghalniok útközben; akár kitartson a bátorságuk mindvégig, akár elfogyjon: egyszerűen ki kell tartaniok még akkor is, ha fejükre szakadna a világ.

Nem hiába mondom mindezt, mert nem egyszer fogtok olyasféle megjegyzéseket hallani: hogy ez a dolog veszedelmes; hogy ez meg az pórul járt ezen az úton; egy másik tévútra került; egy harmadik pedig, aki nagyon sokat elmélkedett, súlyos bűnbe esett; hogy ez a dolog gátat vet az erények fejlődésének; hogy nem való nőknek, mert megzavarja a fejüket: sokkal okosabban teszik, ha szőnek-fonnak; mire való nekik ez a körmönfont belső ima? hát nem elég nekik a Miatyánk és az Üdvözlégy? Ez utóbbit én is mondom, leányaim; de mennyire elég! Nem tehettek jobbat, mint ha elmélkedéseket olyan imára alapítjátok amely az Úrnak szentséges ajkairól maradt reánk. Ebben az egyben igazuk van. Mert ha a mi gyarlóságunk nem volna oly nagy, buzgalmunk pedig olyan lanyha: úgy nem volna szükségünk arra, hogy más elmélkedési módokat találjanak ki és hogy könyveket írjanak számunkra.

Én most olyanokhoz beszélek, akik nem képesek elméjüket összeszedni s valamely hittitokról elmélkedni és pedig főleg azért, mert ezt nagyon bonyolult dolognak tekintik. De meg szólok azokhoz is, akik annyira okosak, hogy semmi sem elég jó a számukra. Ezek számára akarom itt a Miatyánk alapján fejtegetni az elmélkedésnek néhány alapelvét, eszközét és annak célját,³⁷ de csak egészen egyszerűen, mert a nagyon is magas kérdésekkel nem fogok foglalkozni. Így azután, ha megteszitek a magatokét és alázatosak vagytok, nem lesz másra szükségtek s ha elveszik a könyveiteket, nem jöttök zavarba. Ami engem illet, én mindig legjobban szerettem az evangéliumokat s azoknak szavai mindig jobban meghatottak engem, mint más, tudományosan megszerkesztett könyvek. Ez utóbbiakat különben is csak akkor szerettem olvasni, ha a szerzőjük nagyon jó irányú és közismert ember volt; egyébként nem is vettem őket a kezembe.

Belefogódzkodom tehát az isteni bölcsesség eme jóságos Mesterébe s talán Ő majd sugall nekem valami gondolatot, amely hasznokra lesz. Ne úgy értsétek, mintha magyarázni akarnám ezeket az isteni imákat, mert ilyesmire igazán nem mernék vállalkozni és különben is elég ilyen magyarázatot írtak már. De még ha egyet sem írtak volna, akkor is együgyűség volna részemről, ha én akarnám megírni. Mindössze egy elmélkedést akarok elétek adni a Miatyánk szavairól.

³⁷ „uno principios y medios, y fines de oracion” így is fordítható: az elmélkedésnek néhány fokozatát (t. i. kezdetlegeset, közepeset és véglegeset, vagyis tökéleteset).

Talán nem lesz fölösleges, mert az a sok könyv olykor csak arra szolgál, hogy elnyomja lelkünkben az áhítatot, holott nekünk azt minden áron meg kell őriznünk és ápolnunk.

Minden tanító szükségképpen megszereti a tanítványát s igyekszik megkedveltetni vele a tárgyat, amelyre tanítja és mindenképpen azon van, hogy azt megértesse vele. Így tesz a mi mennyei Mesterünk is mivelünk s azért ügyet se vessetek egyesek ijesztgetésére s ne törődjete azokkal a veszedelmekkel, amelyeket előttetek ecsetelnek. Nevetséges dolog! Hát hogyan is képzelhetné valaki veszélytelennek azt az utat, amelynek egész hosszában rablók leselkednek s amelyen nagy kincset akar az ember megszerezni?! A világnak lesz rá gondja, hogy ne tudjatok békességben hozzájutni; hiszen ő egy maravédi³⁸ miatt képes álmatlan éjjeleket tölteni s megkínózni testeteket-lelketeket.

Mikor pedig elindultok, hogy ezt a kincset meghódítsátok magatoknak, azaz jobban mondva elraboljátok (mert hiszen az Úr szavai szerint az erőszakosak ejtik azt birtokukba) és erre a célra a királyi utat, a biztos utat választjátok, amelyen előttetek a ti Királyotok járt és az ő összes szentjei: akkor azután előállnak azzal, hogy mily sok azon a veszedelem és se vége se hossza az ijesztgetésnek. S ezt ők mondják! – ők, akik úttalan-utakra indulnak ugyanennek a kincsnek megkeresésére! Hát még őket micsoda veszedelmek fenyegetik! Ó leányaim, de mennyivel nagyobb az ő kockázatuk! Csakhogy természetesen nem veszik észre, míg csak hanyatt-homlok bele nem rohannak a veszedelembe, amikor azután nincs, aki kisegítse őket, úgy hogy végleg elvesztik azt a vizet s nem isznak belőle sem keveset, sem sokat; sem egy pohárral, sem egy patakkal. S azután gondoljátok csak meg: egy csöppnyi ivóvíz nélkül hogyan lehetne megjárni ezt az utat, amelyen annyi ellenséggel kell megküzdeni? Kétség sem fér hozzá, hogy útközben szomjan fognak veszni.

Édes leányaim, jegyezzétek meg, hogy akarva nem akarva valamennyien ezen forrás felé tartunk;³⁹ ha nem is haladunk egyazon úton. Ne engedjétek azonban magatokat rászedetni s ne hallgassatok senkire, aki más utat mutat nektek, hanem maradjatok meg a belső ima útján.

Nem akarok most arról beszélni, hogy amúgy általában véve a belső ima felel-e meg jobban az emberek lelki szükségleteinek, vagy pedig az ajakima; csak annyit mondom, hogy nektek itt mindkettőre szükségtek van. Ez hivatása a szerzeteseknek: aki azt találja nektek mondani, hogy ez veszedelmes dolog, az veszedelmes ember, s kerüljétek annak társaságát. Ne felejtsetek el ezt a tanácsomat, mert ki tudja, nem lesz-e rá szükségtek. Veszedelmes dolog az alázatosság és a többi erények hiánya; ez igaz; de hogy a belső ima útja legyen veszedelmes, azt nem engedheti meg az Isten. Ezeket az ijesztgetéseket, úgy látszik, maga az ördög eszelte ki s hogy valami alapjuk legyen, minden erejét megfeszítette és sikerült is neki néhány szemlélődő embert elbuktatni.⁴⁰

S gondoljátok csak meg, hogy milyen vak ez a világ! Azt természetesen nem veszi tekintetbe, hogy milliók és milliók estek eretnokségbe és egyéb súlyos bűnökbe és pedig olyanok, akik nem imádkoztak, sőt azt sem tudták, mi fán terem az imádság! Mivel azonban az ördögnek sikerült megtévesztenie néhány imádságos embert, – nem többet, mint amennyit egészen könnyen össze lehet számítani az ujjainkon – ez elég volt arra, hogy egyesek teljesen visszariadjanak az erényektől! Pedig az ilyenek rosszul számítanak s vigyázzanak, hogy baj ne érje őket; mert kerülik a jót, hogy megszabaduljanak a rossztól. Sohasem láttam veszélyesebb gondolatot; ilyesmi igazán csak az ördögtől telik.

Ó, én jó Uram, állj helyt önmagadért! Nézd, mily fonákul értik a Te szavaidat! Ne tűrj meg ekkora gyarlóságot a Te szolgálóidban!

³⁸ Egy maravédi értéke körülbelül egy fillér a mi pénzünk szerint, régi értékben.

³⁹ Minden ember boldogságra törekszik, még a legnagyobb gonosztevő is.

⁴⁰ Szent Terézia tapasztalatból beszél, 1555 után, amidőn az isteni kegyelemek feltűnő módon kezdtek rajta nyilvánulni, gyóntatói és jóbarátjai halálra ijesztgették azzal, hogy mindez az ördögtől való, sőt hosszabb időre egészen el is tiltották az elmélkedéstől.

Szerencsére, leányaim, soha sincs anélkül, hogy pártotokat ne fogná ebben a dologban egyik-másik ember, mert mindig akad az Úristennek olyan hű szolgálja, akit Ő Szent Felsége az üdvösség útja tekintetében felvilágosított; s az ilyen azután minél jobban ijesztgetik, annál kevésbé hajlandó meghátrálni.⁴¹ Világosan látja, hogy melyik oldalról akar az ördög csapást mérni reá s felfogva azt, visszavág és betöri az ördög fejét.

S ez annyira fáj az ördögnek, hogy odaadná inkább mindazt az örömet, amit mások szereznek neki, csak ezt ne kelljen elviselnie. S éppen olyankor, amikor legnagyobb a zűrzavar; amikor a rossz szellemnek sikerült elhintenie a konkolyt és az embereket megtévesztve vallásos buzgalom ürügye alatt magához vonni: ekkor szokott Isten valakit küldeni, aki felnyitja szemünket s azt mondja nekik: „Vigyázzatok! Az ördög küldte reátok ezt a ködöt, amittől nem látjátok az utat!” S ő, hatalmas az Úr! egy ilyen ember, aki igazat mond, többre képes, mint sokan mások egyesült erővel és azzal a lelkesedéssel, amit Isten önt a lelkébe, lassan-lassan újra rátalál az igaz útra.⁴² Ha azt állítják, hogy az imádság veszedelmes, ő megmutatja – és pedig nem annyira szóval, mint inkább példájával, – hogy mennyire jó. Ha azt vetik ellene, hogy nem üdvös a gyakori áldozás, ő még gyakrabban áldozik. S ha azután csak egy-két ilyen van, aki mindenben a jobbat követi, az Úr azonnal elkezd visszanyerni azt, amit elvesztett.

Azért is, nővéreim, vessétek el egyszer s mindenkorra az ilyen félelmet és ne törődjeteك ilyen dolgokban a nagy tömeg nézetével. Nem olyan időket élünk, hogy hinni lehetne mindenkinek; ne higgyetek ti másnak, mint az olyannak, akinek élete az Úr Jézus életét tükrözi vissza. Tartsátok tisztán lelkiismereteket; vessétek meg az összes világi javakat és higgyétek erős hittel az Anyaszentegyház tanítását: akkor egész biztosan a jó úton vagytok. Mint mondom, ne ijedeztetek ott, ahol semmi veszedelem sincsen. Ha valaki titeket ijesztgetni talál, magyarázzátok meg neki egészen alázatosan a belső ima útját; mondjátok meg neki, hogy a rendi szabály benneteket állandó imára kötelez – aminthogy tényleg úgy is van – s hogy nektek ezt a szabályt meg kell tartanotok. Ha erre azt mondanák, hogy ezt ajakimára kell érteni, kérdezzétek meg, vajon oda kell-e figyelnetek arra, amit imádkoztok? Ha azt felelik, hogy igen – már pedig nem felelhetnek mást – akkor, látjátok, ők maguk vallják meg, hogy az ember kénytelen-kelletlen elmélkedik, sőt – ha az Úristen ajakima közben akarja megadni – még a szemlélődés színvonalára is felemelkedik. Áldott legyen az Úr neve mindörökké.

⁴¹ Azt kérdezhetné az olvasó: de hát kinek jutna napjainkban eszébe, valakit azért ijesztgetni, mert imádkozik? Pedig mennyire eszébe jut! Az imádság útja, amelyről Szentünk beszél, nem abban merül ki, hogy valaki elmondja reggeli és esti imáját s vasárnap misét hallgat; hanem követése az Úr Jézus tanításának, amely szerint szünet nélkül kell imádkoznunk. „Szükséges imádkozni és soha meg nem szünni.” (Lk 18,1) Ezt a szó szoros értelmében csakis a szemlélődés révén lehet megvalósítani s Szent Terézia tényleg ezt is érti, midőn elmélkedésről beszél. Az imádságos, főleg pedig a szemlélődő ember világi szempontból nézve rendesen kissé külön, hallgatag, magába vonuló; a világ szavajárása szerint pedig: bigott, fanatikus, farizeus, jezsuita –, akinek csakis rossz vége lehet. Nem minden imádságos ember szent ember – szó sincs róla; lehetnek nagy hibái, de hát még mekkorák volnának a hibái, ha nem volna imádságos! Fordítva azonban igaz, tudniillik, hogy minden szent imádságos ember volt. Bár az is áll, hogy a szentek tudtak imádságosak lenni különcködés nélkül. De hát ez nem adatott meg mindenkinek. Az erénygyakorlatban elkerülni a túlsokat és a túlkeveset s megtalálni az arany középutat, az a szentek tudománya. Magunkforma gyarló ember rendesen vagy túllő a célon, vagy innen marad rajta.

⁴² Szent Terézia esetében Borgia Szent Ferenc és Alkantarai Szent Péter voltak azok, akik felvilágosították gyóntatóit eljárásuk helytelenségéről.

XXII. fejezet: Az elmélkedés

Megmagyarázza, hogy mi az elmélkedés.

Jegyezzétek meg leányaim, hogy az elmélkedés és az ajakima közti különbség nem azon fordul meg, vajon az ember csukva tartja-e a száját, vagy sem; mert ha én ajakima közben teljesen felfogom és belátom, hogy Istennel beszélek, akkor ezt az ajakimát elmélkedéssel kísérem. Ezt mindenkinek meg kell engednie, ha csak azt nem akarja állítani, hogy Istennel beszél, amikor a Miatyánkot imádkozva az esze egészen másutt jár. Mert aki így gondolkodik, azzal én nem vitatkozom. Ha tehát az imádság Istennel való beszélgetés – amint hogy az – akkor legelsősorban jól meg kell fontolnotok, hogy ki az, akivel beszéltek és kik vagytok ti magatok, mert csak így fogtok Ővele illő módon beszélni. Hogy is tudnátok beszélni a királlyal és őt illendően felséges-uramozni, vagy pedig az illemszabályoknak megfelelően tárgyalni valamely főúrral, ha nem éritek föl ésszel, hogy milyen az ő állása és milyen a tiétek. Mert ezen a rangkülönbségen múlik az, hogy miképpen kell viselkednetek, de meg a szokáson is; tehát ez utóbbit is ismernetek kell, mert különben, mint afféle együgyű embereket, utatokra küldenek s nem fogtok semmit sem elérni. Ha pedig nem vagytok otthonosak ezekben az illemszabályokban, akkor előzőleg tanácsot kell kérnetek s ahhoz kell magatokat tartanotok, amire benneteket kioktattak. Ez velem is megtörtént. Nem voltam hozzászokva a fejedelmi társasághoz s mégis, valami fontos okból érintkezésbe kellett lépnem egy úriasszonnyal, akit az a megszólítás illetett meg, hogy „hercegséged”. Igaz, hogy erre jól kioktattak, de amilyen feledékeny vagyok, meg a szokatlan helyzet következtében is, mikor megjelentem előtte, egészen kiment a fejemből ez a dolog s én alaposan felsültem. Mit csináljak? Fogtam magam s mosolyogva megvallottam neki, hogy én bizony elfelejtettem, miként kell őt címezni s megkértem, engedje meg, hogy „Kegyelmes asszonyom”-nak szólíthassam; s úgy is tettem.⁴³

Hát veled szemben, én jó Uram, szabad talán illetlenül viselkednem? Veled szemben, én Császárom!⁴⁴ Ezt csak nem lehet megengedni! Király vagy; Istenem vagy; s a királyságodat nem kaptad csak úgy kölcsön egy időre! Midőn a *Credo*⁴⁵-ban azt mondják: és az Ő uralmának nem lesz vége, ez mindig jól esik nekem. Dicsőítlek és áldalak Uram mindörökkön örökké, mert hiszen a te országod állni fog mindörökkön örökké.

Ne engedd, Uram, hogy bárki is megengedhetőnek tartsa azt, hogy kizárólag csupán a szájával beszéljen Hozzád! Hogyan gondolkozhatnak így keresztény ember?! És ti, akik azt állítjátok, hogy nincs szükség elmélkedésre, vajon tudjátok-e, hogy mit beszéltek? Én meg vagyok róla győződve, hogy nem tudjátok. Fogalmatok sincs arról, hogy mi az elmélkedés; sem arról, hogy miképpen kell az ajakimát végezni; sem arról, hogy mi a szemlélődés. Mert ha

⁴³ A következő sorok egészen a bekezdés végéig, csak az Ascurial kéziratában vannak meg. Fuente nem közli őket. A jelenet, amelyre a Szent céloz, 1562-ben Luisa-de-la-Cerda hercegnőnél történhetett, Toledóban. A hercegnő elvesztette férjét s Szent Teréziát előjárói elküldötték hozzá, hogy vigasztalja meg. Attól kezdve a legbensőbb barátság fűzte őket egymáshoz. Azt, hogy Szent Terézia nem szokta meg a főrangúakkal való érintkezést, *cum grano salis* kell érteni. Cerda hercegnőn kívül bizalmas barátai voltak Janka hercegnő, Fülöp király nővére; don Teutonio Braganza, portugál királyi herceg, eborai érsek; Alba herceg és neje és sok más előkelőség. II. Fülöp királyt pedig ő maga szokta – és pedig nem ok nélkül, – bizalmas körben tréfásan úgy nevezni: „mi amigo, el rey” – az én barátom, a király. Meg azután az ő saját vére is nagyon kék volt, hiszen előkelő lovagi családból származott.

⁴⁴ Bármily szokatlan legyen is magyar fülnek ez a megszólítás, nem tartjuk indokoltnak változtatni rajta, mert a szentanya: a „királyok királya” fogalmat akarja vele kifejezni.

⁴⁵ A szentmise *Credo*-jában: *cujus regni non erit finis*.

megérténétek ezeket a dolgokat, nem ítélnétek el az egyik percben azt, amit a másik percben dicsérték s nem kívánnátok tőlünk, hogy veletek együtt esztelenül beszéljünk.

Ha csak el nem felejttem, a következőkben mindig egy füst alatt fogok beszélni az elmélkedésről és az ajakimáról, hogy így elejét vegyem minden ijesztgetésnek, amelynek különben ki volnátok téve. Jól tudom, leányaim, hogy mi mindennek néztek elébe ezen a téren, mert magam is eleget szenvedtem ilyenek miatt. Azt szeretném, hogy senki se nyugtalanítson benneteket, mert nagy baj az, ha az embernek ezen az úton nincs meg a lelki nyugalma. Elég, ha az utas embernek azt mondják, hogy nem jó irányban halad, hogy eltévesztette az utat: egyszerre kapkodni fog ide-oda s mialatt próbálgatja ezt meg azt az utat, hiába fárad, elvesztegeti az idejét és későn ér a célhoz.

Azt csak senki sem mondhatja rossznak, ha az ember, mielőtt a zsolozsmázáshoz fogna, vagy a rózsafüzért kezdené imádkozni, elgondolja, hogy kihez fog beszélni, kicsoda ő maga és hogy miképpen kell Istennel szemben viselkedni? Pedig én azt mondom, nővéreim, hogy ha valaki jól megfontolja ezt a két pontot, mielőtt az ajakimába kezdene, akkor máris nagyon jó elmélkedést végzett.

Az csak világos, hogy nem fogunk valamely fejedelemmel épp oly fesztelenül beszélni, mint egy magunkfajta szegény emberrel, mondjuk valami napszámossal, akinek teljesen mindegy, hogy miképpen fogalmazzuk meg a mondanivalónkat. Az, hogy ez a mi Királyunk annyira alázatos és olyan jóságos irányunkban, csak nem lehet ok arra, hogy mi nevetlenek legyünk Vele szemben! Amilyen műveetlen vagyok, amúgy sem tudok Őhöz igazán illő módon beszélni, de azért mégis meghallgat engem; az Ő testőrei nem utasítanak el és színe elé bocsátanak, mert ismerik királyuknak áldott jó természetét és jól tudják, hogy kedvesebb neki holmi műveetlen, de alázatos pásztorfiúnak esetlen beszéde, mint akár a nagy bölcseknek tudományos érvelése, amelyben hiányzik az alázatosság. De ha már Ő olyan kegyes és megtűri maga mellett az ilyen magamforma személynek kellemetlen szagát, mutassuk ki iránta a hálánkat legalább azzal, hogy igyekezzünk szem előtt tartani az Ő előkelő voltát és méltóságát! Az is igaz, hogy ezt azonnal észre vesszük, amint odaérünk a közelébe. Ezekkel a nagyurakkal itt e földön úgy vagyunk, hogy ha egyszer megmondták, ki volt az apja, mennyi az évi jövedelme és mik a címei: azzal minden meg van mondva; mert hiszen a világ nem az érdemeket nézi, – még ha volnának is egyébként – hanem az ilyen külsőségeket.

Ó micsoda nyomorúság ez! Áldjátok Istent, leányaim, hogy sikerült elhagynotok ezt a hitvány világot, amely nem azt tekinti, hogy micsoda valaki önmagában, hanem azt, hogy mennyi a birtoka és hány jobbágya van. Ha pedig elfogy a vagyona, azzal együtt fogy el az a tisztelet, amellyel a világ adózott neki. Hát nem sajátságos dolog ez? Igazán arra való, hogy nevésetek rajta, amikor együtt vagytok a közös társalgás idején; mert valóban mulatságos dolog, hogy mily vakságban töltik idejüket a világi emberek.

Ó, mennyei Uralkodónk! Mily csodálatos a Te mindenhatóságod és végtelen a Te jóságod. Magad vagy a Bölcsesség! Nincs kezdeted, sem véged! Tökéletességeidnek nincsenek határai; végtelenek és felfoghatatlanok! A csodáknak feneketlen óceánja vagy! Szépséged magában foglal minden szépséget. Magad vagy az Erő és a Hatalom! Uram segíts! – kiben volna meg az összes halandók egyesített ékesszólása, hogy fel tudja fogni (már amennyire idelent felfoghatjuk, hiszen összes tudásunk nemtudás) és képes legyen másokkal is megértetni egyet-mást azon számtalan dolog közül, amelyeket meg kellene fontolnunk, hogy csak valamennyire is megértsük, ki ez a mi Urunk, ez a mi Kincsünk! Igen, fontoljátok meg alaposan és értsétek meg, hogy kivel akartok beszélni, vagy hogy kivel beszéltek. Ha ezer éltünk volna, akkor sem tudnánk egészen felfogni, hogy miképpen illik viselkednünk ezzel az Úrral szemben, akitől az angyalok remegnek, akinek minden engedelmeskedik, aki mindenható, s akinél az akarás egyértelmű a cselekvéssel.

Elég okunk van arra, hogy gyönyörködjünk a mi Jegyesünk nagyságában; hogy minél jobban megértsük, kivel léptünk házasságra és hogy milyen életet kell élnünk. Mert – Uram

segíts! – itt a földön, ha valaki meg akar házasodni, előzőleg nagyon is jól tudja, hogy ki a jövőendőbelije, mi az állása és mennyi vagyona van: s éppen mi nem törődnénk azzal, hogy ki a mi Jegyesünk, s nem igyekeznénk ezt megtudni még a menyegző előtt, s mielőtt az Ő házába költöznénk? Ha a földi jegyeseket állandóan foglalkoztatja ez a gondolat, miért ne foglalkoznánk vele mi is, és miért ne igyekeznénk megérteni, hogy ki ez az Istenember? – ki az Atyja? – micsoda ország az, ahová engem el akar vinni? – micsoda az a kincs, amit nekem ígér? – milyen a természete? – mivel tudnék a kedvében járni? – mi okoz neki örömet? – miben kell megváltoznom, hogy az én természetem megfeleljen az Övének? Mert hiszen erre kell törekednie a nőnek, ha boldog akar lenni a házasesetben, – mindenki ezt tanácsolja neki – még akkor is, ha a férje sokkal alacsonyabb rangú volna mint ő maga. Veled pedig, én Jegyesem, hát csakugyan minden tekintetben kevesebbet akarnak törődni, mint az emberekkel?! S ha már ők így gondolkoznak – jól van, az ő dolguk – de akkor hagyják meg Neked legalább jegyeseidet, akiknek Veled kell élniük. Az az egy igaz, hogy jó életük van. Ha a jegyes annyira féltékeny, hogy nem szívesen engedi meg arájának a másokkal való érintkezést, akkor nem volna szép az arától, ha nem teljesítené jegyesének ezt az óhaját; annál inkább, mert a mi esetünkben ez az óhaj teljesen méltányos: hiszen Jegyesünkben megtalálunk mindent, amit csak kívánhatunk.

Ez az elmélkedés, leányaim. Nem más, mint ezeknek az igazságoknak a megértése. Ha ezen gondolatokkal foglalkozva ajakimát akartok végezni, az ellen senkinek sem lehet kifogása. Csak attól az egytől őrizzetek, hogy az Úristennel való beszélgetés közben szándékosan másra gondoljatok; mert aki így tesz, az igazán nem tudja, mi az elmélkedés. Remélem, hogy megértettétek, amit mondtam. Adja Isten, hogy mindezt gyakorlatban is meg tudjuk valósítani. Amen.

XXIII. fejezet: A belső ima útján sziklaszilárdan kell végig menni

Fejtegeti, mennyire fontos, hogy az ember ne forduljon vissza, ha egyszer rálépett a belső ima útjára, s hogy milyen sziklaszilárd elhatározással kell azt elkezdni.

Ismétlem, minden azon múlik, vajon erős elhatározással fog-e valaki ehhez a dologhoz. Nagyon sokat kellene beszélnem, ha el akarnám mondani, mi minden okból szükséges ez az elhatározás; két-három okot azonban, leányaim, mégis meg akarok előttem említeni.

Az egyik a következő: az Úr annyit ajándékozott, és annyit ajándékoz nekünk most is folytonosan; ha tehát egyszer elhatároztuk, hogy mi is ajándékozunk neki valamit, és pedig ezt a hűséges szolgálatot – (amit végre szintén nem adunk ingyen, hiszen nagy hasznunk lesz belőle) – akkor talán csak mégis illik, hogy habozás nélkül és határozottan adjuk ezt Őneki, ne pedig úgy, mintha csak kölcsönadnánk és hamarjában vissza akarnánk venni. Mert ezt az utóbbi eljárást én nem nevezem ajándékozásnak. Hiszen az illetőt, akinek kölcsönadtak valamit, rendesen kellemetlenül érinti, ha visszaveszik tőle, különösen akkor, ha szüksége van rá s már a magáénak tekintette. Ha pedig egy jó barátunkról van szó, akitől már sokat kaptunk és pedig minden kamat nélkül, az joggal fogja kicsinyeskedésnek és szeretetlenségnek tekinteni, ha nem hagyjuk meg neki azt, amit adtunk s nem mutatjuk meg legalább ilyen csekélységgel iránta való szeretetünket. Van-e a világon menyasszony, aki miután annyi drága ékszert kapott a jegyesétől, ne ajándékozna neki legalább egy gyűrűt, és pedig nem azért, hogy gazdagítsa őt – mert hiszen úgyis az övé minden – hanem zálogául annak, hogy egész életére neki adja magát? Hát ez a mi jó Urunk mivel érdemelte volna meg, hogy csúfot üzzünk belőle, s hogyha egyszer odaadtunk neki valami csekélységet, azt újra visszavegyük tőle? Mert ha már rászántuk magunkat arra, hogy abból a sok időből, amit másokra fecsérünk (akik pedig ugyancsak nem fogják azt nekünk visszafizetni), egy keveset neki szentelünk: akkor már csak adjuk neki azt az időt úgy, hogy az eszünk egészen Ővele foglalkozzék és ne gondoljunk másra. Ezenkívül pedig legyünk szilárdan eltökélve, hogy ezt az időt sohasem vonjuk meg többé tőle, bármennyi szenvedéssel, ellentmondással és lelki szárazsággal találkozunk is. Ezt az időt úgy kell tekintenem, mint amelyhez nekem már semmi jogom sincs többé s amelyet az igazság alapján követelhetnének tőlem, ha azt egészen meg akarnám tagadni. Azt mondom, hogy „egészen”, mert hiszen azt nem tekintem hűtlenségnek, ha valaki alapos okból, vagy betegség miatt elhagyja az elmélkedést egyszer, vagy akár néhány napon át, föltéve, hogy azután megint újrakezdi. Elég, hogy az elhatározás maradjon meg rendületlenül, mert hiszen a mi Istenünk nem szörszálhasogató és nem nézi az ilyen kicsiségeket.

Ha így tesztek, hálás lesz érte. Ezt nevezem én ajándéknak a mi részünkről. Azt a másik eljárást hagyjuk az olyan embereknek, akikben nincs nagylelkűség, sőt annyira szűkmarkúak, hogy adni egyáltalában nem képesek s már az is nagy dolog részükről, ha valamit odakölcsönöznek. Legalább tegyék meg ezt, mert hiszen a mi Urunk mindenért hálás. Mindent úgy tesz, amint mi akarjuk. Mikor pedig bekéri a számadásunkat, nem kicsinyeskedik, sőt nagyon is nagylelkű, annyira, hogy bármily nagy hiány mutatkozzék is benne, Ő készőromest elnézi, csak hogy megnyerje a szívünket. Ellenben Ő maga oly pontos fizető, hogy ha csak egyszer emeljük is hozzá szemünket, vagy csak egyszer gondolunk is rá, nem hagyja jutalom nélkül.

A másik ok, amelyik miatt a szilárd elhatározás annyira fontos az, hogy jórészen elejét veszi az ördög kísértéseinek. Az ördög ugyanis nagyon fél a határozott jellemű lelkektől. Tapasztalatból tudja, mekkora kárt okoznak neki, s hogy mindaz, amit ellenük elkövet, nekik és másoknak hasznára válik s ő minduntalan vereséget szenved. Mindamellet ne bízzuk el

magunkat és ne számítsunk erre, mert álnok ellenséggel van dolgunk. Nagyon gyáva lévén, nem meri megtámadni az olyan embert, aki nyitva tartja a szemét, ellenben, ha azt látja, hogy nem vigyázunk, nagy kárt okozhat nekünk. Ha pedig észreveszi, hogy valaki ingatag jellemű, hogy nem erős a jóban és nincs meg benne az eltökélt szándék és az állhatatosság: az ilyen embernek nem hagy nyugtot egy pillanatra sem. Se vége, se hossza nem lesz az ijesztgetésnek, a nyugtalanításnak! Ezt én mind tapasztalatból ismerem, s azért tudok róla beszélni s újra mondom, hogy az ember el sem hinné, mennyire fontos a szilárd elhatározás.

Egy harmadik, fontos ok az, hogy így azután sokkal bátrabban harcol az ember, mert tudja, akármi történjék is, nem szabad meghátrálni. Úgy van vele, mint az olyan katona, aki a harc tüzeiben tudatában van annak, hogy ha nem győz, nem fogják megkímélni az életét, s ha nem esik el a csatában, utólag fogják kivégezni. Az ilyen elszántabban küzd, mert – amint mondani szokták – drágán akarja adni életét; nem igen törődik a sebekkel, mert hiszen tudja, hogy mit jelent reá nézve a győzelem s hogy az élete függ tőle.

Nagyon fontos ránk nézve továbbá az a meggyőződés, hogy ha nem adjuk meg magunkat, vállalkozásunk föltétlenül sikerül. Erre nagy szükségünk van s ez igaz is, mert még ha a lehető legcsekélyebb hasznot húzzuk is belőle, akkor is nagyon gazdagok leszünk.

Attól ne féljete, hogy az Úr szomjan hagy veszni benneteket, ha már egyszer Ő maga hívogat, hogy igyunk ebből a forrásból. Ezt már mondtam, de sokszor szeretném újra mondani, mert a bizalmatlanság miatt sokan elvesztik bátorságukat. Nem ismerik tapasztalatból az Úr jóságát, bár hitük eléggé tanúskodik róla. Mert nagyon sokat ér ha valaki már tapasztalta azt a bátorságot és gyöngédséget, amelyben az Úr ezen az úton részesíti az ember lelkét s ha látta, hogy tulajdonképpen Ő fedezi az útnak összes költségeit. Azért nem is csodálom, ha azok, akik ezt még nem tapasztalták, némi előzetes biztosítékot kívánnak a remélhető kamatra vonatkozólag. Ami ezt a kamatot illeti, tudjátok, hogy az Úr százat fizet egy után, már ezen földi élet folyamán, s hogy Ő mondja: „Kérjétek és megadatik nektek”. Ha nem hisztek Ő Szent Felségének, nővéreim, mikor ezeket ígéri az evangélium lapjain, akkor én hiába töröm a fejemet azon, hogy miképpen tudnám veletek elhitetni. Annyit azonban mégis mondok, hogy ha valaki még mindig kételkedik, próbálja meg. Mit veszít vele? Mert az az egy jó oldala megvan ennek az útnak, hogy többet kapunk rajta, mint amennyit kérünk, sőt többet, mint amennyit kívánni tudnánk. Ez határozottan úgy van; magamról tudom; s rátok, akik Isten jóvoltából ezt szintén tapasztaltátok, mint tanúkra hivatkozhatom.

XXIV. fejezet: Az ajakima helyes végzése és összefüggése az elmélkedéssel

Arról beszél, hogy miképpen kell az ajakimát jól végezni, s hogy mennyire elválaszthatatlan attól az elmélkedés.

Most pedig térjünk vissza tárgyunkhoz és beszéljünk olyan lelkekhez, akik nem képesek magukat belsőleg összeszedni, sem pedig figyelmüket az elmélkedésre összpontosítani, vagy pedig szemlélődést végezni.⁴⁶ Azaz, hogy inkább ne is ejtsük ki ezt a két szót elmélkedés és szemlélődés, mert hiszen feltesszük, hogy ti képtelenek vagytok rá. S valóban sokan vannak, akik már e nevek pusztá említésére is megijednek. Megeshetnék, hogy az ilyenek közül az egyik vagy a másik beléphetne a rendünkbe – mert hiszen itt sem haladnak valamennyien ugyanazon úton – s azért most néhány tanáccsal akarok nektek szolgálni. Azaz, hogy azt is mondhatnám, hogy meg akarok oktatni benneteket, mert hiszen perjelnotók lévén, anyátok vagyok s így szabad ezen a hangon beszélnem. Meg akarok oktatni arra, hogy miképpen kell ajakimát végeznetek, mert úgy illik, hogy megértsétek azt, amit az imában mondtok. Mivel pedig az, aki nem képes figyelmét Istenre irányítani, valószínűleg a hosszú imákat is fárasztóknak fogja találni, én sem akarok ilyent például választani, hanem veszem azokat, amelyek elmondására – mint keresztények – kötelezve vagyunk, tudniillik a Miatyánkot és Üdvözlégyet. Ne mondhasa rólunk senki, hogy nem értjük meg azt, amit imádkozunk. Ha csak mi magunk nem gondoljuk, hogy teljesen elég, ha szokásból elhadarjuk a szavakat. Hogy ezzel eleget teszünk-e kötelességünknek, vagy sem, ebbe a kérdésbe én nem avatkozom: arra feleljenek meg a tudósok, én csak azt akarom mondani, leányaim, hogy mi ne érjük be ezzel. Mert ha elmondom a Hiszekegyet, mégis csak illik értenem és tudnom, hogy mit hiszek! Ha pedig a Miatyánkot imádkozom, úgy a szívem tudni akarja, ki az a mi Atyánk és ki az a mester, aki erre az imára tanított bennünket! Ne mondjátok erre azt, hogy hiszen ti azt úgyis tudjátok s hogy fölösleges

⁴⁶ Szent Terézia, mikor imádságról beszél, sokszor használja az általánosabb fogalmakat a részletesebbek kifejezésre s bár az összefüggésből mindig világosan érthető, hogy mit akar mondani, talán nem lesz fölösleges a fogalmakat itt felsorolni:

- a. Imádság (*spanyolul oracion*) általános fogalom, mely használható az összes következők kifejezésére; Szent Teréziánál rendes szemlélődést jelent.
- b. Ajak-ima (*oracion vocal*) sajátos fogalom, mely csak ezt az egyet jelenti;
- c. Elmélkedés (*meditacion*), mint sajátos fogalom jelenti az okoskodó elmélkedést, amelyben a tárgyul választott igazság fölött gondolkodunk, belőle következtetéseket vonunk s azokat magunkra alkalmazzuk, mint általános fogalom jelentheti az összes következőket;
- d. Képzleti szemlélődés (*consideracion*), mint sajátos fogalom jelenti az elmélkedésnek azon fajtát, amelyben az ember eleven képzelettel lelki szemei elé varázsol egy képet vagy jelentet, például az Úr Jézus életéből és annak szemléletébe mélyed. Szent Terézia szerette így szemlélni a vérrel verejtékező Üdvözítőt a Gethsemani kertben.
- Rendesen az okoskodó elmélkedést kíséri s a Szent Ignác-féle elmélkedésekben mint bevezetés szerepel; de önállóan is gyakorolható. Mint általános fogalom – s mint ilyent használja Szent Terézia ezen a helyen, amelyhez ezt a jegyzetet fűzzük – ismét magába zárja a következőket.
- e. Az összeszedettség imája (*oracion de recogimiento*), vagy – amint egyes modern írók nevezik – a hit imája, sajátos fogalom és jelenti azt az imát, amelyben az ember beszünteti lelki tehetségeinek működését s anélkül, hogy okoskodnék, vagy képzleti képeket szemlélné, pusztán a hit alapjára helyezkedik, szeretettel figyel Istenre s átengedi magát az isteni kegyelem működésének. Szent Terézia ezt a jelen műben (v. ö. XXIX. fejezet, 3.) határozottan a természetes imák közé iktatja. Nevezhetjük ezt az imát természetes szemlélődésnek.
- f. A természetfölötti szemlélődés (*contemplacion perfecta*), vagy egyszerűen szemlélődés alatt értjük Isten közvetlen belenyúlását a lelki életbe, amennyiben felfüggeszti a lelki tehetségek működését, elragadtatást okoz, stb. Ennek legalsó foka a nyugalmi ima. Részletesen tárgyalja a jelen mű, főleg pedig a „Belső várkastély”.

erről beszélnem. Ebben nincs igazatok, mert nagy ám a különbség tanító és tanító között. Hiszen még azokról sem illik megfélemedkeznünk, akik idelent tanítanak bennünket, különösen ha szent emberek és kiváló lelki vezetők. Sőt nem is tudjuk őket elfelejteni, hacsak nem vagyunk rossz tanítványok. Arról a Mesterről pedig, aki erre az imára tanított – és pedig akkora szeretettel tanított reá s úgy kívánta, hogy hasznunkra váljék – Isten ments, hogy megfélemedkezzünk! Ha már gyarló voltunkban nem is gondolunk mindig Őreá, valahányszor elmondjuk ezt az imát, legalább is nagyon gyakran jusson eszünkbe.

Ami már most a lelki összeszedettséget illeti, Ő Szent Felsége tanítása szerint, mint tudjátok, egyedül kell lennünk, amidőn imádkozunk.⁴⁷ Ő maga is mindig, vagy legalább is nagyon gyakran elvonult, amidőn imádkozni akart és pedig nem azért, mintha neki erre szüksége lett volna, hanem azért, hogy okuljunk az Ő példáján. Hiszen azt úgyis mondtuk már, hogy nem lehet egyszerre Istennel és a világgal beszélni. Már pedig mi mást tesznek azok, akik, mialatt imádkoznak, odafigyelnek arra, amit mások beszélnek, vagy pedig máson jártatják az eszüket, ahelyett, hogy igyekeznének uralkodni szórakozottságukon. Eltekintek itt az olyan esetektől, amidőn holmi rossz nedvek okozzák ezt a szórakozottságot, ami különösen mélabús személyeknél szokott előfordulni; vagy amikor fejfájása van az illetőnek, vagy pedig az Úristen küldött reá valami lelki vihart, amit Ő meg szokott tenni az Ő szolgálival, hogy ezáltal előmozdítsa lelkük javát: mert ezen esetekben hiábavaló minden igyekezet. Hiába sopánkodnak, hasztalan akarják magukat megnyugtatni: nem sikerül, az eszüik nincs ott az imájuknál. Akármit tegyenek is, az értelmük úgy csapong, mintha meg volna bolondulva s nem akar semmi áron nyugton maradni. Mindez nagy lelki fájdalmat okoz nekik s ez magában véve eléggé mutatja, hogy részükről semmi bűn sincs az egészben.

Az ember ilyenkor sokkal jobban teszi, ha nem búsul emiatt, hanem belenyugszik abba, hogy egyelőre nem képes az ő szegény megbolondult értelmét észre téríteni s imádkozik úgy, ahogy tud. Vagy esetleg ne is imádkozzék, hanem tekintse betegnek a lelkét s engedje, hadd pihenjen meg szegény, ő maga pedig töltse idejét valami más erényes foglalkozással. Ez a tanács azoknak szól, akik már gondosan vigyáznak magukra és megértik, hogy nem lehet Istennel és a világgal egyszerre beszélni.

Ellenben az teljesen mitőlünk függ, hogy keressük az egyedüllétet. Adja Isten, hogy ez magában véve elég legyen annak megértésére, hogy ima közben kivel van dolgunk és hogy mit felel az Úr a mi kéréseinkre. Mert azt hiszitek talán, hogy Ő hallgat; azért, mert a fülünk nem hallja a szavát? Szó sincs róla. Nagyon is beszél a szívünkhöz, ha szívünkéből fakad az imánk.

Nagyon hasznos dolog az is, ha elgondoljuk, hogy az Úr mindegyikünket külön-külön tanított a Miatyánkra s hogy most is folyton magyarázza azt nekünk. Mert hiszen a Mester soha sincsen oly messze a tanítványától, hogy hangosan kellene kiáltozni hozzá, hanem ellenkezőleg, ott van az oldala mellett. Mennyire szeretném én, ha megjegyeznétek, hogy csak akkor fogjátok jól imádkozni a Miatyánkot, ha annak oldala mellett maradtok, akitől tanultátok!

Azt fogjátok talán erre mondani, hogy hiszen ez már elmélkedés, erre pedig képtelenek vagytok s hogy nem is szándékotok elmélkedni, hanem csak ajakimát akartok végezni. Mert hát vannak türelmetlen és kényelemszerető emberek, akik nem lévén hozzászokva ahhoz, hogy az imádság elején összeszedjék az eszüket s mivel ez fáradságukba kerülne, egyszerűen kijelentik, hogy erre teljesen képtelenek s hogy ők csak ajakimát tudnak végezni. Hiszen abban igazatok van, hogy amiről én beszélek, az csakugyan elmélkedés, de én meg biztosítalak arról, hogy ennyi elmélkedésnek kell lennie az ajakimában, ha jól akarjuk végezni és ha nem felejtjük el, kivel beszélünk. Mert az meg kötelességünk, hogy igyekezzünk figyelemmel imádkozni; pedig hát ennyi, amennyit én kívánok, az éppen csakhogy elégséges – és adja Isten, hogy elégséges legyen – a Miatyánknak figyelemmel való elimádkozásához és ahhoz, hogy elkerüljünk minden oda

⁴⁷ „*Clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito*”. Mt 6,6

nem való dolgot. Sokat próbálgattam magam is s úgy találtam, hogy a legjobb módszer Őreá irányítani a figyelmet, akihez a szavakat intézzük. Azért is legyetek türelemmel s szokjatok hozzá ehhez az annyira szükséges módszerhez.

XXV. fejezet: Az ajakima hasznossága

Azt magyarázza, hogy mennyire hasznos az ember lelkének, ha jól végzi az ajakimát s hogy Isten gyakran éppen ajakima közben szokta a lelket természetfölötti állapotba⁴⁸ helyezni.

Nehogy azt találjátok hinni, hogy a tökéletesen végzett ajakima talán nem jár sok haszonnal, azt akarom nektek mondani, hogy esetleg éppen a Miatyánk, vagy más ajakima elmondása közben fog benneteket az Úr tökéletes szemlélődésbe helyezni. Ez nagyon is lehetséges. Ő Szent Felsége így szokta megmutatni, hogy hallja az illető lélek beszédét s akkor azután Ő szól hozzá, amennyiben felfüggeszti értelmének működését, megköti gondolkodását és – amint mondani szokták – átveszi tőle a szót. Ez a szó szoros értelmében igaz, mert ilyenkor akarva sem tud beszélni, hacsak nem nagy erőlködés árán. Megérti ilyenkor, hogy most az isteni Mester tanítgatja, mellőzve a szavaknak zaját és felfüggesztve lelki tehetségeit; mert ez utóbbiak, ha ilyenkor működnenek, inkább kárt okoznának, mint hasznot. Ilyenkor azután a lelki tehetségek élveznek, anélkül, hogy tudnák, mit élveznek. A lélek lángol a szeretettől, anélkül, hogy értené, miképpen szeret. Tudja, hogy élvezi azt, amit szeret, de nem tudja, hogyan élvezi. Nagyon jól fel tudja fogni, hogy ez az élvezet fölülmúl mindent, amit az értelem kívánni képes. Az akarat lángban áll tőle, anélkül, hogy tudná miként. De amennyiben egyáltalában képes valamit megérteni, megérti azt, hogy ezt a kincset nem tudnánk megszerezni, még ha e földnek összes képzelhető szenvedéseit vennénk is érte magunkra. Ez az ég és a föld Urának ajándéka és magától értetődik, hogy az ajándék méltó hozzá.

Legyetek csak egyszer, leányaim, a tökéletes szemlélődésbe így elmerülve, akkor meg fogjátok érteni, mi a különbség közte és az elmélkedés között. Ez utóbbi, mint mondtam, abban áll, hogy megfontoljuk és megértjük azt, hogy mit mondunk; hogy kivel beszélünk s hogy mik vagyunk mi, akik merészkedünk megszólítani ilyen nagy Urat. Ha erről vagy hasonló dolgokról gondolkodunk, például arról, hogy mily kevésbé szolgáltunk eddig neki és hogy mekkorák a kötelezettségeink Ővele szemben: ez elmélkedés. Tehát ne gondoljátok ezt valami algarábiának⁴⁹ és ne ijedjete meg a szó hallatára. Ellenben a Miatyánknak, az Üdvözlégynek vagy más imádságnak elmondása: az ajakima. De gondoljátok csak meg azt is, hogy micsoda fülsértő zene ez az ajakima, ha nem kíséri elmélkedés. Hiszen ebben az esetben olykor még a szavak is érthetetlenek lesznek.

E két dologban – az ajakimában és az elmélkedésben – még tehetünk valamit a magunk erejéből, Isten kegyelmével; ellenben a szemlélődésben, amelyet az imént említettem, egészen tehetetlenek vagyunk: ebben Ő Szent Felsége tesz mindent; ez kizárólag az Ő műve, s messze fölülmúlja természetünket.

Ami ezt a szemlélődést illeti, ezt én abban az életrajzomban, amelyet gyóntatóim számára írtam, megmagyaráztam, amennyire tudtam és nagyon részletesen beszéltem róla; azért itt éppen csak hogy érintem, de nem foglalkozom vele. Akik közületek oly szerencsések, hogy az Úr kegyelméből a szemlélődés állapotába jutottak, azok olvassák el azt a művet, ha meg tudják szerezni.⁵⁰ Mert vannak benne egyes dolgok és tanácsok, amelyeket az Úr segítségével sikerült jól kifejeznem s amelyekből nagy lelki vigasztalást és hasznot meríthetnek. Nekem legalább ez a nézetem, de másoké is az, akik azt a művet nem tartják rossznak. Igazán szégyenlem magamat, hogy én ajánlgatom nektek itt a magam könyvét, s az Úr tudja legjobban, hogy sokszor mennyi

⁴⁸ T. i. a nyugalmi, vagy ennél még magasabb ima állapotába.

⁴⁹ Algarábia, az arab nyelv tájszólása, a moriszkók nyelve volt Spanyolországban.

⁵⁰ E későbbben írt „Belső várkastély” még részletesebben foglalkozik a szemlélődéssel; valósággal tankönyve annak.

arcpirulásomba kerül megírni azt, amit írok. Áldott legyen azért, hogy oly türelemmel van irányomban.

Akik tehát, mint mondom, a természetfölötti imádság színvonalára jutottak, azok szerezzék meg maguknak azt a könyvet az én halálom után; akik ellenben nem volnának ennyire, azoknak semmi szükségük sincs reá. Csak igyekezzenek megtenni azt, amit ebben a könyvben mondok; igyekezzenek minden úton-módon előbbre jutni; legyenek nagyon buzgók, hogy az Úr megadja nekik a szemlélődést s kérjék is, hogy adja meg. Egyébként azonban hagyatkozzanak teljesen Őreá. Mert hiszen kizárólag tőle függ, hogy megadja-e vagy sem. De Ő nem fogja azt töletek megtagadni, hacsak el nem akadtok az úton s ha minden erőtet megfeszítitek, hogy elérjétek annak a végét.

XXVI. fejezet: Gondolataink összeszedése ima előtt

Megmagyarázza a módját annak, hogy miképpen kell az embernek az esztét összeszednie. Megemlíti néhány eszközt erre vonatkozólag. Ez a fejezet nagyon hasznos lesz azoknak, akik belekezdenek a belső imába.

Most pedig térjünk vissza a mi ajakimánkhhoz. Tanuljuk meg azt úgy végezni, hogy az Úristen, anélkül, hogy észrevennők egyszer csak megadja nekünk az összes természetfölötti imafokozatok kegyelmét; de meg egyáltalában, hogy úgy imádkozzunk, amint imádkozni illik.

Azon kell tehát kezdenünk, amint azt különben úgyis tudjátok, hogy megvizsgáljuk a lelkiismeretünket, elmondjuk a *Confiteor*-t és keresztet vetünk. Azután pedig, mivel egyedül vagytok, leányaim, nézzetek valaki után, aki társul szegődjék hozzátok. Már pedig ugyan kiből találhatnátok jobb társat, mint abban a Mesterben, aki maga tanított meg bennünket arra az imádságra, amelyet el akartok mondani. Képzeljétek el tehát, hogy ez a mi jó Urunk ott van az oldalatok mellett s nézzétek, mily szeretettel és alázatossággal oktat benneteket. Higgyétek el, nem tehettek jobbat, mintha igyekeztek lehetőleg mindig együtt lenni ezzel a hűséges jóbaráttal. Ha megszokjátok, hogy mindig ott tartjátok magatokat mellett, s Ő látja, hogy ezt szeretettel teszitek és igyekeztek kedvében járni, akkor – amint mondani szokták – még akarva sem tudtok többé tőle szabadulni. Sohasem fog többé titeket elhagyni; támogatni fog minden fáradságotokban; veletek lesz mindenütt. Gondoljátok meg, mit jelent az, ha valakinek állandóan ilyen jó barát van az oldala mellett!

Ó nővéreim, ti, kik nem vagytok képesek összeszedni az eszetekeket és szórakozottság nélkül imádkozni, szokjátok hozzá ehhez! Biztosítlak, hogy megtudjátok ezt tenni, mert hiszen hosszú éveken át szenvedtem én is abban a bajban, hogy nem voltam képes figyelmemet semmire összpontosítani, s tudom, mekkora szenvedés az. De azt is tudom, hogy az Úr sohasem hagy bennünket egészen magunkra, s ha alázatosan kérjük, kész arra, hogy társul szegődjék hozzánk. S ha nem tudjuk ezt egy esztendő alatt elérni, hát fordítsunk rá többet. Ne sajnáljuk azt az időt, amit ilyen hasznosan töltünk. De meg különben is mit számít nálunk az idő? Higgyétek el, hogy az ember, ha igyekszik, teljesen megszokhatja ezt s végül mindig ennek az igazi Mesternek oldala mellett fog tartózkodni.

Nem azt kívánom tőletek, hogy gondolataitokban foglalkozzatok Ővele; vagy hogy sok következtetést vonjatok le; vagy hogy az értelmek holmi magasztos és körmönfont elmélkedésekbe merüljön: csak arra kérlek, hogy nézzetek Reá. Mert vajon mi akadályozhatja meg benneteket abban, hogy lelki szemeiteket erre a mi Urunkra függesszétek; legalább egy pillanatra, ha már többre nem is volnátok képesek? Arra megvan bennetek a képesség, hogy nagyon csúf dolgokat is meglássatok: s éppen a képzelhető legszebbet nem tudnátok szemlélni?! Mert ha nem találjátok szépnek, abban az esetben megengedem nektek, hogy ne nézzetek Rá.

Gondoljátok meg, leányaim, hogy a ti Jegyesetek soha, még egy pillanatra sem veszi le a szemét rólatok! Eltűrt részletekről ezer csúfságot és undokságot, amelyeket ellene elkövettetek; mindez nem volt elég arra, hogy elfordítsa rólatok a tekintetét: és ti nem volnátok képesek olykor elfordulni ezektől a külső dolgoktól, hogy Őt szemléljétek?! Gondoljátok meg, hogy Ő, amint az Ara mondja (az Énekek énekében), nem vár tőlünk mást, mint azt, hogy szemléljük Őt!⁵¹ Olyannak fogjátok Őt találni, amilyennek kívánjátok; mert Ő annyira óhajtja, hogy forduljunk hozzá és nézzük Őt és mindent megtesz várakozásunk kielégítésére. Azt mondják, hogy a házaseletben a nő csak akkor lehet boldog, ha szomorú arcot mutat, amikor az ura szomorkodik, és jókedvűt – még ha különben esze ágában sem volna jókedvűnek lenni – ha az

⁵¹ „*Ostende mihi faciem tuam*”. Én 2,14

ura jókedvű. (Ebből is láthatjátok, nővéreim, hogy micsoda rabszolgaságtól menekültetek meg.) A szó szoros értelmében, csakhogy tettetés nélkül, ezt teszi az Úr velünk. Ő magára vállalja az alattvaló szerepét; alkalmazkodik a ti akaratotokhoz; s titeket elismer úrnőinek. Ha jókedvetekben vagytok, szemléljétek föltámadását, mert hiszen ha látjátok, amint kilép a sírból, az maga is örömmre fog hangolni benneteket. Mily ragyogó szépségű ebben a pillanatban; micsoda fenséges jelenség; mily győzelmi öntudattal, mily vidám arckifejezéssel áll ott, mint aki oly sikeresen küzdötte végig a harcot, amelyben oly nagyszerű országot hódított meg; s mindezt a ti számotokra. Hát igazán olyan nagy dolog volna részetekről, hogy olykor rávessétek szemeteket arra, aki annyi jóval halmoz el benneteket?

Ha nehézségeitek vannak, vagy bú nehezült a szívetekre, képzeljétek el Őt, amint a Gethsemani-kert felé halad. Mekkora fájdalom töltötte el ekkor a lelkét; Hiszen Ő, aki a megszemélyesített türelem, nem tudta panaszhang nélkül megállni! Vagy pedig szemléljétek az oszlophoz kötözve, rettenetes kínok között, egész teste széjjelmarcangolva, csak azért, mert annyira szeret benneteket. Egyesek sértegetik, mások leköpdösik, barátai megtagadják, hívei cserbenhagyják; nincs senkije, aki védelmére kelne; didereg a hidegtől, s teljesen el van hagyatva. Úgy társaloghattok vele, mintha négyszemközt volnátok, és vigasztalhatjátok egymást. Vagy pedig nézzétek, amint a keresztet hordozza, amidőn szintén nem engedik megpihenni. Meglátjátok, rátok fog tekinteni azzal az Ő szépségesen szép és irgalmas szemével, mely most könnyekkel van telve, s el fogja felejtetni saját szenvedését, hogy benneteket megvigasztalhasson; s mindezt azért teszi, mert Őnála kerestetek vigasztalást, mert feléje fordítottátok fejeteiket, hogy megnézzétek Őt. „Ó Ura a világnak; ó én igazi Jegyesem!” – így szólhattok hozzá, ha elérzékenyül a szívetek, amikor ilyen állapotban látjátok. Mert ne elégedjétek azzal, hogy szemlélitek, hanem teljék abban is örömtök, hogy beszélhettek vele. S ne intézzetek hozzá megfogalmazott imákat, hanem szívetek fájdalmát öntsétek szavakba, mert ezt Ő nagyon szereti. Hát annyira meg vagy szorulva én jó Uram, én egyetlen kincsem, hogy még az ilyen nyomorult embernek a társasága is jól esik neked, amilyen én vagyok?! S látom az arcodon, hogy jelenlétem megvigasztal! Hát miképpen lehetséges az, Uram, hogy magadra hagytak az angyalok? Hogy Atyád sem vigasztal Téged? Ha pedig Te, Uram, mindezt énérttem akarod elszenvedni, mi ehhez képest ez a kis szenvedés, amelyet én viselek most éretted?! Mi jogom van nekem panaszkodni? Igazán szégyenlem is magamat, amióta láttalak, s ezentúl, Uram, kész vagyok nemcsak elszenvedni minden fájdalmat, amely utamba akad, hanem még nagy kincsnek is fogom azt tekinteni. Így legalább annyira, amennyire utánozhatlak Téged. Menjünk együtt, Uram; ahol Te vagy, ott akarok én is lenni; amerre Te jársz, arra akarok én is járni.

Vegyétek ki részeteiket abból a keresztből, leányaim, s ne törődjétek azzal, hogy a zsidók szidalmaznak benneteket. A fő az, hogy az Ő terhe legyen könnyebb. Oda se nézzetek annak, amit mások mondanak. Vegyétek süket fülre a megszólásokat, s meg-megbotolva és a földre esve a teher súlya alatt, haladjatok csak előre a ti Jegyesetekkel. Ne távozzatok a kereszt mellől egy pillanatra sem, s ne eresszétek azt ki a kezetekből. Figyeljétek meg jól, hogy mily kínosan vonszolja tagjait, s hogy mennyivel nagyobb az Ő szenvedése a tieteknél. Mert akármilyen sötét színekkel festitek is a saját bajotokat, s akármennyire fáj is az állítólag nektek: ez a látvány mégis könnyűvé fogja tenni azt reátok nézve, s meg fogjátok érteni, hogy a ti szenvedésteik valóságos gyerekjáték az Úréhoz képest.

Azt kérdezhetitek, nővéreim, hogy miképpen lehet ezt gyakorlatilag megvalósítani? Más volna, ha testi szemeitekkel látnátok Őt – úgy, mint kortársai, amidőn Ő Szent Felsége e földön élt –; akkor nagyon szívesen megtennétek, s akár mindig Őt néznétek. Ne higgyétek ezt. Akiben nincs annyi jóakarat, hogy egy kissé összeszedje magát és saját lelkében szemlélje ezt a mi Urunkat – ami nem jár veszéllyel s amihez elég egy kis igyekezet – az még sokkal kevésbé lett volna hajlandó odaállni Magdolna mellé a kereszt tövéhez, hogy testi szemeivel nézze az Úr halálát. Mennyi mindent kellett ott a Boldogságos Szűznek és ennek az áldott emlékü szentnek

elszenvednie! Mennyi fenyegetés hangzott feléjük! Mennyi gyalázó szó! Mennyi durvaság! Mennyi sértegetés! Mert hiszen micsoda udvariasságot várhattak ott azoktól, akik a pokolnak voltak udvaroncái és az ördögnek szolgálói? Az az egy bizonyos, hogy rettenetes dolgokat kellett ott elviselniük, csak hogy persze az a másik fájdalom olyan óriási volt, hogy a magukét föl sem vették. Azért ne is gondoljátok, nővéreim, hogy képesek lettetek volna ekkora szenvedést elviselni, mikor most ezt a keveset sem bírjátok el. Gyakoroljátok magatokat előbb a kicsinyekben, s akkor azután szembenézhetek a nagyokkal is.

Nagyon megkönnyíthetitek ezt az egész szemlélődést azáltal, ha állandóan hordtok magatoknál az Úr Jézusról egy kis képet, és pedig olyant, amely megfelel az ízléseknek. Ezt pedig nem úgy értem, hogy nálatok legyen ugyan, de sohase nézzétek meg, hanem úgy, hogy gyakran beszélgetsetek vele. Ő majd a nyelvetekre adja, hogy mit mondjatok neki. Hiszen másokkal tudtok beszélni, ugyebár: hát miért ne volna akkor mondanivalótok, ha Isten áll veletek szóba? Ne higgyétek, hogy nincs. Én legalább nem hiszem, feltéve, hogy szokásotok Istennel beszélni. Mert ha ez nem szokásotok, akkor elhiszem, hogy meg lesztek akadva. Ha olyasvalakivel van dolgunk, akivel nem szoktunk érintkezni, feszélyezve érezzük magunkat, s nem tudjuk, hogyan beszéljünk vele. Az ilyent idegennek tekintjük, még akkor is, ha egyébként rokonunk volna. Hiszen még a rokoni és a baráti érzelm is kivész az emberből, ha egyszer megszűnt az érintkezés.

Nagyon jó módszer az is, ha az ember valamely, az anyanyelvén megírt jó könyvet vesz elő. Ezzel leköti a figyelmét és az ajakimát is jobban tudja végezni. Így azután, ilyen mesterfogásokkal és édesgetéssel lassankint rávezetjük a lelkünket az imára, ahelyett, hogy attól elriasztanánk.

Vegyétek tekintetbe, hogy annak már hosszú ideje múlt, amióta a lélek nem él együtt hitvesével, s hogy sok rábeszélésre van szüksége, amíg rászánja magát arra, hogy visszatérjen a házába. Mert hát bizony ilyenek vagyunk mi bűnösök. Lelkünket és gondolatainkat úgy hozzászoktattuk ahhoz, hogy kedvükre – illetve jobban mondva: szerencsétlenségükre – kint csavarogjanak, hogy az a szegény lélek nincs többé tisztában önmagával. Hogy tehát újra megkedveltessük vele az otthonát, ahhoz sok ügyességre és türelemre van szükség, mert ha nem haladunk lassan és vigyázva, nem érünk el semmit.

Újra biztosítalak benneteket arról, hogy ha óvatosan haladva hozzászoktok ahhoz, amit nektek tanácsoltam, akkora lelki hasznatok lesz belőle, hogy azt én, még ha akarnám sem tudnám kimondani. Csatlakozzatok tehát ehhez a jó Mesterhez azzal a szilárd elhatározással, hogy meg akarjátok tanulni azt, amire benneteket tanít. Ő Szent Felségének lesz gondja rá, hogy jó tanítványok váljanak belőletek, s nem fog titeket elhagyni, hacsak ti nem hagyjátok el Őt. Figyeljete jól minden szóra, amit az Ő isteni szája kiejt, mert mindjárt a legelsőből meg fogjátok érteni, hogy mennyire szeret benneteket. Már pedig nagy jó és igen kellemes a tanítványra nézve az, ha látja, hogy mestere szereti őt.

XXVII. fejezet: Az Úr nagy szeretete a Miatyánk első szavaiban. A nemesi származás semmibe vevése

Beszél arról a nagy szeretetről, amelyet az Úr a Miatyánk első szavaiban fejez ki; s arról, hogy azoknak, akik Istennek igazi leányai akarnak lenni, nem szabad semmit sem adniok nemes származásukra.

Miatyánk, ki vagy a mennyekben. Ó Istenem, mennyire meglátszik rajtad, hogy Te vagy az Atyja ennek a Te nagy Fiadnak s mennyire meglátszik a Te Fiadon, hogy ily dicső Atyától származik. Légy áldott örökön örökké! Ez a nagy kegyelem, én jó Uram, nem illenék talán jobban ennek az imának a végére? Hiszen így mindjárt az elején úgy megtöltöd a kezünket s akkora ajándékot adsz, hogy nem volna csoda, ha az értelmünk teljesen megtelnék vele és úgy lánggra gyulladna a szeretetünk,⁵² hogy egy szót sem tudnánk többé mondani. S mily nagy jótétemény volna ez, leányaim, mert hiszen ez volna a tökéletes szemlélődés! Ó mily jó volna a léleknek így magába szállnia, hogy azután annál könnyebben emelkedhessék önmaga fölé s ott megtudhassa ettől a Szent Fiútól, hogy milyen az a hely, milyen az a mennyország, ahol az ő Atyja lakik! Hagyjuk el ezt a földet, leányaim! Ilyen nagy kegyelmet, amekkora ez, nem szabad kevésbe venni s ha egyszer felfogtuk végtelen méreteit, nem is illenék többé a földön maradnunk.

Ó Istennek Fia, én jó Uram! Hogy adhatsz egyszerre annyit, mindjárt az első szóval? Hiszen már azzal is oly végtelen leereszkedést tanúsítasz, hogy velünk együtt imádkozol s ilyen alacsony és hitvány lények testvéreinek vallod magadat! Hogyan adhatod meg még ráadásul nekünk Atyád nevében mindazt, amit egyáltalában adni lehet?! Hogyan kívánhatod, hogy bennünket gyermekeinek tekintsen?! Mert hiszen a Te szavad nem maradhat üres szó! Kényszerítet Atyádat, hogy váltsa be, már pedig ezzel ugyancsak nagy terhet rászár! Mert hiszen ha Ő egyszer csakugyan Atyánk, akkor kénytelen türelemmel lenni irányunkban s megbocsátani nekünk, ha a tékozló fiú módjára visszatérünk Őhozzá, még ha a legsúlyosabb bűnünket követtük is volna el. Kénytelen vigasztalni bennünket a mi keserveinkben; kénytelen gondoskodni rólunk! Ilyen Atya nem tehet másképp, mert hiszen Ő szükségképpen jobb, mint az összes atyák ezen a világon s Őbenne minden jóság végtelen fokban van meg. Mindezekon kívül pedig még a mennyei örökségből nekünk is kiadja részünket, akárcsak Neked!

Vigyázz, én jó Uram! Mert ha irántunk való nagy szereteted és a Te alázatosságod mindezt természetesnek találja is – s végre abban némileg igazad is van; hogy ha már egyszer lejtél a földre és magadra vetted ezt a mi földi természetünket, nem lehetsz közömbös a mi érdekeinkkel szemben – de azért mégis csak tekintettel kell lenned Atyádra, aki saját szavaid szerint az égben lakik! Ne feledkezzél meg az Ő dicsőségéről! Ha már Te magad gyalázatot vállaltál magadra miérettünk, hagyd békében Atyádat és ne kényszeríts reá oly hitvány népséget, amilyen én magam vagyok s aki oly hálátlan leszek irányában!

Ó jóságos Jézus, mily világosan bizonyítottad be, hogy egy vagy Ővele! Hogy a Te akaratod az Ővé és az Ővé a Tied! Mennyire érthető a Te vallomásod! Mily végtelen nagy az a szeretet, én Uram, amellyel irántunk viseltetel! Kerülő utakon jártál, hogy elleplezd az ördög elől istenfiúi méltóságodat, nekünk pedig annyira kívánod a javunkat. Semmi sem tud attól visszatartani,

⁵² Az eredetiben *seria harto bien henchirse el entendimiento para ocupar la voluntad...* „ha megtelnék az értelem, hogy lekösse az akaratot”, ami szintén egy példája annak, mily bámulatos precizitással beszél Szent Terézia filozófiai kérdésekről. P. Vallejo, a sarus karmeliták tartományi főnöke, korának kiváló tudósa és egyetemi tanár ezt mondta róla: „Az az egy bizonyos, hogy Szent Tamás nem értette meg a lélek belső működéseit oly precizitással, mint ez a nő” Mir, Santa Teresa. I. 301. o.

hogy ebben a végtelen kegyelemben részesíts! Ezt senki más nem adhatta meg nekünk, csak Te. A rossz szellem ebből az egy szóból megérthette volna, hogy ki vagy. Azt az egyet világosan látom, Jézusom, hogy mint forrón szeretett Fia az Atyának, szót emeltél a magad és a mi szívünkben. Pedig Te elég hatalmas vagy arra, hogy megtörténjék az égből az, amit a földön mondasz. Áldott légy mindörökké, én Uram, aki annyira szeretsz ajándékozni, hogy semmi sem tud gátat vetni bőkezűségednek.

Nos, mit szóltok hozzá, leányaim, nem jó Mester ez a miénk? Hogy megszerettesse velünk a tárgyat, amire tanít, mindjárt az elején ekkora nagy kegyelmet ad nekünk. Hiszitek-e ezek után, hogy elegendő gépiesen kimondani ezt a szót, anélkül, hogy az értelmünk foglalkoznék vele? Nem kell-e inkább még a szívünknek is meghasadnia ennyi szeretet láttára? Van-e gyermek ezen a világon, aki nem igyekeznék megismerkedni atyjával, mikor tudja róla, hogy jó s hogy magasállású, hatalmas úr? Hiszen ha nem volna ilyen hatalmas, akkor még érteném, hogy nem szívesen vallanánk magunkat gyermekeinek; mert olyan a világ, hogy ha az atya alacsonyabb rangú a fiánál, ez utóbbi restelli őt atyjának elismerni. Ez természetesen nem vonatkozik mireánk, mert ne adja Isten, hogy ilyenféle felfogás valaha is beférközhessék a mi kolostorainkba. Ez pokoli dolog volna. Sőt ellenkezőleg, minél magasabb származású valaki nálunk, annál ritkábban beszéljen atyjáról. Mert nálunk mindenki egyenlő.

Mily szép volt az apostolok testülete! Abban egy Szent Péternek, aki halász volt, nagyobb volt a tekintélye, mert így akarta az Úr, mint Szent Bertalannak, aki egy királynak volt a fia.⁵³ Jól tudta Ő Szent Felsége mennyire fogják majd egykor a világot izgatni az olyan kérdések, hogy ez az ember van-e finomabb agyagból teremtve, vagy pedig amaz? ami nem különbség, mintha akárcsak arról vitatkoznának, hogy ez vagy az az agyag inkább vályognak való-e, vagy pedig téglának. Uram segíts, milyen szörszálhasogatás! Isten ments, nővéreim, hogy ti még csak tréfából is vitatkozzatok ilyeneken. Ha ez a hiba bármi csekély fokban is meg volna valamelyikben közületek, azonnal tegyetek róla; az illető pedig térjen észre, nehogy Júdás váljék belőle az apostolok között. Rójanak reá penitenciát mindaddig, amíg csak be nem látja, hogy ő maga a lehető legrosszabb földből való s nem érdemli meg, hogy a mi testületünk építésénél felhasználják.

Nem lehetne jobb Atyátok annál, akit a jó Jézus ad nektek s mi közöttünk ne is folyjék a társalgás más atyáról. Igyekezzetek olyanok lenni, leányaim, hogy Ő benne tudjátok találni örömtöket és az Ő karjai között pihenhessetek. Azt úgyis tudjátok, hogy ha jó leányai vagytok, akkor nem fog titeket magától elűzni. Vajon ki ne félne attól, hogy egy ilyen Atyát elveszítsen? Én Istenem, mennyi vigasztaló gondolatot lehet mindebből meríteni; azonban, nehogy túl sokáig időzzem ennél a tárgynál, ezt inkább a ti eszetekre bízom.

Bármily rajongással járjon is az eszetek e nagy Fiú és nagy Atya körül, szükségképpen meg kell állapodnia a Szentlélek személyénél. Ő gyűjtsa lángra az akaratokat és kösse meg nagy szeretettel, amennyiben erre nem volna elegendő a ti saját érdeketek megfontolása.

---

⁵³ Ez az állítás Szent Terézia egyes kortársainak téves felfogásán alapszik. Az apostol nevét ugyanis így értelmezték: Bartolomaeus – Bar Ptolomaeus – a Ptolomaeus királyi család sarja, holott az Bar Tolmái – Tolmái fia.

XXVIII. fejezet: Az összeszedettség imája

Megmagyarázza, hogy miben áll az összeszedettség imája s néhány eszközt említ, amelynek segítségével hozzászokhatunk.

Most pedig fontoljátok meg a ti Mesteretek további szavait: ki vagy a mennyekben. Vagy talán nem tartjátok fontos dolognak megtudni, hogy mi is az a mennyország, ahol a ti szentséges Atyátokat keresnetek kell? Biztosítalak, hogy szórakozott elmék számára nagyon fontos, hogy ne csak higgyék ezt, hanem hogy igyekezzenek tapasztalat alapján meg is érteni,⁵⁴ mert ez egyike azoknak a dolgoknak, amelyek legjobban lekötik az ember figyelmét és képessé teszik a lelket arra, hogy összeszedje magát.

Azt tudjátok, hogy Isten mindenütt jelen van. Már pedig, ahol a király tartózkodik, ott van az ő udvara is, szóval, ahol Isten jelen van, ott van a mennyország. Hiszen azt minden kétséget kizárólag elhiszitek ugyebár, hogy ahol jelen van Ő Szent Felsége, ott van vele az Ő dicsősége is. Már most fontoljátok meg, amit Szent Ágoston mond önmagáról, hogy tudniillik mindenfelé kereste Istent, s végül saját belsejében találta meg. Azt hiszem be fogjátok látni, mennyire fontos a szórakozott lélekre nézve, ha felfogja ezt az igazságot s megérti, hogy társaloghat Atyjával és kedveskedhetik neki, anélkül, hogy fel kellene mennie az égbe, vagy pedig hangosan beszélnie. Akármilyen halkán suttojon is, meg fogja őt hallani, hisz közel van hozzá. Nincs szüksége szárnyakra, hogy röpülve keresse; elég, ha magányba vonul és saját belsejében szemléli Őt. Ne húzódozzék ettől a jóságos vendégtől, hanem beszéljen hozzá, mint édesatyjához; adja elő kéréseit, mint tenné édesatyjával, mondja el neki bajait, kérje támogatását azok közepette s értse meg jól, mennyire érdemetlen arra, hogy az Ő leánya legyen.

Óvakodjék azonban attól a bizonyos szolgalelkűségtől, amelyet némelyek összetévesztenek az alázatossággal. Pedig hát nem az az alázatosság, ha nem fogadjuk el a király ajándékát, mikor felénk nyújtja, hanem az, ha elfogadjuk és örülünk neki, de ugyanakkor megértjük, hogy mennyire fölülmúlja az az ajándék a mi érdemünket. Nevetséges alázatosság, ha én, amikor az ég és föld uralkodója bent van a házamban s azért jött, hogy kegyelmeiben részesítsen és élvezze társaságomat: mondom, ha én csupa alázatosságból nem felelek neki, nem maradok vele, nem fogadom el ajándékát, hanem magára hagyom. Ha mialatt Ő a lelkekre beszél és könyörög, hogy kérjek tőle valamit, én csupa alázatosságból megmaradok szegénynek, úgy hogy Ő végre is kénytelen távozni, mert belátja, hogy nem vagyok képes leküzdeni félénkségemet.

Az ilyen alázatosságra ne adjatok semmit, leányaim, hanem bánjatok Istennel úgy, mint édesatyákkal, mint testvéretekkel, mint Uratokkal, mint Jegyesetekkel; egyszer így, egyszer úgy: Ő majd megérteti veletek minden egyes alkalommal, hogy miképpen járhattok leginkább a kedvében. Ne legyetek gyámoltalanok, hanem fogjátok szaván: hiszen Ő a ti Jegyesetek, tehát viselje is magát veletek szemben úgy, amint Jegyeshez illik.

Nagyon fontos rátok nézve – jegyezzétek meg jól – annak az igazságnak megértése, hogy az Úr mibennünk lakik s hogy bensőnkben együtt vagyunk Ővele. Ha ezt tartjuk szem előtt, még az ajakima is hamarjában összeszedettséget hoz létre az értelemben s ez az állapot azután nagyon hasznos. Összeszedettségnek nevezzük azért, mert a lélek ekkor mintegy összeszedi összes tehetségeit s önmagába száll Istenével. Így hamarabb eléri, mint bármi más módon, hogy az ő isteni Mestere belekezdjen oktatásába és megadja neki a nyugalom imáját. önmagába visszahúzódva a lélek gondolhat az Úr Jézus kínszenvedésére; elképzélheti Isten Fiát;

⁵⁴ A mennyországot megérteni tapasztalati alapon! Egészen tereziánus eszme. Érti természetesen az elragadtatásokban szerzett tapasztalatokat. Bárcsak mi is megszerezhetnők ezt a tapasztalatot, amely önála oly köznap volt!

fölajánlhatja Őt Atyjának; s nem fárasztja értelmét azzal, hogy elmenjen keresésére a Kálvária-hegyre, a kertbe vagy az oszlophoz.

Azok, akik képesek ily módon bezárkózni a léleknek ebbe a kis mennyországába, ahol az ég és a föld teremtmője lakozik; s hozzászoknak ahhoz, hogy nem nézegetnek szerte-széjjel; hozzá olyan helyen imádkoznak, ahol semmi sem szórakoztatja a külső érzékeket: azok nyugodtak lehetnek afelől, hogy kitűnő úton vannak; hogy biztosan eljutnak az élővíz forrásához és isznak belőle, mert rövid idő alatt hosszú utat tesznek meg. Úgy vannak vele, mint aki hajóra száll s – hacsak valamennyire is kedvez az idő – néhány nap alatt eléri utazásának célját. Míg ellenben azok, kik gyalog indultak útnak, sokkal későbbben érnek oda. Az előbbieket, amint mondani szokták, már vízen vannak, ha még nem is hagyták el egészen a földet. Mindamellet megtesznek minden tőlük telhetőt, hogy imádság közben megszabaduljanak tőle, amennyiben elzárják vele szemben érzékeiket.

Megjegyzendő, hogy az ember nagyon jól megérzi, vajon valódi-e az összeszedettsége vagy sem. Mert ha az, akkor valami különös érzélem fogja el – igazán nem tudom, hogyan magyarázzam meg, de aki tapasztalta, az meg fog engem érteni – tudniillik a lélek úgy van vele, mintha megnyert játszma után fölkelne a játékasztaltól, amennyiben világosan látja, hogy e világ dolgai egy hitvány játéknak figurái. Éppen a legalkalmasabb időben kel föl; s mint aki ellenségei elől erős várba vonul vissza, elvonja érzékeit ezektől a külső dolgoktól, s mélységes megvetéssel utasítja vissza azokat magától. Szemei önkéntelenül lezárulnak, hogy még csak ne is lássa őket többé, de annál tágabbra nyílnak lelki szemei. Azért is, akik ezen az úton haladnak, rendesen behunyt szemmel szoktak imádkozni, s ez a szokás sok tekintetben nagyon hasznos. Igaz ugyan, hogy kezdetben áldozatunkba kerül nem nézni a földi dolgokat, később azonban magától megy, sőt az kerül az embernek erőfeszítésébe, hogy ima közben kinyissa a szemét.

A lélek ilyenkor megerősödik és megizmosodik a test rovására; erőt halmoz fel arra, hogy később küzdhessen ellene; őt magát pedig ott hagyja egyedül és elgyöngülve. Ez ugyan nem érezhető mindjárt kezdetben, mert hiszen ennek az összeszedettségnek fokozatai vannak, s a kezdőknél nem mindjárt olyan erős; de ha megszokjuk, (ami kezdetben fárasztó dolog, mert a test fel-fellázad és követeli jogait, s nem veszi észre, hogy saját magának okozza vesztét, ha nem adja meg magát) és ha néhány napig gyakoroljuk, szembeszökő lesz a lelki haszon. Az illető észre fogja venni, hogyan tértek vissza a méhek,⁵⁵ s miképpen vonulnak be a kasba, hogy ott mézet készítsenek. S mindez semmi fáradságba sem kerül többé, mert az Úr azzal jutalmazza meg a léleknek előbbeni erőfeszítését, hogy akaratát úrrá teszi az érzékek fölött. Ha tehát össze akarja magát szedni, nem kell mást tennie, mint egyetlen egy jellel kifejezni óhaját, s erre az összes érzékek⁵⁶ engedelmesen hazasietnek. S ha azután olykor ki is szöknek, azért az mégis nagy szó, hogy egyszer meghódoltak; mert úgy szöknek ki, mint rabok és jobbágyok, s nem tesznek annyi kárt, mint annak előtte. Ha pedig az akarat újra hívja őket, sokkal gyorsabban sietnek haza. Végre pedig az ilyen ismételt hazatérések után az Úr egyszer csak egészen felfüggeszti őket, és a lélek belemerül a tökéletes szemlélődésbe. Igyekeztek jól megérteni, amit eddig mondtam. Kissé homályosnak látszik, de aki azt gyakorlatban igyekszik megvalósítani, egészen jól meg fogja érteni szavaimat.

Ezek tehát, mint mondom, tengeren utaznak. Mivel pedig annyira fontos ránk nézve, hogy ne lassan haladjunk, azért beszéljünk egy keveset arról, hogyan szokhatunk hozzá legkönnyebben ehhez az annyira előnyös eljárási módhoz. Mert akik ehhez tartják magukat, nagyobb biztonságban vannak sok kísértéssel szemben. Sokkal könnyebben kigyullad bennök az isteni szeretet. Mivel ugyanis közel vannak a tűzhöz, elég, hogy egy szikra pattanjon rájuk s ha az értelem csak egy kicsit szítja azt, az egész lélek lángra lobban. A lélek nem lévén többé kitéve

⁵⁵ T. i. a lelki tehetségek.

⁵⁶ Érti a külső és a belső érzékeket, főleg a képzeletet.

a külső dolgok zavaró befolyásának, egyedül van Istenével: ennél jobb előkészület pedig nem képzelhető ahhoz, hogy szeretetre gyulladjon.

Már most gondoljuk el, hogy a bensőnkben egy mesésen gazdag palota áll – aranyból és drágakövekből építve, szóval illő lakás az Úr számára. Azután fontoljátok meg, hogy ezen palota díszítése a ti dolgotok, aminthogy tényleg úgy is van. Mert nem képzelhető szebb épület a tiszta léleknél, mely tele van erényekkel s minél nagyobbak az erényei, annál ragyogóbbak az épület kövei. Végül pedig gondoljátok el, hogy ebben a palotában lakik a nagy Király, aki jónak látta vendégül jönni hozzátok, s hogy pazar pompájú trónuson ül; ez a trónus pedig a ti szívetek.

Talán kissé különösnek is találjátok ezt a hasonlatot, amellyel a dolgot meg akarom magyarázni, pedig nagyon is hasznos lesz, különösen rátok nézve. Mivel ugyanis mi nők nem bírnak tudományos képzettséggel, az ilyen segítőeszközök nélkül nem igen tudjuk igazában belátni, hogy a mi bensőnkben van valami, ami összehasonlíthatatlanul értékesebb mindannál, amit magunk körül látunk. S adja Isten, hogy csakis a nők legyenek ennyire felületesek! Ne képzeljétek, hogy a mi bensőnkben semmi sincs. Én azt hiszem, ha igyekeznénk eszünkben tartani, hogy milyen Vendég lakozik a bensőnkben, nem volnánk képesek annyit törődni a világi dolgokkal. Belátnánk, hogy milyen hitványak ahhoz képest, ami a lelkünk mélyén van. Ha egy ragadozó állat megpillant valami neki való zsákmányt, azonnal megragadja és felfalja. Köztünk és az ilyen állat között azonban mégis csak kell különbségnek lennie.

Talán ki is nevetnek engem s azt mondják, hogy mindez magától értetődő dolog. Lehet; de azért én ezt jó ideig nem láttam be. Azt ugyan tudtam, hogy van lelkem, de mivel a szememet egészen lekötötték a földi élet hiúságai, nem fogtam fel lelkem értékét s nem gondoltam arra, hogy ki lakik benne. Mert ha akkor úgy, amint most, megértettem volna, hogy lelkemnek ebben a kis palotájában oly nagy király lakik, azt hiszem, nem hagytam volna őt oly gyakran magára. Olykor mégis csak vele maradtam volna s vigyáztam volna arra, hogy a lelkem ne legyen olyan szennyes.

Milyen csodálatos dolog, hogy az, akinek nagysága ezernyi világot is betöltene, egy ilyen kicsi dologba zárkózzék be. Hasonlóképpen lakott Ő Szentséges Anyjának méhében is. Mint végtelen hatalmú Úr, meg tudja tenni s mivel szeret bennünket, a mi mértékünkhöz alkalmazkodik. A lelki élet kezdetén, nehogy a lélek megijedjen saját kicsinységének láttára és arra a gondolatra, hogy a végtelent kell magába fogadnia: nem nyilvánítja ki magát neki, hanem előbb fokozatosan kitágítja, abban a mértékben, amint több és több ajándékot akar beléje helyezni. Ezért mondom, hogy ez hatalmában van, mert Ő képes ezt a palotát nagyobbá tenni. A fődolog az, hogy elszánt akarattal teljesen odaadjuk neki lelkünket s azt úgy üresítsük ki, hogy abba, mint saját lakásába, azt tehesse bele s belőle azt vehesse ki, ami neki tetszik. Ezt a föltételt Ő kötötte ki magának s ebben Ő Szent Felségének teljesen igaza van. Tegyük meg tehát ebben az Ő akaratát. Mert hiszen még a közönséges életben is nagyon kellemetlen dolog együtt lenni olyanokkal, akiktől az ember nem tud szabadulni. Ő nem kényszerítheti semmire az akaratunkat s azért csakis ahhoz nyúl hozzá, amit önként adunk neki. Mindaddig azonban, amíg mi nem adjuk magunkat teljesen Őnek, Ő sem adja magát egészen nekünk. Ez föltétlenül bizonyos s mivel ez annyira fontos dolog, azért emlegetem oly gyakran előttem. Nem is rendezkedik be úgy a lélekben, mint mikor az minden megszorítás nélkül az Övé. De nem is tudom, hogyan rendezkedhetnék be abban Ő, aki annyira barátja a rendnek, ha mi telerakjuk azt a palotát mindenféle csöcselék néppel és lim-lommal? Hogyan férne el akkor benne az Úr az Ő udvarával? Hiszen még az is nagy dolog az Ő részéről, hogy ha az ilyen lomtárba be-betér egy pillanatra!

Vagy azt hiszitek talán, leányaim, hogy egyedül jön? Nem hallottátok, mit mond az Ő Fia: „ki vagy a mennyekben?” Egy ilyen hatalmas Királyt semmi esetre sem fog magára hagyni az udvari népe, hanem ellenkezőleg mindig vele van. Mivel pedig tele vannak szeretettel folyton közben járnak a mi érdekünkben. Ne gondoljátok, hogy ott is úgy van a dolog, mint idelent. Mert itt bizony, ha valamelyik nagyúr, vagy előljáró kedvezni talál valakinek – már akár azért,

mert hasznos embere, akár, mert rokonszenvez vele – egyszerre felzúdul az illető ellen az irigység s az a szegény ember, anélkül, hogy bárkinek is vétett volna, drágán fizeti meg azt a kegyet.

XXIX. fejezet: Az összeszedettség imájának megszerzése. Ne törődjünk előljáróink szeretetével!

Folytatólag beszél az összeszedettség imája megszerzésének eszközeiről s arról, hogy semmit se adjunk arra, vajon szeretnek-e bennünket az előljáróink, vagy sem.

Az Isten szerelméért, leányaim, ne jusson soha eszetekbe előljáróitok kegyét hajhászni. Tegye meg mindegyik a kötelességét és ha az előljárónál nem is találna elismerésre, legyen nyugodt afelől, hogy majd megbecsüli és megjutalmazza őt az Úr. Végre is nem azért léptünk a rendbe, hogy még ebben az életben kapjuk meg a jutalmunkat. Járjon az eszünk mindig az örökké tartó dolgokon, az itteniekre pedig ne adjunk semmit, mert hiszen rendesen még ezen élet végéig sem tartanak el. Ma az előljáró az egyik felé hajlik, holnap pedig, ha bennetek lát egy erénnyel többet, nektek fog kedvezni. De ha nem teszi, az sem számít. Ne engedjétek be a fejetekbe az ilyen gondolatokat, mert az ilyesmi kezdetben csekélység ugyan, de idővel nagyon is megzavarhatja az ember lelki nyugalmát. Végezzetek velük röviden; azzal, hogy nem ez a föld a ti hazátok s hogy mindennek hamarosan vége szakad.

Megjegyzendő azonban, hogy nem ez az igazán nemes lelkű és tökéletes emberhez illő felfogás. Sokkal jobb azt kívánni, hogy a kegyvesztettség maradjon tartós és szívesen venni a mellőzést és a rossz bánásmódot az Úr kedvéért, aki bennetek lakozik. Tekintsetek bele bensőtökbe és kutassatok ott s mint mondom, ott meg fogjátok találni a ti Mestereteket, aki nem fog benneteket elhagyni. S minél kevesebb külső vigasztalásban lesz részetek, Ő annál gyöngédebb lesz veletek szemben. Ő végtelenül jószívű és ha valakit az emberek szomorítanak és mellőznek, nem hagyja magára, föltéve, hogy az illető kizárólag Őbelé veti bizalmát. Dávid király is azt mondja, hogy az Úr a szorongatottakkal tart.⁵⁷ Ezt vagy elhiszitek, vagy nem: ha pedig elhiszitek, akkor mit búsultok?

Ő én jó Uram, ha igazán ismernénk Téged, nem vennénk a szívünkre ilyen dolgot. Hiszen Te olyan bőkezű vagy azokkal szemben, akik teljesen Reád bízzák magukat. Higgyétek, barátaim, nagy dolog belátni ezt az igazságot, mert ez érteti meg velünk, hogy milyen hazugság minden földi kegy, ha az csak némileg is visszatartja a lelkünket a magába szállástól. Uram segíts, ki tudná ezt veletek amúgy igazában megértetni?! Sajnos, én nem vagyok erre képes, mert bár jobban be kellene látnom, mint bárki másnak, még mindig nem értem úgy, amint értenem kellene.

Azonban térjünk vissza tárgyunkhoz. Szeretném megértetni veletek, miképpen lehetséges, hogy a szenteknek az a serege, amely ott van, lelkünk Lakója, a Szentek Szentje körül, nem zavarja az Ő és jegyesének bizalmas együttlétét, olyankor, amidőn a lélek magába száll s bezárva maga mögött a kaput, hogy ne hallja a világ zaját, ebben a belső paradicsomában egyedül akar lenni Istennel.

Szándékosan mondom, hogy „akar lenni”, mert jegyezzétek meg, ez a dolog egyáltalában nem természetfölötti,⁵⁸ hanem a mi akaratunktól is függ s meg tudjuk tenni Isten kegyelmével, (mert hiszen enélkül semmire sem vagyunk képesek, még arra sem, hogy valami üdvöset gondoljunk.) Mert ebben az imában még nem hallgatnak el a lelki tehetségek, hanem csak bezárkóznak. Ezt sokféleképpen el lehet érni, amint ez könyvekben is meg van írva. Úgy például, hogy elvonjuk gondolatainkat minden mástól és bensőleg teljesen Istenbe merülünk.

⁵⁷ Vele vagyok a szorongatásban. Zsolt 90,15

⁵⁸ Azt akarja mondani, hogy nem misztikus, vagyis nem tételez föl rendkívüli kegyelmet.

Vagy pedig egyéb foglalkozásaink közepette, ha csak egy pillanatra is, magunkba szállunk. Mindig nagy hasznunkra van, ha rágondolunk arra a jó Barátra, aki bensőnkben lakik.

Én csak azt akarom itt hangsúlyozni, hogy ne felejtsük el, kivel van dolgunk és kivel beszélünk s ne fordítsunk neki hátat. Mert ezt tesszük s nem mást, ha imádság közben ezerféle haszontalanságra gondolunk. Az egész baj abból származik, hogy nem értjük meg, mily közel van hozzánk. Azt hisszük, messze van, és pedig messze fönt az égben s ott kell keresnünk Őt. Mert hogyan is volna lehetséges nem nézni egy olyan arcot, mint a Tied, Uram, ha egyszer oly közel vagy hozzánk? Hiszen, ha az emberekkel beszélgetünk s ők nem néznek reánk, mindjárt azt hisszük, hogy nem hallják, amit mondunk. Mi pedig behunynánk szemünket és nem néznénk, vajon reánk tekintesz-e? Hogyan tudhatjuk akkor, vajon meghallottad-e, amit mondtunk? Csak azt óhajtottam tehát megmagyarázni, miképpen kell az értelmünket hozzászoktatnunk ahhoz, hogy könnyedén tudjon elcsendesülni s megértse, mit beszél és kivel beszél, vagyis, hogy e célból ezeket a mi külső érzékeinket be kell vonnunk és önmagunkban foglalkoztatnunk.⁵⁹ Mert hiszen az ég Ura és vele az egész mennyország mibennünk van. Egy szóval, élvezzük állandóan azt a tudatot, hogy nem kell fölemelnünk a hangunkat, ha hozzá akarunk beszélni. Ő Szent Felsége maga fogja velünk éreztetni, hogy jelen van. Így azután az ajakimát is nagyon nyugodtan végezzük s kevesebb fáradságunkba kerül. Mert ha egyszer megszoktuk, hogy ennek a mi Urunknak közelében tartózkodjunk, még pusztá jelekkel is meg tudjuk magunkat vele értetni. Ha tehát sokszor kellene elmondanunk a Miatyánkot, már az elsónél teljesen meg fog bennünket érteni (mert Ő nagyon szívesen kész arra, hogy megkönnyítse a fáradságunkat) s ha csak egyszer mondanánk is el egy óra alatt, úgy is jól van. Mert tudjuk azt, hogy vele vagyunk, tudjuk, hogy mit kérünk, tudjuk, hogy mily készörömetst teljesíti kívánságunkat, tudjuk, hogy mily szívesen időzik a mi társaságunkban. Ő nem szereti, ha nagy fejtöréssel kieszelt hosszú beszédeket intézünk hozzá.

Legyen oly kegyes az Úr és tanítsa meg erre az imádkozási módra közületek mindazokat, akik azt nem ismernék. Ami engem illet, megvallom, hogy mindaddig nem tudtam, mit jelent élvezettel imádkozni, amíg csak az Úr rá nem vezetett erre a módszerre. Ez az összeszedettségű ima mindig igen nagy haszonnal járt a lelkemre nézve, azért is beszéltem róla itt ilyen hosszasan.

Most azonban hadd fejezem be azzal, hogy ha valaki meg akarja tanulni – mert, mint mondom, a dolog mitőlünk függ – semmi fáradságot sem kímélve szoktassa magát a mondottakhoz. Lassankint majd teljesen úrrá lesz önmaga fölött s ahelyett, hogy elvesztegetné erejét, azt teljesen a maga hasznára fordítja, amennyiben belső érzékeit is foglalkoztatja. Ha beszél, gondoljon arra, hogy van valakije, akivel a bensejében társaloghat, ha más beszédét hallgatja, jusson eszébe, hogy hallgathat valakit, aki sokkal közelebbről beszél hozzá. Egy szóval, ne felejtse el soha, hogy csak akarnia kell és sohasem lesz megfosztva ettől a társaságtól. Ha pedig hosszabb ideig magára hagyta volna mennyei Atyját, akkor bánja ezt meg, mert hiszen annyira reá szorul.

Ha megteheti, tegye ezt meg naponként sokszor, ha nem teheti, tegye meg kevesebbszer, de aszerint, hogy gyakran vagy ritkábban szokta-e megtenni, a haszna is nagyobb vagy kisebb lesz.

Ha az ember egyszer megkapta az Úrtól ezt a kegyelmet, semmi kincsért sem adná oda. Mivel azonban az ember semmit sem tanul meg némi kis fáradság nélkül, az Isten szerelméért, nővéreim, ne sajnáljátok azt az igyekezetet, amit erre fordítotok. Biztosítlak, ha kitartók vagytok, Isten kegyelmével egy esztendő, sőt talán egy félév alatt is, meg fogjátok azt szerezni. Gondoljátok meg, mily csekélység ez az idő akkora haszonhoz képest. De meg azután ezzel jó alapot is raktok le s arra az esetre, ha az Úrnak magasabb szándékai volnának veletek, tekintve,

⁵⁹ Ha behunyjuk a szemünket és mintegy befelé tekintve, saját lelkünkben szemléljük az Urat, akkor csakugyan bizonyos értelemben bevonjuk és önmagunkban foglalkoztatjuk a látás érzékét.

hogy ilymódon Önmagához oly közel talál benneteket, lesz mire építenie. Adja Ő Szent Felsége, hogy soha se távozzunk el az Ő jelenlétéből. Amen.⁶⁰

---

⁶⁰ Az Isten-jelenlétnék – amint ma nevezzük – itt leírt gyakorlata egyik állandó áhítat gyakorlata a sarutlan kármelita rendnek. A noviciátus első napjától kezdve halála percéig ezt kell gyakorolnia minden kármelitának, és pedig gyakorolnia szünet nélkül.

XXX. fejezet: Kérés az imában. Nyugalmi ima

Megmagyarázza, mennyire fontos tisztában lennünk azzal, hogy mit kérünk az imádságban. Fejtegeti a Miatyánk ezen szavait: Szenteltessék meg a Te neved, jöjjön el a Te országod. Ezeket a szavakat a nyugalmi imára alkalmazza és elkezdi annak tárgyalását.

Most pedig igyekezzünk megérteni, miképpen folytatja a mi jó Mesterünk és hogyan kezd Szent Atyjához könyörögni a mi érdekünkben. Figyeljük meg, hogy mit kér Tőle. Ez nagyon fontos ránk nézve. Mert vajon van-e olyan könnyelmű ember, aki, ha egy előkelő úrtól akar valamit kérni, nem gondolná meg előbb, hogy milyen alakban terjessze elő kérelmét? – hogy mit akar tőle kérni? s hogy miért van arra szüksége? – nehogy elkedvetlenítse vagy megbosszantsa, főleg olyankor, ha valami fontos dologról van szó; már pedig a mi jó Jézusunk arra tanít bennünket, hogy csak ilyent kérjünk.

Egy dolgot azonban nagyon feltűnőnek tartok itt. Nem lett volna jobb, én jó Uram, ha egy szóban foglaltad volna össze az egészet és azt mondtad volna: „Add meg nekünk, Atyánk azt, amire szükségünk van”? Tekintve ugyanis, hogy Isten olyan jól tud mindent, azt hihetné az ember, hogy nincs többre szükség. Ó végtelen Bölcsesség! Közötted és Atyád között ez elég is lett volna s ott a kertben nem is imádkoztál sok szóval. Kifejezted Ő előtté óhajodat és rettegésedet s az Ő akarátára bízta magadat. Mirőlunk azonban, én jó Uram, nagyon jól tudod, hogy nem vetjük magunkat oly készséggel alá Atyád akarátának, amint Te tetted. Nálunk szükség van arra, hogy megnevezzük kérésünk tárgyát, hogy ily módon jól megfontolhassuk, vajon hasznos-e nekünk az, amit kérünk s ha nem találjuk annak, ne is kérjük. Mert ellenkező esetben, amilyenek vagyunk ezzel a mi szerencsétlen szabad akaratunkkal, el sem fogadnánk azt, amit az Úr megadna nekünk, még ha egyébként a leghasznosabb dolog volna is reánk nézve. Mert ha nekünk nem fizetnek készpénzt a kezünkbe, nem érezzük magunkat gazdagoknak.

Uram segíts, honnan van az, hogy a mi hitünk oly mélyen alszik? Miért nem vagyunk képesek világosan felfogni sem azt, mily kimaradhatatlan a büntetés, sem pedig azt, mennyire biztos a jutalom? Ezért jó, leányaim, ha tudjátok, mit kértek a Miatyánkban, nehogy, ha a mennyei Atya megadja azt nektek, ti visszaadjátok neki. Tehát mindig fontoljátok meg, amit kértek; hogy csakugyan jó lesz-e majd nektek, amiért imádkoztok, mert ha nem, akkor inkább ne kérjétek. Ha pedig nem vagytok képesek tisztán látni a dologban, akkor kérjétek Ő Szent Felségétől világosságot. Mert vakok vagyunk, s annyira el van rontva az ízlésünk, hogy nem tudjuk megenni az ételt, amely életet ad, hanem inkább arra éhezünk, ami megöl és örök halálba dönt.

Az édes Jézus tehát azt kéri folytatólag számunkra, hogy vonuljon be szívünkbe Istennek országa: „Szenteltessék meg a Te neved. Jöjjön el a Te országod”. Csodáljátok itt, leányaim, a mi Mesterünknek végtelen bölcsességét. Vajon mit kérünk mi, midőn ezen országért imádkozunk? Engem itt legfőképpen ez a kérdés foglalkoztat s mindegyikünknek nagy szüksége van arra, hogy ezt megértse. Ő Szent Felsége belátta, hogy a mi gyöngé tehetségünkkel nem vagyunk képesek megfelelő módon s úgy, amint illik, megszentelni, dicsérni, magasztalni és fennen hirdetni az örök Atyának szentséges nevét, hacsak meg nem adja nekünk az Ő országát már idelent. Ezért fejezte ki az édes Jézus ezt a két kérést közvetlenül egymásután. Hogy pedig megértsük, leányaim, mit kérünk ezzel s mennyire érdekünk ezért szüntelen imádkozni és mindent megtenni, hogy kedvében járjunk annak, akinek hatalmában van megadni azt nekünk: ki akarom itt fejteni gondolataimat erről a dologról. Ha az én magyarázatom nem elégítene ki benneteket, eszeljétek ki magatok valami mást, mert hiszen a mi Mesterünk e tekintetben szabad kezet enged nekünk, föltéve, hogy mindenben alávetjük magunkat az Egyház tanításának. Ezt én

mindig megteszem s még ezt a könyvet sem adom a kezetekbe, mielőtt hozzáértő emberek meg nem bírálják.

Az én nézetem tehát a következő. Sok egyéb javak között egyik nagy boldogsága a mennyek országának az, hogy az ember ott nem törődik többé a földi dolgokkal. A lélek ott tökéletes nyugalmat élvez önmagában; gyönyörködik saját „dicsőségében”; örül annak, hogy vele együtt mindenki örül; a békéjét soha semmi sem zavarja; tökéletesen ki van elégítve, mert látja, hogy ott mindenki dicsőíti az Urat; mindenki megszenteli és áldja az Ő szent nevét és senki sem vétkezik ellene. Mindenki szereti Istent s az illető léleknek sincs egyéb elfoglaltsága, mint az, hogy ő is szeresse. Nem is tudná nem szeretni, mert hiszen ismeri. S ha nem is ilyen tökéletesen s nem megszakítás nélkül, de azért mégis csak a mostaninál sokkal különb módon szeretnénk Őt idelent, ha tiszta fogalmunk volna Őróla.

Úgy látszik, ugyebár, mintha azt akarnám mondani, hogy valóságos angyaloknak kell lennünk, mert csak így kérhetünk ilyen magasztos dolgot és csak így imádkozhatjuk illő módon ezt az imádságot. Hiszen a mi isteni Mesterünk nem is bánná, ha azok volnánk; de ha nem is vagyunk azok, Ő semmi esetre sem kéret velünk lehetetlen dolgot. Szóval Isten kegyelmével lehetséges az, hogy az emberi lélek már e siralom völgyében is élvezhesse ezt a boldogságot, ha nem is oly tökéletesen, mint azok, akik már levetették a test bilincseit; mert hiszen mi még utasok vagyunk s e világ tengerén hajózunk. Olykor-olykor azonban, midőn a lélek már nagyon elfáradt az úton, az Úr belehelyezi egy időre ebbe a nyugalomba; elcsitítja tehetségeit s mintegy jelekkel adja világosan értésére, hogy mit élveznek azok, akiket Ő már bevezetett országába. Azoknak pedig, akiknek ily módon – amint azt mi is kérjük – megadja ezt a kegyelmet, sokféle zálogot ad, aminek alapján erősen remélhetik, hogy valamikor majd egyszer s mindenkorra élvezhetik azt, amit most idelent csak kortyonként juttat nekik.

Ha nem félnék attól a szemrehányástól, hogy a szemlélődésről beszélek, nagyon időszerűnek tekinteném e kérdés kapcsán néhány szót ejteni a tiszta szemlélődésnek első fokáról, amelyet azok, akik ismerik, nyugalmi imának szoktak nevezni. Mivel azonban én, mint mondom, az ajakimáról beszélek, azt mondhatná valaki, hogy a kettőnek semmi köze egymáshoz. Pedig nem volna igaza: én tudom, hogy van. Bocsássatok meg, nem hagyhatom szó nélkül, mert tudom, hányan vannak, akiket Isten, mialatt az említett módon ajakimát végeznek, egyszerre csak magas szemlélődésre emel, anélkül, hogy ők tudnák, mi történik velük. S ezért tartom én annyira fontosnak, leányaim, hogy végezzétek jól az ajakimáitokat.

Ismerek valakit, aki ajakimán kívül sohasem volt képes mást végezni, de ha ennél maradt, mindene megvolt, míg ellenben, ha elmélkedni akart, az értelme úgy elkalandozott, hogy nem tudta elviselni. De bárcsak volna a mi elmélkedésünk olyan, mint az ő ajakimája. Ha az Úr Jézus szenvedésének tiszteletére elmondott egy-két Miatyánkot s esetleg még valami más kis imát, ezzel két-három órát is eltöltött. Egyszer nagy szomorúan jött hozzám azzal, hogy ő nem tud sem elmélkedni, sem szemlélődni, hanem csak ajakimát végezni. Én kikérdeztem, hogy mit imádkozik s megállapítottam, hogy pusztán a Miatyánk elmondása tiszta szemlélődésbe meríti őt, sőt hogy az Úr az egyesülő-ima színvonalára emelte. Megjegyzendő, hogy ez meg is látszott a cselekedetein is, mert nagyon jó életű volt. Nekem ez a tapasztalat arra szolgált, hogy dicsőítsem az Urat s irigykedve nézzem azt az ő úgynevezett ajakimáját.

Ha tehát ez igaz – aminthogy tényleg igaz is – ti, akik ellenségei vagytok a szemlélődőknek, hiába gondolkoztok így; mert ha úgy mondjátok el az imádságokat, amint illik elmondani, szükségképpen magatok is szemlélődőkké lesztek.

XXXI. fejezet: Nyugalmi ima

Folytatólag beszél ugyanarról a tárgyról. Megmagyarázza, miben áll a nyugalmi ima és néhány tanácsot ad azoknak, akiknek az Úr megadta ezen ima kegyelmét. Sok megszívlelésre méltó dolog van e fejezetben.

Nos hát mégis meg akarom nektek magyarázni, leányaim – már amennyire én beszélni hallottam róla,⁶¹ illetve talán az Úr maga értette meg velem azért, hogy elmondhassam nektek – hogy mi is az a nyugalmi ima, amelynek révén – nézetem szerint – az Úr elkezd megértetni velünk, hogy hallotta kérésünket és már itt a földön kezdi megadni nekünk az Ő országát, hogy amúgy igazában tudjuk Őt dicsőíteni, nevét megszentelni s igyekezzünk erre másokat is rábírn.

Ez már természetfölötti dolog,⁶² s akármennyire törjük is magunkat utána, magunktól nem tudjuk elérni. A lényege az, hogy a lélekbe nyugalom vonul be, illetve jobban mondva az Úr nyugtatja meg azt jelenlétével, amint az agg Simeonnal tette. Az összes lelki tehetségek elcsendesülnek s a lélek megérti – de egészen másképpen, mint amikor a külső érzékekkel dolgozik – hogy ott van az ő Istenének közelében. Érti azt is, mily kevés kell már ahhoz, hogy az egyesülés révén összeforrjon Ővele. Ez pedig nem azért van így, mintha akár testi, akár lelki szemeivel látná Őt. Hiszen az agg Simeon szeme nem látott mást, mint azt a dicső, szegény kis Gyermeket. Ha a pólyáját szemlélte, vagy azt a néhány személyt, aki kíséretében volt, inkább valamely szegény ember gyermekének tarthatta volna, mint a mennyei Atya Fiának. Azonban a Gyermek maga értette meg vele, hogy kicsoda. Hasonlóképpen érti ezt meg a lélek is, csak hogy nem ilyen világosan, mert hiszen azt sem érti, hogy miképpen érti meg. Csak azt érzi, hogy bent van abban az országban, vagy legalább is ott van azon Király oldala mellett, aki azt osztályrészül fogja neki adni s a lélek annyira el van fogulva, hogy még kérni sem mer semmit.

Az emberen úgy külsőleg, mint bensőleg valami mély kábultság vesz erőt. A külső ember, vagy mondjuk inkább – hogy jobban megértsétek – a test moccanni sem mer, hanem mint aki elért útja végére, megpihen, hogy azután annál jobban tudjon újra előre haladni. Ebből a pihenésből ugyanis kettőzött erővel kel fel. Az ember testét nagyon kellemes érzés fogja el, a lelke pedig teljesen ki van elégítve. Úgy örül annak, hogy ott van a forrás mellett; hogy még mielőtt innék belőle, a szomja lecsillapodik s úgy érzi, nincs többé kívánnivalója. A lelki tehetségek pihennek s szeretnének állandóan ilyen nyugalomban maradni, mert minden mozdulatuk zavarólag hat a lélek lobogó szerelmi lángjára. Mindazonáltal nincsenek megbénulva, mert hiszen képesek arra gondolni, hogy kinek a közelében vannak. Kettő közülük szabad,⁶³ s csak az akarát van ebben az állapotban bilincsekbe verve; de ha egyáltalában képes arra, hogy ilyenkor fájdalmat érezzen, akkor csakis az fájhat neki, hogy újra vissza fogja nyerni szabadságát. Az értelem nem akar egyebet érteni, mint ezt az egyet (amit most ért), s az emlékezet azt szeretné, ha sohasem kellene mással foglalkoznia. Ebben az állapotban ugyanis belátják, hogy egyedül ez az egy szükséges, s hogy a többi mind csak zavarólag hat. Az ember azt kívánja, hogy a teste maradjon mozdulatlan, mert attól fél, hogy különben elveszti azt a békességet s így nem is mer moccanni. Szólni csak nagy nehezen tud; a Miatyánk egyszeri elmondására rámegy egy egész óra. Amilyen közel érzi magát Istenhez, jelekkel is meg tudja magát Ővele értetni. Bent van a palotában Királya mellett s érzi, hogy már itt kezd részesülni az Ő országában. Olykor könnyek fakadnak a szeméből, minden bú nélkül, sőt nagy édességgel.

⁶¹ Szent Terézia szerénységből igyekszik eltitkolni, hogy tapasztalatból ismeri.

⁶² T. i. nem érhető el a rendes isteni kegyelem segítségével.

⁶³ T. i. az értelem és az emlékezet; Szent Terézia az utóbbit különválasztja az értelemtől, míg mi egynek tekintjük a kettőt.

Úgy érzi, hogy nincs többé e világon s nem is kívánja többé sem látni, sem hallani: neki elég az ő Istene. Semmi sem fáj neki s úgy érzi, hogy ezentúl nem is fog neki többé semmi sem fájdalmat okozni. Egy szóval, amíg ez az állapot tart, annyira el van telve és annyira bele van merülve annak boldogságába és élvezetébe, hogy eszébe sem jut más valamit kívánni. Legszívesebben azt mondaná Szent Péterrel: „Uram, csináljunk itt három hajlékot”.⁶⁴

Megesik olykor, hogy e nyugalmi imában az Úr a léleknek még egy másik kegyelmet is juttat, amelyet nagyon nehéz megérteni, ha az ember nem ismeri tapasztalatból. Ellenben, aki közületek tapasztalta már, az rögtön meg fog engem érteni s bizonyára örülni fog, ha megtudja, hogy mi is az. Nézetem szerint Isten ezt a kegyelmet leggyakrabban az előbbivel kapcsolatban adja meg. Mikor ugyanis ez a nyugalom és béke igen nagy és már hosszú ideig tartott, úgy szerintem ez annak a jele, hogy az akarat hozzá van tapadva valamihez. Máskülönben ez az állapot nem maradhatna ilyen tartós. Olykor ugyanis az is megtörténik, hogy egy-két napig is megmarad bennünk ez a boldogító érzés, s azt se tudjuk, mire véljük a dolgot; akarom mondani, nem tudják azok, akiknek ebben részük van.⁶⁵ S csakugyan, az ilyenek, ha dolgoznak, azt tapasztalják, hogy nincsenek egészen ott a munkájuknál, amennyiben a legjobb részük, az akarat, másutt van. Ez utóbbi, nézetem szerint, egyesülve van Istennel,⁶⁶ a többi tehetséget azonban szabadjára hagyja, hogy végezzék, ami Isten szolgálatára szükséges. S ezeket a dolgokat ilyenkor sokkal ügyesebben is végzik, mint máskülönben, ellenben a világi ügyek elintézésére ilyenkor nincs bennük semmi tehetség s olykor szinte együgyűeknek látszanak. Nagy dolog, ha az Úr megadja valakinek ezt a kegyelmet, amennyiben egyesíti benne ily módon a munkás- és a szemlélődő életet. Ilyenkor minden az Urat szolgálja bennünk. Az akarat ugyanis végzi a maga dolgát, tudniillik a szemlélődést, anélkül, hogy tudomása volna működéséről; a két másik tehetség ellenben Márta munkáját vállalja magára, úgy, hogy ilyen esetben Márta és Mária szövetségre lépnek a lélekben.

Én ismerek valakit,⁶⁷ akit az Úr sokszor helyezett ebbe az állapotba, s aki nem tudta ilyenkor, hogy mi van vele. Megbeszélte a dolgot egy nagy szemlélődő emberrel (Ferenc atyával, aki annak előtte Gandia hercege, akkoriban pedig a Jézus-társaságnak tagja volt és sok tapasztalattal bírt ezen a téren⁶⁸) s ez azt mondta neki, hogy ez nagyon is lehetséges, s hogy övele is gyakran megeshet. Mivel tehát a lélek annyira jól érzi magát ebben a nyugalmi imában, én azt hiszem, hogy az akarat legtöbbször egyesülve van benne azzal, aki egyedül képes őt kielégíteni.

Mivel tudom, nővéreim, hogy vannak közöttetek néhányan,⁶⁹ akiket az Úr az Ő végtelen jóságában idáig juttatott, azt hiszem, nem lesz fölösleges, ha néhány tanáccsal szolgálók nekik.

Először egy oktalanságra akarom őket figyelmeztetni. Mikor abban a boldogságban vannak elmerülve s nem tudják, hogy miképpen jutottak hozzá, ellenben azzal tisztában vannak, hogy a maguk erejével nem képesek azt elérni: az a kísértésük támad, hogy igyekezzenek azt lehetőleg megőrizni, s azért még csak lélegzeni sem mernek. Ez oktalanság: akár csak abban akarnánk parancsolni, hogy a nap keljen föl, vagy hogy ne menjen le. Ez a dolog nem függ mitőlünk, hanem egészen természetfölötti s messze meghaladja mindazt, amit saját erőnkkel elérni képesek vagyunk. Ennek a kegyelemnek megőrzésére csak egy mód van s ez az, hogy értsük meg világosan, mennyire nem függ tőlünk annak megszüntetése vagy megszerzése s

⁶⁴ „Uram, jó nekünk itt lenni. Ha akarod, csináljunk három hajlékot. Neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet”. Mt 17,4

⁶⁵ Szent Terézia szerénységből úgy tesz, mintha csak hallomásból ismerné ezt a kegyelmet.

⁶⁶ A misztikus imának végcélja a lélek összes tehetségeinek Istennel való egyesülése; itt ez megkezdődött, amennyiben az egyik tehetség, az akarat, már „hozzátapadt”.

⁶⁷ Szent Terézia magáról beszél.

⁶⁸ Borgia Szent Ferenc, aki 1557-ben járt Ávilában s ez alkalommal Szent Terézia megbeszélte vele lelki ügyeit.

⁶⁹ Ne gondoljuk, hogy ezek a kegyelmek olyan ritkák, vagy hogy csak szenteknél fordulnak elő. E mű fordítója aránylag sok lelket ismer, akiknél ezek a jelenségek nagyon gyakoriak.

méltatlanságunk tudatában fogadjuk hálás szívvel. Hálánkat azonban ne fejezzük ki szószaporítással, hanem azzal, hogy – mint amaz evangéliumi vámos – csak a szemünket emeljük fel hozzá.

Jó, ha az ember ilyenkor keresi a magányt, hogy szabad kezet engedjen az Úrnak, s Ő Szent Felsége úgy működhessék benne, mint sajátjában. Olykor-olykor megengedhető egy-egy szelíd szó, hogy úgy tegyünk, mint az, aki kissé ráfúj a kialvófélben levő fáklyára s ezzel újra lángra lobbantja; holott, ha a fáklya égne, ezzel a fúvással csak eloltaná. Nézetem szerint ennek a fúvásnak nagyon gyöngédnek kell lennie, mert ha az értelem sok szót eszelne ki, azzal lekötne az akaratot.⁷⁰

Jól jegyezzétek meg azt a tanácsot, barátaim, amit most akarok nektek mondani. Sokszor lesztek abban a helyzetben, hogy nem tudtok mit csinálni azzal a két másik lelki tehetséggel,⁷¹ amennyiben olykor éppen akkor, amidőn a lélek a legnagyobb nyugalomban van, az értelem annyira nyughatatlan, mintha nem is az ő házában történnék az, ami történik. Úgy érzi magát, mintha idegen házában volna, mint vendég, s mivel az nem elégíti ki, s mivel egyáltalában nem erős oldala az egyhelyben maradás, más lakást keres mindenfelé. Különben az sincs kizárva, hogy csak az enyém ilyen, s másoknak nincs vele bajuk. Ha így volna a dolog, akkor ez a tanács csak nekem szól. Én ugyanis néha szeretnék meghalni, annyira tehetetlen vagyok az eszemnek eme csapongásával szemben. Máskor viszont szépen megvan a maga házában, és odasimul az akarathoz, ami azután, főleg ha mind a három tehetség összhangban van, igazán mennyei dolog. Úgy vannak ilyenkor, mint egy szerető házaspár, akik közül mindegyik azt akarja, amit a másik. Ellenben ha szerencsétlenül házasodtak, akkor a szegény feleségnek ugyancsak van mit szenvednie.

Ha tehát az akarat egyszer benn van ebben a nyugalomban, akkor ne törődjék az értelemmel, (vagy az ésszel, vagy a képzelettel: mert én bizony nem tudom minek nevezzem⁷²). hanem tekintse egyszerűen bolondnak. Mert ha azon erőlködnek, hogy magával vonszolja, szükségképpen elfoglalná magát vele, és zavarná a saját nyugalomát. Így azután az effajta imában az egész csupa kínlódássá fajulna, s a lélek nemcsak hogy nem nyerne semmit, hanem még azt is elvesztené, amit az Úr ad neki, anélkül, hogy neki magának amiatt fáradoznia kellene.

Jegyezzétek meg továbbá ezt a hasonlatot, amelyet az Úr sugallt nekem, mialatt ebbe az imába voltam merülve. Nagyon találónak tartom, s azt hiszem megérteti a dolgot. A lélek olyan, mint egy csecsemő, akit az anyja szoptat, s akinek kedveskedésből a szájába csurgatja a tejet, úgy hogy szopnia sem kell. Így van a dolog itt is, amennyiben az akarat szeret, anélkül, hogy az értelemnek fáradsnia kellene. Az Úr ugyanis azt akarja, hogy minden gondolkodást beszüntessen, s mindamellett értse meg, hogy Ővele van. Ő csurgatja szájába a tejet: neki csak le kell nyelnie, s így fáradság nélkül élvezi annak édességét. Annyit megért, hogy az Úrtól kapja ezt a kegyelmet, s nagy örömmel élvezi, azt azonban ne kutassa, hogyan élvezi és mit élvez. Ne

⁷⁰ Az akarat vak tehetség, s rendes körülmények között csak akkor mozdul meg, ha az értelem – a lélek szeme – eléje tart valami tárgyat. A nyugalmi imában az értelem működését közvetlen isteni befolyás pótolja, s az akarat lángja egy meg nem értett, és meg nem érthető, mert végtelen tárgy, t. i. az isteni lényeg felé lobog. Ha tehát az értelem beleártja magát ebbe a dologba és a maga részéről tart valamit az akarat elé, elvonja azt végtelen tárgytól és maga felé csalta. Hogy az értelem működésének a szemlélődésben való megszűnése teljes-e vagy sem, az nagyon bonyolult filozófia kérdés. Akit érdekel, olvassa el Zahn, Christliche Mystik. Paderborn, 1908. művében a „Fortdauer der menschlichen Aktivität bei allen Graden des beschaulichen Gebetes” című fejezetet (238–253. o.). Szerény nézetem szerint Szent Terézia, ha megkérdeznők, ezt felelné: az értelemnek három működése van, ú. m. fogalom, ítélet és következtetés. A két utóbbit a szemlélődés kizárja, s ha alacsonyabb fokainál mégis jelentkeznek, akkor zavaró szórakozottság jellegével bírnak. Az első, a fogalomalkotás az elébe táruló végtelen isteni lényeggel szemben – az értelem jelenlegi állapotában – lehetetlen, tehát *meddő fogalomalkotási kísérlet* marad, s ebben merül ki ezen szellemi tehetség működése a szemlélődés folyamán.

⁷¹ Az értelemmel és az emlékezettel.

⁷² Szent Terézia nagyon helyesen fogja fel a dolgot: ezek mind a megismerő tehetség kiegészítő részei, ő pedig éppen annak elszórakozásaival foglalkozik.

törődjek ilyenkor önmagával, mert hiszen Annak, aki vele van, majd lesz gondja minden szükségletére. Mert ha küzdelembe bocsátkozik az értelemmel, s kényszeríteni akarja, hogy vegye ki részét ebből a boldogságból, egyrészt hiába küszködik vele, másrészt pedig a tej kifolyik a szájából, s így elveszti ezt az isteni táplálékot.

Ebben a pontban különbözik ez az ima attól a másiktól, amelyben az egész lélek van egyesülve Istennel.⁷³ Ez utóbbiban ugyanis még csak ezt a lenyelést sem kell neki végeznie, hanem az egészet készen helyezi beléje az Úr, anélkül, hogy a lélek tudná, miként történik a dolog. Itt úgy látszik az Úr azt akarja, hogy valami keveset mégis csak fáradjon a lélek is, bár ezt annyira minden erőltetés nélkül teszi, hogy alig veszi észre. Csupán csak az értelem, illetve a képzelőtehetség kínozza, ami természetesen nem történik meg, amikor mind a három tehetség egyesülésben van, mert akkor a Teremtőjük felfüggeszti működésüket. Az az élvezet tudniillik, amelyet nekik ad, teljesen leköti őket, anélkül hogy képesek volnának megérteni, miképpen történik a dolog.

Így tehát, mint mondom, mikor a lélek bele van merülve ebbe a nyugalmi imába, vagyis élvezi az akaratnak ezt a nyugodt és mélységes békéjét, nem tudná világosan megmondani, hogy miben áll ez a boldogság. Csak az az egy világos előtte, hogy lényegesen különbözik az összes földi élvezetektől, s hogyha az ember ura volna az egész világnak és egyszerre bírná annak minden boldogságát, a lelke nem élvezne akkora megnyugvást. Ez a boldogság ugyanis az akaratnak bensejében székel, míg az, amit az élet örömei adnak, nézetem szerint, csakis az akarat külső részében, hogy úgy mondjam a kérgében foglal helyet.

Midőn tehát az ember ebben a magas fokú imában van elmerülve, – mert mint mondom, ez már nagyon is határozottan természetfölötti ima – ha az értelem, vagy jobban mondva a képzelet akár a világnak legnagyobb örületei között csapongana is, egyszerűen nevéssen rajta s hagyja magára, mint valami bolondot. Hadd járjon-keljen az, ő maga csak maradjon meg nyugalmában. Itt most az akarat a hatalmas úr s az majd szépen magához fogja azt a bolondot vonzani, anélkül, hogy az embernek gondja volna reá. Míg ellenben, ha karhatalommal akarná hazavezetni, elvesztené vele szemben a felsőbbségét, amelyet amaz isteni táplálék élvezetéből merít és sem az egyikük, sem a másikuk nem nyerne semmit, sőt mindketten vesztenének. Azt mondja a közmondás, hogy aki sokat markol, keveset fog, s úgy látszik, ez áll erre az esetre is.

A tapasztalat mindezt meg fogja értetni veletek. Mert ha valakinek nincs meg ez a tapasztalata, s így a mondottakat homályosnak, sőt fölösleges beszédnek tartja, azon én cseppet sem csodálkozom. De ha csak egy kis tapasztalatuk van, úgy azonnal világos lesz önök előtt s akkor majd hasznukra fordíthatják e tanácsokat s dicsérni fogják az Urat azért, hogy oly kegyes volt azokat nekem tollba mondani.

Most pedig fejezzük be azzal, hogy mikor a lélek ebbe az imába merült, az örök Atya ezzel már teljesítette is a kérését, amennyiben már idelent tette őt országának részesévé. Ó boldog kérelem, amelyben, anélkül hogy tudnánk, ekkora kincset kérünk! Ó áldott módja a kérésnek! Ezért sürgetem én annyira, nővéreim, hogy vigyázzunk arra, miképpen imádkozzuk ezt a mennyei imádságot, a Miatyánkot és az összes többi ajakimát. Mert ha Isten egyszer megadja ezt a kegyelmet, föltétlenül megfeledezünk az összes világi dolgokról. Ha az Úr egyszer bevonul a lélekbe, minden egyebet kiszorít onnét.

Nem azt akarom ezzel mondani, hogy mindazok, akik megkapták a nyugalmi ima kegyelmét, máris teljesen elvesztették a világhoz való ragaszkodásukat. Azt azonban kívánnám, hogy ebben az esetben legalább is lássák be a tökéletlenségüket és gyakorolják magukat a teljes lemondásban, mert ha nem teszik meg, nem fognak tovább jutni. Ha Isten valamely léleknek ilyen foglalt ad, az annak jele, hogy nagy tervei vannak vele s ha híven közreműködik, sokra fogja vinni. Ellenben, ha az Úr azt látja, hogy miután a mennyek országát már belehelyezte a

⁷³ Érti a tökéletes szemlélődés második fokát: az egyesülő imát.

lelkébe, ő mégis visszafordul a földhöz: nemcsak hogy nem fogja neki megmutatni az Ő országának titkait, hanem ritkán is fogja neki megadni ezt a kegyelmet és csak rövid időre. Lehetséges ugyan, hogy tévedek ebben a dologban, de én úgy látom, hogy ez így szokott történni s azt hiszem ez az oka annak, miért van oly kevés ember, aki sokra vinné a lelki életben. Nem úgy szolgálják Istent, amint ilyen nagy kegyelem vétele után illenék és nem készülnek méltóan elő annak ismételt befogadására, sőt ellenkezőleg kiveszik az Úr kezéből az akaratukat, amelyet Ő már a sajátjának tekintett, és azt alacsony dolgokra irányítják; nem csoda, ha az Úr elidegenedik tőlük és olyanok után néz, akik többet adnak neki. De azért még akkor sem veszti egészen vissza, amit egyszer megadott, föltéve, hogy az illető büntelen életet él.

Vannak azonban egyesek – s én magam is ilyen voltam – akiknek az Úr áhítatot ad és szent sugallatokat juttat; akiket fölvilágosít az örök dolgokat illetőleg, egyszóval, akiknek megadja az Ő országát s akiket belehelyez e nyugalmi imába: s ők mégis süket fülre veszik mindezt. Annyira szeretnek ugyanis beszélni és elhadarni azt a sok imádságot, amelyet minden napra kitűztek s amellyel úgy vannak, mint aki igyekszik lehetőleg gyorsan elvégezni a napi munkáját, hogy bár, mint mondom, az Úr kezükbe adja az Ő országát, nem fogadják el. Azt hiszik, hogy ha elfordítják gondolataikat ettől az országtól és sokat imádkoznak, azzal többet érnek el. Ezt ne tegyétek meg, nővéreim, hanem vigyázzatok, hogy, amidőn az Úr ezt a kegyelmet találja nektek juttatni, ezt a nagy kincset ne veszítsétek el. Fontoljátok meg, hogy sokkal többet tesztek, ha ebben az állapotban olykor-olykor kimondjátok a Miatyánknak egy-egy szavát, mintha sokszor, de értelmetlenül elmondjátok az egészet. Nagyon közel van hozzátok az, akihez imádkoztok s föltétlenül meghallja, amit mondtok. Higgyétek el, hogy ez az Ő nevének igazi dicsőítése és megszentelése. Mert ilyenkor már az Ő háza népéhez tartoztok s mint ilyenek sokkal nagyobb szeretettel és ragaszkodással fogjátok Őt dicsőíteni és áldani. Miután pedig ily módon megízleltétek, hogy milyen édes az Úr, azt hiszem szükségképen mindinkább bizalmas lesz az Ővele való ismeretségetek. Azért ajánlom nektek annyira, hogy jegyezzétek meg ezt a tanácsot, mert nagyon fontos.

XXXII. fejezet: „Legyen meg a Te akaratod”

Tárgyalja a Miatyánk ezen szavait: Legyen meg a Te akaratod, miképpen a mennyben, azonképpen itt a földön is. Arról beszél, hogy mily sokat tesz az, aki ezeket a szavakat őszinte lélekkel ejti ki és hogy mennyire meg fogja őt jutalmazni az Úr.

A mi jó Mesterünk tehát arra oktatott bennünket, hogy imádkozzunk ezen nagy értékű dologért, mely magába foglal mindent, ami után csak képesek vagyunk idelent vágyódni s Ő is kérte azt számunkra. Ezenfölül még abban a nagy kegyelemben is részesített, hogy édes testvéreivé fogadott bennünket. Nézzük azonban már most azt, hogy mit ajánl fel ennek fejében a mi részünkről mennyei Atyjának? – mit kíván tőlünk? – mit kell neki adnunk? Mert az csak természetes, hogy valami módon meg kell szolgálnunk ezeket a kegyelmeket!

Ó édes Jézus! Amilyen sokat kérsz a mi számunkra, épp oly keveset tudsz a mi részünkről érte adni! Hiszen semmiség minden, amit mi adhatunk, ha összevetjük a mi végtelen tartozásunkkal és a mi Urunk határtalan méltóságával. Viszont azonban az is igaz, én jó Uram, hogy semmink sem marad és mindenünkről lemondunk, ha megadjuk azt, amit e szavakkal fejezünk ki: „Legyen meg a Te akaratod, miképpen a mennyben, azonképpen itt a földön is”.

Nagyon helyesen tetted, jószágos Mesterünk, hogy Atyád országát kérted számunkra az előző kérelemben, mert csakis így vagyunk képesek megadni azt, amit a nevünkben följajánlasz. Igazán azt hiszem, Uram, hogy enélkül nem tudnánk megtenni. Ellenben, ha a Te Atyád teljesíti kérésedet és már idelent részeseivé tesz bennünket az Ő országának: akkor Te sem vallasz velünk szégyent és képes leszel Neki megadni azt, amit a nevünkben megígértél. Mert ha a föld mennyországgá változik, akkor lehetséges lesz, hogy énbennem a Te akaratod teljesüljön; de enélkül, főleg olyan rossz és terméketlen földben, amilyen az én lelkem, nem tudom, Uram, miképpen volna az lehetséges. Nagy dolog az, amit följajánlasz!

Valahányszor erre gondolok, mosolyognom kell az olyanok fölött, akik nem mernek az Úrtól szenvedést kérni, mert attól félnek, hogy azonnal reájuk küldi. Nem azokat értem, akik alázatosságból nem merik ezt megtenni, mivel azt hiszik, hogy nem lesz erejük a szenvedés elviselésére; – bár én azt hiszem, hogy aki az Úr sugallatából ezen kemény eszközzel akarja kimutatni Isten irányában szeretetét s azért imádkozik érte, az meg is fogja kapni felülről a szükséges erőt. Azoktól azonban, akik a meghallgatástól való féltükben nem mernek szenvedést kérni, én azt szeretném kérdezni, vajon miként értik azt, amikor azt mondják az Úrnak, hogy teljesejdk az Ő akarata bennük? Vagy talán csak azért mondják, mert mindenki mondja, de nem kívánják, hogy tényleg úgy is legyen? Ez már mégsem volna szép dolog, nővéreim! Gondoljátok meg, hogy az édes Jézus a mi követünk, aki magára vállalta, hogy közbenjár értünk az Ő Atyjánál. Ez neki nem csekély fáradságába kerül s igazán nem illenék, hogy ne vállaljuk magunkra azt, amit a nevünkben följajánl. Vagy pedig, ha igazán nem akarjuk elvállalni, akkor legalább ne mondjuk ki e szavakat. Azonban egy másik oldalról is meg akarom világítani ezt a dolgot. Vegyétek fontolóra, leányaim, hogy az Úr akarata teljesedni fog égen-földön, akár akarjuk, akár nem. Azért fogadjatok szót; higgyetek nekem; s csináljatok erényt a szükségből.

Ó én jó Uram, mily nagy jótétemény reám nézve, hogy nem magamfajta hitvány lények akaratán múlik, vajon a Te akaratod teljesül-e vagy sem. Szépen volnánk, Uram, ha én tőlem függött volna, vajon meglegyen-e a Te akaratod a mennyben és a földön! Mostan önként adom neked oda az enyémet, habár az is igaz, hogy már jó ideje nem érdek nélküli részemről ez a felajánlás, mert volt alkalmam tapasztalni, mekkora hasznom van abból, ha az akaratomat szabadon alárendelem a Tiednek. Ó barátaim, mekkora ez a haszon! S mily nagy a veszteség, ha nem váltjuk be azt, amit a Miatyánk eme szavaiban felajánlunk az Úrnak!

Mielőtt azonban megmagyaráznám nektek, hogy miben áll ez a haszon, azt akarom kifejteni, hogy mi az, amit Istennek áldozatul hoztok. Nem akarom ugyanis, hogy utólag olyasmit mondhattatok, mintha tévedés lett volna a dologban s nem tudtátok volna, mit ígértetek. Ne viselkedjétek úgy, mint velem együtt egyes szerzetesnők, akik mást se tesznek, mint ígérgetnek; amikor azonban az ígélet beváltására kerül a sor, akkor azzal mentegetődznek, hogy nem úgy értették. Hiszen van is azért ebben valami, mert semmi sem könnyebb, mint szóval alárendelni magunkat más akaratának; de amikor azután a gyakorlati kivitelre kerül a dolog, akkor látjuk be, hogy nincs ennél keményebb feladat széles e világon; föltéve természetesen, hogy az ember úgy gyakorolja, amint gyakorolni illik. Könnyű az ilyesmit mondani, de annál nehezebb megtenni. Ha tehát azt hitték az illetők, hogy a kivitel nem nehezebb a kimondásnál, akkor csakugyan nem tudták, mit ígértek. Igyekeztek ezt a hosszú próbaidő alatt megértetni azokkal, akik minálunk fogadalmat akarnak tenni, nehogy azt gondolják, hogy üres beszéd az egész. Lássák be, hogy itt tettekre van szükség. Az előljárók ugyan nem mindig szigorúak irányunkban, különösen, ha gyöngéeknek ismernek; olykor azonban egyenlő elbánásban részesítik a gyöngéket és az erőseket. Az Úr nem így tesz. Ő jól tudja, ki mire képes. De ha erős lélekre talál, abban azután Ő is teljesen végrehajtja a saját akarátát.

Most pedig meg akarom nektek mondani, s eszetekbe juttatni, hogy mi is az Ő akarata. Afelől nyugodtan alhattok, hogy nem akar nektek gazdagságot, élvezeteket, dicsőséget és más ilyen földi dolgot adni. Sokkal többre becsül titeket ennél, s mivel nagyra tartja azt, amit ti adtok Neki, jól is akarja azt nektek megfizetni; azért adja meg nektek még ez élet folyamán az Ő országát. Ha pedig tudni akarjátok, miképpen viselkedik azokkal szemben, akik ezt a nyilatkozatot igazán őszinte szívvel teszik meg, kérdezzétek meg eziránt az Ő dicsőséges szent Fiát. Ő is kimondotta ezt, mikor a kertben imádkozott, s mivel határozottan és egész szívvel mondta, nézzétek csak, vajon beteljesedett-e rajta? Mennyi szenvedést, gyötrelmet, gyalázatot és üldözést bocsátott reá Atyja, míg nem a kereszten végezte be életét. Láthatjátok, leányaim, mit adott annak, akit legjobban szeretett, s ebből megérthetitek, mi az Ő akarata. Ezek az Ő ajándékai e világelet folyamán, és ezek arányban állnak azzal a szeretettel, amellyel valaki irányában viseltetik. Többet juttat belőlük azoknak, akiket jobban szeret; kevesebbet azoknak, akiket nem szeret annyira; aszerint hogy kiben mekkora lelki erőt és szeretetet lát saját Szent Felsége iránt. Aki Őt nagyon szereti, tapasztalni fogja, hogy sokat is tud Őérette elszerven; aki kevésbé szereti Őt, arra kevesebbet is bocsát. Nekem az a meggyőződés, hogy a szeretet a fokmérője azon erőnek, amellyel a nagy és a kis keresztek képesek vagyunk hordozni.

Ha tehát megvan bennetek ez a szeretet, nővéreim, vigyázzatok arra, hogy szavaitok, amelyeket ehhez a nagy Úrhoz intéztek, ne legyenek csupán udvariassági kifejezések, hanem szedjétek össze lelki erőteteket mindannak elviselésére, amit Ő Szent Felsége reátok talál küldeni. Mert ha nem így adjátok neki oda az akaratosokat, úgy tesztek, mintha valaki mutogat egy drága ékszert, s készül is arra, hogy elajándékozza, sőt meg is kéri a másikat, hogy fogadja el tőle: mikor azonban az illető kinyújtja kezét, hogy átvegye, akkor visszakapja és eldugja előle. Nem illő dolog ilyen csúfot üzni azzal, aki úgymint annyi csúfságot tűrt el értünk. De ha nem is volna más ok, már az is elegendő, hogy nem illik valakit olyan gyakran megtréfálni. Mert hiszen ugyancsak sűrűn mondjuk a Miatyánkot, s mindannyiszor megtesszük ezt a kijelentést. Adjuk végre már egyszer oda neki azt az ékszert, ha már oly régen készülünk odaadni. Hiszen úgymint megelőz bennünket ajándékaival, csak azért, hogy adjuk oda neki.

A világiak részéről már az is sok, ha őszinte szándékuk van megtenni, amit mondanak. Nálátok, leányaim, a mondást nyomon kövesse a teljesítés, a szót kövesse a tett. Meg vagyok róla győződve, hogy ez nagyjából meg is van nálunk szerzeteseknél, csak hogy azért mégis megtörténik, hogy mikor az ékszert nemcsak készültünk odaadni, hanem kezébe is adtuk már, egyszer csak újra visszavesszük Tőle. Kezdetben olyan nagylelkűek vagyunk, azután pedig olyan fukarok, hogy szinte jobb lett volna nem sietnünk annyira az ajándékozással.

Mindazok a tanácsok, amelyeket ebben a könyvben nektek adtam, azt az egyet célozzák, hogy adjuk magunkat teljesen oda a Teremtőnek; hogy rendeljük alá akaratunkat az Övének és hogy mondjunk le a teremtményekről. Mivel pedig ennek fontosságát, remélem, eléggé beláttátok, nem akarok erről többet mondani. Csak azt akarom még megemlíteni, hogy miért mondja itt a mi jó Mesterünk az említett szavakat. Ő tudja legjobban, hogy mekkora hasznunk van abból, ha az Ő mennyei Atyjának megtesszük ezt a szolgálatot. Ha ugyanis ezeket a szavakat beváltjuk, akkor a lehető legjobban készülünk fel arra, hogy nagyon gyorsan elérjünk az utunk végére és ihassuk az élő vizet abból az említett forrásból. Mert ha nem adjuk oda egészen a mi akaratunkat az Úrnak, hogy szabadon rendelkezessék mindenről, ami minket illet: úgy sohasem fogja megengedni, hogy szomjunkat olthassuk belőle.

Ez a víz tudniillik az a tökéletes szemlélődés, amelyre vonatkozólag azt akartátok, hogy írjak nektek.⁷⁴ Ebben, amint már megírtam, semmit sem teszünk a magunk erejéből. Sem nem erőlködünk, sem nem igyekszünk – mert mindez csak zavarólag hatna és meggátolná a szemlélődést, – hanem csak azt az egyet mondjuk: „Fiat voluntas tua”. Teljesedjék bennem, Uram, a Te akaratod minden lehetséges módon, úgy ahogy Te akarod. Ha azt akarod, hogy szenvedjek, adj erőt, s küldd reám a bajt. Ha üldözéssel, betegséggel gyalázattal vagy ínséggel akarsz meglátogatni: itt vagyok. Nem fogom elfordítani arcomat, Atyám. Szégyen volna, ha meghátrálnék. Tekintve, hogy a Te Fiad az összes emberek akaratával együtt az enyémet is felajánlotta Neked, nem illenék, hogy én ne vállaljam ezt a kötelezettséget. Add meg nekem kegyelmedet és országodat, hogy képes legyek ezt megtenni, mert hiszen Ő kérte azt az én számomra; azután pedig rendelkezél velem, mint a Te birtokoddal, egészen tetszésed szerint.

Ő nővéreim, mekkora erő rejlik ebben az ajándékban. Ha illő elszántsággal valósítjuk meg, akkor szükségképpen levonja hozzánk a Mindenhatót; arra bírja, hogy eggyé legyen a mi gyarlóságunkkal; bennünket Önmagához hasonlóvá tegyen és egyesítse a Teremtőt teremtményével. Nos hát nem vár-e reátok bőséges jutalom? Nincs nektek igazán jó Mesteretek? Ő tudja, hogy mivel lehet legjobban megnyerni az Ő Atyját, s azért meg is tanít arra, hogy miként kell Neki szolgálnunk. S minél nagyobb határozottsággal fogja fel ezt a dolgot a lélek; minél inkább kitűnik tetteiből, hogy szavai nem voltak pusztán udvariaskodások: annál jobban magához fűzi az Úr; annál jobban föléje emeli minden földi dolognak, sőt önmagának is,⁷⁵ hogy így hozzászoktassa a nagy kegyelmek elfogadásához. Annyira becsüli ezt az ajándékunkat, hogy nem győzi azt egész életünk folyamán újra és újra megfizetni, s annyira juttat bennünket, hogy már nem is tudjuk, mit kérjünk Tőle. Ő Szent Felsége sohasem fárad bele az ajándékozásba, s még csak azzal sem éri be, hogy ezt a lelket önmagához tette hasonlóvá és egyesült vele, hanem elkezd dédelgetni; titkokat nyilvánít ki neki; s örömet találja abban, hogy a lélek megérti, mennyit nyert és némileg felfogja, hogy mit fog még Tőle kapni.

Nehogy bármi is lekösse a lélek figyelmét, felfüggeszti külső érzékeinek működését, (ez az elragadtatás) s végül oly belső barátságra lép vele, hogy nemcsak visszaadja az akaratát, hanem még a Magáét is odaadja neki. Az Úrnak ugyanis kedve telik abban, hogy mikor már ily benső jó barátok: felváltva parancsoljanak, s Ő épp úgy teljesíti a lélek kívánságát, mint ahogy ez utóbbi megteszi, amit Ő parancsol neki; sőt jobban megteszi, mert nagyhatalmú, s meg tudja tenni amit akar, és folyton akarja megtenni. Míg ellenben a szegény lélek, még ha akarná sem képes megtenni, s nem képes semmire, hacsak meg nem adódik neki. Ebben van egyúttal az Ő legnagyobb gazdagsága, hogy tudniillik, annál nagyobb adósságba keveredik, minél jobban

⁷⁴ Egyike azon helyeknek, amelyeket meglátszik, hogy Szent Terézia nem szokta elolvasni, amit előbb írt, s mivel nagy elfoglaltsága miatt sokszor hosszabb időre is abba kellett hagynia az írást, megesett, hogy elfelejtette, mit mondott előzőleg. Az eddigiekben például abból a feltevésből indult ki, hogy olvasói hallani sem akarnak az elmélkedésről és szemlélődésről: ez időközben kiment az eszéből. A dolognak természetesen semmi jelentősége sincs.

⁷⁵ T. i. a lelket emeli önmaga fölé.

szolgál. Szeretné legalább annyira amennyire megfizetni azt, amivel tartozik, s azért sokat szomorkodik azon, hogy annyi akadály, nehézség és szorongatás veszi körül, amíg csak ezen test börtönében sínylődik. Pedig hát nagy oktalanság részéről ez a szomorkodás, mert még ha meg is tesz minden tőle telhetőt, vajon mit tud ő visszafizetni? Hiszen, mint mondtam, mi nem tudunk mást adni, mint amit kaptunk. Az egyetlen, amit tehetünk, az, hogy ezt beismerjük. Azaz hogy, az Ő kegyelmével, megtehetjük azt, hogy odaadjuk neki az akaratunkat, és pedig tökéletesen. Olyan lélekre nézve, amelyet az Úr idáig vezetett, minden más akadályul szolgál, és kárára van, ahelyett, hogy hasznára volna.

Értem ezt, jegyezzék meg jól, az olyan lélekre, amelyet az Úr az egyesülés és a tökéletes szemlélődés révén magához emelt. Ennél csakis az alázatosság tehet valamit és pedig nem az az alázatosság, amelyet értelme útján szerez, hanem az, amelyet az igazság fényéből merít. Ennek világánál egy pillanat alatt megérti azt, amire a képzeletnek hosszú ideig tartó munkája sem vezetné rá, tudniillik, hogy mily végtelen kicsinyek vagyunk mi és hogy mily végtelen nagy az Isten. Egy jó tanácsot adok nektek. Ne gondoljátok, hogy erőfeszítéssel és szorgalommal juthattok el idáig. Ez lehetetlenség; sőt, ha erre törekednétek, még az az áhítat is le találna hűlni, amely most megvan bennetek. Ide csak az egyszerűség és az alázatosság vezet el. Ez mindent el tud érni azzal, hogy azt mondja: „*Fiat voluntas tua*”, „Legyen meg a Te akaratod.”

XXXIII. fejezet: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.”

Fejtegeti, hogy mennyire rászorulunk arra, hogy az Úr megadja nekünk azt, amit a Miatyánk ezen szavaival kérünk: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma”.

Az édes Jézus, amint mondom, nagyon jól tudja, mennyire nehéz dolgot ígért meg a mi nevünkben. Ismeri gyarlóságunkat és tudja, hányszor hitetjük el magunkkal, hogy nem tudjuk, mit akar az Úr, csak hogy ne kelljen az Ő akaratát megtennünk. Mivel tehát ennyire gyöngék vagyunk, Ő pedig annyira irgalmas, belátta, hogy erősítő szerre van szükségünk s azért könyörögte ki számunkra az örök Atyánál ezt a felséges kenyeret. Azt belátta, hogy semmiképpen sem volna jó reánk nézve, ha nem adnánk meg, amit nevünkben följánlott, mert hiszen azon alapszik a mi egész haszonra való kilátásunk. Viszont pedig az is világos volt előtte, hogy ezen segítség nélkül nem igen leszünk képesek azt teljesíteni. Mert mondja csak valaki egy élvezeteket hajhászó gazdag embernek, hogy Isten akaratára való tekintettel étkezzék egyszerűbben s juttasson legalább egy falat kenyeret azoknak, akik éhen pusztulnak: rögtön ezerféle ürügyet fog találni, hogy Isten akaratát a saját kényelme érdekében értelmezze. Vagy emlékeztessünk egy megszólót Isten abbeli akaratára, hogy szeresse felebarátját, úgy mint önmagát: nem lesz képes bennünket türelemmel meghallgatni és semmiféle érvelés sem fogja őt meggyőzni. Vagy pedig mondjuk egy szabados és kényelemszerető szerzetesnek, hogy kötelessége jó példát adni, mert hiszen ő a Miatyánk ezen szavait már nemcsak mint pusztán szóbeli ígéretet tartozik teljesíteni, hanem azokra esküt és fogadalmat tett; már pedig Isten akaratára, hogy tartsa meg fogadalmát; fontolja meg, hogy másokat megbotránkoztat azzal, ha fogadalmi ellen cselekszik, még ha nem is szakít velük teljesen; szegénységet fogadott, tehát tartsa is meg kibúvók nélkül, mert ezt akarja az Úr: mindez hiábavaló. Manapság is akad olyan, aki e tekintetben nem képes azt akarni, amit az Úr akar. Hát még mi volna akkor, ha az Úr nem könnyítette volna meg annyira a dolgunkat ezzel a segítő eszközzel, amelyet számunkra rendelt! Ugyancsak kevesen volnának képesek beváltani azt a szót, amit nevünkben az Atyához intézett: „Fiat voluntas tua”. „Legyen meg a Te akaratod.”

Látván tehát az édes Jézus a mi szükségünket, egy csodálatos eszközt talált ki, amellyel kimutatta irántunk való véghetetlen szeretetét. Azért úgy a saját, mint testvéreinek nevében kifejezte ezt a kérelmet: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, Uram!” Az Isten szerelméért értsük meg, nővéreim, mit kér a mi jószágos Mesterünk, mert életkérdés reánk nézve, hogy ne vegyük e szavakat fölületesen. Azt pedig, amit ti adhattok Neki, ne becsüljétek semmire sem, tekintve, hogy annyit kaptok Őtőle.

Mások bizonyára jobban értenek hozzá, én azonban a következőképpen gondolom ezt a dolgot: az édes Jézus megtette nevünkben azt a felajánlást s belátta, mennyire fontos reánk nézve, hogy azt teljesítsük. Látta azt is, mily nehéz nekünk ez a feladat, tekintve, hogy olyan gyarlók vagyunk, annyira hajlunk az alacsony dolgok felé s oly kevés bennünk a szeretet és a bátorság; s hogy következőleg csakis az Ő szeretetének és bátorságának látása képes belénk erőt önteni. Csakhogy nem elég azt egyszer látnunk, hanem kell, hogy mindennap szemünk előtt legyen. Ezek az okok bírták őt, nézetem szerint, arra, hogy velünk maradjon. Mivel pedig ilyen nagy jelentőségű és ekkora fontosságú dologról volt szó, azt akarta, hogy az örök Atya kezéből kapjuk azt meg. Ők ketten ugyan teljesen egyesülve vannak s amit az édes Jézus a földön tett, azt Isten megtette az égben, mert hiszen az akaratuk mindenben egyezett. De bár az Üdvözítő ezt nagyon jól tudta, azért mégis jónak látta így rendezni a dolgot. Az édes Jézus ugyanis mint ember annyira alázas, hogy bár tudta, hogy Atyja szereti Őt és gyönyörűségét leli benne, mintegy engedélyt akart arra kérni, hogy velünk maradjon. Jól tudta, hogy ezzel a kérésével

többet kér, mint a többivel; hiszen előre látta, milyen halálra fogják ítélni s mennyi gyalázatot és sértést kell elszenvednie.

Mert vajon melyik Atya egyeznék abba bele, hogy a Fia – s hozzá egy olyan Fiú – maradjon nálunk s újabb sérelmeknek legyen kitéve, miután már egyszer ideadta őt nekünk, mi pedig oly kegyetlenül bántunk vele? Bizonyára egy sem, Uram, a Tiedet kivéve. Nagyon jól tudod Te, hogy kihez intézed kérésedet! Ó Istenem, mekkora szeretet van a Fiúban, mekkora szeretet az Atyában!

Az édes Jézus részéről ez nem is lep meg annyira, mert ha egyszer kimondta azt, hogy „Legyen meg a Te akaratod”, akkor természetesen, amilyen Ő, nem hagyhatta teljesítés nélkül. Ő nem olyan, mint amilyenek mi vagyunk, s mivelhogy bennünket úgy szeretett, mint Önmagát, kereste az útját-módját annak, hogyan teljesíthetné ezt a parancsot a lehető legtökéletesebben, bármennyibe kerüljön is az neki.

Ellenben Te, örök Atya, hogyan tudtál ebbe beleegyezni? Hogyan nézheted, hogy a Te Fiad nap-nap után olyan hitvány kezekbe kerüljön? Hogy egyszer megengedted, még hagyján: de mindennap! Látod, akkor is hogyan bántak vele! Hogyan tűrheti a Te atyai szíved, hogy szüntelenül új sértésekkel illessék? Pedig mennyit követnek el ellene a legszentebb Oltáriszentségben! Hányszor látja Őt a menyeyi Atya ellenséges kezekben! Mennyi tisztéletlenség éri ezen eretnekek részéről.⁷⁶

Ó örökké élő Úristen! Hogyan fogadhatod szívesen ezt a kérelmet? Hogyan hallgathatod meg? Nem látod az Ő végtelen szeretetét? Hiszen csupán azért, hogy tökéletesen teljesítse akaratodat és hogy mindent megtegyen értünk, azt is eltűrné, hogy naponkint darabokra szaggassák! A Te dolgod, Uram, ezzel törődni, ha már Ő maga nem gondol semmivel! Miért adja meg Ő az árát minden boldogságunknak? Miért hallgat mindenhez? Miért nem tudja felemelni a szavát a maga érdekében is, nemcsak a miénkben? De meg azután, hát senki se legyen, aki védelmére kel ennek a szerető Báránynak?

Sokat gondolkoztam azon, hogy miért fejezi ki ebben a kérelemben kétszer ugyanazt a gondolatot. Azt kéri ugyanis, hogy add meg nekünk *mindennapi* kenyerünket s azután meg azt mondja, hogy add meg nekünk *ma*. Mintha csak azt akarná kifejezni, hogy az Atya egyszer már odaadta Őt nekünk s hogy most azután ne vegye el tőlünk a világ végéig, hanem adja nekünk naponkint. Indítsa ez a szíveteket, leányaim, arra, hogy szeressétek Jegyeseteket. Hol van az a rabszolga, aki jókedvvel vallaná magát rabnak: az édes Jézus pedig úgy látszik, mintha dicsekednék vele.

Ó örök Atya! Mekkora az érdeme ennek a végtelen alázatosságnak! Vajon mivel szerezzük meg magunknak a Te Fiadat? Az eladási ára, azt tudjuk, harminc ezüst pénz, de a megvételére nincsen kincs, amely elég volna.

Figyeljétek meg, mennyire egynek vallja magát mivelünk, azon az alapon, hogy fölvette a mi természetünket! Mint akaratának Urát, arra emlékezteti Atyját, hogy azt, mint sajátját nekünk ajándékozhatja. Azt mondja tehát: „kenyerünket”, anélkül, hogy megkülönböztetné magát mitőlünk. Egyesül velünk azért, hogy a mi imádságunk az Övéhez lévén kapcsolva, képes legyen Istentől kieszközölni számunkra azt, amit kérünk.

---

⁷⁶ Érti főképp az akkori luteránusokat Franciaországban.

XXXIV. fejezet: Szentáldozás utáni hálaadás

Folytatja ugyanazt a tárgyat. Nagyon hasznos a szentáldozás utáni hálaadás szempontjából.

Ez a kifejezés, hogy „mindennapi”, nézetem szerint azt jelenti, hogy örökké tartó dologról van szó. De mikor az Úr már egyszer kimondta, hogy legyen mindennapi, vajon miért fűzte hozzá azt, hogy: „add meg nekünk ma?” Efölköt sokat gondolkoztam s meg akarom nektek mondani az én együgyű eszmémet. Ha oktalanság, legyen oktalanság; hiszen már az is elég nagy oktalanság részemről, hogy én ilyenekről merek beszélni.

Azzal a kifejezéssel, hogy „mindennapi”, nézetem szerint azt akarja mondani, hogy Ő idelent a földön a miénk s hogy az égből is a miénk lesz, ha jól fölhasználjuk mostani társaságát. Hiszen nem másért maradt velünk, hanem csakis azért, hogy bennünket segítsen, bátorítson és támogasson s így az isteni akarat teljesebbé váljon bennünk.

„Add meg nekünk *ma*”, ez a ma, nézetem szerint azt jelenti, hogy ameddig a világ áll, nem pedig azon túl. Nem is több ez egy napnál azon szerencsétlenekre nézve, akik elkárhoznak s nem élvezik Őt a másvilágon. Nem az Úr hibája, ha elbuknak, mert hiszen Ő szüntelenül biztatja őket egészen a küzdelem végéig. Nem tudnak majd mentséget felhozni s nem is panaszkodhatnak majd az örök Atyára, mintha megvonta volna tőlük e kenyeret, akkor, amikor legnagyobb szükségük volt rá. A Fiú tehát azt mondja Atyjának, hogy bár egyes gonoszok részéről ki van téve a sértegetésnek, mivel csak egy napról van szó, engedje meg, hogy azt övéi között töltsék. Miután ugyanis Ő Szent Felsége egyszer már saját akaratából és jóságából nekünk adta Őt és elküldte e világra: most Ő nem akar elhagyni bennünket, hanem önszántából kíván velünk maradni barátainak nagyobb dicsőségére és ellenségeinek bűnhődésére. Ez tehát az Ő újabb kérése, amely a mai napra vonatkozik, mert hiszen ezt a Szentséges Kenyeret megadta nekünk s az mindörökké a miénk. Ő Szent Felsége adta meg nekünk ezt a táplálékot, Jézus emberi természetének ezt a mannáját s azt mindig megtalálhatjuk.

Ha csak mi magunk nem leszünk okai, nem fogunk éhen halni, mert akármilyen ételre legyen is étvágya a léleknek, a legszentebb Oltáriszentségben megtalálja jóízűen elkészítve és vigasztalással teljesen. Nem létezik ínség, szenvedés és üldözés, amelyet nem volnánk képesek könnyedén elviselni, ha egyszer megízleltük az Ő szenvedéseit.

A mi Urunkkal egyetemben kérjétek ti is, leányaim, hogy hagyja meg nektek a ti Jegyeseteket a mai napra, hogy soha se nélkülözzétek társaságát ezen a világon. Hiszen úgyis eléggé mérsékli a boldogságunkat az, hogy úgy elrejtőzik a kenyér és a bor színe alá! Nagy kín ez az olyan léleknek, akinek Őkívéle nincs senkije, akit szeressen és aki csak Őnála talál vigasztalást! Kérjétek legalább arra, hogy sohase kelljen Őt nélkülöznötök s hogy mindig megfelelő előkészülettel és méltón vegyétek Őt magatokhoz.

Az anyagi kenyérre ne legyen gondja olyannak, aki őszinte szívvel bízta rá magát Isten akaratára. Azt akarom mondani, hogy az imádság ideje alatt ne törődjétek vele, mert ilyenkor fontosabb dolgok vannak. Annak is meg van a maga ideje, hogy dolgozzatok és megkeressétek a kenyereteket. Ezt is azonban mindig gondotól menten tegyétek. Szívetek érzelmeit sohase vesztessétek ilyesmire; csupán a test dolgozzék – mert méltányos, hogy megszerezzétek az élelmeket – ellenben a lélek pihenjen az alatt. Bízátok ezt a gondot – mint már sokszor mondtam – a ti Jegyesetekre; Ő nem fogja elfelejteni. Soh'se féljétek attól, hogy cserbenhagy benneteket, mindaddig, amíg ti hívek maradtok Őhöz és rábízátok magatokat Isten akaratára. Biztosítalak benneteket arról, leányaim, hogy ha én e tekintetben most rosszakaratúlag hibáznék – amint azt annak előtte sokszor megtettem – nem kérnék Tőle kenyeret, vagy más ennivalót, hanem azt akarnám, hagyjon éhen veszni. Mert minek akarnék élni, ha az étellel nap-nap után az

örök halálra tenném magamat mindinkább érdemessé? Ha tehát őszintén Istenre bízhatok magatokat, akkor Ő, mint mondom, gondotokat fogja viselni.

Úgy vagytok vele, mint amikor egy cseléd szolgálatba lép. A cseléd igyekszik mindent urának kedvére tenni, viszont azonban a háziúr köteles élelmezni a cselédjét mindaddig, amíg a házában él és kiszolgálja őt. Kivételt csak az az eset képezne, ha a háziúr úgy elszegényednék, hogy magának sem volna mit ennie. Ez az eset azonban nálunk el sem képzelhető, mert a mi Urunk mindig gazdag és hatalmas marad. Illenék-e már most, ha a cseléd minden nap arra kérné a gazdáját, hogy adjon neki élelmet, holott tudja, hogy a gazdája úgyszólván gondol erre s köteles is rá gondolni! A gazdája joggal vethetné neki oda, hogy ne törődjék mással, hanem igyekezzen őt kiszolgálni és a kívánságait teljesíteni; s hogy helytelenül jár el, amikor olyan gondokat vállal magára, amelyekhez semmi köze. Szóval, nővéreim, kérje az anyagi kenyeret az, akinek kedve tartja: mi csak azt kérjük az örök Atyától, hogy méltók lehessünk a mi mennyi kenyerünk vételére és pedig úgy, hogy ha már a testi szemeink nem gyönyörködhetnek látásában, mivel annyira be van burkolódzva, legalább a lelki szemeink előtt lebbentse fel a fátyolt és mutassa meg magát nekünk. Ez azután egészen más élelem! Csupa élvezet és gyönyörűség, amely igazán fenntartja az életet.

S azt hiszitek talán, hogy ez a szentséges eledel nem táplálja még ezt a mi testünket is s hogy nem kiváló orvosság egyúttal a testi bajok ellen? Én tudom, hogy az s ismerem valakit, aki nagyon beteg szokott lenni⁷⁷ s akinél, mikor olykor nagy fájdalmai voltak, ezek a szentáldozáskor mintegy varázsütésre szűntek meg úgy, hogy utána egészen jól érezte magát. Ez nagyon gyakran megesett vele és pedig szembeszökő betegségek alkalmával, amelyeknél, nézetem szerint, a képzelődés lehetősége ki volt zárva. Mivel azonban közismert dolog, milyen csodálatos hatást gyakorol ez a szentséges kenyér azokra, akik azt méltón veszik magukhoz, nem akarok több ilyesmit említeni. Pedig az illető személyről még sok hasonlót mondhatnék, mert volt alkalmam ilyenekről értesülni és tudom, hogy nem hazugság. Az is igaz azonban, hogy az Úr nagyon eleven hitet adott neki s ha olykor mások azt mondogatták előtte, mennyire szerettek volna akkor élni, amikor a mi kincsünk, az édes Jézus a földön járt: ő nevetett magában, mert arra gondolt, mit akarnak többet annál, hogy az Oltáriszentségben éppúgy közöttünk van, mint akkor volt. Azt is tudom az illetőről, hogy évek hosszú során keresztül, bár nem élt valami tökéletes életet, valahányszor a szentáldozáshoz járult, egészen úgy érezte, mintha testi szemeivel látná az Urat, amint belép a házába. S mivelhogy elevenen hitt hitte, hogy az Úr csakugyan bejön ilyenkor az ő szegényes hajlékába, tőle telhetőleg igyekezett kiűzni a fejéből minden szórakoztató gondolatot, hogy az Úrral együtt ő is bemelessen. Törekedett összeszedni érzékeit, hogy valamennyien felfogják ezt a nagy jótétet, akarom mondani, ne zavarják a lelket annak megértésében. Odaképzelte magát az Úr lábához s úgy sírt szent Magdolnával, mintha csak testi szemeivel látná Őt a farizeus házában. S még olyankor is, amidőn nem érzett áhítatot, hite biztosította őt arról, hogy az Úr igazán ott van s ő is ott maradt és beszélgetett vele.

Valóban, hacsak nem akarunk okatlanok lenni és lemondani eszünk használatáról, lehetetlen kételkednünk. Mert ez nem képzeletünk működése, mint amikor szemünk elé állítjuk az Urat a kereszten függve, vagy pedig kinszenvedésének valamelyik más jelenetében. Mindez most történik és tökéletes valóság, nem kell valahová, messze távolba mennünk, hogy megkeressük Őt, mert hiszen tudjuk, hogy amíg csak a testünknek természetes hője meg nem semmisíti a kenyér színeit, az édes Jézus bennünk van. Használjuk fel tehát ezt a jó alkalmat arra, hogy hozzá csatlakozzunk. Mikor ezen a földön járt, ruhájának puszta érintése meggyógyította a betegeket, lehet-e tehát abban kételkedni, hogy bennünk is csodákat fog tenni, feltéve, hogy

⁷⁷ A szentanya magáról beszél.

eleven a hitünk s hogy meg fogja adni minden kérésünket, tekintve, hogy a mi házukban van szállva? Ő Szent Felsége nem fukarkodik a lakbérrel, ha valahol jól fogadják.

Ha fáj nektek, hogy nem látjátok testi szemeitekkel, úgy jegyezzétek meg, hogy ez nem volna nektek való. Mert egészen más dolog ám látni Őt megdicsőült testében, mint mikor a földön járt. Gyarló természetünk nem volna képes elviselni ezt a látványt s még a világ is megszűnnék, mert senki sem akarna többé benne megmaradni. Ez örök igazság láttára ugyanis teljesen szembetűnővé válnék, hogy milyen csúf hazugság minden dolog, amit idelelt valamire becsülünk. De meg azután, ha az Ő végtelen Felsége látható volna, hogyan merne egy ilyen hitvány bűnös, mint én, aki Őt annyiszor megsértettem, az Ő közelében maradni? A kenyér színe alatt az ember nem fél tőle. Ha a király áruhában jelenik meg valahol, akkor van bátorságunk a sok hajlongás és címzés mellőzésével szabadon beszélni vele. Maga az áruha kelti bennünk azt a meggyőződést, hogy ilyenkor el kell viselnie a bizalmaskodást.

Ki merne hozzá szemtől-szembe közeledni ilyen lanyhasággal, ily méltatlanul és ennyi hibával, mint amennyi mibennünk van? Mennyire nem tudjuk mi, hogy mit kérünk! Mennyivel jobban intézte ezt az Ő bölcsessége! Mert, ha azt látja, hogy valakinek haszna van belőle, annak Ő úgyis megmutatja magát. Nem a testi szemek látják ugyan meg Őt, de van annak sok útja-módja, hogy nagy belső érzelmek és más ilyenek révén meglássa Őt a lélek.⁷⁸

Maradjatok szívesen Ővele s ne mulasszatok el olyan jó alkalmat, amilyen a szentáldozást követő óra, hogy eléje terjesszétek ügyeiteket. Fontoljátok meg, hogy ez nagy haszonnal jár s hogy az édes Jézus nagyon szereti, ha ezt az időt az Ő társaságában töltitek. Őrizkedjétek attól, hogy ezt az időt elvesztegessétek. Ha engedelmességből kellene más valamit tennetek, akkor is igyekezzetek a lelketeket ott hagyni az Úrnál, a ti Mestereteknél: Ő bizonyára sok bölcs oktatásban fog benneteket részesíteni, ha nem is halljátok a hangját. Ellenben ha azonnal másfelé jártatjátok az eszeteket és nem törődtek azzal, hogy ki van bennetek, akkor magatokra vessetek. Ez az idő rendkívül alkalmas arra, hogy meghallgassuk a mi Mesterünk oktatását, hogy megcsókoljuk lábait a tanításért, hogy kérve-kérjük, ne távozzék tőlünk.

Ha már Krisztus Urunk képe előtt is ilyeneket szoktatok kérni, ugyancsak oktalanság volna ilyenkor eltávozni az Ő jelenlevő személyétől és az arcképét nézni. Vagy talán nem volna együgyűség részünkről, ha egy szeretett, jó barátunktól volna arcképünk s mikor ő személyesen látogatna meg bennünket és beszélni akarna velünk, mi elfordulnánk tőle, az arcképét nézegetnők és azzal beszélénk? Ellenben tudjátok-e mikor jó és üdvös ez az eljárás? Olyankor, amidőn a mi jó Barátunk messze van tőlünk és nagy lelki szárazság révén érezteti velünk távollétét. Ilyenkor nagy boldogság, ha annak a képében gyönyörködhetünk, akit oly sok okunk van szeretni. Ez nekem is nagy élvezetet okoz s ilyenkor szeretném a képét mindenütt látni, amerre csak a szememet jártatom. De hiszen nincs is nemesebb tárgy és gyönyörűsebb látvány szemünk számára, mint Ő, aki annyira szeret bennünket és aki magában foglal minden boldogságot. Milyen szerencsétlenek azok az eretnekek, akik a saját hibájukból sok egyébvel együtt ezt a vigasztalást elvesztették.

Midőn tehát magatokhoz vettétek az Urat s az Ő saját személye van előttetek, jól tesztitek, ha behunyjátok testi szemeiteket, tágra nyitjátok lelketek szemeit és belenéztek szívetekbe. Mint mondom és ismételve mondom és számtalanszor szeretném ismételni: ha ezt megszokjátok, ha igyekeztek olyan rendben tartani lelkiismereteket, hogy gyakran áldozhassatok, nem is fog olyan nagyon áruhába öltözöttek hozzátok jönni, hanem teljesíti szívetek vágyát, hogy

⁷⁸ Szent Terézia a látomásoknak három fajtáját különbözteti meg: 1. az *érzéki látomás*, amidőn az ember testi szemeivel látja a jelenést. Ilyenben neki sohasem volt része s ezt becsüli legkevesebbre. Ennél magasabban áll: 2. a *képzeleti látomás*, amidőn a jelenés a képzeletben játszódik le, úgy mint például az álmokképek. Legmagasabb rendű azonban 3. az *értelmi látomás*, amidőn minden, akár külső, akár belső érzéki benyomás nélkül, közvetlenül az értelem fogja fel a jelenést. Ezeket a dolgokat főleg Önletrajzában fejt ki részletesen.

láthassátok és sokféle módon fogja magát kinyilvánítani. Ha pedig a vágyatok eléri a megfelelő fokot, egészen is megmutatja magát nektek.⁷⁹

Ellenben, ha semmibe se vesszük Őt, ha a szentáldozás után azonnal eltávoznak mellőle és mindenféle anyagi dolgokkal foglalkozunk, akkor mit tehet Ő? Vagy talán erőszakkal kényszerítsen bennünket annak belátására, hogy Ő meg akarja magát velünk ismertetni? Ezt csak nem teheti meg! Hiszen mikor nyíltan megmutatta magát mindenkinek és érthetően megmondta nekik, hogy kicsoda Ő, ugyancsak szépen bántak vele! S mily kevesen voltak, akik hittek Őbenne! Nagy kegyelemben részesít mindenkit Ő Szent Felsége már akkor is, amidőn kinyilatkoztatja, hogy Ő az, aki a legszentebb Oltáriszentségben jelen van. De hogy világosan láthassák, hogy csodálhassák nagyságát és hogy részesülhessenek összes kincseiben: azt nem akarja. Ebben a kiváltságban csak azokat részesíti, akikről látja, hogy nagyon vágyódnak utána, mert ezek az Ő igazi barátai.

Biztosítlak benneteket arról, hogy aki nem tartozik ezek közé s a szentáldozásban nem mint igazi barátja veszi Őt magához s nem készül arra elő úgy, amint csak erejétől telik: az ne is alkalmatlankodjék Őnála azzal a kéréssel, hogy nyilatkoztassa ki magát neki. Mert mit is akar az olyan, aki éppen csak hogy eleget tesz az Egyház parancsának, de alig tudja kivárni az időt, hogy hazamehessen s az Urat elűzi magától. Midőn látjuk, hogy az ilyen ember a szentáldozás után hogyan nekifekszik azonnal a dolgának, az ügyeinek és világi gondjainak: igazán azt hihetnénk, hogy mindenáron elejét akarja venni annak, hogy az Úr valahogy el találja foglalni az ő lelkét.

---

⁷⁹ Szent Terézia szavaiból látjuk, hogy még a látomások sem tartoznak a nagy szentek kizárólagos kiváltságai közé. Hiszen azok a nővérek, akikhez Ő itt beszél, nem voltak szentek.

XXXV. fejezet: Ima az örök Atyához

Az örök Atyához intézett imával befejezi ezt a tárgyat.

Nagyon részletesen kitértem ezekre a dolgokra, pedig már az összeszedettség ima tárgyalásánál is utaltam arra, mennyire hasznos reánk nézve, hogy a lelkünkbe szálljunk és pedig egyedül Istennel. Ez nagyon is fontos dolog. Ha pedig nem járulhatnátok a szentáldozáshoz, leányaim, akkor a szentmise alatt igyekezzetek lelkileg áldozni. Ez is nagy haszonnal jár. Utána pedig tegyetek éppúgy, mint a szentségi áldozás után s szálljatok magatokba! ez kitűnő eszköz arra, hogy az Úr iránti szeretet belehatoljon szívünkbe. Mert ha előkészülünk a befogadására, Ő mindig sokféleképpen megajándékoz bennünket anélkül, hogy észrevennénk. Úgy vagyunk vele, mint a tűzzel. Akármekkora legyen is, ha távolmaradtok tőle s eldugjátok a kezeteiket, nem fogtok megmelegedni; bár az igaz, hogy nem fogtok úgy fájni, mint olyan helyen, ahol egyáltalában nincs tűz. Ellenben ha közel mentek hozzá, az egészen más dolog. Ha tehát a lélekben megvan a kellő előkészület – értem, hogy szeretne nem fájni többé – s ha egy ideig a közelében van ennek az isteni tűznek, utána több óra hosszat is meleg marad. Ha pedig a tűzből egy szikra talál rápattanni, az egészen lángba borítja. Ez a lelki előkészület annyira fontos mireánk nézve, leányaim, hogy ne csodáljátok, ha annyiszor emlegetem.

Ne sokat törődjete leányaim azzal, ha ez a dolog nem menne könnyen és jól mindjárt az elején. Nincs ugyanis kizárva, hogy az ördög szorítja el a szíveteket és okoz nektek aggodást, hogy elriasszon benneteket ettől a gyakorlattól, mert tudja, hogy az mekkora kárt okoz neki. Azt fogja nektek sugdosni, hogy van még elég más és ennél többet érő ájtatossági gyakorlat. Nagyon kérek, ne hallgassatok rá és ne hagyjátok ezt abba, mert ezzel bizonyíthatjátok be az Úrnak, hogy szeretitek Őt. Gondoljátok meg, hogy kevés lélek van, aki követi őt és vele marad a szenvedések közepette. Ő Szent Felsége meg fog benneteket jutalmazni. Ne felejtsetek el azt sem, hogy hányan vannak, akik nemcsak hogy nem keresik a társaságát, hanem még durván el is utasítják maguktól. Valami keveset mégis csak kell érte szenvednünk, mert különben ugyan miből értse meg, hogy vágyódunk utána. Ő mindent elvisel és el fog viselni, csakis azért, hogy legalább egyetlen egy lélek találkozzék, amely Őt befogadja és szeretettel tartja magánál. Legyen tehát ez az egy lélek a tiétek. Mert ha egy ilyen lélek sem akadna, az örök Atya nem is hagyná Őt tovább miközöttünk, s ebben igaza is volna. Így azonban meghagyja, mert Ő oly hűséges barátja híveinek és oly jó Ura szolgálóinak, hogy látván az Ő jó Fiának óhaját, nem akarja Őt megakadályozni e kitűnő munka végrehajtásában, amellyel oly csodálatosan mutatja ki szeretetét.

Most tehát, Szent Atyánk, aki a mennyekben vagy, mivelhogy akarod és elfogadod (s végre is világos, hogy nem tagadhattad meg ezt a dolgot, amely annyira jó mireánk nézve) mégis csak illik – mint kezdetben mondtam –, hogy valaki felemelje a szavát a Te Fiad érdekében. Tegyük meg mi, leányaim. Igaz ugyan, hogy – tekintve nyomorúságunkat – ez nagy vakmerőség részünkről: másrészt azonban hivatkozhatunk az Úr parancsára, amely bennünket imára kötelez. Engedelmségből kérjük tehát Ő Szent Felségét az édes Jézus nevében, hogyha már mindent megtett értünk és ekkora jótéteménnyel halmozta el a bűnösöket: gondoskodjék az Ő végtelen jóságában arról is, hogy az emberek ne bánjanak vele olyan rosszul. Mivel pedig Szent Fia oly kiváló módot adott nekünk arra, hogy Őt gyakorta legyünk képesek áldozatul bemutatni: akadályozza meg ez a drágalátos ajándék a gonoszságnak és istentelenségnek továbbterjedését. Ne engedje, hogy ezek a szerencsétlen luteránusok feldúlják a legszentebb Oltáriszentség

hajlékait, lerombolják a templomokat, legyilkolják a papokat és megfosszák a népet a szentségektől.⁸⁰

Mert mit jelentsen mindez, én Uram, én Istenem? Vagy vess véget ennek a világnak, vagy pedig szüntesd meg ezeket a rettenetes bajokat, hiszen azt emberi szív nem tudja tovább nézni! Még az ilyen hitvány szív sem, amilyen a miénk! Esdve kérlek, örök Atya, ne tórd ezt tovább! Oltsd el ezt a tűzvészt, mert ha akarod, meg tudod tenni. Vedd tekintetbe, hogy Fiad még most is e földön tartózkodik: Őreá való tekintetből szűnjenek meg már egyszer ezek a rút, undorító és piszkos dolgok. Hogyan érdemelte azt meg, hogy Ő, aki olyan szép és tiszta, olyan házban lakjék, amelyben ilyen dolgok történnek. Teljesítsd Uram, ezt a kérést, nem miránk való tekintetből, mert hiszen mi nem érdemeljük meg, hanem a Te Fiad kedvéért! Azt nem merjük kérni, hogy szüntesd be további itt-tartózkodásodat, mert hiszen akkor végünk volna; de meg különben is Ő kieszközte Nálad azt, hogy ezen mai nap végéig, vagyis amíg a világ tart, itt hagyod Őt velünk! Mit csinálnánk mi nélküle? Mert ha valami, úgy csakis az csillapítja haragodat, hogy ilyen zálog van birtokunkban. Én jó Uram, valami módja csak van annak, hogy ez az állapot megszűnjék! Szüntesse meg tehát Szent Felséged!

Ó én Istenem! Bárcsak nagyon híven szolgáltalak volna, hogy annak alapján zaklathatnálak és érdemeim jutalma fejében kérhetném Tőled ezt a nagy kegyelmet, tekintve, hogy Te semmit sem hagysz jutalmazatlanul. Sajnos, nem úgy éltem, Uram, sőt talán éppen én haragítottalak meg annyira és az én bűneim miatt jött ennyi baj a világra! De hát mit tehetek én mást, Uram, mint azt, hogy följánlom Neked ezt a szentséges Kenyeret. Miután nekünk ajándékoztad, én visszaadom azt Neked és esedezem Hozzád, hogy a Te Fiad érdemeiért add meg nekem ezt a kegyelmet. Hiszen Ő oly sokféleképpen érdemelte azt ki! Jaj, édes Uram! jaj, édes Uram: tedd meg, hogy ez a vihar megszűnjön már végre-valahára és ne hányja-vesse tovább az Egyház hajóját! Ments meg minket Uram, mert elveszünk!

---

⁸⁰ Akkortájt dúltak Franciaországban a hugenotta harcok.

XXXVI. fejezet: „Bocsásd meg a mi bűneinket.”

Ezen szavakat fejtegeti: Bocsásd meg a mi bűneinket.

A mi jó Mesterünk világosan látta, hogy ez a mennyei eledel mindent könnyűvé tesz számunkra, s hogy ha akarjuk, nagyon is jól teljesíthetjük azt, amire vállalkoztunk, tudniillik, hogy az Ő akarata legyen meg bennünk. Most tehát azt kéri Tőle, hogy bocsássa meg a mi vétkeinket, amint mi is megbocsátunk. S azért ezen szavakkal folytatja az imát: „Bocsásd meg a mi vétkeinket, Uram, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek”.

Figyelj meg, nővéreim, nem azt mondja, hogy amint mi is meg *fogunk* bocsátani. Ezzel azt akarja kifejezni, hogy aki olyan nagy kegyelmet kér, amilyen az előbbeni, s aki az akaratát teljesen alárendelte Istenének: annál ennek a megbocsátásnak már bevégzett ténynek kell lennie. Ezért mondja: „miképpen mi is megbocsátunk”. Aki tehát őszinte szívvel tette meg az Úr előtt azt a kijelentést, hogy „Fiat voluntas tua”, „Legyen meg a Te akaratod” – annak meg kellett már ezt is tennie vagy legalább eltökélt szándékának kell lennie eziránt.

Hiszen azért örültek a szentek annyira, ha sértegették és üldözték őket, mert így volt valamijük, amit az Úrnak felajánlhattak cserébe az Ő bocsánatáért. De mit tegyen az ilyen szegény teremtés, mint én, akinek oly kevés alkalma volt valamit megbocsátani, ellenben annyira van, amiért bocsánatot kell kérnie? Ezt a dolgot jól meg kell gondolnotok, nővéreim. Lehetséges az, hogy ilyen nagy és fontos dolgot kérjünk az Úrtól, amilyen a bűneink bocsánata, amelyekkel az örök tüzet érdemeltük meg, s hogy ezt kérjük viszonzásul azért, mert mi nyomorult lények szintén megbocsátunk az elleneinknek? Ami engem illet, én még ezekből az értéktelen megbocsátásokból is oly keveset tudok neked felajánlani, Uram, hogy nekem teljesen ingyen kell megbocsátanod.⁸¹ Milyen tág tere nyílik itt a Te irgalmaznak! Áldott légy azért, hogy türelmes vagy az én végtelen szegénységemmel szemben. Így, amint vagyok és nem lévén semmim, nem tudom javamra fordítani azt, amit a Te Fiad mindnyájunk nevében ígér. Nem tudom, van-e kívülem más is hasonló helyzetben. Ha van s ha nem fogná föl helyesen ezt a dolgot, a Te nevedre kérem, jegyezze meg magának, hogy nem szabad törődnünk azokkal a nevetséges csekélységekkel, amelyeket sértéseknek szokás nevezni. Valósággal úgy vagyunk ezekkel a becsületbeli kérdésekkel, mint a kis gyerekek, akik házakat építenek szalmaszálakból.

Ó Istenem, bárcsak megértenénk, nővéreim, azt, hogy mi a becsület s hogy miáttal veszítjük el a becsületünket! Most nem hozzátok beszélek, mert az már igazán nagy baj volna, ha még ezt sem értettétek volna meg; hanem önmagamát nézem a múltban, amidőn még nagyra tartottam a becsületet; s anélkül, hogy tisztában lettem volna a dologgal, osztottam a világi emberek felfogásában. Igazán szégyenlem magamat, ha arra gondolok, hogy mennyi mindenem megsértődtem. Pedig nem is tartoztam e tekintetben az igazán érzékenyek közé. Csakhogy természetesen téves volt a felfogásom a dolog lényegét illetőleg. Nem azzal a becsülettel törődtem, amelynek van értelme, mert használ a léleknek. Milyen okosan beszélt az, aki azt mondta, hogy a becsület és a haszon nem járnak együtt; bár nem tudom, vajon így értette-e; annyi azonban bizonyos, hogy a léleknek haszna és az, amit a világban becsületnek neveznek, sohasem járnak együtt.⁸² Csodálatos dolog, hogy a világ felfogása mily homlokegyenest

⁸¹ Szent Teréziának élete folyamán bőven kijutott a legádázabb üldözésekből és a leghajmeresztőbb sértegetésekből, azonban alázatossága olyan mély volt, hogy a sértést sohasem vette sértésnek, s ezért szerinte „nem volt mit megbocsátania”.

⁸² A spanyolnak két szava van a becsület fogalmának kifejezésére: *honor* és *honra*. Az első magát az erényt jelzi a becsületes ember lelkében. A másik a külső megbecsülést, amelyet az élvez, akinek becsülete van az emberek előtt. Az utóbbi nem szükségképpen becsületes ember. Itt mindenütt ez utóbbiról van szó.

ellenkezik ezzel. Áldva légy, Uram, hogy kimentettél bennünket belőle! Adja Ő Szent Felsége, hogy ez a felfogás mindig olyan távol legyen ettől a háztól, amilyen távol van most. Mert Isten legyen irgalmas az olyan kolostornak, amelyben becsületbeli kérdéseket feszegetnek: az Úristennek kevés dicsőség jut az ilyenekből.

Vigyázzatok azonban, nővéreim, mert az ördög számon tart benneteket s ugyancsak gyártja a becsületbeli kérdéseket a kolostorok számára. Törvényeket eszel ki, amelyek szerint rang tekintetében egyesek magasabban állanak, mások pedig alacsonyabban; akárcsak a világiak. Az ilyenek azután olyan kicsiségekben látnak becsületbeli kérdést, hogy nekem olykor a szemem-szám elállt. A tudósoknál valószínűleg a tudomány foka az irányadó; azonban ehhez én nem értek. Azt azonban hallottam, hogy ha valaki hittudományt adott elő, az nem taníthat többé bölcséletet, mert az lefokozás volna. Tudniillik az becsületbeli kérdés, hogy az ember mindig csak felfelé haladjon, ne pedig lefelé! S még ha engedelmességből kellene is megtenni, az ő felfogása szerint sérelem esnék rajta. Sőt mindjárt akadna olyan is, aki felszólalna érdekében s bizonyítaná, hogy ezzel az eljárással súlyosan megbántották. Az ördög pedig rögtön ezernyi okkal állna elő annak igazolására, hogy az illető tudósnek még az Isten törvénye szerint is elégtétel jár. A szerzetesnők között is az, aki egyszer perjelő volt, többé nem viselhet alacsony hivatalt. Azt is sokra tartják, ha valaki idősebb a másiknál, s ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni. Hozzá azt hisszük, hogy érdemet is szerezhetünk azzal, ha ezt szemmel tartjuk, mert hiszen ezt a Szabály is megköveteli. Az ember nem tudja, nevéss-e vagy sírjon-e ezen felfogás fölött. Az az egy bizonyos: a Szabály nem kívánja tőlünk, hogy dobjuk sutba az alázatosságot. Azért parancsol ilyesmiket, hogy rend legyen köztünk; de azt nem akarja, hogy én törődjem azokkal a dolgokkal, amelyek az én rangfokozatomat illetik s hogy a Szabálynak ezt a pontját gondosan tartsam meg, mialatt talán egyéb részeihez csak tökéletlenül alkalmazkodom. Ne e pontnak megtartásában merüljön ki a mi egész tökéletességünk. Másoknak majd lesz gondja rá, ha én meg is feledkezem róla. Ott a hiba, hogy mi mindig csak fölfelé törekszünk, – holott ez éppen nem az égnek útja – s így semmi áron sem akarunk süllyedni.

Ó én jó Uram! Hát nem Te vagy a mi példaképünk és Mesterünk?! Természetes, hogy az vagy. Már pedig mi volt a Te becsületed, dicső Mesterünk? Az az egy bizonyos, hogy bár megaláztak mindhalálig, nemcsak hogy nem vesztetted el, hanem éppen azáltal szerezted meg mindnyájunk számára. Az Isten szerelméért, nővéreim, de téves úton járnánk, ha osztoznánk ebben a világias felfogásban! Téves az, elejétől végig. S adja Isten, hogy egyik-másik lélek még az üdvösségét is el ne veszítse azáltal, hogy ezekkel a gyászos becsületbeli kérdésekkel vesződik, anélkül, hogy tudná, mi is igazában a becsület. Utólag pedig azt gondoljuk, mily nagyot tettünk azzal, hogy nagylelkűen megbocsátottunk egyik-másik ilyen csekélységet, ami nem volt sem sértés, sem igazságtalanság, de egyáltalában semmi sem. Azután pedig, azon a tudatban, hogy „tettünk valamit”, önérzetesen kérjük az Urat, bocsásson meg nekünk, mivel mi is megbocsátottunk! Értesd meg velünk, Uram, hogy nem vagyunk tisztában önmagunkkal; hogy üres kézzel járulunk elédbe; és bocsáss meg nekünk a Te nagy irgalmasságodban!

Mennyire becsülheti az Úr azt, ha szeretjük egymást! Mert hiszen az édes Jézus másra is hivatkozhatott volna mennyei Atyja előtt, s azt mondhatta volna példának okáért: „Bocsáss meg nekünk, Uram, mert sokat sanyargatjuk magunkat; mert sokat imádkozunk; böjtölünk; mert mindenről lemondtunk Érted; mert szeretünk Téged; mert készek volnánk az életünket Érted feláldozni.” Szóval más dolgokat is felhozhatott volna okul, nemcsak azt, hogy megbocsátunk. Talán azért választotta mégis ezt, mert jól tudja, mennyire ragaszkodunk ehhez a nyomorult becsülethez. A sérelmek megbocsátását tehát mint a részünkről képzelhető legnehezebb áldozatot ajánlja fel a nevünkben.

Fontoljátok meg továbbá, nővéreim, hogy azt mondja: „Miképpen mi is megbocsátunk”, vagyis hogy, amint mondtam, bocsánatunkat bevégzett ténynek tekinti. Vizsgáljátok meg tehát alaposan, vajon az ilyen kegyelmek után, amilyenekben a lélek az imádság és pedig főleg a tökéletes szemlélődés folyamán részesül, megvan-e bennetek a teljes készség megbocsátani

nemcsak ezeket a jelentéktelen, úgynevezett sértéseket, hanem igazi, súlyos sérelmeket is, s vajon, ha erre alkalom kínálkozik, tényleg megbocsátjátok-e őket? Mert ha nem, akkor ne sokat adjatok az imádságtokra. Az olyan lelket, amelyet Isten ilyen magasztos imádságban emelt Önmagához, ezek a sértések nem képesek többé megsebezni. Az ilyennek teljesen mindegy, vajon megbecsülésben van-e része, vagy pedig az ellenkezőben. Azaz, hogy rosszul mondtam, mert nem mindegy neki: sokkal rosszabbul esik neki a megbecsülés, mint a gyalázat; és terhesebb neki a jólét és pihenés, mint a szenvedés. Ha egyszer az Úr igazán megadta neki az Ő országát, akkor nem kér többé e világ országából. Azt pedig szintén megérti, hogy ez az igazi útja a magasabb fokú uralkodásnak, mert tapasztalatból tudja, mennyi haszon háramlik a lélekre és mennyire előrehalad, ha Istenért szenved. Ilyen nagy ajándékokban nem igen szokott Ő Szent Felsége másokat részesíteni, az olyanokon kívül, akik szívesen viseltek el máris nagy szenvedéseket az Ő kedvéért. A szemlélődő emberekre ugyanis – amint ezen könyv egy másik helyén mondtam – nagy szenvedések várnak, s azért az Úr csakis a kereszthordásban gyakorlattal bíró embereket választ ki ilyenekül.

Mivel pedig ezek – s ezt jól jegyezzétek meg nővéreim – egyszer s mindenkorra megértették a világi dolgok igazi értékét, nem sokat törődnek azzal, ami elmúlik. Ha olykor valami nagy sértés vagy szenvedés egy pillanatra okoz is nekik fájdalmat, mihelyt ennek tudatára ébrednek, előveszik a jobbik eszközét és azonnal elfojtják azt. Felébrednek ugyanis magukban az örömet afőlött, hogy az Úr ilyen hatásos eszközt adott kezükre, amellyel egy nap alatt több kegyelmet és örök érdemet szerezhetnek maguknak Ő Szent Felségétől, mintha tíz esztendőt töltöttek volna önként vállalt szenvedések közt.

Ez tudtommal nagyon közönséges dolog a szemlélődő embereknel. Én sokakkal érintkeztem, s volt alkalmam tapasztalni, hogy úgy szeretik a szenvedést, mint mások az aranyat és drágaköveket, mert tudják, hogy őket az teszi gazdaggá. Az ilyeneknek eszközbe sem jut, hogy önmagukat becsüljék. Szeretik, ha mások észreveszik a hibáikat. Ha pedig mások részéről tiszteletet tapasztalnak a maguk irányában, sietnek őket gyarlóságaikról felvilágosítani. Így gondolkoznak származásukról is, mert tudják, hogy annak előkelő volta nem szerzi meg nekik a mennyek országát. Legfeljebb olyan esetben örülnek annak, hogy jó családból valók, ha ezt a körülményt Isten szolgálatában tudják kiaknázni. Ettől az egy esettől eltekintve, fáj nekik, ha többre tartják őket, mint amik, s nem kerül semmi nehézségükbe, sőt örülnek, ha másokat felvilágosíthatnak tévedésükről. Ha egyszer valakinek az Úristen megadta ezt a nagy alázatosságot s azt a nagy szeretetet és buzgalmat mindenben, ami Isten nagyobb dicsőségére szolgál: az annyira jut, hogy önmagáról teljesen megfélemedezik és még másokról sem tudja föltenni az érzékenységet vagy a sértődést.

Ez utóbbi vonások inkább csak olyan emberek lelkére nézve jellemzők, akik a lelki életben már meglehetősen előrehaladtak s akiket az Úr nagyon gyakran szokott magához emelni a tökéletes szemlélődés kegyelme által. Ellenben az előbb említett eltökélt szándék, hogy az ember türelmesen visel el minden sértést, bármennyire fájjon is, ez nagyon hamar kifejlődik a lélekben, ha egyszer eljutott az egyesülő ima színvonalára. Annyira, hogy ha valakiben ez nem volna meg és nem erősödne minden egyes ilyen ima után, akkor elhiheti, hogy amit ő egyesülő imának tart, az nem Isten kegyelme, hanem valami ördögi szemfényvesztés, amellyel a rossz szellem azt a meggyőződést akarja benne kelteni, hogy Isten őt másoknál jobban szereti. Nincs ugyan kizárva, hogy mindjárt kezdetben, midőn az Úr először adja meg ezt a kegyelmet, a lélek nem lesz még erős ebben az erényben: de ha e kegyelmek folytatódnak, rövidesen kifejlődik benne, úgy hogy ha egyéb jó tulajdonságok hiányoznának is nála, a megbocsátás föltétlenül könnyen fog nála menni.

Én legalább nem tudom elhinni, hogy egy lélek, amely oly közel jutott a személyes Irgalomhoz s ott megértette saját mivoltát s azt, hogy mily sokat bocsátott meg neki az Úristen: hogy, mondom, az ilyen ne legyen képes azonnal és a legnagyobb készséggel megbocsátani, és ne tudjon rögtön a legszívélyesebben érintkezni azzal az emberrel, aki őt megsértette. Tekintve

ugyanis azt a sok vigasztalást és kegyelmet, az isteni szeretetnek annyi zálogát, amelyben ő részesül: öröme telik abban, hogy alkalma nyílik szeretetét valamiben kimutatni.

Ismétlem, hogy sokakat ismerek, akiket az Úr természetfölötti ajándékokban részesít és főlemel ezen imádság, illetve szemlélődés színvonalára; látom azt is, hogy vannak hibáik és gyarlóságaik: de ebben a hibában leledzeni nem láttam egyet sem, s nem is hiszem, hogy ilyen csak egy is létezzék, föltéve, mint mondom, hogy kegyelmei Istentől valók. Minél nagyobb szemlélődési kegyelmekben részesül tehát valaki, annál jobban figyelje meg, vajon növekvőben vannak-e nála ezek a hatások. Ha pedig teljesen hiányoznának nála, akkor féljen nagyon és higgye el, hogy az ajándékok, amelyekben részesül, nem Istentől valók. Mert Isten mindig meggazdagítja azt a lelket, amelyet meglátogat. Ez föltétlenül bizonyos. A kegyelem és az ajándék esetleg nagyon rövid ideig tart, azonban a jótékony hatását a lélek hosszú ideig érzi. Mivel pedig az édes Jézus mindezt jól tudja, azért biztosítja Szent Atyját oly határozottan arról, hogy mi megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.

XXXVII. fejezet: Vigasztalás a Miatyánkból

Fejtegeti a Miatyánk kiváló voltát s magyarázza, hogy mennyi mindenféle vigasztalást meríthetünk belőle.

Ez az evangéliumi ima oly magasztos és tökéletes, hogy igazán méltán áldhatjuk érte az Urat. Meglátszik rajta, hogy milyen kiváló Mester szerkesztette meg. Közülünk leányaim, mindenki a maga céljának megfelelőleg használhatja azt. Csodálatos dolog, hogy oly kevés szóban foglalja össze az egész szemlélődést és az egész tökéletességet, úgy hogy szinte azt mondhatná az ember, hogy ha tanulni akarunk, nincs is kívüle más könyvre szükségünk. Hiszen az eddigiekben az Úr megtanított bennünket az imádság és a magas szemlélődés összes módjaira, kezdve az elemeken, folytatva az elmélkedésen, a nyugalom és az egyesülés imáján; úgy hogy ha bennem megvolna hozzá a megfelelő tehetség, ezen az alapon akár nagy könyvet tudnék írni az imádságról. Most, amint láttátok, az Úr kezdi megmagyarázni nekünk, hogy milyen hatást gyakorolnak a lélekre ezek a kegyelmek, ha csakugyan Őtől származnak.

Sokat gondolkoztam azon, hogy miért nem beszél az Úr ezekről az annyira magasztos és homályos dolgokról világosabban, úgy hogy valamennyien megérthetnénk. Arra az eredményre jutottam, hogy mivel ezt az imádságot az egész emberiség közös használatára rendelte, azért szövegezte meg ilyen általánosságban. Így azután mindenki a maga céljainak megfelelően tudja elimádkozni s azon hitben, hogy megérti, vigasztalást talál benne. A szemlélődő emberek, akik nem kérnek már e világ dolgaiból és az olyanok, akik már nagyon Istennek szentelték magukat, azokat a mennyei kegyelmeket kérik a Miatyánk szavaival, amelyeket Isten jóságából már e földön élvezhetünk. Azok pedig, akik e világban élnek (s végre is egyeseknek benne kell élniök, amennyiben ez állapotbeli köteleességük), az anyagi kenyérért esedeznek, hogy maguknak és övéiknek legyen mit enniök. Ez a kérés is jogos és szent. Ugyancsak kérik a többit is, amire szükségük van. Azonban jegyezzék meg, hogy az a két dolog, tudniillik az akaratunknak alávetése és a megbocsátás, mindenkit kötelez. Természetesen az is igaz, hogy ezt a kettőt különböző módon lehet teljesíteni. A tökéletesek tökéletesen ajándékozzák akaratukat Istennek s oly tökéletesen bocsátanak meg, amint azt leírtam. Ellenben mi, nővéreim, nem teszünk többet annál, ami tőlünk telik. De azért a mi Urunk minden csekélységet szívesen vesz.

Úgy látszik, mintha a mi Urunk a mi nevünkben valóságos szerződést kötött volna az örök Atyával s mintha így szólt volna Őhöz: „Te, Uram, tedd meg ezt; s az én testvéreim meg fogják tenni ezt a másik dolgot”. Az az egy bizonyos, hogy Ő teljesíteni fogja a szerződésnek rá vonatkozó részét, mert Ő kitűnő fizető s mindig többet ad, mint amennyire kötelezte magát.

Így azután esetleg egyszer úgy sikerül elmondanunk ezt az imát, hogy Ő meggyőződik őszinteségünkről s arról, hogy csakugyan készek vagyunk meg is tenni azt, amit mondunk. Akkor azután dús gazdaggá tesz bennünket. Mert Ő rendkívül sokra tartja azt, ha becsületesen viselkedünk Ővele szemben; ha egyszerűek vagyunk és őszinték s amit mondunk, azt gondoljuk is. Ha így teszünk, akkor mindig többet kapunk Tőle, mint amennyit kérünk.

A mi jó Mesterünk jól tudta mindezt. Tudta, hogy akik megtanulnak tökéletesen imádkozni, azok az Ő Atyja kegyelmeinek segélyével nagyon magasra fognak jutni a tökéletességben. Tudta, hogy akik már tökéletesek s akik útban vannak a tökéletesség felé, semmitől sem rettennek vissza, bátran haladnak előre és lábbal tiporják a világot. Nincs más vágyuk, mint kedvében járni e világ Urának; s azon üdvös hatások alapján, amelyeket az Ő kegyelme gyakorol lelkükre, jogosan remélhetik, hogy Ő meg is van elégedve velük. De azt is tudta, hogy ezek a lelkek az Ő kegyelmei élvezetének mámorában hajlandók olykor megfedkezni a földi világról és ellenségeikről, akik reájuk leselkednek. Ó örök Bölcsesség! Ó jó Mesterünk! Mily nagy boldogság az, leányaim, ha az embernek ilyen bölcs és óvatos Tanítója van, aki előre látja

a veszedelmeket! Ez a legnagyobb kincs, amely után a lelki életet élő ember áhítozhatik, mert ez biztosítja minden baj ellen. Nem találok megfelelő szavakat, hogy kifejezzem ennek fontosságát.

A mi Urunk tehát belátta a szükségét annak, hogy ezeket a lelkeket fel kell rázni mámorukból és azért rámutat ellenségeikre. Mert ugyancsak nagy veszedelem fenyegetné őket, ha gondatlanul haladnának ezek között s ők annál inkább rászorulnak e tekintetben a mennyei Atya segítségére, mert ha elbuknak, nagyon magasról esnek le. Nehogy tehát öntudatlanul a biztonság érzetével altassák magukat, ezt a földi életünk folyamán annyira szükséges két kérést intézi Atyjához: S ne vigy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól.

XXXVIII. fejezet: „És ne vigy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól.” A kísértések fajtái

Fejtegeti, mily szükséges dologért imádkozunk, midőn arra kérjük a mennyei Atyát, hogy adja meg nekünk azt, amit e szavakban fejezünk ki: És ne vigy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól. Megmagyarázza a kísértések néhány fajtát. E fejezet nagyon fontos dolgokat tartalmaz.

Nagy dolgokat kell megfontolnunk és megértenünk ebben a kérésben, amelyet oly sokszor mondunk ki. Részemről először is meg vagyok arról győződve – s ezt jegyezzétek meg jól, nővéreim – hogy a tökéletes emberek nem óhajtanak megszabadulni a szenvedésektől, kísértésektől és küzdelmekről, tehát nem is ezt kérik az Úrtól. Mellesleg mondván, ez is jó és biztos hatása a szemlélődésnek és egyéb ajándékoknak s ha megvan annak a jele, hogy azok a kegyelmek nem tévedésen alapulnak, hanem csakugyan az Úr Lelkétől származnak. Szóval ezek, mint mondtam, még kívánják és szeretik is a bajokat s imádkoznak értük. Úgy vannak vele, mint a katonák, akik minél több harcot kívánnak, mert így annál több zsákmányra tehetnek szert; míg ellenben a békében be kell érniük a zsoldjukkal s az előléptetésre is kevés a kilátás.

Higgyétek el, leányaim, hogy Jézus Krisztus katonái – értem a szemlélődő lelkeket – alig várják, hogy alkalom nyíljon a küzdelemre. A nyíltan támadó ellenségtől egyáltalában nem félnek, mert tudják, hogy azzal az erővel, amit az Úr önt beléjük, messze fölötte állnak. Az ilyen ellenség velük szemben mindig vereséget szenved, ők pedig nagy zsákmányra tesznek szert. Ennek tehát sohasem fordítanak hátat. Ellenben annál jobban félnek s van is okuk félni, holmi alattomos ellenségtől, egyes rossz szellemektől, akik a világosság angyalának öltöznek. Azért is kérik az Urat, hogy ezektől szabadítsa meg őket. Ezek ugyanis álműködésben férkőznek a lélekhez s nem is árulják el magukat, csak akkor, amidőn már nagy kárt tettek benne. Ezek szipolyozzák a vérünket, ezek ássák alá erőnyeinket és pedig oly ravaszul, hogy a kísértés olykor már egészen körülvevett bennünket, anélkül hogy bármit is észrevettünk volna.

Kérjük tehát sokszor az Urat, leányaim, és könyörögjünk hozzá a Miatyánkban, hogy ne engedjen bennünket kísértésbe jutni. Ne tűrje, hogy a rossz szellem rászedjen bennünket. Segítsen meg, hogy felismerjük a mérget s hogy az ne vegye el tőlünk a világosságot. S valóban, mennyire indokolt dolog, hogy a jó Mester ezt a kérelmet adja az ajkunkra s Ő maga is ezért esedezik számunkra! Mert gondoljátok meg, leányaim, hogy ezek a rossz szellemek nagyon sokféleképpen okozhatnak nekünk kárt. Nem az az egyetlen veszedelem, hogy hamis lelki örömeket keltenek bennünk és elhitetik velünk, hogy az Istentől származnak. Nézetem szerint ez bizonyos tekintetben még a legkisebb baj, ami az ő részükről fenyeget. Ezzel esetleg csak azt érik el, hogy a lélek gyorsabban halad előre, amennyiben amaz élvezet kedvéért több időt fordít az imádságra. És mivel nem tudja, hogy az egész az ördögtől származik, méltatlanságának érzetében nem győz hálát adni Istennek ama kegyelmekért s úgy érzi, hogy hívebb szolgálatra van Ővele szemben kötelezve. Ily módon, abban a hitben, hogy e kegyelmek Istentől származnak, csakugyan méltóvá lesz az Ő igazi kegyelmeire.

Törekedjétek alázatosságra, nővéreim, és tartsátok mindig észben, hogy nem vagytok méltók a szemlélődési kegyelmekre s ne is igyekezzétek azokat elérni. Nézetem szerint sok lélek menekül ki az ördög karmai közül azért, hogy ehhez a szabályhoz tartja magát. Mert ebben az esetben az Úr javunkra fordítja még azt a rosszat is, amit a rossz szellem akar nekünk okozni. Ő Szent Felsége ugyanis a mi szándékunkat veszi tekintetbe, azt tudniillik, hogy kedvében akarunk járni és neki szolgálni s azért végezzük az imádságot. Már pedig hűséges az Úr! De nagyon kell vigyázni, nehogy csorba essék az alázatosságon; s nehogy tetszelgés lopózzék be a szívünkbe. Imádkozzunk szünet nélkül az Úrhoz, hogy mentsen meg bennünket ilyesmitől. Ő Szent Felsége

azonban úgy sem engedi meg, hogy valaki más sokáig dédelgessen benneteket; ettől ne féljete, mert ezt a jogot Ő saját magának tartotta fel.

Nagy kárt okozhat azonban nekünk az ördög, anélkül, hogy észrevennénk, egy más téren, tudniillik amennyiben elhíteti velünk, hogy erényeink vannak, holott nincsenek. Ez valóságos pestis! Biztonságban érezvén magunkat, nem vesszük észre, hogy verembe esünk s abból azután nem is tudunk kivergődni. Nem mindig van valami tudatos halálos bűnről szó, amely a pokolba juttathat bennünket. De azért a lábunk bilincsbe van verve s nem vagyunk képesek előbbre jutni a szellemi életnek ezen útján, amelyről beszélni kezdtem s amelyről nem is feledkezem meg. De hát hogyan is juthatna előbbre az, aki belebukott a verembe? Ott kell elpusztulnia. Még hálát adhat Istennek, hogy nem a pokolig bukott! Előbbre jutása azonban a legjobb esetben is ki van zárva. Tegyük fel, hogy nem romlik meg egészen: még akkor is értéktelen lesz úgy önmagára, mint másokra nézve. Sőt még kárt is okozhat, mert mindaddig, amíg az a csapda ott van, mások, akik ugyanazon az úton haladnak, szintén beleeshetnek. Igyekezék tehát kiszabadulni belőle és temesse be! Akkor aztán nem fenyegeti veszedelem, sem őt, sem másokat. Azt azonban határozottan mondhatom nektek; hogy ez a kísértés nagyon veszedelmes. Sokat tapasztaltam e tekintetben s azért beszélek róla, bár nem sikerül magamat olyan jól kifejeznem, amint szeretném.

Amennyiben csak szellemi örömökről van szó, ezeknél csak azt érezzük, hogy *kapunk* valamit s hogy annak fejében kötelesek vagyunk hívebben szolgálni. Itt ellenben az a meggyőződés fejlődik ki bennünk, hogy mi *adunk* Istennek valamit, amennyiben szolgálunk neki s hogy az Úr köteles bennünket ezért megjutalmazni. Ez azután lassankint nagy kárt okozhat. Egyrészt csökken bennünk az alázatosság, másrészt pedig nem igyekszünk megszerezni egyik-másik erényt, mert azt hisszük, hogy úgyis megvan bennünk.

Már most micsoda orvosságot alkalmazzunk ez ellen, nővéreim? Nézetem szerint a legjobb az, amelyre a mi Mesterünk tanít bennünket, tudniillik imádkozni a mennyei Atyához, ne engedje, hogy kísértésbe jussunk. Mindamellett még egy másik eszközt is akarok nektek ajánlani s ez az, hogy ha az Úr meg is adott nekünk valamely erényt, értsük meg jól, hogy azt úgy *kaptuk* Tőle s hogy azt újra el is veheti tőlünk; amint ez az isteni gondviselés rendelkezéséből tényleg gyakran meg is történik. Vagy talán sohasem láttatok ilyesmit, nővéreim? Mert én, igenis, tapasztaltam. Olykor például azt hiszem, hogy nem ragaszkodom már semmihez s ha arra kerül a sor, csakugyan ki is állok a próbát. Máskor pedig olyan ragaszkodást érzek és pedig esetleg olyan dolgok iránt, amelyeken a megelőző napon még jót nevettem volna, hogy szinte nem ismerek magamra. Néha úgy látszik előttem, hogy sok bátorság van bennem s hogy az Isten dicsőségét illető dolgokban nem hátrálnék meg semmi elől s tényleg nem egy esetben volt alkalmam ezt bebizonyítani. A következő nap pedig úgy vagyok, hogy nem volnék képes Isten kedvéért egy hangyát megölni, ha az szembeszállna velem. Máskor viszont igazán azt hiszem, hogy bármit mondjanak is rólam és bármennyire ócsároljanak, egyáltalában nem törődöm vele; s csakugyan ez így is szokott lenni, sőt az ilyen dolgok nekem örömet okoznak. Viszont azután vannak napok, amidőn egy szó miatt képes vagyok szomorkodni s annyira bánt minden, hogy szeretnék kimenni ebből a világból. S e tekintetben nem állok egyedül. Számos, nálamnál sokkal jobb emberen tapasztaltam ezt s tudom, hogy ez így szokott lenni.

Ha pedig ez így van, vajon ki merne azzal dicsekedni, hogy erényekben gazdag, vagy hogy egy bizonyos erény megvan benne: mikor esetleg éppen akkor hagyja cserben, amikor legnagyobb szüksége volna rá? Ne tegyük ezt, nővéreim, hanem inkább tartsuk magunkat mindig szegényeknek. Ne vegyünk fel olyan kölcsönt, amelyet azután nem tudunk törleszteni. Máshonnan kell jönnie a mi kincsünknek. Nem tudjuk, mikor hagy bennünket Isten nyomorúságunk börtönében egyedül és minden nélkül. Ha tehát mások a rólunk táplált jó véleményük alapján kegyesen és tisztelettel bánnak velünk – s ez az a kölcsön, amelyről beszéltem – szépen megjárják velünk s szépen járunk mi magunk is! Igaz ugyan, hogy ha

alázattal szolgálunk az Úrnak, Ő meg fog bennünket mindig segíteni a szükségünkben; ellenben, ha ez az erény nincs meg kellő mértékben bennünk, akkor az Úr lépten-nyomon cserben hagy bennünket. Ez nagy kegyelem az Ő részéről s ezt becsüljétek is nagyra, mert ezáltal érteti meg velünk, hogy nincs semmink sem, hanem mindent Őtőle kapunk.

Most pedig jegyezzétek meg magatoknak még ezt a másik tanácsot is. Az ördög olykor elhiteti velünk, hogy valamelyik erény megvan bennünk – mondjuk például a türelem erénye – s ezzel rávisz bennünket arra, hogy minduntalan kívánjunk Istenért sokat szenvedni. S csakugyan meg is vagyunk arról győződve, hogy képesek volnánk bármit is elviselni. Efölött azután nagy az önelégültségünk, annál inkább, mert az ördög szítja azt bennünk. Én pedig azt tanácsolom nektek, hogy ne vegyétek semmibe az ilyen erényeket. Mindaddig, amíg nem volt alkalmunk valamely erény próbáját kiállni. Higgyük el, hogy csakis névről ismerjük s hogy az Úr nem is adta azt meg nekünk. Mert megeshetik ám, hogy egyetlen egy nektek nem tetsző szóra, az a ti nagy türelmetek szépen a földre csücsül. Ha ellenben már sokszor meg tudátok őrizni a türelmeteket, akkor dicsérjétek az Urat azért, hogy kezd már benneteket beletanítani ebbe az erénybe és igyekezzetek még többet szenvedni. Mert ha az Úr megadja nektek a türelmet, ez annak a jele, hogy hála fejében ezen erény gyakorlását kívánja tőletek. Azonban, mint mondtam, csak olyanba vegyétek, mintha őrizetbe volna nálatok letéve.

Egy másik kísértés a következő. Azt hisszük olykor, hogy magas fokban bírjuk a lelki szegénység erényét. Gyakran és szokásképpen mondogatjuk, hogy nem kívánunk semmit; hogy nincs gondunk semmire. De alig hogy ajándékba kapunk valamit – esetleg egy egészen fölösleges tárgyat – a lelki szegénységünknek vége van. Az ördög elhiteti veletek, hogy szegények vagytok s bizonyos tekintetben igaza is van, mert hiszen mint szerzetesek ajkaitokkal megfogadtátok a szegénységet s a szívetekben óhajtjátok is, hogy azok legyetek, amint ez az imádságos embereknel közönséges dolog. Tehát jól van, a szegénység meg van fogadva s az, aki szegénynek tartja magát, kijelenti, hogy ő nem vágyódik semmi után: ezt az egy dolgot azonban – mondja magában – megtartom, mert enélkül nem tudok meglenni. Végre is élnem kell, mert másképp nem szolgálhatok Istennek! Hiszen ő is azt akarja, hogy tartsuk fenn ezt a mi testünket, stb. Szóval ezernyi ilyen és hasonló kifogással áll elő. Pedig mindezt az ördög sugallja neki, a világosság angyalának leple alatt. Mert mindez magában véve egészen jó. Így azután elhiteti vele, hogy ő már lelkileg egészen szegény; hogy megvan benne ez az erény; szóval, hogy e tekintetben nincs már tennivalója.

Tegyük azonban csak egyszer próbára, mert ezt a kísértést nem lehet másképp leleplezni, minthogy folyton a körmére nézünk az ördögnek, s ha jól vigyázunk, hamarosan elárulja magát. Az illetőnek tegyük fel, igen nagy jövedelme van, értem a saját szükségleteihez képest; ha nem is annyi, hogy három inast tarthatna, mikor egy is elég neki. Már most egyszer csak pörrel támadják meg őt birtokainak valamely kis része miatt, vagy pedig egyik szegény bérlője nem tudja megfizetni a tartozását: s íme a mi emberünk annyira fel van izgatva és úgy szenved, mintha ez a veszteség a megélhetését fenyegetné. Ő azt mondja, – mert hiszen kifogás mindig akad – azért teszi, mert nem akarja, hogy a vagyonán saját gondatlansága miatt csorba essék. Hiszen én nem is mondom, hogy legyen gondatlan, sőt ellenkezőleg, helyeslem, ha védi az érdekeit, azonban tegye azt azzal a lelkülettel, hogy: ha sikerül jó, ha nem sikerül, úgy is jó. Mert aki lelkileg igazán szegény, az oly kevésre becsüli ezeket a dolgokat, hogy ha valami okból kell is utánuk törekednie, soha sem nyugtalankodik miattok. Nem gondol arra, hogy szükségbe jut, ha pedig ez mégis bekövetkeznék, azt sem bánja. Teljesen mellékes dolognak tekinti az ilyeneket, nem pedig lényegesnek. Az Ő elméje sokkal magasabban szárnyal, s csak kénytelenségből foglalkozik ezekkel a semmiségekkel.

Ami már most a szerzeteseket illeti, – és pedig mind a férfiakat, mind a nőket, – ezek természetesen szegények, vagy legalább is szegényeknek kellene lenniök. Sokszor azonban csak azért szegény az illető, mert tényleg nincs semmi birtoka; de adjon csak valaki neki valamit, úgy nem igen fog előfordulni az az eset, hogy azt, mint fölöslegeset, visszautasítsa. Mindig megvan

az a hajlama, hogy készletben tartson valamit. Ha finom szövetből készült ruhát kaphat, akkor nem kér a durva szövetűből. Szereti, ha van valamicskéje, ha csak egy pár könyve is, amit szükség esetén zálogba lehet tenni, vagy eladni, mert hiszen jöhet valami betegség, s akkor az embernek többre van szüksége, mint amivel rendes körülmények között beéri. Én bűnös lélek! – hát ezt fogadtatok, amidőn ígértétek, hogy nem fogtok törődni önmagatokkal? hogy minden körülmények között teljesen Istenre bízátok magatokat? Mert hiszen, ha folyton így gondoskodtok a jövőtök biztosításáról, akkor a biztos jövedelem jobb volna reátok nézve⁸³, amennyiben kevesebb szórakozással járna. Mert bár az ilyen dolgokat is meg lehet tenni anélkül, hogy bűnt követnének el, azért nagyon jó, ha megértjük ezeket a gyarlóságokat, s belátjuk, hogy mennyire messze állunk mi az erénytől. Kérjük tehát azt Istentől és törekedjünk utána. Mert ha azt hisszük, hogy megvan bennünk, akkor elhagyjuk magunkat, s ami a legrosszabb, tévedésben vagyunk.

Hasonló dolog történhetik meg velünk az alázatosságot illetőleg is. Azt képzeljük, hogy nem kívánjuk a megtiszteltetést, s hogy semmit sem adunk ilyesmire. Ellenben akadjon csak alkalomadtán valaki, aki jól az elevenetekre tapint. Meglátjuk, hogy akkor mit éreztek és hogyan viselkedtek. Nem tűnik-e majd akkor ki, hogy éppen nem vagytok alázatosak? Vagy pedig érjen csak benneteket valami megtisztelés: éppoly kevéssé utasítjátok azt el magatoktól, mint azok az imént említett úgynevezett szegények az anyagi hasznót. S adná Isten, hogy ez utóbbiak legalább ne törekednének utána! Pedig folyton azt emlegetik, hogy nem vágyódnak semmi után, hogy nem törődnek semmivel – aminthogy tényleg meg is vannak erről győződve – s már ez a szokásos mondogatás is megerősíti őket ebbeli hitükben.

A legfontosabb az, hogy az ilyen és hasonló kísértésekkel szemben mindig nyitva legyen a szemünk. Mert ha az Úr ezen erények közül igazán megad egyet az embernek, akkor az a többit mind maga után vonja. Ez közismert dolog. De ismételve figyelmeztetek benneteket arra, hogy még ha nézetetek szerint meg is volna bennetek ez, vagy az az erény, mindig féljetelek attól, hogy tévedni találtok. Az igazán alázatos ember mindig gyanús szemmel nézi a saját erényeit, s egészen közönséges dolog nála, hogy sokkal megbízhatóbbaknak és értékesebbeknek látszanak előtte azok, amelyeket embertársaiban lát.

---

⁸³ Az ávilai kolostort úgy alapította Szent Terézia, hogy semmi vagyona se legyen, hanem kizárólag alamizsnából éljen.

XXXIX. fejezet: Szabadulás a kísértésektől. A hamis alázatosság

Folytatja ugyanazt a tárgyat. Tanácsokkal szolgál különféle kísértésekre vonatkozólag, és két eszközt említ meg, amelyek segítségével az ember megszabadulhat tőlük. Ez a fejezet nagyon tanulságos az olyanokra nézve, akiknek hamis alázatosságra van kísértésük, nemkülönben a gyóntatók számára.

Őrizkedjetek, leányaim bizonyos félszeg alázatosságtól, amelyet az ördög szokott sugallni azáltal, hogy szemünk elé tartja súlyos bűneinket és így nagy nyugtalanságot okoz nekünk. Ezzel képes egyeseket odáig vinni, hogy méltatlanságuk ürügye alatt tartózkodnak a szentáldozástól és a magányban végzett imádságtól. Ez természetesen az ördögtől származik. Ha pedig az Oltáriszentség vételéhez járulnak, akkor azzal a gondolattal aggasztja a szívüket, vajon méltóképpen készültek-e reá, s ezzel azután elvesztegetik az egész időt, amely alatt kegyelmet kaphattak volna. Ilymódon annyira juttat egyeseket, hogy szinte kételkednek Isten irgalmában. Azt hiszik, hogy gonoszságuk miatt Isten egészen elhagyta őket. Az ilyen ember akármit tesz is, mindenben veszedelmet lát; akármily híven szolgál is az Úrnak, szolgálata értéktelennek tűnik fel saját szemében. Annyira elcsügged, hogy képtelennek érzi magát bármi jó cselekedetre, mert amit jónak lát másokban, azt önmagában rossznak tartja.

Legyetek nagyon óvatosak, leányaim! nagyon óvatosak ebben a pontban! Mert az egyik esetben csakugyan alázatosság és erény, ha az ember olyan rossznak tartja magát; míg egy másik esetben ugyanaz a dolog súlyos kísértés lehet. Magam is voltam benne, s azért alaposan ismerem. Akármennyire mélységes legyen is az alázatosság, az sohasem nyugtalanítja a lelket, sohasem zavarja, sohasem dűlja fel annak békéjét. Az ember beláthatja saját gonoszságát és megértheti, hogy mennyire rászolgált az örök kárhozatra; emiatt szomorkodhatik; érezheti, hogy utálatot érdemel minden ember részéről; s szinte alig mer irgalomért esedezni: azonban, ha ez az alázatosság valódi, akkor a fájdalom olyan szelíden hatja át a lelkét, s olyan édes, hogy nem adnánk oda semmiért e világon. Ellenben az a másik fájdalom mindent megzavar, fölforgat, egészen feldűlja a lelket és nagyon kellemetlen. Azt hiszem az ördögnek ezzel az a célja, hogy alázatosaknak gondoljuk magunkat, s annak fejében elveszítsük Istenbe vetett bizalmunkat.

Valahányszor ebben a hangulatban vagytok, igyekezzetek töletek telhetőleg nem gondolni tovább saját nyomorúságtokra, hanem inkább Isten irgalmát fontoljátok meg. Gondoljatok arra, hogy mennyire szeret bennünket és hogy mennyit szenvedett értünk. De ha igazán kísértés a dolog, akkor erre is képtelenek lesztek. Legyetek rá elkészülve, hogy az ördög ilyenkor nem engedi megpihenni az eszeteiket, sem pedig azt, hogy másra irányítsátok, hanem tovább fog kínozni benneteket. Még örülhettek, ha felismertétek, hogy kísértéssel álltok szemben. Azt is megteszi az ördög, hogy túlzott önsanyargatásra biztat bennünket, és igyekszik ennek alapján elhíttetni velünk, hogy a bűnbánat erénye nagyobb fokban van meg bennünk, mint másokban, s hogy nagy dolgokat cselekszünk. Hogy ha az ilyen önsanyargatást a gyóntató vagy a főnök tudta nélkül gyakoroljátok, vagy pedig az ő parancsukra nem hagyjátok abba: akkor világos, hogy kísértés az egész. Igyekezzetek engedelmeskedni, – ha nehezetekre esik is – mert ez sokkal nagyobb tökéletesség.

Íme egy másik és pedig nagyon veszedelmes kísértés. Bizonyos biztonsági érzést sugall nekünk az ördög, aziránt, hogy mi már semmiért a világon sem térnénk vissza régi bűneinkhez és a világ örömei közé; megértettük és tudjuk, hogy minden mulandó és az isteni dolgokban sokkal több élvezetet találunk. Kezdőknél ez gonosz kísértés, mert ezen biztonsági érzet következtében könnyelműen vissza-visszatérnek a bűnre szolgáló alkalmak közé és azután hanyatt-homlok rohannak a bukásba; s adja Isten, hogy a visszaesésük ne legyen rosszabb az

előbbi állapotuknál. Mivel ugyanis az ördög látja, hogy az ilyen lélek neki sok kárt okozhat és másoknak nagy hasznára lehet: minden követ megmozdít, hogy megtérését megakadályozza. Azért akármennyi szellemi örömet adjon is nektek az Úr és akárhány zálogát bírjátok is az Ő szeretetének: sohase érezzétek magatokat biztonságban. Félelemmel gondolatok mindig arra, hogy visszaeshettek s azért őrizkedjétek az alkalmaktól.

Legyetek mindenképpen rajta, hogy ezeket a kegyelmeket és szellemi örömöket megbeszélhessétek valami hozzáértő emberrel s ne hallgassatok el előtte semmit. Legyen rá gondotok, hogy az elmélkedés elején és végén, – még ha magas szemlélődés volna is – szenteljétek egy kis időt az alapos önmegismerésnek. Ezt különben a legtöbb esetben, az én tanácsom nélkül is, önkéntelenül meg fogjátok tenni, feltéve, hogy a szemlélődések Istentől való. Mert az ilyen mindig növeli az alázatosságot s felvilágosítja értelmünket aziránt, hogy mennyire semmik vagyunk.

Nem akarok többet beszélni erről, mert hiszen kötetszámra találhattok ilyen tanácsokat megírva. Amit mondtam, ezt magam éltem át s nem egyszer sokat szenvedtem miatta. De akármennyit beszéljenek is egy léleknek, teljes biztonságban sohasem fogja magát érezni.

Mi egyebet tehetünk tehát, mennyei Atyánk, mint azt, hogy Tehozzád folyamodunk és könyörgünk, ne engedd, hogy ellenségeink kísértésbe döntsenek bennünket. Ami a nyilvános veszedelmeket illeti, azok csak jöjjenek; a Te kegyelmeddel majd csak kimenekszünk belőlük. Ellenben ezek az alattomos cselszövények! Vajon ki láthat ezekben tisztán, én Istenem? Mindig nálad kell segítséget keresnünk. Csak egy szót mondj nekünk, Uram, hogy megértsük önmagunkat és meg legyünk nyugtatva! Úgyis tudod, mily kevesen járnak ezen az úton s ha oly sok rajta a veszedelem, még kevesebben fogják magukat rászáni.

Csodálatos felfogás! Mintha azokat, akik nem az imádság útján járnak, nem kísértené meg az ördög! De hát természetesen, ha olyan valaki bukik el, aki már közel járt a tökéletességhez, afölött összezsapják az emberek a kezüket; míg azon nem csodálkoznak, hogy százezrével vannak, akik rosszul élnek és nyilvánosan hódolnak a bűnnek s akiknél nem szükséges sokat vizsgálni, vajon jók-e, vagy rosszak, mert ez már ezer mér földnyírről látható. Másrészt azonban igazuk van. Azok közül ugyanis, akik a Miatyánkot úgy imádkozzák, amint azt mondtuk, olyan kevesen mennek lépre az ördög kísértéseiben, hogy az ilyen eset, újdonsága és ritkasága következtében, általános feltűnést kelt. Mert nagyon is halandókhöz illő dolog föl sem venni azt, ami naponta látható s viszont elcsodálkozni azon, amit ritkán, vagy még sohasem tapasztaltak. Maga az ördög is igyekszik növelni ezt a megütközést, mert ez az ő malmára hajtja a vizet. Egyetlen egy lélek révén ugyanis, amely eljut a tökéletességig, nagyon sok más lelket veszít el.

Azt akarom mondani, hogy az ilyen emberek bukása igazán rendkívüli dolog s természetesnek találom, ha ezen elcsodálkoznak az emberek. S csakugyan, akik az imádság útján járnak, ha csak el nem hagyják magukat, olyan biztonságban vannak a más utakon haladókkal szemben, mint a bikaviadalban azok, akik az emelvényről nézik, azokkal szemben, akik a porondon küzdenek az állattal. Ezt a hasonlatot úgy hallottam, s azt hiszem, hogy tökéletesen találó. Ne féljétek tehát, nővéreim, az imádság útjaitól – mert nem egy van, hanem sok s az egyiknek ez való, a másiknak amaz. Biztosítlak, hogy nincsenek biztosabb utak ezeknél. Sokkal hamarabb szabadultok meg a kísértéstől, ha az Úr közelében tartózkodtok, mintha távol vagytok tőle. Kérjétek ezt a kegyelmet a Miatyánkban; könyörögjétek érte ahányszor elmondjátok napjában ezt az imát.

XL. fejezet: A kísértés elleni harc: Isten szeretete és félelme

Kifejti, hogy ha mindig Isten iránti szeretettel és félelemmel haladunk előre, akkor meg fogjuk állni a helyünket a sok kísértés közepette.

Ó, mi jó Mesterünk, mutass nekünk valami utat-módot arra, hogy túlságos ijedezés nélkül élhessünk ezen annyira veszedelmes harcban. Az egyetlen eszköz, leányaim, ezen cél elérésére s amelyet magától Ő Szent Felségétől kaptunk, a szeretet és a félelem. Mert a szeretet siettetni fogja lépteinket, a félelem pedig nyitva fogja tartani szemünket, hogy jól megnézzük, hová lépünk, nehogy elbukjunk az úton, amelyet életünk folyamán meg kell járnunk s amelyen olyan könnyű megbotlani. Ez az eszköz biztosít bennünket minden tévedés ellen.

Azt fogjátok talán tőlem kérdezni, hogy miről ismerhetitek föl, vajon megvan-e bennetek ez a két nagy erény? Igazatok van, mert e tekintetben sohasem szerezhetünk határozott bizonyosságot. Hiszen, ha biztosan tudnánk, hogy megvan bennünk a szeretet, akkor azt is tudnánk, hogy a kegyelem állapotában vagyunk. Mindamellett azonban jegyezzétek meg, hogy van ennek néhány jele, amelyeket csak a vak nem lát. Nem titkos jelek, annyira nem, hogy hangosan kiáltják a dolgot a fületekbe, még ha nem is akarnátok hallani, és nagy zajt csapnak. Nem sok ember van, akiben ez a két erény tökéletes fokban volna meg s így a dolog annál szembetűnőbb.

Nem sokat mond ez a kifejezés, hogy „szeretet és félelem Istennel szemben”. Pedig hát ez két hatalmas vár, amelyből harcot folytatunk a világ és az ördög ellen. Akik Istent igazán szeretik, azok szeretnek minden jót, akarnak minden jót, kedveznek minden jónak, dicsérnek minden jót, csakis a jókkal barátkoznak, azokat pártfogolják, azokat veszik védelmükbe, nem szeretnek mást, mint ami igaz s ami megérdemli a szeretetet. Vagy azt hiszitek talán, hogy akik igazán szeretik Istent, azok szerethetik a haszontalanságokat, a gazdagságot, a világi dolgokat, az élvezeteket, a dicsőséget? Hogyan volna ez lehetséges? Nem tudják, mi a veszekedés, mi az irigység, mert nem törekeshetnek másra, mint arra, hogy szeretett Istenüknek kedvében járjanak. Szenvedélyesen vágyódnak az után, hogy Ő is szeresse őket s egész életüket arra fordítják, hogy Őt minél jobban kielégítsék. Látjátok tehát, hogy az Isten iránti szeretet, ha igazi szeretet, nem igen maradhat titokban. Vegyetek például szemügyre egy Szent Pált, vagy egy Mária Magdolnát! Három nap elég volt az előbbinek ahhoz, hogy szemmel láthatólag belebetegedjék az Isten iránti szeretetbe. Mária Magdolna pedig betege volt mindjárt az első napon. S mennyire szembeszökő volt a bajuk!

Mert az a sajátsága ennek a szeretetnek, hogy különböző fokai vannak s aszerint nyilvánul is. Ha kevés van belőle, kevésbé látszik, ha sok, akkor nagyon szembetűnik. De akár kevés legyen, akár sok, ha egyszer Isten iránti szeretet, az mindig észrevehető.

Mivel azonban itt mi azokat a cselvetéseket és szemfényvesztéseket fejtegetjük, amelyekkel az ördög a szemlélődő embereket támadja, ne beszéljünk kevés szeretetről. Mert vagy sok bennük a szeretet, vagy pedig nem szemlélődők s azért náluk nagyon is erősen és sokféle módon nyilvánul ez az erény. Nagy tűz ez s így szükségképpen erős a fénye. S ha nem így állna náluk a dolog, akkor nagyon vigyázzanak s legyenek meggyőződve, hogy van okuk a félelemre. Igyekezzenek megérteni, hogy honnét van a dolog,⁸⁴ imádkozzanak, legyenek alázatosak és könyörögjenek az Úrhoz, hogy ne vigye őket kísértésbe. Mert ha ez a jel hiányzik, igazán attól félek, hogy benne vagyunk. De azért, ha alázatosak maradunk, ha igyekszünk kideríteni az

⁸⁴ T. i. hogy nem az ördögtől valók-e látszólagos misztikus kegyelmeik.

igazságot, ha engedelmeskedünk a gyóntatónknak és nyíltan s őszintén mondunk el neki mindent: akkor nyugodtak lehetünk, mert hűséges az Úr. Ha nincs bennetek sem rosszakarat, sem gőg, akkor az, amivel az ördög vesztetekre tör, üdvössétekre fog válni, akármennyire ijesztgessen és kápráztasson is vele.

Ellenben, ha érzitek magatokban ezt az Isten iránti szeretetet s azt a félelmet, amelyről most akarok beszélni, akkor haladjatok tovább vidáman és nyugodtan. Az ördög úgyis csak azért ijesztget ezernyi hamis veszedelemmel és küld hozzátok másokat, akik hasonlóképpen rémítgetnek benneteket, hogy megzavarja a lelketeket ezen nagy kincsek élvezetében. Mert azt akarja, hogy legalább valami keveset veszítsetek, ha már nem tud benneteket egészen kezébe keríteni. Épp úgy arra is törekszik, hogy olyanoknak is okozzon veszteséget, akik sokat nyerhetnének azzal, ha elhinnék, hogy csakugyan Istentől valók az olyan nagy kegyelmek, amilyenekben a magamforma nyomorult teremtségek részesülnek, s hogy Isten képes ilyeneket osztogatni. Mert igazán úgy látszik néha, hogy megfélemedtünk az Ő irgalmáról, amelyet elődeinkkel szemben gyakorolt.

Vagy azt hiszitek talán, hogy nem sok haszna van az ördögnek ebből az ijesztgetésből? De mekkora haszna van! Kettős kárt okoz vele. Az egyik az, hogy akik hallgatnak rá, visszariadnak az imádság útjától, mert attól félnek, hogy ők is rosszul járnak rajta. A másik az, hogy ha az emberek elhinnék, milyen jó az Úr és mily bensőleg egyesül már itt a földön egyes bűnös lelkekkel: sokkal jobban ragaszkodnának hozzá.⁸⁵ Mert ez a tudat vágyat kelt és pedig nagyon is jogosan. Én többeket ismerek, akiket ez a körülmény lelkesített arra, hogy belekezdjenek az imádságba s rövidesen igazi szemlélődökké lettek és igen nagy kegyelmeket kaptak az Úrtól. Ha tehát, nővéreim, akadna köztetek valaki, aki ilyenekben részesült, dicsérjétek érte az Urat. De azért ne gondoljátok, hogy az illető most már biztosítva van, sőt inkább támogassátok még több imádsággal. Mert senki sincs biztonságban, amíg él és amíg ezen viharos tenger veszedelmei között evez.

Ha tehát az Isten iránti szeretet megvan valakiben, azt azonnal észre fogjátok venni s én nem is tudom, mivel lehetne azt elleplezni. Hiszen azt mondják, hogy még azt a szeretetet sem lehet eltitkolni, amelyet idelent egyik-másik teremtmény iránt táplálunk, s hogy minél jobban takargatja valaki, annál jobban észre vehető. Pedig hát ez az érzélem olyan alacsony valami, hogy meg sem érdemli azt a szép nevet. Ennek a szeretetnek ugyanis semmi alapja sincsen s az ember csak kedvetlenül használja fel még hasonlat céljára is. Hát akkor hogyan lehetne egy olyan erős szeretetet elleplezni, amilyen az Isten iránti szeretet? Amely annyira indokolt; mely mindig növekvőben van; melynek annyi a szeretnivalója; mely nem volna képes megszűnni szeretni; melynek annyi oka van szeretni; mely oly szilárd alapon nyugszik, azon tudniillik, hogy Isten viszonszeretében részesül. Hiszen ez utóbbiban lehetetlen kételkedni: az Úr nyíltan bebizonyította azt annyi fájdalom, szenvedése, vére ontása és élete elvesztése által. Hiszen mindezt azért vállalta magára, hogy senki se kételkedhessék az Ő szeretetében! Ó Istenem, mennyire különbözőnek tűnik föl ez a két szeretet annak szemében, aki mindkettőt tapasztalatból ismeri. Adja Ő Szent Felsége, hogy ezt megértsük, mielőtt elszólítana bennünket ebből az életből. Mert nagy dolog lesz ám halálunk óráján az a tudat, hogy az fog bennünket megítélni, akit mindenek fölött szerettünk. Nyugodtak leszünk aziránt, hogy az adósságaink ügyében megejtendő vizsgálat jól fog végződni. Nem idegenbe utazunk, hanem haza megyünk, annak országába, akit mi annyira szeretünk és aki minket annyira szeret. Éppen a tekintetben múlja annyira fölül ez a szeretet a földi érzelmeket, hogy ha Őt szeretjük, biztosak lehetünk az Ő viszonszeretetről.

⁸⁵ Szent Terézia ezen szavai soha nem voltak aktuálisabbak, mint most, nálunk Magyarországon. Ritka ember az – a lelki vezetőket értem – aki tudomást vesz a szemlélődési kegyelmek létezéséről, még ritkább, aki hisz bennük.

Fontoljátok meg jól, édes leányaim, mekkora hasznunk van ebből a szeretetből és mekkora volna a veszteségünk, ha hiányoznánk szívünkben. Mert akkor a kísértő kezébe jutnánk; azokba a kegyetlen kezekbe; azokba a kezekbe, melyek oly ádáz ellenei minden jónak és barátai minden rossznak! Mi lesz azzal a szerencsétlen lélekkel, amely abban a pillanatban, amidőn végre megszabadul a halálnak keserves szenvedései és kínjai közül, azonnal ezekbe a kezekbe kerül?! Mily szomorú pihenés vár rá! Milyen szétmarcangolt állapotban jut a pokolba! Hogy nyüzsög ott a sokféle mérges kígyó! Mily félelmetes hely! Mily szerencsétlen vendégfogadó! Hiszen a kényelemszerető ember – pedig ilyenek jutnak oda – már egyetlen egy rossz éjjeli szállásba is alig tud beletörödni; Hát ahhoz az örökké tartó, rettenetes szálláshoz mit szól majd az a szerencsétlen lélek?

Ó leányaim, ne keressük a kényelmet. Jól vagyunk mi így. Az egész élet nem egyéb, mint egy rossz fogadóban töltött éjjel. Dicsérjük az Urat és igyekezzünk megszenvedni bűneinkért ezen élet folyamán. Mily édes lesz annak a halál, aki letörlesztette összes bűneinek büntetését s így nem kell a tisztítóhelybe jutnia! Hiszen esetleg már itt a földön elkezdheti élvezni az örök dicsőséget! Nem fog félelmet érezni, teljesen nyugodt lesz. S tekintve, hogy ez lehetséges, nagy gyávaság volna részünkről, nővéreim, ha ezt nem tudnánk elérni. Kérjük az Úristent, hogy ha szenvednünk kell, engedjen itt szenvedni, ahol képesek vagyunk a szenvedést jó kedvvel viselni, mert tudjuk, hogy egyszer vége szakad s ahol a szenvedés közepette megőrizzuk az Ő kegyelmét és barátságát. Küldjön ránk szenvedést ebben az életben, nehogy észrevétlenül kísértésbe jussunk.

XLI. fejezet: Istenfélelem. A bocsánatos bűntől való tartózkodás

Tárgyalja az istenfélelmet és azt, hogy miképpen őrizkedjünk a bocsánatos bűnöktől.

Mennyire bőbeszédű voltam! De azért még sem mondtam el mindazt, amit szerettem volna elmondani, mert nagyon édes dolog ám erről a szeretetről beszélni. Hát még milyen lehet az, ha megvan valakiben! Ó Uram, add meg nekem! Add, hogy mielőtt elhagynám ezt a világot, semmit se kívánjak többé belőle s ne is tudjam, mit jelent Kívüled bármit is szeretni! Ne is tudjak szeretetnek nevezni más érzelmet, mert hiszen kívüled minden hazugság. Hazugság mindennek az alapja, hogyne volna tehát hazugság a ráépített épület? Nem értem, hogy miképpen tudunk valamin csodálkozni! Nevetek magamban, ha ilyeneket hallok, hogy: ez hálátlan volt irányomban; az nem szeret engem. Hát mi mást vártál tőle s miért szeressen téged? Ebből láthatod, hogy mi a világ: maga az a szeretet büntet meg benneteket; a legkeservesebb pedig az, hogy ezt a szent érzelmünket ilyen gyerekes hitványságra pazaroltuk.

Most tehát térjünk át az istenfélelemre, bár megvallom, jobban szeretnék még egy kicsit beszélni erről a világ iránti szeretetről, hogy egyszer s mindenkorra megszabaduljatok tőle. Csakhogy ezáltal megint csak eltérnék a tárgyamtól s azért inkább abbahagyom.

Az istenfélelem is olyan dolog, amelyet, ha egyszer megvan, szintén nagyon könnyen észrevesz az ember, mind önmagán, mind másokon. Arra azonban figyelmeztetek titeket, hogy a kezdőknél nem fogjátok azt olyan szembeszökőnek találni, kivéve egyeseket, akiket az Úr rövid idő alatt úgy elhalmoz kegyelmeivel s az imádságnak olyan magas színvonalára emel, hogy mindjárt az elején meglátszik rajtuk az istenfélelem is. Akinél azonban a kegyelmek nem növekednek oly rohamosan s a lélek nem lesz egyszerre gazdag minden erényben: annál ez is csak lassan, de azért napról-napra fokozódik. Mindazonáltal még a kezdőknél is azonnal meg lehet állapítani a jelenlétét, amennyiben rögtön szakítanak bűneikkel, a bűnre szolgáló alkalmakkal s a rossz társasággal. Ezenkívül pedig egyéb jelek is elárulják. Mikor azonban a lélek már egyszer eljutott a szemlélődés fokára – már pedig mi itt ilyenekről beszélünk – akkor az istenfélelem épp olyan szembeszökő nála, mint az Isten iránti szeretet. Nem tudja elleplezni; még a külsején is meglátszik. Mert akármilyen szorgosan figyeljük is meg az ilyeneket, sohasem veszünk rajtuk észre gondatlanságot. Nézhetjük őket még oly közélről is, látni fogjuk, hogy a világ minden kincséért sem követnének el egyetlenegy szándékos bocsánatos bűnt sem: annyira öröködik fölöttük az Úr. A halálos bűnöktől pedig rettegnek, mint a tűztől.

Ezek azok a veszedelmek, nővéreim, amelyekről nagyon kell félnünk. Könnyörögjünk is Istenhez, ne engedje, hogy megbántsuk s hogy a kísértés fölülmúlja az erőt, amelyet nekünk annak leküzdésére ad. Segítsen meg, hogy tiszta maradjon a lelkiismeretünk s a kísértés lehetőleg kevés, vagy semmi kárt se tehessen bennünk. Ez az, amire nekünk szükségünk van. Ezt a félelmet óhajtanám én mindig magunkban látni, mert ez ment meg minket a veszedelemtől.

Ó mily nagy dolog az, ha az ember tudja, hogy nem sértette meg az Urat s hogy az Ő pokoli rabszolgáit bilincsekben tartja! Hiszen szolgálai azok is, csakhogy ők kénytelenségből engedelmességek neki, mi pedig egész szívünkben. Azért is, ha Őneki kedvében járunk, az ördögök csak bizonyos határokon belül mozoghatnak s bármennyire kísértsenek is bennünket és akármennyi titkos csapdát állítsanak is nekünk, nem képesek nekünk ártani.

Őrizzétek meg szívetekben ezt a figyelmeztetést és tanácsot. Legyetek nagyon, de nagyon óvatosak, amíg csak ki nem fejlődik bennetek az az erős elszántság, hogy inkább ezer halált szenvedtek el, semhogy egyetlenegy halálos bűnt kövessetek el. Arra is nagyon vigyázzatok, hogy ne essetek tudatosan bocsánatos bűnbe. Mert öntudatlanul vajon ki ne vétkeznék nagyon is

gyakran? Van azonban a tudatosságnak egy neme, amely alapos megfontolással jár, míg ellenben máskor a tudatosság olyan fölületes, hogy mikorra észbe kapunk, akkor már el is követtük a bocsánatos bűnt. Mert hiába, nem értjük önmagunkat. Azonban az olyan alapos megfontolással elkövetett bocsánatos bűntől és lenne bár a lehető legkisebb: attól őrizzen meg bennünket az Úristen. Én nem is tudom megérteni, hogy merészkedhetik valaki még a legcsekélyebb dologban is ellene tenni ekkora nagy Úrnak. De meg különben is semmit sem lehet csekélységnek nevezni, ami ilyen végtelen Felség ellen irányul, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy állandóan szemmel tart bennünket. Mert nézetem szerint a tudatosan elkövetett bűnnel ezt fejezzük ki: „Uram, tudom ugyan, hogy ez a dolog nehezedre esik, de azért megteszem, csak azért is; tudom azt is, hogy idetekintesz; tudom, hogy ellenzed: azonban én inkább az én szeszélyemet és vágyamat akarom követni, mint a Te akaratodat!” S az ilyen eljárást talán szabad volna csekélységnek nevezni? Én az ilyen bűnt nem tartom kicsinynek, hanem nagyoknak, igen nagyoknak.

Ha meg akarjátok szerezni ezt az istenfélelmet, nővéreim, az Isten szerelméért, értsétek meg, milyen súlyos dolog az Úristen megsértése. Ennek belátása végtelenül fontos. Foglalkozzatok ezzel a gondolattal igen gyakran és elmélkedjétek fölötte. Az életünk, sőt még annál is több fordul meg azon, vajon gyökeret ver-e a lelkünkben ez az erény, vagy sem. S amíg meg nem szereztétek, legyetek nagyon óvatosak; kerüljétek az alkalmat és az olyanok társaságát, akik nem növelik bennünk az Istenhez való ragaszkodást. Vigyázzatok magatokra mindabban, amit tesztek, hogy sikerüljön megfékezni akaratotokat. Ne beszéljétek mást, mint épületes dolgot s kerüljétek azt a társalgást, amelynek nem Isten a tárgya.

Sok kell ahhoz, hogy ez az istenfélelem meggyökereddzék és mélyen bevésődjék a lélekbe; (bár az is igaz, hogyha valakiben megvan az igazi szeretet, az hamar megszerzi ezt is.) De ha valakinek állandóan lelki szemei előtt lebeg az az eltökélt szándék, hogy Istent nem bántja meg semmiért széles e világon: akkor, ha meg is talál olykor botlani, ne veszítse el bátorságát, hanem kérjen sietve bocsánatot. Hiszen végre is gyarlók vagyunk s nem bízhatunk önmagunkban; s az egyetlen, akire számíthatunk, az az Úristen. Ha azonban érezzük, hogy megvan bennünk az említett erős elhatározás, akkor ne legyünk többé félénkek és kislelkűek. Az Úr majd megsegít bennünket, de meg azután az a körülmény is segítségünkre lesz, hogy szokásszerűleg kerüljük a bűnt. Ilyenkor már bizonyos szent szabadsággal viselkedhetünk s érintkezhetünk minden becsületes emberrel, még ha nem is volna éppen buzgó. Mert azok, akiknek társasága annak előtte, amidőn még nem volt meg bennetek az istenfélelem, méreg lett volna a számotokra és veszélyeztette volna a lelketek életét: most már csak arra indít, hogy még jobban szeressétek és dicsérjétek Istent, mert most belátjátok, hogy mily nagy veszedelemből mentett ki benneteket. Azelőtt ti is csak növeltétek volna az illetőknek gyarlóságait, most pedig szavaitok és példátok oly irányban befolyásolják őket, hogy vegyék fel a harcot bűnös hajlamaik ellen. Nem akarok nektek hízelegni, de ez így lesz.

Sokat dicsérem az Urat azért és sokszor gondolkodom rajta, honnét van, hogy az istenfélő embernek pusztá jelenléte – anélkül, hogy egy szót is szólna – torkán akasztja egy másik embernek Isten elleni beszédét. Az lehet az oka, amit a társadalmi életben is tapasztalunk: tudniillik, hogy mindig tekintettel vannak arra, vajon valaki jóbarátja-e egy másiknak, s az ő jelenlétében nem beszélnek rosszat jóbarátjáról, mert nem akarják ezzel megsérteni. Hasonlóképpen, ha valaki, s legyen még oly alacsony sorsú, Isten kegyelmében van, tekintettel vannak érzületére s nem akarják olyasmivel megbántani, ami akkora fájdalmat okozna neki; szóval az ő jelenlétében nem merik Istent sértegetni. Az igazi okát nem tudnám megmondani, de tény, hogy a dolog így van.

Azért ne is legyetek félős természetűek és merevek. Mert ha a lélek ijedőssé válik, ez nagy akadályául szolgál minden jónak. Az ilyen olykor aggályossá is válik, akkor pedig haszontalan lesz, mind maga, mind mások számára. De tegyük fel, hogy nem esik ebbe a hibába, akkor is csak a maga számára fogja gyakorolni az erényeket, de félénksége és merevsége következtében

nem fog más lelkeket Istenhez vonzani. Mert a mi természetünk már olyan, hogy az ilyesmi visszariasztja és szinte fojtogatja. Ha ilyenek volnátok, az embereknek elmenne a kedvük attól, hogy a ti példátokat kövessék, még ha világosan látnák is, mennyire érényesek vagytok, mert nem akarnának ők maguk is ilyen merevekké válni.

Egy másik káros következménye ennek az volna, hogy vakmerően megítélnétek másokat, akik talán sokkal szentebbek nálatok, és pedig pusztán azért, mert nem követik a példátokat, hanem azzal akarnak embertársaik javára szolgálni, hogy minden ilyen merevség nélkül, fesztelenül érintkeznek velük. S az ilyeneket ti azonnal tökéletleneknek tartanátok. Ha szentekhez illő módon jókedvűek, az a ti szemetekben könnyűvérűség. Ez a felfogás nagyon veszedelmes, főleg magunkfajta emberekben, akiknek nincs képzettségük s így nem tudják, mit lehet bűn nélkül megtenni. Hozzá ez valóságos állandósítása a kísértésnek; teljesen félszeg gondolkodás és vétek a felebaráti szeretet ellen. Nem lehet rosszabbat képzelni annál a felfogásnál, hogy ha valaki nem azon az úton halad, mint mi, akkor nem jó úton jár.

Ezenfelül még az a káros hatása is megvan, hogy olyankor – amidőn illenék, sőt kötelességtek volna valamihez hozzászólni – nem mertek beszélni, mert attól féltek, hogy vételi találtok a nyelvetekkel. Vagy pedig jót fogtok mondani olyasmiről, amiről undorodással kellene nyilatkoznotok. Arra kérlek tehát nővéreim, amennyire csak Isten megbántása nélkül lehetséges, legyetek fesztelenek és szívélyesek, s úgy viselkedjétek mindenkivel szemben, akivel összekerültök, hogy szeressék a ti társaságtokat; hogy tessék nekik a ti életmódotok és viselkedésetek; s ne riadjanak vissza, ne ijedjenek meg az érénytől.

Ez az elv nagyon fontos a kolostori életben. Minél szentebb valaki közületek, annál szívélyesebb legyen a többi nővérral szemben. S még ha rosszul is esnék nektek, hogy egyiknek-másiknak viselkedése nem olyan, amilyennek ti szeretnétek, sohase hidegüljétek el irányukban, mert csak így lesztek hasznukra, s így fognak szeretni benneteket. Igyekezzünk nagyon kedvesek, szívélyesek és szolgálatkészek lenni mindenki iránt, akivel dolgunk van, főleg azonban a mi nővéreinkkel szemben.

Azért is törekedjétek azt igazán megérteni, leányaim, hogy az Úristen nem akad fönn mindenféle apró-cseprő dolgon, mint ahogy ti gondoljátok. Ne engedjétek, hogy a lelketek megmerevedjék és a bátorságtok lelohadjon, mert nagyon sok jót vesztenétek el. Legyen meg bennetek a jó szándék és az eltökélt akarat, mint mondtam, hogy nem bántjátok meg az Istent, de azután ne engedjétek, hogy a lelketek begubózza magát. Mert azzal nemcsak hogy nem lesz szentté, hanem sok minden tökéletlenséget szed föl, amelyeket az ördög más utakon csempész beléje. Főleg pedig nem lesz oly mértékben hasznára önmagának és másoknak, mint ahogy tehetné.

Íme látjátok tehát, hogy ezen két érénynek, az Isten iránti szeretetnek és az istenfélelemnek segítségével, nyugodtan és biztosan haladhatunk ezen az úton, bár sohasem óvatosság nélkül, mert a félelemnek mindig előttünk kell mennie. Amíg ugyanis a földön élünk, nem szabad magunkat biztonságban éreznünk; ez nagyon veszedelmes volna. Így értette ezt a mi Tanítónk, s azért intézte Atyjához a Miatyánk végén ezeket a szavakat. Nagyon jól tudta, hogy erre szükségünk van.

XLII. fejezet: „De szabadíts meg a gonosztól.”

Tárgyalja ezen utolsó szavakat: de szabadíts meg a gonosztól. Amen.

Azt hiszem az édes Jézusnak nagyon igaza van, amikor azt kéri Atyjától, a mi számunkra, hogy szabadítson meg bennünket a gonosztól, vagyis ezen élet veszedelmeitől és szenvedéseitől, mert, amíg csak e földön vagyunk, mindenünk kockán forog. De joggal kéri azt önmaga számára is, mert hiszen látjuk, mennyire belefáradt már ebbe az életbe, midőn az utolsó vacsorán így szólt apostolaihoz: „Vágyva-vágyódtam megenni veletek ezt a vacsorát”. Pedig ez volt az utolsó az Ő életében, s ebből világos, hogy mily édes volt reá nézve a halál.

Napjainkban pedig az emberek száz éves korukban sem unnak még rá az életre, hanem tovább szeretnének élni! Az is igaz azonban, hogy mi nem töltjük életünket oly rosszul, annyi szenvedés közepette és oly szegénységben, mint Ő Szent Felsége. Mi más volt ugyanis az Ő élete, mint folytonos meghalás, amennyiben mindig szeme előtt lebegett az a kegyetlen kivégzés, amely ellenségei részéről várt reá. Pedig ez még a kisebbik szenvedése volt. Sokkal nagyobb volt az, hogy látnia kellett azt a sok bűnt, amit Atyja ellen elkövetnek és azt a sok lelket, amely elkárhozik. Mert ha ez még egy földi embernek is fáj, akiben csak egy kis szeretet van: mennyire gyötörhette ez a gondolat az Úrnak határtalanul, végtelenül szerető szívét?! Nagy oka volt tehát arra kérni mennyei Atyját, hogy szabadítsa meg végre Őt ezektől a nagy bajoktól és szenvedésektől, s hogy engedje Őt örökké megpihenni országában. Hiszen Ő volt annak igazi örököse. S ezért tette hozzá, hogy: Amen. Ezt ugyanis én úgy értem, hogy mivel ezzel a szócskával végződik az egész ima, az Úr azt kéri számunkra, hogy legyünk mindörökre mentek minden bajtól. Azt kérem tehát én is az Úrtól, hogy mentsen meg engem minden rossztól egyszer s mindenkorra, mert hiszen ezen élet folyamán nemcsak, hogy nem törlesztem Ővele szemben a tartozásomat, hanem talán napról-napra több adósságba keveredem. Ez pedig igazán elviselhetetlen gondolat, Uram! Azaz hogy még csak afelől sem vagyok biztos, vajon szeretlek-e és vajon kedvesek-e előttem az én vágyaim!

Vajon mi jót adhat nekünk az az élet, nővéreim, tekintve hogy annak egész folyamán nélkülöznünk kell azt a végtelen Kincset, melynek élvezete most még nincs nekünk megengedve. Uram, szabadíts meg engem a halálnak ettől az árnyékától; ments meg annyi gondtól; ments meg annyi fájdalomtól; ments meg annyi hányatottságtól; annyi udvariassági kötelezettségtől; annyi, annyi, de annyi dologtól, amelynek súlya alatt görnyedezem és roskadozom, s amelyeknek még az elsorolása is megkínozná e sorok olvasóját. Énnálam természetesen onnét van ez az életuntság, hogy olyan rosszul éltem, s hogy még most sem élek úgy, ahogy kellene, bár jobban vagyok arra kötelezve, mint bárki más.

Ó én Uram, én Istenem, szabadíts meg engem minden gonosztól és légy oly kegyes engem odavinni, ahol minden jó. Mit várjon idelent az, akivel Te csak némileg is megértetted, hogy mi a világ és akinek az élő hite beszél arról, hogy mit tartogat számára a mennyei Atya? Ha a szemlélődő ember ezt forró vággyal és azzal a szándékkal kéri, hogy Istent élvezhesse: ez nagyon biztos jele annak, hogy a kegyelmek, amelyekben részesül, csakugyan Istentől valók. Azért is, akiben ég ez a vágy, becsülje azt sokra. Énnálam nem ezen múlik a dolog – akarom mondani, nálam nem ez az indítóok – hanem az, hogy mivel olyan rosszul éltem, félek tovább élni és belefáradtam a sok szenvedésbe.

Nem csoda, hogy azok, akiket Isten szellemi örömeiben részesít, jobban szeretnének ott lenni, ahol már nemcsak kortyonkint isszák azokat; hogy nem szívesen maradnak ebben az életben, ahol annyi minden akadályozza őket ezen kincsnek élvezetében; hogy odavágyódnak, ahol az Igazság Napja nem áldozik le. Amit idelent látnak, az mind oly sötétnek tűnik fel előttük s igazán csodálkozom azon, hogy életben tudnak maradni. Nem találhat többé élvezetet idelent

az olyan ember, aki megízlelte Isten országát s aki már előleget kapott rá. S ha tovább él, azt nem a saját akaratából teszi, hanem csakis azért, mert az ő Királya úgy akarja.

Milyen másnak kellene lennie ennek az életnek, hogy az ember ne kívánja a halált! Mennyire más irányban hajlik a mi akaratunk, mint Isten akarata. Ő azt akarja, hogy szeressük az igazságot, mi pedig szeretjük a hazugságot. Akarja, hogy azt szeressük, ami örökké tart, mi pedig a mulandó felé hajlunk. Kívánja, hogy szeressük a nagy és felséges dolgokat, mi pedig ezen föld kicsinyes dolgaiért rajongunk. Óhajtja, hogy csakis azt szeressük, ami bizonyos, mi pedig azt szeretjük, ami kétséges. Milyen ironia ez, leányaim! Mi mást kérhetünk ezek után, mint azt, hogy szabadítson meg minket Isten minden gonosztól. S ha ez a vágy nem is volna bennünk még tökéletes, igyekezzünk őszintén kimondani ezt a kérelmet. Mit árt az nekünk, ha sokat is kérünk: hiszen a Mindenhatóhoz intézzük kérésünket! Nem volna-e szégyen valamely hatalmas uralkodótól mindössze egy fillért kérni?⁸⁶ De hogy helyesen járjunk el, bízzuk az egészséget az Ő akaratára, mert hiszen a mienket úgylis odaadtuk már neki. Szenteltessék meg az Ő neve mindörökké a mennyben és a földön, én bennem pedig legyen meg mindig az Ő akarata. Amen.

Eleinte az volt a szándékom, hogy az Üdvözlégy elimádkozására is megtanítlak benneteket; csakhogy eddigi tárgyalásom túlságosan hosszúra nyúlt s így le kell erről mondanom. Különben is, ha valaki megtanulta, hogyan kell a Miatyánkot jól elmondani, annak a többi imával sem lesz többé nehézsége.

Most pedig figyeljék csak meg, nővéreim, mennyire megkönnyítette az Úr ezt a munkámat azáltal, hogy Ő maga oktatott engem is, meg titeket is arra az útra, amelyről beszélni kezdtem nektek, s megértette velem, hogy mi mindent kérünk akkor, amidőn elmondjuk ezt az evangéliumi imádságot. Legyen mindörökké áldva! Nekem magamnak ugyan sohasem jutott volna eszembe, hogy ez az ima oly nagy titkokat foglal magában. Pedig hát láttatok, hogy benne van az egész lelki élet útja az elejétől kezdve egészen addig, ahol ez útnak végén a lélek elmerül Istenben és bőségesen iszik az élet vizének forrásából. Azért is, bevégezvén ezt az imát, én egy lépést sem tudnék többet előre tenni. Úgy látszik, az Úr meg akarta velünk értetni, nővéreim, hogy mennyi vigasztalás rejlik ebben az imában. Azért is annyira hasznos az olyanok számára, akik nem tudnak olvasni. Ha jól megértenék, ebből az egy imából nagyon sok tudást és vigasztalást meríthetnének.

Végül pedig, nővéreim, okuljunk azon az alázatosságon, amellyel a mi jó Mesterünk tanít bennünket. Könyörögjete hozzá, bocsássa meg nekem, hogy oly magas dolgok fejtegetésére mertem vállalkozni. De hiszen engedelmességből tettem. Jól tudja Ő Szent Felsége, hogy az én eszemtől nem telt volna ki ilyesmi. Ő tanított engem arra, amit itt elmondtam. Adjatok Neki hálát ti, nővéreim, mert valószínűleg azt akarta ezzel megjutalmazni, hogy oly alázatosak voltatok s megkértetek engem ennek megírására; szóval, hogy magamforma hitvány személytől kértetek felvilágosítást. Azt hiszem, Ő Szent Felsége nem akarja, hogy többet mondjak, mert nincs több gondolat a fejemben. Pedig az volt a szándékom, hogy még folytatam. Látom azonban, hogy az Úr már eléggé megmutatta nektek az utat. Különben is abban a másik könyvben, amelyet írtam, megoktatott engem arról és megíratta velem azt, hogy miképpen kell az embernek viselkednie, ha egyszer eljutott az élő víz eme forrásához; hogy mit érez ott a lélek; hogyan itatja meg Isten; hogyan szünteti meg a földi dolgokra irányuló szomját és hogyan növeli benne azt a vágyat, hogy Neki szolgáljon. Ez a könyv nagyon hasznos lesz azok számára, akik közületek eljutnak ehhez a forráshoz, amennyiben sok felvilágosítást fognak benne találni.

Mielőtt a ti szemetek elé kerülne ez a könyv, odaadom az én gyóntatómnak, Bañez Domokos atyának és ha ő úgy találja majd, hogy lelki hasznatokra szolgálhat és odaadja nektek, örülni fogok a ti örömetöknek. Ellenben, ha jobbnak gondolná, hogy senki kezébe ne kerüljön,

⁸⁶ Az eredetiben: egy maravédit kérni. Egy maravédi valamivel kevesebb egy filléرنél.

elégedjete meg a jó akaratommal, mert hiszen tényleg megtettem azt, amire kértetek. Egyébként megelégszem azzal, hogy legalább az írás került fáradságomba; mert hiszen a gondolkodást nem én végeztem, az bizonyos. Áldjuk és dicsérjük az Urat mindörökkön örökké, mert Őőle származik minden jó szavainkban, gondolatainkban és tetteinkben. Amen. Amen.